

మహిళా సంక్షేమంలో శిక్షణ
పరిశోధనా వ్యాసంగం,
సామాజిక సేవా నిరతి.
పి.హెచ్. డి. విద్యార్థి.

జననం : 1924

గ్రంథ రచయిత, పక్త,
మహిళోద్యమ కార్యకర్త,
హేతువాద ప్రచారకులు,
మానవవాద ప్రబోధకులు.

మహిళాభ్యుదయ సంస్థ అధ్యక్షులు,
అభ్యుదయ వివాహ వేదిక డైరెక్టరు,
వైవాహిక సలహా కేంద్రం కార్యదర్శి,
ఆం. ప్ర. హేతువాద సంఘాధ్యక్షులు.

భారత హేతువాద సంఘ కార్యనిర్వాహక సభ్యులు,
భారత చూడమనిస్టు సంఘ కేంద్ర సమితి సభ్యులు.

అయోధ్య పాపం పురుష బాధితులు !

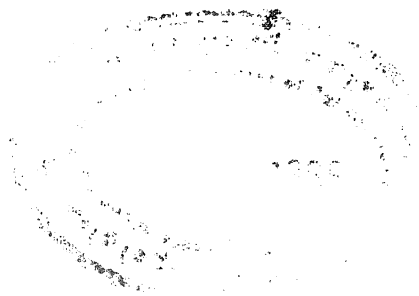
“మహిళోద్యమ కార్యకర్తల మంటూ మగవారిపై విరుచుకుపడటం, వారిని దూషించడం; సంఘాలద్వారా, సభలద్వారా విమర్శించడం ఇటీవల ఒక “ఫాషన్” అయిందనే వాదన ప్రబలంగా వింటున్నాం. ముఖ్యంగా మహిళా దళాల్లో ప్రకటన తరువాత ఈ వాదన వెర్రితలలు వేస్తుంది. సమాజంలో సగభాగమైన స్త్రీలు అష్టకష్టాలు పడుతున్నామని ఘోషిస్తుంటే, మూడువేల సంవత్సరాలనుండి సర్వాధికారాలు చలాయిస్తున్న పురుష పుంగవులు అసలైన సినలైన బాధితులం మేమంటూ పత్రికలకు ఎగబ్రాకుతున్నారు. పురుషులంతా స్త్రీల వల్ల చిత్రహింసల పాలవుతున్నారట; వారి కష్టాల నెవరూ గుర్తించడం లేదట; వారిపై ఎవ్వరూ సానుభూతి చూపడం లేదట; వారి కష్టాలను గురించి 1985 జూలై 12న హిందూస్థాన్ టైమ్స్ లో ఒక వ్యాసం పడ్డది. బాధితులైన పురుషులకు నమూనాగా కొన్ని కేసులుకూడా ఉటంకించాడు రచయిత. వీటిని గురించి చర్చించే ముందు ఒక విషయం గుర్తించాలి.

హింసాప్రవృత్తి గల స్త్రీలు, గయ్యాతులైన స్త్రీలు లేరని ఏ మహిళాప్రగతి కార్యకర్తా వాదించడం లేదు. మహిళల్లోనూ దుర్మార్గ ప్రవృత్తి గలవారన్నారు. అయితే వారి సంఖ్య అత్యల్పం అనక తప్పదు. అదీకాక, ఈనాడు పురుషాధిక్య సమాజంలో ఆ సమాజ సంస్కృతికి లోనైన పురుషులు వ్యక్తిగతంగా ఎంత మంచివారైనా తమకు తెలియకుండానే స్త్రీలను చిన్నచూపు చూడటం, “నీకేం తెలియదు పో అనడం”, ముఖ్యమైన నిర్ణయాలలో (బిడ్డల విద్యా, వివాహం) సైతం ఆమెతో సంప్రదింపకపోవటం, స్త్రీల హక్కుల్ని గుర్తించకపోవటం, వారికి అవకాశాలు ఇవ్వకపోవడం చేస్తునేవుంటారు. ఇది పురుషుల వ్యక్తిగత సద్గుణ, దుర్గుణాల ప్రసక్తిలేకుండా జరుగుతుంది. పురుషాధిక్య సమాజానికి స్త్రీలు ఎంతగా తలబగ్గుతున్నారో, పురుషులుకూడా ఆ సమాజపు విలువలు అంత యథాతథంగా స్వీకరిస్తున్నారు. కనుక, మూకుమ్మడిగా దరహంమీద పురుషులు స్త్రీల హక్కుల్ని కాలరాస్తున్నారని అనడం జరుగుతోంది. ఈ విషయాన్ని మనస్సులో వుంచుకుంటే, పురుషులను స్త్రీలు హింసిస్తున్నా

File No. 25020

వ్యభిచారం ఎవరినేరం?

232/1-86

రచన :

మల్లాది సుబ్బమ్మ

పబ్లిషర్స్ :

మల్లాది సుబ్బమ్మ ట్రస్టు

9, ఎమ్.ఐ.జి.హెచ్. కాలనీ, మెహదీపట్నం,

హైదరాబాద్ - 500 028

నెం. 5

వ్యభిచారం ఎవరి నేరం?

రచన : మల్లాది సుబ్బమ్మ

ప్రథమ ముద్రణ 1986

ప్రతులు 1000

హక్కులు :

మల్లాది సుబ్బమ్మ ట్రస్టువి

వల్లిషర్వు : మల్లాది సుబ్బమ్మ ట్రస్టు

సోల్ డిస్ట్రిబ్యూటర్లు :

‘వికాసం’

9, ఎమ్.ఐ.జి.హెచ్. కాలనీ

మెహిదీపట్నం,

హైదరాబాద్ - 500 028 - ఫోన్ : 31423

వెల : రు. 15-00

ముద్రణ :

సాయి ప్రింటింగ్ ప్రెస్

చీరా ల - 523 157

ఇందులో . . .

ధన్యవాదాలు

సమస్యల తోరణాల గురించి

1. వ్యభిచారం ఎవరి నేరం	....	1
2. స్త్రీ స్వేచ్ఛ = పురుష బానిసత్వమా ?	....	9
3. రూపంలో మాత్రమే స్త్రీకి ఆస్తి హక్కు	....	16
4. అయ్యో పురుష బాధితులు	....	22
5. కట్న పికాచిని కడతేర్చాలంటే ?	....	26
6. ఉద్యోగినులు : సంక్షేమం	....	32
7. సాంఘిక ఆర్థిక పురోభివృద్ధిలో స్త్రీ పాత్ర	....	39
8. కులతత్వపు కోరల్లో ఎన్ని దారుణాలో	....	45
9. గొడవలయితే చంపాలా ?	....	50
10. అన్యాయుధ ఉన్నాదం : అబలల ఆర్తనాదం	....	53
11. రచయితల కర్తవ్యం	....	59
12. నైరోబీ సదస్సు : భవిష్యత్తు ఊహలు	....	65
13. మహిళలు కుటుంబ సంక్షేమం - ప్రగతి	....	72
14. నాటి భారతనారీ ఆదర్శం : నేటి భావపునర్వికాసం	....	80
15. భవిష్యత్తు గురించిన ఊహ	....	88
16. మహిళా దళాల్ని పిలుపు : మహిళల మలుపు	....	96
17. ప్రపంచ మహిళల స్థితి : వారి సమస్యలు	....	104
18. నా యూరప్ పర్యటానుభవాలు	....	114
19. సమస్యలు : సంస్కరణలు	....	118
20. నాటి జ్యోతి నేటికి వెలుగు నిచ్చింది	....	142
21. మహిళా సినిమాలు : మహిళా దర్శకులు	....	144
22. షాబానో కేసు తీర్పు : స్త్రీ జాతికి మేలుకొలుపు	....	151

ధన్యవాదాలు

కథకు, నవలకు ఈన్న పరిధి వ్యాసానికి లేదు. వ్యాసం చదవటానికి, అర్థంచేసుకోవడానికి కొంత శ్రమ పడాలి; కొంత పూర్వజ్ఞానం వుండాలి; లైట్ రీడింగు మాత్రం కాదు. అలా, అలా నిద్దరోతూ చదివే సాహిత్యం అంతకన్నా కాదు. ఊహలోకాల్లో విహరించే విలువలు వ్యాసానికి ఉండవు.

ఒక సమస్యను తీసి దానికి మౌలిక కారణ మేమిటో, దాని స్వరూప స్వభావాలేమిటో, దానినెలా హతమార్పాలో నిర్దుష్టంగా నిర్వచించేదే వ్యాసం. దాన్ని వివరించగల సత్తా, ధీశక్తి, విచక్షణా జ్ఞానం దూరదృష్టి కొందరికి మాత్రమే వుంటుంది. వ్యాసంలోకూడా మన భావాలు వేడిగా, వాడిగా సూటిగా, చిత్తశుద్ధితో వివరించవచ్చు. సాహిత్య ప్రక్రియలతో వ్యాసానికున్న విలువ తక్కువది కాదు.

ఒక్కొక్క వ్యాసం ఒక్కొక్క సమస్య గురించి ఎన్ని పేజీలైనా వ్రాయవచ్చు. ఎన్ని పంక్తులలోనైనా చెప్పవచ్చు. అది వారివారి భావసముదాయాన్నిబట్టి వుంటుంది. ఎంత వ్రాసినా చెప్పాల్సింది అనంతంగా వుంటుంది. దాన్ని కుదించి పునరుక్తి దోషం లేకుండా, వ్యర్థ పద ప్రయోగాలు తాకుండా, భావగర్భితంగా చక్కని భాష, శైలిలో వ్రాయగలగాలి. అది ఉత్తేజంగా, ఉత్సాహంగా, సూటిగా, చిత్తశుద్ధితో చెప్పగలగాలి. ఈ లక్షణాలు అందరి సొమ్ము కావు. కాని భావాలకు అంకితమయ్యే నిబద్ధత (కమిట్మెంటు) మాత్రం తమ సొమ్ముకావాలి. ఒక క్రొత్తభావాన్ని, లేక భావాన్ని క్రొత్త రీతిలో, శైలిలో వినూత్న సిద్ధాంతాలతో ప్రజా సంక్షేమానికై వ్రాసే రచన అది ఏ సాహిత్య ప్రక్రియయైనా దాని విలువ ఏనాటికీ తగ్గదు. దానికి పాఠకులే న్యాయ నిర్ణేతలు. నా ఈ వ్యాస సంపుటిలో కొన్ని లోపాలు వుండవచ్చు; పొర పొట్లు దొర్లవచ్చు. నాకున్న పరిజ్ఞానంతో, స్త్రీ జనాభ్యుదయాన్ని కాంక్షిస్తూ వ్రాయడం జరిగింది కాని పరిపూర్ణమైన విద్యుత్తు నాకు లేదని మనవి చేస్తున్నాను. చెప్పింది, చేసింది అతి తక్కువ. చెప్పాల్సింది,

తెలియాలింది అనంతంగా ఉన్నది. దానికై కృషిచేద్దామని కోరిక,
చేయగలననే విశ్వాసం నాకు ఉన్నాయి.

ఈ వ్యాస సంపుటిలోని వ్యాసాలు అన్ని అనేక దిన, వార, పక్ష,
మాస పత్రికలలో ప్రచురింపబడ్డవే. A.I.R., T.V లలోవి కొన్ని, సెమి
నార్లకు వ్రాసినవి కొన్ని, ఉపన్యాస పాఠాలు కొన్నికూడా ఉన్నాయి.
వీటిని పుస్తకంగా ప్రచురించుకొనే అవకాశం కల్పించిన పత్రికలవారికి,
తదితరులకు, నా ధన్యవాదాలు తెలుపుకుంటున్నాను. పుస్తక ముద్రణకు
తమ సహాయ, సహకారాలను అందించిన మిత్రులు, సోదరులు Ch. రాజు
రెడ్డిగారికి నా కృతజ్ఞతలు తెలుపుకుంటున్నాను వ్యాసాలకు సూచన
లిచ్చుటలోను ఇతరత్రా నా ఉద్యమాలకు కొండంత సహాయాన్ని
అందిచ్చుటలోను నాకు సర్వవిధాలా తోడ్పడుతున్న నా జీవిత సహచరులు
సహకార్యకర్త, అఖిల భారత రాడికల్ హ్యూమనిస్టు సంఘాధ్యక్షులు,
ఇండియన్ రేషనలిస్టు అసోసియేషన్ ప్రెసిడెంటు అయిన ఎం.వి. రామ
మూర్తిగారికి నా హృదయపూర్వక కృతజ్ఞతలు తెలుపుకుంటున్నాను.

రచయిత

మల్లాది సుబ్బయ్య

సమస్యల తోరణాల గురించి

భారతదేశంలో స్త్రీలను దేవతలుగానో, బానిసలుగానో తప్ప మనుషులుగా చూడలేరంటా డొక విమర్శకుడు. అది అక్షరాలా నిజం. అయితే మనం ఆ భావాన్ని కొంత మార్చి ఇలా చెప్పకోవచ్చు. దేవతలుగా చూస్తున్నామంటూ బానిసలుగా చూస్తూ రిక్కడ స్త్రీలను. ఇక్కడ మనం గుర్తుంచుకోవాల్సిన విషయం మరొకటి వుంది. ఏ తల్లి ఒడిలోనుండి, పెరుగుతూ వచ్చారో, ఏ తల్లి భావాలతోనే పెరిగి పెద్దవాళ్ళవుతారో ఆ తల్లి అజ్ఞానంలో, అవమానంలో వుంచడంవల్ల ఆ నష్టం కేవలం ఆ తల్లిలకే పరిమితం కాదు. మొత్తం సమాజం అంతా దానివల్ల నష్టపోతుందనేది నగ్నసత్యం.

అమ్మాయి పుట్టింది మొదలు అన్నీ సమస్యలే. అసలు సమస్య అనేది కేవలం ఆడవాళ్ళకో, మగవాళ్ళకో మాత్రం పరిమితమైనవి కావు. ఒక ప్రత్యేకమైన దేశానికో, కాలానికో పరిమితమైనవి అంతకన్నా కావు. వివేకం, విజ్ఞానం కలవాళ్ళు ఆ సమస్యల్ని ఎప్పటికప్పుడు ఎదుర్కొంటూ, పరిష్కరించుకో గలుగుతారు. కాని అనేక కారణాలవల్ల స్త్రీల సమస్యలు చాలా సున్నితమైనవి; పరిష్కరించుకోవటానికి చాలా క్లిష్టమైనవిగానూ, చిక్కుపడిన దారపు ముడిలా వుంటాయి. ఆ చిట్కాల ముడి బిప్పటానికి ఎంతో మెలకువ, నేర్పు వుండాలి. అంతే కాదు. అసలు స్త్రీలకు సమస్యలే తేనెట్లు పైకి కనపడుతూ అవి అంతర్యాహినిలా, నిగూఢంగా వుంటాయి. అందుకే తమ దాస్యానికి తామే ముగ్ధులై న స్త్రీలు “మాకేం మేము సర్వ సౌఖ్యాలూ అనుభవిస్తున్నాంగదా” అని అంటున్నారు అజ్ఞానులైన గృహిణులు. తరతరాలుగా ఈ భావదాస్యానికి, పురుషాధిపత్యానికి అలవాటుపడ్డ మహిళలు తమకేమి కావాలో, తామేమి చెయ్యాలో తెలియని అజ్ఞానదశలో పడి కొట్టుమిట్టాడుతున్నారు. సాంఘిక, ఆర్థిక, రాజకీయ, సాంస్కృతిక రంగాలలో రెండవ తరగతి పౌరులుగా చలామణీ అవుతున్నారు. అయినా అది న్యాయమేనని, పురుషులు అధికులేనని నమ్ముతున్నారు నాటి స్త్రీలు; నేటి స్త్రీలు కూడా. ఇది ఆనాటినుండి ఈనాటివరకు నడుస్తున్న చరిత్ర.

జరిగిపోయినదానికి ఎవరో ఒకరిని తప్పుపడుతూ కూర్చోవడంవల్ల ప్రయోజనం చూస్తే. అవమానం పొందుతున్నవాళ్ళే అవమానాన్ని ఎదిరించాలి. సమాన హక్కులు కావాలి, కావాలి అని కేవలం వాదించటమే కాక, “మనం సంఘంలో ఒక భాగం, మనకూ సంఘ నిర్మాణంలో ఒక బాధ్యత వుంది” అనే ఆత్మవిశ్వాసం కూడా అడవాళ్ళు అలవరచుకోవాలి. విజ్ఞానంతో వ్యక్తులు మానసిక వికాసం పొంది ఆత్మగౌరవంతో మెలగ గలగాలి. స్వేచ్ఛ, సమాన హక్కులు ఒకరు మరొకరికి ఇచ్చేవి కావు. అందిస్తున్నారని చెయ్యి చాపి మనం అంది పుచ్చుకునేవి అంతకన్నా కావు.

నేడు మనం అనుభవిస్తున్న ఈ అసమానతకు, అవమానాలకు కారణం అజ్ఞానం, అవివేకం, భావదాస్యం. ఇది కేవలం ఒక్క స్త్రీలలోనే కాదు మొత్తం సమాజంలోనే పాతుకుపోయిన అజ్ఞానలక్షణమేకాక మానసిక బాధ్యం కూడాను. ఈ అజ్ఞానం నుండి విముక్తి పొందటానికి దారి విజ్ఞాన వంతులం కావడమే. అంటే శాస్త్రీయజ్ఞానం పొందడమే. సాంఘికంగా అవమానకరమైన స్థితిలో వున్నవాళ్ళు ఎవరైనా చేయాల్సింది ఇదే. ఇది చెప్పకోవటానికి తేలిగ్గా వుంటుంది కాని మూడుపేల సంవత్సరాలుగా మనలో జీర్ణించిపోయిన పనాతనాచారాలు, మూఢవిశ్వాసాలు, మన్ని ఓ పట్టాన విడిచిపోలేవు. విద్యావంతులైన స్త్రీలు ఎంతమంది మానసిక దాస్య విముక్తి పొందుతున్నారో ఆలోచిస్తే మనకే అర్థమవుతుంది. అలా విముక్తులైన స్త్రీలే తోటి స్త్రీజాతిలో జాగృతి కలిగించగలరు. అలా కానప్పుడు ఈ సమస్య మరి జటిలమైపోయే అవకాశం లేకపోలేదు.

వ్యక్తి తన జీవితాన్ని సుఖవంతం చేసుకోవటానికి తపిస్తాడు. ఆ లక్ష్య సాధనకై మార్గాన్వేషణపరు డవుతాడు. అయితే ఆ సుఖం అనే దానికి అర్థం మాత్రం ఆ వ్యక్తుల దృక్పథాలనుబట్టి వుంటుంది. అసలు జీవితంలో ఏమాత్రం స్వేచ్ఛలేకుండా సుఖపడటం అనేదానికి అర్థంలేదు. అలాగే జీవిత సమస్యలు, విలువలపట్ల ఏమాత్రం అవగాహన లేకుండా సుఖపడుతున్నాం అనుకోవటం వట్టి భ్రమే. ఈనాటి భారత సమాజంలో అడవాళ్ళు ఇలాంటి భ్రమల్లోనే జీవిస్తున్నారు. ఆ భ్రమ అనే ఊబినుండి

ఏ ఒక్కరినీ మరొకడు బైటికి లాగలేడు. అలా లాగినందువల్ల బహుశ ఈ సమస్య మరింత గందరగోళం అవుతుంది. కనుక ఎవరికి వారే వాళ్ళ సమస్యలను పరిష్కరించుకో గలిగే వివేకం స్త్రీలలో కలిగించటంవల్లనే ప్రయోజనం వుంటుంది. అది చాలా బాధ్యతతోను, నిజాయితీతోనూ చేయాల్సిన పని. అలా జరిగిననాడే మనలో మార్పు వస్తుంది; మన సమస్యలు అన్నీ సమసిపోతాయి. అనాడే తమ హక్కులను కర్తవ్యాలను సైతం స్త్రీలు విస్మరించలేరు. సమసమాజఆవిర్భావానికి, సాంఘిక పురోభివృద్ధికి, రాజకీయ దక్షతకు స్త్రీలు మార్గదర్శకులు కావాలంటే దానికి తగిన విద్య, వివేకం, సామాజిక అవగాహన, వారిలో ద్విగుణీకృతం కావాలి.

సమస్యలున్నాయని, వాటిని నిర్మూలించు కోవాలనే జాగృతి స్త్రీలలో కలిగిన నాడు సంస్కరించడం సుకరమవుతుంది. వ్యాధిని నిర్ణయించడమే కష్టం. దాని నిర్మూలన చాలా తేలిక. కనుక ముందుగా స్త్రీల పరిస్థితిని వారి సమస్యలను అవగాహన చేసుకోవాలి. చిక్కులను గుర్తించడం ఎంత కష్టమో సంస్కరించడం అంత తేలిక. ఎన్ని రకాలయిన సమస్యలున్నాయో అన్ని విధాలయిన సంస్కరణలు వున్నాయని నిరూపించగలం. బంధాలలో వున్నామని నమ్మితే విముక్తికై మనమే పోరాడగలం. అది మన చేతిలో పని. విముక్తి కాని, సంస్కరణ కాని, చాలా కష్ట సాధ్యమే కాని అసలు దుస్సాధ్యం మాత్రం కాదు. ఇది గొప్ప నిత్య సత్యం.

-రచయిత

వ్యభిచారం ఎవరి నేరం ?

వేశ్యల సరఫరా, పడుపు గృహాల నిర్వహణాలాంటి వృత్తులు ఈ నాటి వ్యాపారాలలో ముఖ్యమైనవి, తేలికయినవి, లాభసాటివి కూడాను. బాంబేలాంటి పట్టణాలలో పడుపువృత్తి కేవలం కుటీర పరిశ్రమలా తయారయింది. అమాయక పిల్లలను మోసంచేసి వృత్తిలోకి దింపే దళారీలు, వేశ్యవృత్తికై వేశ్యగృహాలు (Brothel Homes) నడిపే యజమానులు, వీరందరినుండి పీడించి లంచాలు పుచ్చుకొనే పోలీసువర్గం బాగుపడుతున్నారు, వేశ్యలు మాత్రం రక్తమాంసాలు, మానాభిమానాలు కోల్పోయి జీవచ్ఛవాల్లా తయారయి, భీడపురుగుల్లా గుర్తింపబడి ప్రజల గౌరవాభిమానాలకు దూరమవుతున్నారు.

ఇటీవలి క్రొత్తక్రొత్త వార్తలు కొన్ని వింటుంటే గుండె రుల్లు మంటోంది. వేశ్యవృత్తిని విడిచి తాము బ్రతకలేమంటూ డెబ్బైమంది వేశ్యలు హైదరాబాద్‌లో ధర్నా జరిపారు. ఈ సమాజం తమను పవిత్రంగా బ్రతక నివ్వదని, తమను వివాహమాడే నాధులు లేరని, తమకు పునరావాసం దుర్లభమని విడమరించి సంస్కరణ వాదాన్ని వ్యతిరేకిస్తూ ఆ వేశ్యలు చెప్పకున్నారు. పోలీసుల దౌర్జన్యం నశించాలంటూ, వృత్తి మానుకోలేమంటూ కూడా వారు వాపోయారు. శతాబ్దాల తరబడి జీవనాధారమైన ఆ భయంకరమైన వృత్తిపై విశ్వాసంతో వారు అలా సత్యాగ్రహం జరపడం స్త్రీ జాతికే కాదు మానవాళికే అవమానం కాదా !

సంచలనాత్మకమైన మరో సంఘటన తెలిసింది. పడుపువృత్తిని చట్టపరం చెయ్యాలంటూ ఒక వర్గం అలబడి ప్రారంభించి ఢిల్లీ, బాంబే పత్రికల్లో లేఖలు ప్రకటించారు. అందులో వ్యభిచార నిర్మూలన శాసనం చాలా తోపభూయిష్టంగా వుందని, దాన్ని అమలు పర్చటం అసాధ్యమని, తద్వారా సుఖవ్యాధులు విజృంభించి సామాజిక జీవితమే కలుషితమవుతున్నదని, సంసారులుడా సానులుగా తయారవుతున్నారని వారు

ఆరోపించారు. ఆ వృత్తిపై అదుపు అంటే పడుపు గృహాల నిర్వహణకు
 తై సెన్సు లివ్వడం, ఆ గృహాలు విద్యాలయాలకు ఎంత దూరంలో
 వుండాలో నిర్ణయించడం, వేశ్యలకు తరుచూ ఆరోగ్యపరీక్షలు చేయించడం,
 వారి సుఖ రోగాలకు వైద్యం చేయించడంలాంటి ముఖ్య విషయాలన్నీ
 ప్రభుత్వ పర్యవేక్షణలోనే వుండాలని ఆ వర్గ సభ్యులు ఆ లేఖల్లో
 ఉటంకించారు.

ఈ మధ్య మరో వింత వార్త విన్నాం. పదివేలమంది పడుపు
 స్త్రీలు కలిసికట్టుగా ఢిల్లీలో ఒక సంఘాన్ని స్థాపించారు. వీరు ఒక
 వినతి పత్రాన్ని అధికారులకు అందచేశారు. అందులో వారు ప్రతి నెలా
 మామూలు క్రింద మూడు లక్షల రూపాయల రుసుం పోలీసులకు చెల్లిస్తు
 న్నామని, అయినా ఇంకా తమను వేధిస్తున్న వున్నారని విన్నవించు
 కొన్నారు. రక్తమాంసాలమ్ముకొని సంపాదిస్తున్న మమ్మ ఇలా
 బాధించటం న్యాయంకాదని, అధికారుల బంధువులు వచ్చి మాతో సరసా
 లాడటం అసభ్యమని వారు మొరపెట్టుకున్నారు. ఇలాంటిదే మరో
 ఘోరం జరుగుతోంది. వేశ్యను ఏ పెద్ద ఘరానా మనిషి “రేప్” చేసినా
 “నీ వృత్తి అదేగా” అని ప్రశ్నిస్తారు; హేళన చేస్తారు. అంటే ఆమెపై
 అందరికీ “తై సెన్సు” వున్నట్లు వుంటుందా ప్రశ్న.

బొంబాయి, పూనాలోని వ్యభిచార గృహాలకు బదారువేల అమ్మాయిలు
 ప్రతి ఏటా బట్వాడా చేయబడుతున్నారని తెలిసింది. ప్రజలలోని
 మూఢనమ్మకాలను, గర్భ దారిద్ర్యాన్ని ఆసరా చేసుకొన్న బ్రోకర్లు
 తవ్వారా ధనాన్ని మిక్కుటంగా గడిస్తున్నారు. అగ్ని దేవత అయిన
 ఎల్లమ్మకు తమ బిడ్డల్ని సమర్పిస్తే పవిత్ర మవుతారని అక్కడి ప్రజల
 నమ్మకం. ఆ సాంప్రదాయాన్ని స్వార్థపరులు, ధనపిపాసులు అయిన
 దళాల్లు, బ్రోకర్లు వాడుకొని అభం శుభం తెలియని అమ్మాయిలను ఈ
 అమానుష వృత్తిలోకి దింపుతున్నారు. ఇలాంటి దారుణ సంఘటనలు
 చెప్పాలంటే సవాల్ క్షులున్నాయి. అసలు పడుపువృత్తి శాశ్వత స్థానాన్ని
 ఎందుకు పొందింది? అది చాలక దాన్ని చట్టపరంగా ముద్ర వేయమనే
 వాదన ఎందుకొచ్చింది? అమలుపర్చలేని చట్టాలను సంస్కరించాలా? లేక

ఆ చట్టాన్నే మట్టుపెట్టాలా? అసలు ఎవరి సుఖం కోసం వేశ్యలు సృష్టించబడ్డారు? ఈ వృత్తి ఇంకా ప్రజాదరణ ఎందుకు పొందుతోంది? శాసన వైఫల్యం ఎందుకు జరిగింది? ఈ దుర్వృత్తిని ఎలా పరిష్కరించాలి అనేవి మౌలిక ప్రశ్నలు; చర్చనీయాంశాలు. అంతేకాదు ఇది ఈనాడు సంస్కర్తలను, మేధావులను వేధిస్తున్న సమస్య.

మతానికి, మన సమాజానికి వున్న ఐక్యత ఈనాటిదికాదు. వేశ్యా వృత్తికి నాంది మతమే. ఇప్పటివరకు మన్ని శాసించిన మతమే ఆనాడు దేవదాసీ వ్యవస్థను స్థాపించింది. వేదాల తర్వాత సంగీత, సాహిత్య, నృత్యాలతో దేవుని పూజించి సంతృప్తి పరచాలని నిర్దేశించారు స్మృతి కర్తలు. కొటిల్యుని అర్థశాస్త్రంలో దేవాలయ వ్యభిచారిణులను “నృత్య కత్తెలు”గా పేర్కొన్నాడు. దేవునికి దాసీలుగా నియమింపబడ్డ దేవదాసీలు “దైవ ప్రతినిధులైన” పూజారులకు ఉంపుడుగత్తెలుగా దిగజొరచబడ్డారు. మధ్యయుగాల్లో రాజులు, జమిందార్లు, పురోహితవర్గం ఉంపుడుగత్తెలను ఉంచుకోవడం భేషజంగా వుండేది. వారికి రాజులు, భూస్వాములు, జమిందార్లు ఈనాములు ఇచ్చి పోషించేవారు. రాజ్యాలు, జమీలు పోయాక వారు కళావంతులయ్యారు. అంటే ఆడపిల్లలకు ఆటా, పాటా నేర్పించి “కష్టమర్చును” మురిపింప చేయించేవారు. అది పాపమని, అవినీతి అని తెలియనియ్యకుండా అలంకారాలవైపు, ఆస్తులవైపు వారిని మళ్ళించేవారు. వీరికి అసలు వివాహాలే వుండేవి కావు. దేవదాసీలకు మాత్రం కత్తితోనో, విగ్రహంతోనో పెళ్ళిచేసేవారు. అందువల్ల పురుష సాంగత్యం జరిగినా దేవుడు శిక్షిస్తాడనే భయం వారికి ఉండేది కాదు. కొందరు వృత్తి చేసుకుంటూ అంటే ఒక్కనితోనే వుంటూ భోగం మేళాలకు వెళ్ళేవారు. ఆ రోజుల్లో భోగంమేళం లేని పెళ్ళిళ్ళు, సుభకార్యాలు జరిగేవి కావు. క్రమేపి వారి అందం, ఆకర్షణలకు కాముకులైన పురుషులు కళావంతులను చూసే పని పెట్టి వారిని చెడగొట్టి వృత్తిలోకి ఈడ్చారు. అలా ఈ వృత్తి అభివృద్ధి చెందుతూ ఈనాటికి ఘనీభవించింది.

ఈ వృత్తిలోకి నానారకాలవారూ వచ్చి చేరుతున్నారు. సంఘ కట్టుబాట్లకు బలమైన బాల వితంతువులు, భర్తల హింసలు భరించలేని

వారు, పెళ్ళికాని తల్లులు, భర్తలచేత విడిచివేయబడ్డవారు, కుటుంబాధలు (అత్తమామలు, వగైరాలవల్ల) భరించలేనివారూ, ముసలమొగుళ్ళవల్ల అనుమానింపబడేవాళ్ళూ పారిపోయి బ్రోకర్లద్వారా ఈజిల్లోకి దిగబడిపోతున్నారు. ఇక పెళ్ళాడుతామని నమ్మించి మోస చేయబడ్డవారు; రేప్ చేయబడ్డవారుకూడా దారితెన్నూ గమ్యంలేక ఈడ్చబడుతున్నారు. సినిమాల్లో చేరుస్తామని, ఉద్యోగా లిప్పిస్తామని ఆశచూపినాశనం చేయబడ్డవారూ, ఇందులోకి చేరిపోతున్నారు. అన్నింటికన్నా ముఖ్యమైనది ఆర్థికం. దుర్భరమైన దారిద్ర్యంవల్ల ఆడపిల్లలను అమ్ముకునే తండ్రులు, అన్నతమ్ములు పున్న సమాజం మనది. అలాగే ఇష్టగానో, అయిష్టంగానో భార్యలను వృత్తి కప్పగించే భర్తలున్నారని చెప్పడం నేరంకాదు. కుటుంబంలో ఏ కష్టమొచ్చినా, ఏ బాధవున్నా మరే అవమానం జరిగినా అన్యాయం జరిగేది ఆడదాని కనేది సగ్గునత్వం.

ఇక వేశ్యల జీవితాలు సర్వేచేస్తే చాలా హృదయ విచారకంఠపుంటాయి. తలకొక కథ; జీవితానికొక సమస్య; వ్యక్తికొక విషవలయపున్నాయి. తుదీ మొదలూ లేని చిక్కుపడిన దాతపు పుండలు వారు గమ్యంలేని ప్రవాహం వారి జీవితం. మోడుబారి చిగురించని అభాగినుల ఎవ్వరంటే వేశ్యలని చెప్పకోవచ్చు. మైనపుబత్తులా భోగ పురుషులకు కాముకులకు వెలుగునిస్తూ తాముమాత్రం హరించి హతమైపోతున్నారు పైగా ఏ సమాజమైతే, ఏ పురుషులైతే వారికి ఈ గతి ధీంచారో వాకులట, పతిత, సానిపిల్ల, అది చెడిందిరా, పగిలిన కుండరా! అంటు దుమ్మెత్తి పోస్తున్నారు. అందుకే వారి జీవితాలు మొద్దుబారిపోయినై వారిలో చలనంకాని, స్పందనకాని, “యాంబిషన్” కాని కాగడాలేసి చూచిన కనిపించవు.

ఆ మధ్య “రెడ్లైటు ఏరియా” వెళ్ళి చూచిన కొన్ని జ్ఞాపకాలు ఇవి ఆ ప్రాంతానికి “కామాటిపుర” అని పేరు. అక్కడ యుక్తవయస్కురాక నుండి యవ్వనం ఉడుగుతున్న యువతులవరకు దారి కిరుప్రక్కల చేలసంఖ్యలో బారులు తీర్చి నిలబడి వుంటారు. మేడలమీది కిటికీల్లో

మిద్దెలముందు పంచల్లో వీధి వరండాల్లో, అరుగులమీదకూడా ముస్తాబై నవ్వుముఖాలతో పల్కరిస్తూ వుంటారు. వారి చూపులన్నీ పురుషులను ఆకర్షించేలా వుంటాయి; విటులను ఆహ్వానిస్తూ వుంటాయి. స్నోలు, లిఫ్ట్ ప్లిక్లు రాసుకుని కనుబొమ్మలకు, చెక్కిళ్ళకు చక్కని రంగులు దిద్దుకొని, పూలు ముడుచుకొని, సెంటు రాసుకొని కష్టమర్చుకొరకై నిరిక్షిస్తూ వుంటారు. ఆ విలాసినులను చూడగానే మనస్సు యల్లుమన్నది. శరీరం గగుర్పొడిచింది. నిస్పృహ నన్నావరించింది. అయ్యో! వీరేనా మన తోటి అక్కచెల్లెళ్ళు! మన సంఘసభ్యులు! మన ఇంటి ఆడబడుచులు! మాట పెగిలి బైటికి రాలేదు. వేశ్యావాడల గురించి, వృత్తి మర్మాల గురించి వినటమేకాని కళ్ళారా చూచింది ఆరోజే.

నాలోని సంచలనం కాస్త సర్దుమజిగాక తెలుగు ముఖాలను గుర్తు వట్టి, సానుభూతితో దగ్గరికెళ్ళి తల్లిలా ప్రశ్నించటం మొదలుపెట్టాను. నన్ను చూచి చాలా చికాకుపడ్డారు. నీకెందుకుపో అన్నట్లు కోపంగా చూశారు. మూతులు తిప్పతూ, కనుసౌజ్ఞలతో ఒకళ్ళ నొకళ్ళు చూసుకున్నారు. నాకు భయం, ఆదుర్దా కలిగాయి. నిగ్రహించుకున్నా. కిమ్మనకుండా భుజాలమీద చెయ్యివేసి చూడుతల్లీ! మిమ్మల్ని ఆక్షేపించటానికి రాలేదు మీకేదై నా విముక్తి కలిగించగలనేమోననే పుట్టెడాశతో శ్రమపడి వచ్చానమ్మా! అంటూ బుజ్జగించాను. ఆ! మా కష్టాలు మీకు కథలుగా వుంటాయి లెండి. మీరు రచయిత్రులా! మా జీవితాలు కుప్పేసి కథలు రాస్తారా! అంటూ వెక్కిరించిందొక పిల్ల. కాస్త ఓర్పు, ధైర్యం తెచ్చుకొని మీరు ఎక్కడినుండి ఇక్కడికి చేరారు? ఎందుకొచ్చారు? ఎంత సంపాదిస్తున్నారు? పిల్లలున్నారా? పెళ్ళాడి సుఖంగా బ్రతకరాదా అని నెమ్మదిగా అడిగా. కొద్దిమందికి నా మీద కొంత గౌరవం కలిగింది. మా బాస్ మమ్మల్ని మీతో మాట్లాడనియ్యడమ్మా చూస్తే తంతాడు. ఫోటోలు తీసినా, మా కథ లడిగినా చీల్చేస్తాడు. మీరు త్వరగా పోవాలి. అన్నదొక చిన్నది భయంతో చుట్టుప్రక్కల చూస్తూ, నాకేం భయం లేదు మీ సంగతులు విని పోతానన్నా మళ్ళీ.

మా బ్రతుకులు బండబారి పొయ్యాయి. మా జీవితాలు ఇలా

తెల్లారిన పోవాల్సిందే. మమ్మల్ని ఎవరు పెళ్ళాడతారు? అన్నదొక పిల్ల గతాన్ని పూహిస్తూ. ఇక వారి యదార్థ గాధలు వింటుంటే కాలిక్రింద భూమి కదలాడిపోయింది. నేనొక ఊరానా పెద్ద మనిషిని నమ్మి చెడిపోయాను. వాడు నన్ను ఆరు నెలలు వాడుకొని మా ఓనర్ కి అమ్మేసి పోయాడని ఏడ్చింది. సవతి తల్లి పోరు పడలేక పారిపోయి మా భామందు (అడబాస్) చేతుల్లో ఇరుక్కుపోయానని మరో అమ్మాయి చెప్పింది. “తిండి తిప్పలూ లేక మా ఆయ్య నన్ను మా యజమానికి ఇచ్చి పారిపోయాడు. ఈడేమిచ్చాడో, అడేమి పట్టుకెళ్ళాడో నా కెరుక లేదు. మళ్ళీ మా అమ్మా అయ్యలను చూడనేలేదు” అని గతుక్కు మన్నది మూడో పిల్ల. పెళ్ళాడిన పెనిమిటి దించి పోయాడని, ఉద్యోగం గాలని, ఊరు చూడాలని, సినిమాల్లో చేరాలని, చెరచబడ్డ వాళ్ళూ కూడా గుడ్డాలేనివాళ్ళూ మా గూడెంలో చేరిపోతున్నారంటే అన్నదో అమ్మాయి బుజాలెగరేస్తూ. మీరంతా స్నేహంగా వుంటారా అన్నప్పుడు, అందరం కూటికేగా వచ్చింది. అయినా పోట్లాటలు, గొడవలూ వస్తాయి. మా పేరింజేరు (విటుడు)ని లాకెళ్ళినప్పుడు జుట్టుపట్టుకుంటాం అన్నది కళ్ళుతిప్పతూ. ఆ వాతావరణంలో వాళ్ళకు సిగ్గు, లజ్జ, మానాభిమానాల నశిస్తాయి. వాళ్ళకు కావాల్సింది జతగాళ్ళ సంఖ్య తద్వారా డబ్బు వారి చూపు, ధైర్యం అదే.

వారి దినచర్య చాలా హృదయ విదారకంగా వుంటుంది. ఉదయం పదికొద్దేసరికి ఇంత తిని, పిల్లలుంటే పెట్టి ఒక ముసలిదానికింత తినిపించి పిల్లల్ని దాని కప్పగించి వస్తారట. నిస్సత్తువతో, నీరసంతో రాత్రి పదివాటా కొంపలకు చేరతారు. వాళ్ళ గుడిసెలు ఊరిచివర మురుగు కాల్వ స్రవ్యన వుంటాయి. భయంలేదా అంటే మాకు పొయ్యేదేముండీ దారితో ఓ రొడ్డి అడ్డగిస్తే పోనీలే అని మిన్నకుంటాం. లేకపోతే తంతాడ గదా! ఇదీ వారి భాష.

వారు సర్వనాశనమైనా వారి ఆదాయం మాత్రం చాలా స్వల్పం వుంటుంది. వారిలో రెండు రకాలు. ఓనర్-బాస్ క్రింద వృత్తిచే

వారి ఆదాయం అంతా యజమానిదే. తిండి, పైఖర్చులూ దక్కుతాయి. సొంతంగా వృత్తికునేవారికి మంచం అద్దె ఇంటి యజమానికి రోజుకు పది, పూలు, సబ్బులు కాఫీలకు పది, దళారి లేక డాఫర్ కు రాబడిలో సగం, ఇచ్చుకోవాలట. ప్రతి పేశింజేరుకు పదికి తగ్గకుండా పరిస్థితినిబట్టి పుచ్చుకుంటారట. రాబడి అదృష్టాన్నిబట్టి వుంటుందట. ఈ రోజు ఒక్క పేశింజేరుకూడా దొరకలేదమ్మా! ఈమధ్య ఈ వృత్తిలోకి చేరుతున్నవారి సంఖ్య పెరిగిపోతోంది. అందువల్ల దీని డిమాండ్ తగ్గిపోయిందని తేల్చి చెప్పారు. కొన్ని సమయాల్లో దళారి ముందుగానే నిన్న మొన్నటి దంటూ పూర్తిగా కాజేస్తాడు. మేము దొంగలెక్కలు చెప్పామంటూ నెవం వేస్తాడు. మాచుట్టూ కాపలా పెడతాడు. న్యాయం చెప్పాలంటే తిండి, గుడ్డా, నీడలకుకూడా గ్యారంటీలేని చీకటిబ్రతుకులు వారివి.

పూర్వం సానివాడలంటూ, భోగంపేటలంటూ ఊరిచివర్లో వుండేవి. అలాగే బాంబేలో దానికొక ప్రాంతాన్ని కేటాయించడం, దాన్ని చట్టం ద్వారా అరికట్టకపోవటం అమానుషమేకాక సాంఘిక నేరం కాదా అని ఒక అధికారిని నేను ప్రశ్నిస్తే “గృహవసతి లేక బాంబేలో అనేకమంది ఉద్యోగులు పెళ్ళాడరు. భారలున్నవారు నైతం తెచ్చి కాపురాలు నిర్వహించలేరు. మరి వారికి ప్రకృతిసిద్ధమైన సెక్స్ కోరిక తీరేది ఎలా!” అన్నాడు నవ్వుతూ. తమ సుఖసంతోషాలు తప్ప స్త్రీల సమస్యలు, సామాజిక అవగాహన లేని వారి సంభాషణకు ఈ సమాధానం నిదర్శనం.

ఇందరిచేత పీడింపబడుతూ, ఇన్నిరకాల ఇబ్బందులకు లోనాతూ కడుపు కక్కుర్తికి వ్యభిచరిస్తున్న వేశ్యలది నేరమా? మోసగించి తప్పుకునే పురుషులది నేరమా? పరిస్థితుల సర్ధంచేసుకోకపోగా ఆ స్త్రీని నిందించే సమాజానిది నేరమా? వారికి జీవనోపాధి కల్పించలేని ప్రభుత్వానిది దోషమా? ఆలోచించండి!

1875 లోనే అంతర్జాతీయ వ్యభిచార నిర్మూలనా సంస్థ ఏర్పడినా అడుగు ముందుకు పడలేదు. 1956 లో మనకు వ్యభిచార నిర్మూలనా చట్టం అమల్లోకి వచ్చింది. ఏటా కొన్ని వేలమంది వేశ్యలను ఆ చట్టం పేరుతో

శిక్షిస్తున్నారు. స్త్రీని వేశ్యగా తయారుచేసి తమ శృంగార తృప్తికి సాధనంగా వాడుకుంటున్న పురుషుడికి ఏ శిక్షా లేదు. ఆర్థిక భద్రతలేక, సామాజిక రక్షణలేక, వ్యవస్థ కట్టుబాట్లకు తలవంచిన స్త్రీని శిక్షించటం గర్హనీయం. వేశ్యలను వాడుకుంటున్న పురుషులను శిక్షించటం న్యాయం. ఇంకా వారిని సాంఘికంగా బహిష్కరించి బుద్ధిచెప్పాలి. అందుకే స్త్రీల ప్లేటస్ కమిటీవారు వేశ్య అయిన స్త్రీని మాత్రమే శిక్షించే ద్వంద్వ నీతి మారాలని సిఫారసు చేశారు.

స్త్రీకి ఆర్థిక స్థిరత్వం ఏర్పడితే తప్ప ఈ వృత్తి నశించదు. సమాజంలో బీదరికం, అజ్ఞానం, అమాయకత్వం, మోసం ఉన్నంతకాలం స్త్రీ అయినా పురుషుడైనా నైతికపతనం అనివార్యం. కాలజారి పొరపాటు జరగడం వేరు. ఆ పొరపాటుకు శిక్షగా అనినీతికరమైన వృత్తిని చేపట్టం వేరు. వ్యభిచారాన్ని నూటికి నూరుపాళ్ళు వెంటనే నిర్మూలించలేక పోవచ్చుకాని విధిగా స్వీకరించాల్సిన పరిస్థితిలేకుండా మనం చేయగలం. ఆ పని దుస్సాధ్యమైనా అసాధ్యంమాత్రం కాదు. ఆ వృత్తితో జీవించే స్త్రీలకు విద్యా, ఉద్యోగావకాశాలు భారీఎత్తున విస్తరింపజేయాలి. ప్రత్యామ్నాయ జీవిత అవకాశాలు ప్రభుత్వం కలిగించాలి. ఆదోక బృహత్తర ప్రణాళికగా చేపట్టాలి. కలరా, మహుచిలాంటి అంటుజ్వాల గురించి తీసుకుంటున్న భయాందోళనలు ఈ స్త్రీల గురించికూడా తీసుకోవాలి. లేకుంటే ఈ విష సంస్కృతి ముందుముందు సమాజాన్నే కలగిస్తుంది. ముందుగా మతస్తుల చేత తరతరాలుగా చెప్పబడిన నీతులకు బలి అయి పోయిన అభాగినులను శిక్షించే హక్కు సమాజానికి లేదని మనం వాదించాలి. స్త్రీని వేశ్యగా తయారుచేసి వాడుకుంటున్న పురుషులలో జ్ఞానోదయం కలిగించటం చాలా అవసరం. ఈ వృత్తి నిర్మూలనకై స్త్రీ జాతిలో జాగృతిని, చైతన్యాన్ని కలిగించటం అవశ్యకరత్వం. బృహత్తర పథకాలతో, సేవా నిరతితో, బాధ్యతతో, నైతిక దృక్పథంతో వేశ్యలకు పునరావాస సౌకర్యాలు కలుగజేయాలి. ఇది ఏ వక్కరి సమస్యాకాదు. ప్రపంచ సమస్య; మానవాళి సమస్య. కనుక స్వచ్ఛంద సేవకులు, సామాజిక శాస్త్రజ్ఞులు రంగప్రవేశం కావాలి. ముఖ్యంగా మహిళా కార్యకర్తలు తోటి స్త్రీల భవిష్యత్తుకై నడుంకట్టాలి. అన్నిరంగాలవారు కలిసి కట్టుగా, పట్టుదలతో పనిచేసిననాడే ఈ వృత్తి నిర్మూలనం కాగలదు.

కలువబాల 1-15 సెప్టెంబరు 1985

శ్రీ స్వేచ్ఛ = పురుష బానిసత్వమా ?

శ్రీ స్వేచ్ఛ అంటే పురుష బానిసత్వమనీ, మహిళా హక్కుల పోరాటమంటే మగవారిపై తిరుగుబాటనీ, యువతులు ఉద్యోగాలనీ, సంఘ సేవనీ తిరుగుతుంటే పిల్లల భవిష్యత్తు నశిస్తుందని, కుటుంబానికి విచ్ఛిత్తి కలుగుతుందని ఒక వర్గం వాదిస్తోంది. అసలు స్త్రీలు బంధితులు, బాధితులు అయితేనేకదా వారికి విముక్తి! ఈ దేశంలో స్త్రీకి ఇచ్చిన హోదా, గౌరవం అనన్యసామాన్యమనీ, ఆమెను గృహదేవతగా పూజిస్తున్నామనీ, మాతగా గౌరవిస్తున్నామనీ, “బెటర్ హాఫ్”గా ఆరాధిస్తున్నామని మరోవర్గ పోరాడుతోంది. ఆమెకు రక్షణ వుంటేనే మంచిదనీ, బైటికి పోతే అవహదు లొస్తాయనీ కొందరు వాపోతున్నారు. స్త్రీకి నిజమైన స్వేచ్ఛ సమానత్వాలు ఇస్తే మళ్ళీ మాతృస్వామ్యం వస్తుందని భయపడేవారి సంఖ్య అనంతం. ఇన్నాళ్ళుగా శ్రీ బానిసత్వంలో ఉన్నదనీ ఆమెకు విముక్తి కావాలనీ, స్త్రీలకు ప్రత్యేక సమస్యలు లేవనుకోవడం భ్రమ అనీ ఆధునికులు అలజడి చేస్తున్నారు. కనుక శ్రీ స్వేచ్ఛ చర్చనీయాంశ మయింది.

హాయిగా ఆడేహక్కు నెమలికి, పాడేహక్కు కోయిలకూ, ఎగిరేహక్కు పక్షికి, గంతులేసే హక్కు జింకకూ వున్నాయి. కాని సర్వలక్షణాలు, వ్యక్తిత్వం, విద్యత్తు, మేధస్సు గలిగిన మహిళకు ఏ హక్కు లేకపోవడం ఆశ్చర్యమే కాదు; అశనిఘాతం కూడాను. స్వేచ్ఛగా ఆలోచించడం ఆచరణలో పెట్టడం శ్రీకి జన్మహక్కు. దాన్ని కాలరాయడం మహా ఘోరం. సాంఘిక న్యాయం ప్రాథమిక సూత్రంగా భావించే మన రాజ్యాంగంలో సగంమంది అణగద్రొక్కబడి వుండటం సాంఘికద్రోహమే కాదు “రాజ్యాంగ విఘాతం” అని నిర్వచించవచ్చు. భారత శ్రీ చట్టపరంగా చాలా అదృష్టవంతురాలు. కాని ఆచారపరంగా, మతపరంగా, చారిత్రకంగా ఆమె చాలా దురదృష్టవంతురాలు. “అంగట్లో అన్నీ వున్నాయి అల్లుడి నోట్లో శని వుంది” అన్నట్లు ఆడవాడికి హక్కులన్నీ చట్టాల్లో వున్నాయి కాని, అవి అనుభవంలో శూన్యమయినాయి. కారణం— శ్రీని పురుషుడు అణగద్రొక్కటమే కాక పురుషాధిక్య భావాలు జీర్ణించుకున్న శ్రీ సైతం తన్ను తాను లోబడివుండ

మని కానించుకుంటోంది. స్త్రీ బానిసత్వం ప్రకృతి సిద్ధమనీ, అది భగవత్ నిర్ణయమనీ ధర్మశాస్త్రాలు, పురుషులు స్త్రీలకు ఉగ్రుపాలతో నేర్పిన విద్య. ఆబిజం మహావృక్షమై, శాఖోపశాఖలై విస్తరించి ఈనాడు చట్టం, సమాజం వారికి స్వేచ్ఛాసమానత్వా లిస్తామన్నా ఆ సంకెళ్ళు శ్రేంచుకోలేని ఖైలదీ వలె భయపడుతున్నారు మన మహిళలు. వారు కుటుంబ పరిధిని దాట లేకపోతున్నారు. కుటుంబ సంరక్షణ, పిల్లల పోషణ, భర్తకు పరిచర్యలూ చేస్తూ గృహిణిగా గౌరవ మర్యాదలు పొందాలనేదీ ఆమె ప్రగాఢ వాంఛ. “భరించేవాడు భర్త” కనుక అతని అదుపు ఆజ్ఞలను తాను అధిగమించ రాదనే భావం స్త్రీల నరనరాన నాటుకుపోయింది. స్త్రీల ఆర్థిక అసమాన తలకు కారణాలు భౌతికమైనవి కాగా సాంఘిక అసమానతలకు మూలం మానసికమైనవి. అందువల్లే మానసిక దాస్య విముక్తి చాలా కఠిన మైనది. దాన్ని త్రుంచి వేయాలంటే ఒకదశాబ్దం కాదు కదా కొన్ని శతాబ్దాలు పట్టవచ్చు. కరుడుగట్టి, ఘనీభవించిన పురాతన ఆచారాలు, సంప్రదాయాలు, మూఢ నమ్మకాలు మనల్ని ఒకపట్టాన విడిచి పోలేవు. మనం ఊహించే ప్రాచీనకాల స్త్రీల స్థితి నిజమో కాదో కానీ ఈనాటి పరిస్థితినిబట్టి ఇంకా ఆమె రెండోతరగతిని అధిగమించలేకపోతోంది. చట్టాలెన్ని వచ్చినా సంస్కరణ లెన్ని జరిగినా స్త్రీ జీవితంలో మౌలిక మైన మార్పురాలేదు. పితృస్వామ్య వ్యవస్థలోని కట్టుబాట్లు, ఆచారాలు, ఆమెను బానిస మనస్తత్వంనుండి మరలించలేక పోతున్నాయి. ఏ ఒకరో ఇద్దరో మారితే చాలదు. మిగతా 99 మందిని గురించి మనం ఆలోచించాలి.

ఇటీవలి పురుషులలో విరుద్ధ మనస్తత్వాలు గోచరిస్తున్నాయి. తన ఇల్లాలు తనకు దాసిగా వుండాలని కొందరు వాంఛిస్తుంటే, ఆమె గొప్పదై ఆమెవల్ల తనకు పేరుప్రతిష్ఠలు రావాలని మరికొందరు ఆశిస్తున్నారు. ఆమె చక్కనిదై, విద్యాబుద్ధులు కలిగినదై, గొప్ప ఉద్యోగార్హ త గలదై, ఇన్నీ వుండి తనకు లోబడి వుండాలని అనేకమంది కోరుకుంటున్నారు. అసలు జాగృతి, వికాసం కల స్త్రీని తమ అదుపు ఆజ్ఞలలో వుంచాలను కోవటం అమానుషం, అక్రమంకదా? అనే ప్రశ్నకు సమాధానం దొరకదు.

స్త్రీకి స్వేచ్ఛ, సమానత్వాలు లేవనేదానికి నిదర్శనాలు కోకొల్లలుగా వున్నాయి. అదా మగా తేడాలు “స్నేహా, మైనస్సా” అంటూ పుట్టుకతోనే ప్రారంభమవుతాయి. విద్యలో ఆడదానికి చదువెందుకు అనేవారు ఇంకా లేకపోలేదు. పెళ్ళికాని స్త్రీకి భవిష్యత్తే లేనట్లు, అదేదో సాంఘిక ద్రోహంగా కుటుంబ పతనంగా, నెత్తిమీద కుంపటిగా బాధపడతారు. “ఉద్యోగం పురుష అక్షణ”మంటూ తెంటనే చదువుకు తిలోదకా లిప్పిస్తారు. ఇక వరా న్వేషణ సాగిస్తారు. అప్పోసప్పో తెచ్చి ఆ కన్యను దానంచేస్తారు. అసలు కట్నం ఇవ్వటంలోను పుచ్చుకోవటంలోను పురుషుడెక్కువా, స్త్రీ తక్కువా అనే భావం వున్నదా లేదా ? అత్తగారే కట్నం అడుగుతున్నారని ఆక్షేపించడం అర్థరహితం కారణం-పురుషుడుగా పుట్టిన తన కొడుకు గొప్ప అనే భావం అత్తగారిలో మూర్తి భవించడంవల్లే కట్నం పుచ్చుకోవటం, తన కుమార్తెకు కట్నం ఇవ్వడం జరుగుతోంది. అలాగే ఏకన్యకు కడుపుఅయినా, ఏ కొడలు విడాకులు కోరినా, ఏ విధవరాలు మళ్ళీ పెళ్ళాడినా తోటి స్త్రీ ఈసడిస్తోంది. పురుషాధిక్య భావాలు తమవిగా (Internatise) చేసుకొని ఆ హద్దు దాటిన స్త్రీని మరో స్త్రీ దూషిస్తుంది. ఈ భావం అర్థంకాక “స్త్రీకి స్త్రీయే శత్రు” వనుకుంటున్నారు. మనం ప్రతి సమస్యను మౌలికంగా ఆలోచించాలి. అలాగే రాజకీయ హక్కులుగాని, ఆస్తి హక్కుగాని అనుభవించడానికి స్త్రీకి తగిన చొరవ, విద్యావిజ్ఞానాల లేమియే కారణమని మనం గ్రహించాలి.

వెయ్యేండ్లనాటి చట్టాలు, ఆచారాలు ఈనాటి సాంఘిక పరిస్థితికి అనుగుణమా, కాదా ? అని ఆలోచించాలి. నేటి మానవుడు విశ్వమానవుడు అయినాడు. విజ్ఞానం విశ్వకవాటాలను బ్రద్దలు చేస్తుంది. రోజు కొక క్రొత్త మార్గం చూపబడుతోంది. సాంఘిక, రాజకీయ, ఆర్థిక వ్యవస్థలు రోజురోజుకూ మార్పు చెందుతున్నాయి. కాని పాతకాలపు మూఢాచారాలు, అలవాట్లూ మారకపోగా అజ్ఞానం, అవిద్యలతోపాటు అవీ పెరుగుతున్నాయి. సమాజంకూడా కాలంతోపాటు పునర్వికాసం చెందడం లేదు. మనం 20వ శతాబ్దంలో వున్నాం, కాని మన భావాలు 18వ శతాబ్దాన్ని అధిగమించలేక పోతున్నాయి. అందువల్లే ఆధునిక స్త్రీకి ఏ స్థానం ఇవ్వాలన్నది గడ్డు

సమస్య అయి కూర్చుంది. ఇటు పూర్తిగా స్వేచ్ఛా సమానత్వాలు ఇస్తే ఏం కొంప మునుగుతుంటే, అటు ఇవ్వకపోతే తిరుగుబాటు చేస్తే ఆపగలమా! అనే సందిగ్ధావస్థలో పడ్డారు పురుషులు. ఇదొక రకంగా సంధి యుగ మయింది.

పనికిమాలిన సిద్ధాంతాలను, పురాతన సంప్రదాయాలను పార త్రోలటం ఎంత కష్టమో, ఆధునికతను ప్రవేశపెట్టటం అంతకన్నా కష్టం. కాని ఎప్పుడో అప్పుడు, ఎక్కడో అక్కడ ప్రవేశపెట్టాలికదా! ఎంత ఖరీదు పెట్టి కొన్న చీరె అయినా పాతబడితే దానితోనే ఇల్లు తుడుస్తాం. అలాగే కాలంతోపాటు సంస్కృతి, దానితోపాటు నాగరికతా కూడా మారాలి. ఈనాడు నాగరికత ఆధునికమైన రూపురేఖలు దిద్దుకుంటోంది. కాని మన భావాలకు మూలమైన మన సంస్కృతిలో చెప్పకోతగ్గ మార్పురాలేదనేది నగ్న సత్యం.

వ్యక్తి యొక్క హుందాను గుర్తించడం ప్రజాస్వామ్య ప్రాతిపదిక సూత్రం. ఈ సూత్రం ప్రకారం సామాజిక, రాజకీయ, ఆర్థిక విషయా లన్నింటిలో స్త్రీలు పురుషులతో సమానమైన హక్కులు కలిగి వుండాలి. అలాకాక నేటి స్త్రీలు రెండురకాల బాధలకు గురి అవుతున్నారు. అవిద్యా, అజ్ఞానాలు వారిలో పురుషులకన్నా హెచ్చుగావుండి ప్రగతిని సాధించలేక పోతున్నారు. దేశంలో విద్య ఈనాడు 42% కాగా స్త్రీ విద్య 19% మాత్రమే వుంది. ఈ పరిస్థితిలో వారి ప్రతిభకు శక్తియుక్తుల వికాసానికి అవకాశం శూన్యమవుతోంది. వికాసం పొందని స్త్రీలు పెంచిన పిల్లలు సాంస్కృతికాభివృద్ధి లేనివారవుతారు. అందువల్ల స్త్రీ విమోచన కేవలం స్త్రీలకు మాత్రమేకాక యువతీ సమాజానికి అత్యవసరమని గ్రహించిననాడే మనకు భవిష్యత్తు వుంటుంది.

స్త్రీకి సంపూర్ణ స్వాతంత్ర్యం వచ్చినా మానవత్వానికి ప్రధానమైన సహజ కర్తవ్యాలను విస్మరిస్తుందనుకోవటం శుద్ధతప్ప. ఆ అపోహవల్లనే పురుషులు భయంతో తల్లడిల్లి పోతున్నారు. సంసార సారధ్యంలోను, మాతృత్వ బాధ్యతలోను, దాంపత్య జీవితంలోనూ మహిళలు కర్తవ్యతా

విమూఢులు కానేకారు. పరిపూర్ణత్వం గల స్త్రీ స్వయం శిక్షణద్వారా తన జీవితాన్ని సరిదిద్దుకోగలదు.

స్వేచ్ఛా సమానత్వం పరస్పరాశ్రయాలు. బానిస-యజమానుల మధ్య స్వేచ్ఛగాని, స్నేహభావం కాని వుండవు; వుండలేవు. కనుక మహిళలు సమానత్వం పొందాలంటే పరాధీన స్థితినుండి బయటపడాలి. తమ న్యాయమైన స్థానాన్ని దయాదాక్షిణ్యాలుగాకాక హక్కుగా పొందగలగాలి; దానికి ముందుగా మానసిక దాస్య విముక్తి కలగాలి. దానికి నాంది భావవిప్లవమే-అంటే పాత వ్యవస్థను మార్చటమే.

స్త్రీ పురుష సమానత్వమన్నా, స్త్రీ విమోచన అన్నా హక్కులూ, బాధ్యతలూ రెండూ స్త్రీలు కూడా పురుషులతో సమానంగా అనుభవించడమే. వ్యక్తిత్వ పరిగణన, ఆర్థిక భద్రత స్త్రీలు ముందుగా పొందగలిగితే రాజకీయ, సాంఘిక, సాంస్కృతిక రంగాలలో సమానత్వం లభించడం తేలిక. అసలు సమానత్వాన్ని అంగీకరిస్తే ఎలా సాధించగలమో వివరించుకోవచ్చు. సమానత్వాల్ని రెండు రకాలుగా ఉదహరించుకోవచ్చు.

ఉన్నంతలో సమానత్వం - అంటే వున్న అవకాశాలను ఇద్దరూ సమానంగా అనుభవించడం మొదటిది. అలాకాక పురుషులు అనుభవిస్తున్న ఉన్నత స్థానాన్ని కదిలించకుండా స్త్రీకి ఇతోధికంగా అవకాశాలు కూర్చడం రెండవది. సమాజం మొత్తంలో వనరులు పెరిగి ఉత్పత్తి పెరిగి ఉద్యోగాలు పెరిగినప్పుడే అది సాధ్యమవుతుంది. అంటే ఒక రకంగా స్త్రీ కొరే స్వేచ్ఛను వాయిదా వేయడమన్నమాట. ఇది తగని పని. వనరులు, అవకాశాలు తక్కువగా వున్న సమాజంలో సమానత్వం రావాలంటే వనర్లు తగ్గక తప్పదు. ఉ॥ పురుషులకే చేజిక్కుతున్న ఉద్యోగాలు స్త్రీల కివ్వక తప్పదు. అప్పుడు తాము నష్టపడుతున్నట్లు స్త్రీలను ఘోషపెడతారు. కుటుంబాన్ని పోషించే తాము నిరుద్యోగులవడం ఘోరమని రభస చేస్తారు. సమసమాజంలో న్యాయంగా నిరుద్యోగం వుండరాదు. కాని అలాంటి సమాజం యిప్పుడు అమలులో లేదు.

అచిరకాలంలో వస్తుందనే ఆశలేదు. ఈ మార్పు కొద్ది సం॥రాలలో రావచ్చు. లేక అర్థశతాబ్దం వరకూ రాకపోవచ్చు. సమసమాజం ఏర్పడే వరకు నిరుద్యోగం తప్పకపోతే స్త్రీలే ఎందుకు నిరుద్యోగులుగా వుండాలో అర్థంకాదు. వేల సం॥రాలుగా అనుభవిస్తున్న వనరులు పోతాయని, పదవులు చేయిజారిపోతే హోదా పడిపోతుందనే బాధ భర్తలకు వుండటం సహజమే. కాని ఏదయినా న్యాయ విధానాలకు, ధర్మసూత్రాలకు కట్టు బడి వుండాలి కదా!

నిజానికి శ్రామిక కుటుంబాల్లో స్త్రీలు పనులు చేస్తూనే వున్నారు. కాస్తో కూస్తో సంపాదిస్తూనే వున్నారు. ఇన్నాళ్ళూ గృహిణులుగా పరాధీనంగా వున్న మధ్యతరగతి స్త్రీలదే ఉద్యోగాల సమస్య. ఒకవేళ అందరికీ వని దొరకని సమాజాన్ని కొనసాగనివ్వవలసిన దౌరాగ్భద్రత సంభవించినప్పుడు దానివలన స్త్రీ పురుషు లిరువురూ బాధపడవలసిందే గాని స్త్రీలను మాత్రమే కష్టాలనుభవించమనడం న్యాయంకాదు. మరి కొంతమంది స్త్రీలకు ఉద్యోగం, భద్రత సంభవించాక పురుష సమాజం బానిసత్వంలోకి పోతుందని భావించనక్కరలేదు. స్త్రీ పురుషు లిద్దరూ ఒక్క కుటుంబమనీ, కుటుంబశ్రేయస్సుకోసం ఇరువురూ కృషిచెయ్యాలనే నితులు వల్లించేవారు ముఖ్యంగా పురుష పుంగవులు పురుషుల ఉద్యోగావకాశాలు సన్నగిల్లితే ఎందుకు తల్లడిల్లిపోవాలో అర్థంకాదు. ప్రస్తుతం నిరుద్యోగి అయిన స్త్రీ, ఉద్యోగి అయిన పురుషునిపై ఆధారపడినట్లే నిరుద్యోగి అయిన పురుషుడు ఉద్యోగిని అయిన స్త్రీపై ఆధారపడతాడు. ఇద్దరూ కుటుంబంకోసమేకదా తపనపడేది. స్వాతంత్ర్య పోరాటాల్లో స్త్రీ పురుషు లిద్దరూ పోరాడుతున్నప్పుడు సమాన హక్కులుగల సాంఘిక జీవులుగా వారిని గమనించడంలో తప్పలేదు.

అసలుబాధ అది కాదు. తాను గొప్ప అనే భావం, దాన్ని అనుసరించి వచ్చిన పదవులు, అధికారం, ఉన్నతస్థానం పోతుంటే అతనికి గంగవైరు లెత్తుతున్నాయి. ఆఫీసరయిన భర్త భాత్యమీద అధికారం చెలాయినాడేమోకాని, ఆఫీసరయిన భార్య మాత్రం భర్తను అవమానించదు. ఎందుకంటే ఆమె కోరేది సమానత్వమే

కాని అతనిపై ఆధిపత్యం కానేకాదు. పాపం : పురుషుడికి ఆధిపత్యమూ, బానిసత్వమూ రెండు భావాలేతప్ప సమానత్వ భావన అర్థంకాదు. అందు వల్ల స్త్రీలు స్వేచ్ఛ కావాలన్నా సమానత్వాన్ని డిమాండు చేసినా భయ భ్రాంతుడై తనను బానిసత్వంలోకి నెట్టాలని చూస్తున్నదని ఆమెపై అభాండాలు వేస్తాడు. ఆమె ఆ అవనింద భరించలేక స్వేచ్ఛ కోరదని అతని ఆశ. ఇది ఒక మానసిక వైఫల్యం. ఇది ఆధిక్యతా భావాన్ని జీర్ణింపచేసుకున్న స్త్రీ పురుషులందరికీ వుండే మనస్తత్వమే. ఇది పాలకులలో ఎక్కువగా కొట్టవచ్చినట్లు కనపడుతోంది. సమాజంలో పురుషులు యజమాని స్థానంలో, పరిపాలనాధికారంలో వున్నారు కనుక వారు ఈ మనస్తత్వాన్ని (సమానత్వభావాన్ని) తమదిగా చేసుకోవడం లేదు. కనుక వారే గగ్గోలు పెట్టటం జరుగుతోంది.

ముందుగా వృత్తిలో, విద్యలో, కుటుంబంలో సమానత్వ భావం కలిగితే సాంఘిక, ఆర్థిక, రాజకీయాలలో తేలికగా జయించవచ్చు. ఏది ఏమయినా ప్రతి కుటుంబంలో ఒక స్త్రీ ఈ భావాలను అవగాహన చేసుకొని మనతో చేతులు కలుపుతుందని ఆశిద్దాం. పురుషులు సైతం స్త్రీకి స్వేచ్ఛా, సమానత్వాల్నిస్తే తమకు సంకెళ్ళు పడతాయి అనే భ్రమను, దురభిమానాన్ని విస్మరించగలరని వేచివుందాం.

(కలువకాల - నవంబరు 1985)

రూపంలో మాత్రమే స్త్రీకి ఆస్తిహక్కు

“సామ్యుకడిదీ సోకొకడిదీ” అన్నట్లు ఒక వంతు సంపదను అనుభవిస్తూ పది వంతుల ఆదాయాన్ని సమాజానికిస్తూ పరాధీనులై బ్రతుకుతున్న వారెవరంటే స్త్రీలు. ఒక సమాజంలో స్త్రీ అనుభవిస్తున్న ఆస్తి హక్కును బట్టి ఆమె హోదాను, స్థానాన్ని నిర్వచించవచ్చు. భూమి, ఇల్లు, అన్నిరకాల స్థిరాస్తి, తనపేర ఆపస్థానం హక్కులాంటి వాటి మీద ఆమె స్టేటస్ ఆధారపడివుంటాయి. అభివృద్ధి అనే దానియొక్క మౌలిక సమస్యగాకూడా ఇది వుంటుంది. స్త్రీ ఆస్తిహక్కునుబట్టి ఆమెకు కొంత స్వేచ్ఛ వుంటుంది. స్త్రీకి ఆస్తిహక్కు, ఆమెకు సమానత్వం మున్నందుగా జరగాల్సినవిగా మహిళా దళాల్లో నిర్వచించింది. స్త్రీ యొక్క స్వావలంబానానికి (తనపై తను ఆధారపడటం) పరిష్కార మార్గంగా ఆమె ఆదాయాన్ని పెంచే మార్గాలను, కార్యక్రమాలను ఈ మహిళా దళాల్లో గుర్తించటం జరిగింది. కాని ఆస్తిహక్కుల్ని గురించి చాలా కొద్దిగా శ్రద్ధవహించడం జరిగింది. ప్రపంచం అంతటా ఆస్తి సంబంధమైన శాసనాలు పురుషులే తయారుచేయటంవల్ల స్త్రీకి ఆర్థిక స్వేచ్ఛ నశించింది. వివిధ దేశాల సంస్కృతి, సాంప్రదాయాలు కూడ ఆర్థికాధిపత్యాన్ని పురుషుడికే కట్టబెట్టాయి. కాకపోతే ఆస్తిపై ఆమెకున్న యాజమాన్యం ఎంత అనే విషయంలో తేడాలుండవచ్చు. కాని మౌలికమైన మార్పుమాత్రం లేదు.

ఈ శతాబ్దారంభంవరకు అమెరికా, యూరప్ లో కూడా ఆస్తిని కలిగివుండే హక్కు స్త్రీకి లేదు. తత్ఫలితంగా ఆమె పురుషుని ఆస్తిగా పరిగణింపబడింది. ఆమెనూ, ఆమె ఆస్తిని తమ ఇష్టంవచ్చినట్లు భర్తలు వాడుకొనేవారు. స్త్రీ పుట్టుకతో తన తండ్రికి, తను దత్తం చేయబడిన భర్తకూ; చివరికి తను కన్న బిడ్డలకుకూడా లొంగి వుండవలసిన పరిస్థితి ఏర్పడింది. ఆమె ధనవంతుల బిడ్డ అయినా మార్పులేదు. కారణం — ఆమె ఆస్తిపై ఆమె ఏనాడూ యాజమాన్యాన్ని చెలాయించనే లేదు.

ఆఫ్రికా ఖండంలో హెచ్చు భూభాగంలో సేద్యం చేసి అహార ధాన్యాలను పండించేది స్త్రీలే అయినా, వారు భూమి కలిగివుండే హక్కుకు నోచుకో లేదు. ముస్లిం శాసనం ప్రకారం సోదరునికోచ్చే వాటాలో సోదరికి సగం మాత్రమే వస్తుంది. సంప్రదాయపరమైన భారతదేశంలో స్త్రీల సంరక్షకులుగా వారి ఆస్తులను పరివర్తన చేయటానికి భర్తలు హక్కు కలిగి వున్నారు. ఇంగ్లండులో 1854 చట్టరీత్యా భార్య సంపాదనంతా భర్తకే చెందేది. అన్నివిధాలా ఆమె అతనికి లోబడి వుండాలిందే. ఆమె ఉద్యోగం చేసే చోటుకెళ్ళి భార్య జీతం భర్త తెచ్చుకొనేహక్కు భర్త కుండేది. కాని భార్య పోషణభారం మాత్రం భర్తకు వుందని చెప్పే అధికారం ఆఖరికి కోర్టుకుకూడా లేదని, స్త్రీకి సమాన హక్కులు కావాలని బార్బరాలేస్మిన్ తన పుస్తకంలో రాసింది. భార్యజీతంతో భర్త తప్పత్రాగినా భార్యకు అడిగేహక్కు లేదు అనాడు. స్త్రీలకు ఆస్తిహక్కు కావాలని, తమ ఆస్తిని వీలునామా రాసే హక్కు తమకు కావాలని 26 వేల దక్కతులతో బార్బరా ఒక సంఘంపెట్టి దానిద్వారా ఒక పిటిషన్ దాఖలు చేసింది. 1857 లో దీనిపై ఒక బిల్లు పెట్టారు? కాని, అది ఏగిపోయి తిరిగి 1882, 1893 లో శాసనాలవల్ల ఇంగ్లండులో స్త్రీకి ఆస్తిహక్కు వచ్చింది. అలాగే స్విడన్ లో వివాహిత స్త్రీకి 1874లో ఆమె ఆస్తి, ఆమె సంపాదన మీద హక్కులు ఇచ్చారు. ఇలా దేశదేశాల స్త్రీలు ఆస్తి హక్కుకై పోరాటాలు జరిపినట్లు అనేక ఆధారాలున్నాయి.

19వ శతాబ్దారంభం వరకు వివాహం కాగానే స్త్రీలు శాసనరీత్యా మైనర్లయినారు. భర్తలు రక్షకులైనారు. యూరప్, అమెరికా ఖండా లకు, ఫ్రాన్స్, బ్రిటీష్ శాసన వ్యవస్థలకు లోనైన దేశాలలో ఈ విధానం అమల్లో వుండేది. 1976లో కెనడాలో (U.N.O.) ఆధ్వర్యంలో జరిగిన ఒక మహాసభలో స్త్రీల ఆస్తిహక్కు సమస్యపై గొప్ప సంవలనం రేగింది. కెనడాలో ఒక ధనిక రైతు 30 సం॥ కాపురం చేశాక ఏమాత్రం ఆస్తి ఇవ్వకుండా భార్యను వదిలేశాడు. ఆ సంఘటన గొప్ప సమస్య అయి కోర్టు దాకా వెళ్ళింది. అలా ఎంతోమంది స్త్రీలు డైవోర్సు అయ్యేదాకా తమ ఆస్తిపై తమకు హక్కులేదని కూడా తెలుసుకోలేకపోయ్యేవారు. సోష

లిస్టు దేశాల్లో సమిష్టి వ్యవసాయక్షేత్రాలలో సభ్యులుగా పున్నవారికి కొద్ది పాటి సొంత కమతాలు కలిగివుండే అవకాశం మాత్రం వుంది. అయితే అవి భర్తలవా, భార్యలవా అనేది పరిశోధించాల్సి వుంటుంది. అంతేకాక, ఆశియాలోని రిపబ్లిక్కులలో స్థానిక సంప్రదాయాలవల్ల స్త్రీలకు నష్టం ఎరుగుతున్నట్లు పరిశోధనలవల్ల తేలింది. ఆఫ్రికాలో స్త్రీలు ఆహారధాన్యాలను పండిస్తారు. పురుషులు వాణిజ్యపంటలమీద మొగ్గు చూపుతున్నారు. దాంతో ఆహారధాన్యాలమీద మొగ్గు తగ్గుతోంది. వాణిజ్యపంటలు వేయడం పెరిగింది. అందువల్ల ఆఫ్రికాదేశాల్లో వాణిజ్యపంటలు పండించేవారికి ఎరువులు, అప్పులు, సాంకేతిక సహాయాలు అందుతున్నాయి. స్త్రీలకు అలాంటి వెనులుబాట్లు లేవు. వారు వ్యవసాయ కూలీలుగా పనిచేయవలసి వస్తుంది. స్త్రీలు ఆహారధాన్యాలు పండించే తమ పొలాలపై శ్రద్ధ చూప లేకపోతున్నారు. అందువల్ల పంట తక్కువ అవుతోంది. పనికోసం పురుషులు పట్టణాలకు పోతున్నారు. ఉన్న టిండిలో ముందుగా పురుషులకు పెట్టబడవల్ల పిల్లలకు, స్త్రీలకు ఆహారం తగ్గుతోంది. స్త్రీలలో రక్త హీనత వచ్చి బలహీనులవుతున్నారు. శిశు మరణాల సంఖ్య పెరిగిపోతోంది. ఆశియాలో, మధ్యప్రాచ్యంలో పురుషుల ఆహారానికి ప్రాధాన్యత వుంటుంది. ఆఫ్రికాలో బరుండి, బాట్స్వాన్, కేన్యా, సైజీరియా మొదలగు దేశాలలో స్త్రీకి ఏమాత్రం ఆస్తిహక్కు లేదు. కేన్యాలో స్త్రీకి అసలు అప్పుకూడా వుట్టదు. శా॥ ఒక ఎం.పి. గా పున్న మహిళాధ్యక్షురాలికి బాలబాలికల పాఠశాల పెడతానని అప్పు అడిగితే, కేవలం నీవు “స్త్రీవి” అని అప్పు ఇవ్వ లేదని ప్రాన్. పి. హోస్నెన్ (Pran. P. Hosnen) “లిస్ న్యూస్” అనే పత్రికలో వ్రాసింది.

భూ సంస్కరణలవల్ల స్త్రీకి న్యాయం జరగటం లేదని మనకు తెలియని విషయం కాదు. ఇళ్ళస్థలాలు ఇచ్చే సందర్భంగా పురుషులకే ప్రాధాన్యత ఇస్తున్నారు. ఆఫ్రికాలో బహు భార్యాత్వం వుంది. అయినా భూమి పురుషులకే ఇవ్వబడుతోంది. స్త్రీలకు, పిల్లలకు ఏమీ వుండవు. సహారాకు దక్షిణానవున్న ఆఫ్రికాలో పురుషులు భార్యలను పోషించవలసిన బాధ్యత లేనేలేదు. కాని, కుటుంబాన్ని పోషిస్తున్నాడనే మిషతో భూమి అతనికి ఇస్తున్నారు. ప్రాన్స్ లో 1800 సం॥ వరకు వివాహిత స్త్రీకి ఆస్తి

మీద, ఆమె సంపాదనమీద, ఆమెకు వారసత్వంగా వచ్చిన ఆస్తిమీద ఆమె కేమాత్రం హక్కులేదు. హక్కులన్నీ భర్తలకే వుండేవి. 1882 వరకు ఫ్రెంచి స్త్రీలకు బ్యాంకు అకౌంటు పెట్టుకొనే హక్కులేదు. 1886 లో ఆమె జీతంపై హక్కు భర్తదేనంటూ ఆమె పింఛను మాత్రం ఆమెకిచ్చే ఏర్పాట్లు చేశారు. వారికి 1907 లోనే వేతనాలమీద హక్కు వచ్చింది.

అన్ని దేశాలలో, అన్ని ప్రాంతాలలో స్త్రీలు బీదవారు; అంతేకాదు బీదవారిలో హెచ్చుమంది స్త్రీలే. కారణం సర్వులకూ విడితమే. స్త్రీలు తమ సెక్సు కారణంగా తమపేర ఆస్తికలిగి వుండటానికి వీలులేకుండా చేయబడ్డారు. ఆస్తి మానవ స్వేచ్ఛకు, మానవ విజయానికి కొలమానంగా ఎంచబడే సమాజాలలోకూడా ఇది సంభవించింది. స్త్రీలు పురుషులమీద ఆధారపడవలసి వస్తోంది. బాలబాలికలకు, బానిసలకు శాసనదృష్టిలో వుండే హోదా మాత్రమే స్త్రీలకు ఇవ్వబడింది. ఇంత ముఖ్యమైన సమస్యను స్త్రీల పరిశోధనా విషయమై జరిగే పరిశోధనా కార్యక్రమాలలో పట్టించుకోక పోవడం శోచనీయం. ఇల్లు కొనడానికి ఆమె డబ్బువాడినా, దస్తావేజు మాత్రం మగనిపేరనే పుడుతుంది. ఇదంతా ఆర్థిక విజయాన్ని, అప్పు పుట్టే తాహతునుబట్టి హోదాను కొలమానంవేసే సమాజంలో జరుగుతున్న వచ్చినిజం.

పురుషుల అధీనంలో వుండే కీలుబొమ్మలుగా స్త్రీలను తయారు చేయడ మనేది సర్వోపసర్వత్రా జరుగుతోంది. స్త్రీల ఆర్థికాభివృద్ధిని గురించి మనం తరచుగా మాట్లాడుతాం. ఏ సూత్రాలయితే స్త్రీల ఆర్థిక స్వాతంత్ర్యాన్ని హరిస్తున్నాయో, వాటిని ముఖ్యమైన సాంస్కృతిక సంప్రదాయాలుగా మనం పేర్కొంటున్నాం. అవి స్త్రీలను, వారి సంతానాన్ని రక్షిస్తాయని చెప్పడం జరుగుతోంది. నిజానికి అది అవాస్తవికం. ఆ మేడిపండులాంటి సంప్రదాయాలు వారిని నిరాధాతుల్ని చేస్తున్నాయి. కాని అర్థికాభివృద్ధికి ఆ సంప్రదాయాలే మంచివని పొగడటం జరుగుతోంది.

స్త్రీ అధిపతిగా వుండే కుటుంబాల సంఖ్య పెరుగుతున్న ఈ కాలంలో, బీదవారు వారిలో అధిక సంఖ్యాకులుగా వున్న అన్ని ప్రాంతాలలో ఇలా

జరుగుతోందని మనం గమనించాలి. ఎందువల్ల ఇలా జరుగుతోంది అంటే ఆస్తి సంబంధమైన శాసనాలు పురుషులకు అనుకూలంగాను, స్త్రీల యెడ వివక్ష చూపడంవల్లనే ఈ పరిస్థితి కలిగింది. బహుశ అప్పును పొందటానికి గల అవకాశాలకోసం స్త్రీలు చేసిన పోరాటాలను అందరూ మరచిపోయి వుండవచ్చు. అనాడు స్త్రీలు తాకట్టుపెట్టి అప్పు తీసుకోవటానికి బ్యాంకులుకూడా స్త్రీలకు అవకాశమివ్వని తరుణంలో అమెరికాలో ప్రత్యేక శాసనం పుట్టవలసి వచ్చింది.

శాసనం ప్రకారం ఆస్తి కలిగివుండటానికి స్త్రీలకు అవకాశం లేనప్పుడు స్త్రీ పురుష సమానత్వం అనేది మిథ్య. ఇద్దరి అసమానుల మధ్య సమానత్వం ఎలా వుంటుంది. 99% ఆస్తి పురుషుల అధీనంలో వుందని కోపెన్ హేగెన్ ప్రపంచ మహిళాసభలో తేల్చారు. న్యాయం ప్రకారం మానవ హక్కుల్ని అనుసరించి ఆస్తి విషయంగా సమానత్వాన్ని ప్రసాదించే శాసన వ్యవస్థ కావాలని ఆ సభలో తేల్చారు. పురుషుల హక్కులు వేరు, స్త్రీల హక్కులు వేరు అనే భావనకు తావులేకుండా నూతన ప్రాతిపదికను నిర్మించుకోవాలి. లింగ భేదంతో నిమిత్తం లేకుండా ఆస్తి హక్కులు కలిగివుండడానికి అవకాశముండే సమాజాన్ని నిర్మించుకోవాలి. అనాడే స్త్రీలు తమ కుటుంబాలలో, సమాజాలలో, ప్రపంచాభివృద్ధిలో పూర్తి భాగస్వాములు కాగలరు.

వేదకాలంలో భర్త మరణాంతరం కొంత ఆస్తి భార్యకు వచ్చేదని రుగ్వేదం (1-124-)లో వుంది. కాని స్మృతుల కాలంలో భార్యకు భర్త ఆస్తిలో భాగంలేదని, పతివ్రతలైన స్త్రీలను రాజు పోషించవలెనని (9-10-21) గౌతమ సూత్రంలో వుంది. తండ్రి ఆస్తికి జ్యేష్ఠపుత్రు? అర్హుడని (9-106) మనుస్మృతి నిర్వచించింది. కొబిల్కుని ధర్మశాస్త్ర (9-162) ప్రకారం మృతిపొందిన స్త్రీ ధనం పుత్రులు, పుత్రికలు పంచ కోవాలని వుంది. తల్లిదండ్రులు, తోబుట్టువులు, భర్త వివాహ సమయంందు ఇచ్చిన కానుకలు స్త్రీధనంగా గుర్తించారు. వేదకాలంలో పుత్రులే లేనప్పుడు తండ్రి ఆస్తి పుత్రికలకు సంక్రమించేదల్లా కూతురి కొడుకి చెందాలని, ఆ బిడ్డ తన కర్మకాండకు అర్హుడని అల్లునిచేత ప్రమాణ

చేయించుకొని కన్యాదానం చేసేవారని మనుస్మృతి (9-127) లో, గౌతమ సూత్రం (9-10-18) లోను వుంది. ఏదయినా వేదకాలంనాడు ఆడపిల్లకు ఆస్తిహక్కు, పితృకర్మల అధికారం వుండేదల్లా స్మృతులకాలంలో పుత్రుణ్ణి ఆస్తికి సర్వాధికారిని చేశారు. దరిమిలా స్త్రీకి ఆస్తిహక్కు పూర్తిగా నశించి స్త్రీలే పురుషుల ఆస్తిగా మారిపోయారు. కేవలం Parasites (పరాన్న భుక్కులు)గా మాత్రమే మిగిలిపోయారు.

జనాభాలో సగంమంది స్త్రీలున్నారు. అందులో 1/3 స్త్రీ కార్మికులున్నారు. వారిలో 2/3 స్త్రీలు. వారి చాకిరివల్ల 1/3 ఆదాయం వస్తోందని, వారికి చెందుతున్న వేతనాలు వగైరాలు ఆదాయంలో 1/10 మాత్రమే స్త్రీలకు చెందుతోందని ఒక సర్వేలో తేలింది. సంప్రదాయ సమాజంలో, ఆధునిక సమాజాల్లోకూడా పిల్లలను పోషించే బాధ్యతను స్త్రీలే వహిస్తున్నారు. అలాంటప్పుడు స్త్రీలు ఆస్తి కలిగివుండటంలో తప్పులేదు. వారిపై ఆంక్షలు పెట్టటం న్యాయంకాదు. ఈ స్థితి సమాజాభివృద్ధికి, దేశాభివృద్ధికి హాని. స్త్రీకి దేశ ఆర్థిక జీవితంలో సముచిత పాత్ర వుండాలి. ఉత్పత్తిలో ఆమెకు అవకాశం ఇవ్వకుండా కేవలం వంట ఇంటికి, పిల్లల పెంపకానికే స్త్రీని వినియోగిస్తే, అది దేశ ఆర్థిక అభ్యున్నతికే గొడ్డలిపెట్టు. స్త్రీలు ప్రతి రంగంలో అణచివేయబడ్డారని, వారిని అలా వుంచినందువల్లనే ఆర్థికంగా వారు వొంగిపోవాల్సిన పరిస్థితి ఏర్పడిందని, తద్వారా వారిని దోపిడీ చేస్తున్నారని, అసలు విలువలలో మార్పురానిదే ఆర్థిక రంగంలో మార్పురాదని, అంతవరకు స్త్రీలు ఉన్న ఆస్తిహక్కులనుకూడా అనుభవించలేరని స్టేటస్ కమిటీవారు సిఫారసు చేశారు. మరి మనమూ అదే కొరకుంటున్నాం కదా! :

—“రాడికల్ హ్యూమనిష్టు”—మార్చి 1985

రంటూ తమ గోడును సమాజానికి చెప్పుకోవలసిన స్థితి పురుషులకు కలుగదు.

నేటి సమాజపు విలువలు మారాలని, ఈ వ్యవస్థలో మార్పులు రావాలని మహిళా కార్యకర్తలు కోరుకుంటున్నారు. అంతేకాని స్త్రీలంతా మంచి వారని, పురుషులంతా చెడ్డవారని వాదించడంలేదు. మగవారి పెత్తనాన్ని అంగీకరించే కొందరు ఆత్మగర్లు కోడళ్ళను హింసిస్తున్నారంటే కారణం విలువల మదింపు, దృక్పథం అని గుర్తించాలి. అజ్ఞానంతో వుండి, కుసంస్కారపరులైన స్త్రీలు పురుషాధిపత్యపు విలువలను స్వంతం (Internalise) చేసుకొని తోటి స్త్రీని బాధిస్తున్నారు. ఇది తెలియక “స్త్రీకి స్త్రీయే ప్రథమ శత్రువు” అని హేళన చేస్తున్నారు. ఆ రకపు స్త్రీలే పురుషుల్ని కూడా బాధిస్తారు. కాకపోతే ఈ బాధలన్నీ ఏ తెగకు సంబంధించిన స్త్రీల వల్ల పురుషులకు కలుగుతోంది అన్నది చర్చనీయాంశం. యధాతథ స్థితిని ఎదిరించే స్త్రీలవల్ల ఉత్పన్నమవుతున్నయా, లేక పాత సమాజాన్ని అభిమానించే వారివల్ల కలుగుతున్నయా అనేదే మీమాంస. ఈ దృక్పథంతో పరిశీలిస్తే “బాధితులైన పురుషులు” చెప్పే అంశాలను జాగ్రత్తగా విశ్లేషణ చెయ్యాల్సి వుంటుంది.

ఒక స్త్రీ తన భర్తకు పరస్త్రి సాంగత్యం వున్నదని, మద్యపాన లోలుడని తన భర్తను నిందించిందట. ఆమె ఆ విషయాలను కోర్టులో రుజువు చేసుకోలేకపోయిందట. దాన్ని హింసగా భావించి ఢిల్లీ హైకోర్టు వారు భర్తకు విడాకులు మంజూరుచేశారట. ఈ తీర్పును గురించి ఎవ్వరూ బాధపడాల్సిన పనిలేదు. అలాగే ప్రమాదానికి లోనైన తన భర్తను 8 నెలలపాటు అతడు మిలిటరీ హాస్పిటల్లో వున్నా, భార్య చూడలేదట. 1980 లో అతనికి కోర్టువారు విడాకు లిచ్చారట. ఈ తీర్పునుకూడా మనం తప్పుపట్టాల్సిన పనిలేదు. మరోకేసులో ఒక భార్య తన 2 నెలల పాపను భర్తను వదలిపోయిందట. భర్త తరపువారు ప్రాధేయపడినా ఆమె శిశు పోషణకు ఇష్టపడలేదట. ఈ భర్తకు 1979 లో విడాకులు ఇచ్చారట. ఈ కేసులను ఉటంకించడంలో వ్యాసకర్త ఉద్దేశ్యం బైటపడింది.

వరకట్నాన్ని అడిగాడని, హింసించాడని అసత్య నిందారోపణలు

జేస్తే అది స్త్రీ భర్తపట్ల చేసే హింసగా ఎంచుకోవాలని ఆ రచయిత వాదన. ఇది యుక్తి యుక్తంగా కనపడుతుంది. కాని అసలు బాధ ఏమంటే వరకట్నాల విషయమై పురుషులమీద అన్యాయంగా నిందారోపణలు జరుగుతున్నాయనే ధ్వని కనిపిస్తోంది. మరో విచిత్రమైన అంశాన్ని గమనించాలి. భార్యకు జీవితంమీద నిస్పృహ కల్గి ఆత్మహత్య చేసుకుంటే ఆ నింద భర్తమీద, భర్త కుటుంబంమీద పడుతోందట. ఆ నిందారోపణ జరుగగానే భర్త గౌరవాన్ని పోలీసులు మంటకలుపుతున్నారుట. అందువల్ల అసత్యారోపణ చేసిన మనిషికి శిక్ష వుండాలిట. ఇందులో రెండు విచిత్ర విషయాలు బయటపడుతున్నాయి. భార్య ఆత్మహత్య చేసుకుంటే భర్తను, అతని కుటుంబీకులను అనుమానించ రాదనేది ఒకటి; అసత్యారోపణ చేసిన వారిని శిక్షించాలనేది మరొకటి. సామాన్య గృహిణి సంతోషంగా భర్తతో కాపురం చేసుకోకుండా ప్రాణత్యాగాన్ని ఎందుకు చేసుకుంటోంది అంటే అత్తా ఆడబిడ్డలు పెట్టే బాధలు, భర్త క్రూర ప్రవర్తన కావచ్చు; లేదా భర్త ఊదాసిన ప్రవర్తనకూడా కారణభూతం అవుతున్నది. కనుక వారిని సందేహించడంలో తప్పులేదు. తమ తప్పులేదని వారు నిరూపించుకోవచ్చు గదా! కుమార్తెనిచ్చి సలక్షణంగా పెళ్ళిచేసిన అత్తమామలు అల్లుడిమీద-సాధారణంగా-ఎందుకు అసత్యారోపణ చేస్తారు? ఒకవేళ అలా జరిగితే తప్పుడు రిపోర్టు ఇచ్చినందుకు సివిలు క్రిమినలు వ్యవహారాలు జరుపుకోవచ్చు. దానికి ప్రస్తుతపు “లా”లో చాలా అవకాశాలు ఉన్నాయికూడా.

అన్నింటికన్నా మిన్న చిట్టచివరకు చెప్పబడిన విషయం: ఈరోజు స్త్రీలు ఎక్కువగా ఉద్యోగాలు చేస్తున్నారుట. వారికి తల్లులు కావడం ఇష్టం లేక భర్తలకు తండ్రులయ్యే అవకాశాన్ని నిరాకరించడం ఘోర దురంతరమట. భర్త అనుమతి లేకుండా స్త్రీ గర్భస్రావం చేయించుకోవడానికి ఆమెకు ఈనాడు లా ప్రకారం హక్కు వున్నదట. అలా ఆమె గర్భస్రావం చేసుకోవడం-భర్తకు అయిష్టమైనా-భర్త యెడల హింసయట. అతనికి విడాకులు కావాలట. అంతేకాదు, దంపతులకు ఇద్దరు లేక ముగ్గురు కుమార్తెలు ఉన్నా భర్తకు కుమారుడు కావాలట. భార్య నిరాకరిస్తే, అది భర్త యెడల హింసయట. అలా ఒక భర్త విడాకులకు పిటీషన్ పెడితే 1982 లో పంజాబు హర్యానా హైకోర్టు దానిని మంజూరుచేస్తూ

పురుష సంతానం కావాలనే వాంఛ ప్రగాఢంగా వుంటుందని, ఆ కోరికను ఆ భార్య వమ్ముచేసిందని, అంతకుముందే రెండుసార్లు గర్భస్రావం చేయించుకుందని, ఇది హిందూ ధర్మశాస్త్ర విరుద్ధమని చెప్పారు. ఈ రచయిత ఆ తీర్పును మహదానంతో ఉటంకించాడు.

ఈ రకపు వాదన వెనుకనున్న మనస్తత్వం ఏమిటి? కుమార్తెలు ఎందరున్నా కుమారుని కనమని భార్యను నిర్భంధించడం భార్యపట్ల హింసకాదా? ఆమె శారీరక మానసిక స్థితులను నిర్లక్ష్యం చేయటం కాదా? అలాగే ఆమె ఉద్యోగం చేస్తున్నా, ఆమె తల్లి! కావటానికి ఆమె శారీరక మానసిక పరిస్థితులు అనుకూలించకపోయినా ఆమెను సంతానం కనమని బలవంతం చేయడంలో దురుద్దేశ్యం ఏమిటి? ఇన్నాళ్ళుగా ఇలా జరుగుతున్న ఘోర దురన్యాయాన్ని కిక్కురుమనకుండా ఆమోదించిన ఈ వ్యాస రచయితలాంటి పురుషులు ఈనాడు గగ్గోలు పెట్టడంలో అంతర్యమేమిటి? స్త్రీ తన హక్కులను గుర్తించి, చైతన్యవంతురాలై తన శరీరాన్ని గుర్తించి, తన మానసిక సమతుల్య స్థితిని గుర్తించి తను తాపత్రయ పడితే నేరమా? తన శరీరంపై తనకు హక్కులేదా? ఆమె కేవలం పిల్లలను కనే యంత్రమా? అంతకన్నా ఆమె మరేమీకాదా? ఇలా ఈ వ్యాస రచయిత నేర్పుగా మెలకువతో ఎవరూ ఆక్షేపించలేని మూడు కేసులను చెప్పి పాఠకుల సానుభూతిని పొంది తన నిజస్వరూపాన్ని బహిర్గతం చేశాడు. హిందూ శాస్త్రాలు ధర్మ నిర్వహణ పేరుతో స్త్రీపై చేసిన అత్యాచారాలను సమర్థిస్తూ రెండు కేసులను పేర్కొన్నాడు. భర్త కొరకు, మగబిడ్డకొరకు ఆమె ఎంతమంది సంతానాన్నయినా కనాలనే భావం స్పష్టపరిచాడు. ఇన్ని శతాబ్దాలుగా, తరతరాలుగా స్త్రీపై జరుగుతున్న అత్యాచారం ఇదే. దీనిని ఇంకా కొనసాగించాలని దీని తాత్పర్యం ఈ ప్రయత్నాలను, ఈ కుట్రలను, ఈ దురాలోచనలను చైతన్యం గల స్త్రీ ఇకముందు సహించదు; సహించబోదు. ఇలాంటి పురుషాధిక్య విలువలను, భావనలను, ఆమె గౌరవించదు; గౌరవించదలచదు. ఈ విషయాన్ని పాఠకాలపు స్మృతులను నెమరువేసుకునే పురుషులు ఎంత త్వరగా గమనిస్తే అంత మంచిది.

—కలువబాల 12-9-85

కట్న పిశాచిని కడతేర్చాలంటే ?

ఇచ్చిన కట్నం చాలలేదని, ఇస్తానన్న స్కూటరు ఇవ్వలేదని, తెస్తానన్న లాంఛనాలు తేలేదని అస్తమానం ఆడిపోసుకునే అత్తమామల, భర్తల పోరు పడలేక వారి చిత్రహింసలు సహించలేక ఆత్మహత్యల పాల్పడే అబలలు కొందరైతే, ఘోరమైన హత్యాకాండకు బలికాబడే మహిళలు మరికొందరుంటున్నారు. నిస్సహాయురాలైన ఆమె మెడకు ఉరిత్రాడు బిగించడమో, ఊపిరాడకుండా నోట్లో గుడ్డలు కుక్కడమో, కిరోసిన్ పోసి నిప్పంటించటమోలాంటి కిరాతక చర్యలద్వారా అంతంచేసి మళ్ళీ కట్నంతో మరోపెళ్ళికి తయారయ్యే నమ్మకద్రోహులున్న సమాజం మనది. వరకట్న మారణ హోమానికి సమిధలుగా మారిపోతున్న మహిళ లెందరో! నూటికి ఏ పది కేసుతో తప్ప బైటికి రానేరావు. వచ్చి నవి కూడా తగిన సాక్ష్యాధారాలు లేవని కేసులు కొట్టిస్తుంటే బిడ్డనూ, డబ్బునూ పోగొట్టుకున్న తల్లిదండ్రులు కడివెడు దుఃఖంతో కళ్ళుమూసు కుంటున్నారు. అందువల్లే ఏ ఒక్కరోతప్ప న్యాయస్థానందాకా పోలేక పోతున్నారు. తగిన కట్నం ఇచ్చుకోలేక ముసలివాళ్ళను, రెండో పెళ్ళివాళ్ళను, పిల్లల తండ్రులను, కుసంస్కారులను, పెళ్ళాడలేక కన్యలుగా మిగిలిపోతున్నారు. ఎంత కట్నం పుచ్చుకుంటే అంత హోదా కలవారుగా క్లాఫిస్తోంది సమాజం. ఏ బుద్ధిమంతుడైనా కట్నం వద్దంటే ఏదో లోపం వుందంటున్నారు. అతి దారుణమైన కట్నపిశాచికి భయ పడి ఆడపిల్ల పుట్టిందని హడలిపోయ్యేవారు కొందరైతే, మగబిడ్డ పుట్టాలని ప్రార్థించేవారు అనేకమంది వున్నారు. అందువల్లే ఆడపిల్లను కన్న నేరానికి తండ్రికి జేసే జరిమానాయే వరకట్నం అనుకోవచ్చు.

వరకట్నం అంటే పెళ్ళి చేసుకునేందుకు వరుడు పుచ్చుకొనే డబ్బు, ఆస్తి, నిధులు నిర్వచించారు. డబ్బుతో స్త్రీని ఖరీదు చేస్తే వ్యభిచార మంటున్నాం. ఆడది కట్నం పోసి పెళ్ళి పేరుతో మగాడి సాంగత్యం కోరితే దాన్ని పవిత్రమైన వివాహబంధంగా పొగుడుతున్నాం. ఇది ద్వంద్వ నీతి, అసమానత్వం కాదా? ఆడది ఆధారపడి జీవించే ప్రాజీ,

కనుక మా భార్యలను మేమే పోషించాలి అందువల్ల మాకు కట్నం కావాలి అని “డిమాండు” చేస్తున్నారు.

వధువు + కట్నం = వరుడు. ఇలాంటి వ్యత్యాసం తేడాలు, హెచ్చు తగ్గులే ఈ దుర్మీతికి ముఖ్యకారణం. కాని వరకట్న దురాచారానికి ఆర్థిక సమస్య మాత్రమే కాదు. ఆ స్త్రీవల్ల, ఆర్థిక ప్రతివత్తివల్ల స్త్రీకి కొంత ఉపయోగ ముండవచ్చు. కాని కట్నం పోదు. ఒక డాక్టరును ఒక లేడీ డాక్టరు పెళ్ళాడాలంటే కట్నం ప్రసక్తి ఎందుకు వస్తోంది? ఒక M.D. తన సంపాదన కుదుప పెట్టి తన భర్తకు కట్న మిచ్చి పెళ్ళాడింది. ఇది జరిగిన విషయం. మరి దీనికి కారణ మేమంటారు? అంటే వివాహం పూర్తిగా డబ్బు సంబంధమైన వ్యాపారంగా మారింది. ఈ కట్నాలకు కూడా ఫిక్సెడ్ రేట్లు వున్నాయి. ఇంజనీరు, డాక్టరు, I.A.S., గ్రాడ్యుయేట్ లాంటి డిగ్రీలనుబట్టి రేటు వుంటుంది. ఏ డిగ్రీ లేకపోయినా మగాడయితే చాలు ఎంతో అంత విధిగా ముట్టజెప్పాలి. కట్నాల బేరం పూర్తిగా వేలం పాట అయిందీనాడు. కులాలవారి, డిగ్రీల తేడాతో, ఉద్యోగ హోదాను బట్టి, సాంఘికస్థాయినిబట్టి, కుటుంబ వరపత్రినిబట్టి, బేరసారాలు జరగటం వింటున్నాం.

స్త్రీకి ఆస్తిహక్కు ఇస్తే ఈ దురాచారం పోతుందనే భావంతో 18 మార్చి 1983 న 1956 నాటి హిందూ వారసత్వ చట్టాన్ని సవరిస్తూ ఒక బిల్లు పెట్టింది ఆంధ్రప్రభుత్వం. అది చట్టమైతే కట్నం పేరు మారి దాని ఛాయల రూపంలో మరోమార్గాన వయనిస్తోంది. అంటే ఇంతవరకూ కట్నం విలువైతే ఇప్పుడు అమ్మాయికి రాబోయే ఆస్తి విలువ తేల్చి చెప్పమని అడుగుతారు. ఇంకా లాంఛనాల పేరుతో గుంజుతారు. ఆమె ఆస్తిని వెంటనే అమ్మించి ఆ డబ్బుతో వ్యాపారాలు వగైరా చేస్తారు. అంతమాత్రాన ఆమెకు ఆస్తివద్దని కాదు. చట్టాను అధిగమించి స్వార్థాలకు విలువనిచ్చే ప్రబుద్ధులు లేకపోలేదు. అసలైనా ఆ బిల్లు చట్టరూపం ధరించే పరిస్థితి చూపుమేరలో లేనేలేదు.

వరకట్న నిషేధపు చట్టం 22 మే 1961 న అమల్లోకి వచ్చింది.

1958 లోని నిషేధ చట్టాన్ని రద్దుచేసి ఇది పెట్టారు. కట్నం ఇచ్చినా, పుచ్చుకున్నా, సహాయవడినా 6 నెలలవరకు శిక్ష లేక 5 వేల వరకు జరిమానా లేక రెండూ విధించవచ్చు అని శాశించారు. కాని ఈనాటికి నమోదైన కేసు ఒక్కటి మాత్రమే. నగదు, సొమ్ము, వస్తువులుగా ఇవ్వబడిన అంటే బహుమానాలుగా ఇస్తే వాటికి శిక్షలేదు. కాని పెళ్ళిచేసుకున్నందుకు ప్రతిఫలంగా ఇస్తే అది కట్నమని నిర్వచించారు ఆ చట్టంలో. కట్నం ఇవ్వటానికి పుచ్చుకోవటానికి చేసుకున్న వాప్సందం చెల్లదని ఆ చట్టంలో వ్రాశారు. కట్నం తీసుకున్న సంగతిలోపల ఆ ఆస్తి భార్యకు చెందజేయాలని, వధువు మైనరుగా ఉన్నప్పుడు కట్నం పుచ్చుకుంటే ఆమె మేజరైన సంగతిలోపల ఆమెకు చెందజేయాలనికూడా 1961 చట్టంలో వుంది. నేరం జరిగిన సంగతిలోపలే కేసు పెట్టాలని, ఈ కేసు ఎత్తివేసుకోవటానికి కోర్టు అనుమతి వుండాలనికూడా చెప్పారు. ఈ కేసును పోలీసులు పెట్టరాదని ఆ చట్టం నిర్వచించింది. ఏది ఏమైనా ఈ చట్టం పూర్తిగా విఫలమయింది. అసలు ఈ చట్టానికి మానవ నైజానికి అవినాశావ సంబంధం కుదరనేలేదు. అందువల్ల చట్టానికి కట్నం పొందని తేలింది.

కట్నాన్ని నిషేధించేందుకు 1961 నాటి చట్టాన్ని సవరించే ఒక బిల్లును 1984 మేలో పెట్టారు. ఇందులో కనీసం ఆరునెలల శిక్ష వుండాలని, 2 సంగతి వరకు శిక్ష వేయవచ్చని సూచించారు. జరిమానా 10 వేల వరకు, తేక కట్నంగా ఇచ్చిన మొత్తంగాని ఏది ఎక్కువైతే దాన్ని విధించాలని క్రొత్త బిల్లులో రాశారు. వధువుకు ఇచ్చే బహుమతులు, వరునికి ఇచ్చే కొన్ని రకాల బహుమతులు శిక్షార్హం కావని బిల్లు సూచించింది. వధువు తండ్రియొక్క ఆదాయంలో ఇంత శాతానికి మించి పెండ్లి ఖర్చులు, బహుమతులు వుండరాదనే సూచన తుది బిల్లులో లేదు. బహుమతులు విలువైనవి, అనేక రకాల వస్తువులుగా వుండవచ్చు. అంటే బొంబాయిలో ఫ్లాటు కోరడం వరునికి అలవాటు. అలాగే మోటారుకార్లు, స్కూటర్లు, ఫ్రీజ్లు, టి.వి.లు, స్టీరియోలాంటి వెన్నో అడగవచ్చు. ఈ మధ్య కొందరికి “మాకు కట్నం వద్దండి అమెరికాలో గ్రీన్ కార్డు ఉన్న అమ్మాయి అయితే చాలు” అనడం ఫ్యాషనయింది. అందువల్ల లాంఛనాలకు, ఖర్చులకు పరిమితి వుండటం చాలా అవసరం. ఆ భావాన్నే

స్టేటస్ కమిటీ" వరునికికాని, తల్లిదండ్రులకుకాని 500 రూపాయలకు మించి ఇవ్వబడిన బహుమానాలు, లేక వారికి ఖర్చు తగ్గింపుకు (వరుని ప్రయాణపు ఖర్చులు వగైరాలు) జరిగే చర్యలు శిక్షార్హులు కావాలని 1973 లో సిఫారసు చేసింది. (వరుని ఖర్చులన్నీ వధువే భరించడం జరుగుతుంది. అది మారాలన్నాడు స్టేటస్ కమిటీవారు.)

ఈ సవరణ బిల్లుకు సలహా లివ్వటానికి కేంద్రం ఒక జాయింటు పార్లమెంటరీ కమిటీని నియమించింది. వారు కట్నం ఇచ్చేవానికి శిక్ష ఉండరాదని సూచించారు. కట్నం ఇచ్చేవాడుకూడా శిక్షార్హుడేనని బిల్లు తుదిరూపంలో వుంది. పూర్వపు శాసనం (1961)లో కూడా ఇచ్చినవానికి శిక్ష వున్నది. ఏ తండ్రి కట్నం ఇచ్చి కేసుపెడతాడు? ఏ తండ్రి ఇచ్చానని చెప్పి శిక్ష పొందుతాడు? 1981 జనవరిలో నియామకమయిన జాయింటు కమిటీ 1982 ఆగస్టులో సాక్ష్య సేకరణచేసి తమ నివేదికను అందజేసింది. ఆ కమిటీ చట్ట సవరణకు, సమన్వయ పరిష్కరించటానికి కొన్ని సిఫారసులు చేసింది. ఏదైనా నేరం స్పష్టతగా నిర్వచించలేదు బిల్లులో. అంటే పెళ్ళికి ముందుగాని, పెళ్ళిప్పుడుగాని, తర్వాతగాని ఇచ్చేది కట్నం (పెళ్ళికి ప్రతిఫలంగా) అని ఆ శాసనంలో వుంది. నేరం అంటే ఏ రూపంలో ఇస్తే, ఎప్పుడు ఇస్తే నేరమో బిల్లు చెప్పలేదు. నేరం ఋజువు అయితేనేకదా శిక్ష! నేరం ఏమిటి అనేదానిపై భాష్యాలకు తావుంటే నేరం ఎలా తీర్చవలసిందని కమిటీవారు విమర్శించారు. మొత్తంమీద ఈ సవరణ బిల్లులో కొన్ని లోపాలున్నాయని విమర్శలు వచ్చాయి. ఏదయినా ఎన్ని శాసనాలు పెట్టినా మనలో మార్పులేనిదే అవేమీ చేయలేవు. అలా వరకట్న నిషేధపు చట్టం ప్రగతి చూస్తోంది. రహస్యంగా ఇచ్చేదానిని పట్టుకోలేము కదా! కాకపోతే పదిమందికి కన్నడే అడంబరాలను, ఖర్చును కొంత నిరోధించవచ్చు. మొత్తంమీద చట్టం విఫలమైనట్లే. సవరణ బిల్లు చట్టరూపమైనా తిరిగి అదీ అంతే అవుతుంది. ఏ తండ్రికాని, ముఖ్య బంధువుకాని కట్నం ఇచ్చి అల్లునిపై కేసు పెడతాడు? కూతురి కాపురం నాశనం చేసుకుంటాడు! అనేది మరో ప్రశ్న. కనుక కట్నం చట్టంద్వారా పరిష్కృతం కాదని తేలిపోయింది.

వరకట్నం సాంఘిక దురాచారం కనుక సామాజిక చైతన్యం కావాలి. వరకట్నాన్ని పిశాచమని, మూఢాచారమని, దురాచారమని నిందిస్తే చాలదు. దానికొక నిర్మాణ కార్యక్రమాన్ని చేపట్టాలి. ప్రభుత్వమే కాక సమాజం, మహిళా సంఘాలు, వృత్తికలు, యువతీ యువకులు, వారి తల్లిదండ్రులు అంతా ఏకోన్ముఖంగా, విప్లవాత్మక పద్ధతుల్లో ఒక మిషనరీ జీల్తో కార్యరంగంలోకి దూకాలి. త్యాగాలు చెయ్యాలి; కష్టాలు పడాలి, దాని పుట్టుపురోజ్వతరాలు త్రవ్వే సమూల మార్పు చెయ్యాలి. అందుకు నివారణోపాయాలు అన్వేషించాలి.

వరకట్నంలాంటి పాశవిక చర్యలద్వారా స్త్రీలను అవమానపర్చటం మానవ విలువలకే గొడ్డలిపెట్టని ప్రచారం సాగించాలి. కట్నాలు కోరే ఛాందసులకు బుద్ధిచెప్పాలంటే స్త్రీకి ఆర్థికస్థితి, వ్యక్తిత్వం, ఉద్యోగార్హత కావాలి. కట్నంక్రింద సమర్పించే డబ్బును కుమార్తెల విద్యక్రింద ముఖ్యంగా వృత్తివిద్యల కొరకు వెచ్చించాలి. అందువల్ల స్త్రీకి ఇటు వ్యక్తిత్వం, అటు భద్రతా, హుంపా లభిస్తాయి. ప్రయివేటు సంస్థలలోను, ప్రభుత్వ ఆఫీసుల్లోను 40% ఉద్యోగాలు స్త్రీలకు కేటాయించాలి. మరొకరిపై ఆధారపడి బ్రతికే విధానానికి భరతవాక్యం పలకాలి.

ఈ సామాజిక రుగ్మతకు సంఘంలోని వ్యక్తులే పోరాడాలి; ప్రచారం చెయ్యాలి; తిరుగుబాటు చెయ్యాలి; త్యాగాలు చెయ్యాలి; కష్టాలు భరించాలి. ప్రభుత్వంకూడా పటిష్టంగా, చిత్తశుద్ధితో పనిచెయ్యాలి. మహిళా సంఘాలు కట్నం పుచ్చుకొన్న భర్తను, అత్తమామలను అల్లరిపెట్టాలి. వారిని సాంఘికంగా బహిష్కరించే విధానం చేపట్టాలి - ప్లే కార్డులతో వారి ఇంటిముందు ప్రదర్శనలు చేయాలి. కట్నం పుచ్చుకునే వివాహాలకు మనం హాజరు కారాదు. పుచ్చుకోని ఆదర్శ వివాహాలకు పిలువకపోయినా వెళ్ళి వధూవరుల్ని అభినందించి రావాలి. ఆ దంపతుల్ని సభలు పెట్టి సన్మానించాలి. స్కూళ్ళ సిలబస్ లో వరకట్న దురాచారాన్ని విమర్శించే పాఠ్యాంశాలు చేర్పించాలి. స్త్రీకి మాత్రమే వెళ్ళి అవసరమనే అపోహ నశించాలి. తగిన భర్త స్త్రీకి ఎంత అవసరమో తగిన భార్య పురుషునికి అంతే అవసరమనే జ్ఞానోదయం యువకుల్లో కలిగించాలి. మా జీవిత

భాగస్వామిని డబ్బుతో ఖరీదు చేయమని యువతులు, తుచ్చమైన ధనానికి అమ్ముడుపోమని విద్యార్థిసంఘాలు, యువజనసంస్థలూ ప్రతిజ్ఞలు పూనాలి. ఈ విషయంలో తల్లిదండ్రులను వ్యతిరేకించి అయినా వ్యక్తిత్వాన్ని నిలుపుకోవాలి. బ్యాంకులు, L.I.C. ల వారు “పెండ్లి ఖర్చుల నిమిత్తం ముందుగా ఆదాచేసుకోండి;” అని వివాహ ప్రకటనల పేరుతో, వ్యాపార ప్రకటనల పేరుతో వరకట్నాన్ని పొగుడుతున్నారు. “హుందాగా గొప్పగా పెండ్లి చేయబడును” అని వివాహ ప్రకటనల్లో రాస్తున్నారంటే బాగా కట్నం ఇస్తామని అర్థం. ఆ ప్రకటనలను నిరశించాలి. ఈ కేసులను పోలీసులు పెట్టే పీలుండాలని, అయితే ఈ కేసుల దర్యాప్తు, నిర్వహణ దాఖలు, స్వచ్ఛంద సంస్థలే నిర్వహించాలని ప్లీటన్ కమిటీవారు సిఫారసు చేశారు. అలాగే స్వచ్ఛంద సంస్థలూ, ప్రభుత్వమూ, రాజకీయ పక్షాలు, భారీ ఎత్తున ప్రబోధ కార్యక్రమాలు చేపట్టాలి. ప్రతికలవారు ఈ వరకట్న సైన్యాన్ని ఘాటుగా విమర్శించాలి. వరకట్న మరణాలను వెలికి తేవాలి. న్యాయవాదులు, న్యాయాధికారులు తమ బిడ్డలకు ఘాత జరిగినట్లు భావించి తీర్పు ఇవ్వాలి. ఇలా అన్ని రంగాలు విప్లవాత్మక పద్ధతుల్లో నిజాయితీగా పనిచేస్తే పురుష పుంగవులు పై మెట్టునుండి క్రిందికి దిగివస్తారు. ఈ విషయంలో తల్లులు ముఖ్యపాత్ర వహించాలి. తమ కూతుళ్ళకు ఇవ్వమని, కోడళ్ళకు పుచ్చుకోమని భీషణ ప్రతిజ్ఞలు చేయాలి. బిడ్డకు తల్లి ఖర్చుచేసి విద్య చెప్పిస్తే అవసరాన్నిబట్టి కుమారుని నుండి ఆ డబ్బు తీసుకోవచ్చుగాని ఇతరత్రా కోరరాదు. దానికి తగిన విద్య, విజ్ఞానం, ఐక్యత సామాజిక స్పృహ స్త్రీలలో రావాలి. తమ కుమార్తెకు పెద్ద డిగ్రీలు, హోదాలు, ఆస్తులు అంతస్తులున్న భర్తలే కావాలని ఎగబడితే వరుల “డిమాండ్” పెరుగుతోంది. చదువు, సంస్కారం, శీలము కల వరుణ్ణి ఎన్నుకోవాలి.

ప్రేమ వివాహాలవల్ల వరకట్నం పోతుంది. కనుక యువతీ యువకులు కలిసి చర్చించుకొనే అవకాశం కలుగజేయాలి. అబ్బాయితో మాట్లాడితేనే పిల్ల శీలం పోతుందనుకొనుట భ్రమ. ప్రేమ వివాహాలవల్ల కులమతాలు, హెచ్చుతగ్గులు, అందచందాలపై మోజుపోతాయి. ఇలా నిర్మాణాత్మకమైన కార్యక్రమాలు చేపట్టాలి. ఏ మార్పు రావాలన్నా

బాధితులు త్యాగాలు చెయ్యక తప్పటంలేదు. అందువల్ల ఆడపిల్లలు ధైర్యంతో, విజ్ఞతతో నిలబడాలి. ఎన్ని విమర్శలు ఎదురైనా సరే ఈ సమాజంలో తమకు జరుగుతున్న అన్యాయాన్ని, అసమానతను వారే వ్యతిరేకించాలి-అంటే ఇక్కడ త్యాగం, ధైర్యం రెండూ పారు కలిగి వుండాలి. అంతగా అవసరమొస్తే వరవిక్రయాన్ని నిరోధించేందుకు కన్యలగా జీవించటానికైనా స్త్రీలు సిద్ధపడాలి. ఇందుకోసం ఒక మహోద్యమం నిర్మిస్తేనే అది సాధ్యమవుతుంది. అంతకుముందుగా భారీ ఎత్తున స్త్రీలలో జాగృతి కలిగించాలి. ఇలా అన్ని రంగాలలో కలిసి పని చేసిననాడే వరకట్న పిశాచి అంతరించిపోతుంది.

—“తెలుగు విధ్యార్థి”—ఫిబ్రవరి 1985

ఉద్యోగినులు : సంక్షేమం

“ఆడది తిరిగి చెడింది, మగవాడు తిరక్క చెడ్డాడు” అనే దొక సామెత వుంది. అలాగే “ఉద్యోగం పురుష లక్షణం” అనే దొక సూక్తి కూడా వుంది. అంతే కాదు. ఆడది చదివి ఉద్యోగం చేస్తుందా, ఈశ్వరులు తుందా, దానికి చాకలి వద్దు చదువు చాలదా! అనే నానుడికూడా లేకపోలేదు. అయితే ఈ దశాబ్దంలో ఈ భావాలు తల్లక్రిందులవుతున్నాయని నమ్మక తప్పదు. పరిస్థితుల ప్రాబల్యంవల్ల కాని ఆర్థిక ఇబ్బందులవల్ల కాని, అధిక ధరలవల్ల కాని, అలస్యపు వివాహాలవల్ల కాని అనేకమంది ఆడవారు ఏదో ఒక ఉద్యోగం చెయ్యక తప్పడంలేదు. ఆఖరికి పార్టుటైము పనికైనా ఎగబడుతున్నారు. అంతేకాదు పొట్టిఫారం, పాల ఉత్పత్తి, మిషన్ కుట్టి, అప్పడాలుచేసి, ఇళ్ళంబడి తిరిగి సబ్బులు వగైరాలమ్మి జీవనోపాధి గడిపేవారు మిక్కుటంగా వున్నారు. ఏదో పనిచేసి పొట్టపోసుకోవటానికి నానాపాట్లు పడుతున్నారు. పోటీలుపడి చదువుతున్నారు. ఎంప్లాయిమెంటు ఎక్సెంజీలచుట్టూ తెగ తిరుగుతున్నారు. నాటి స్త్రీలకు నేటి మహిళలకు

హస్తమ శకాంతరం తేడాలున్నాయి. అందువల్ల పూర్వం నిరుద్యోగ సమస్య పురుషులకే పరిమితంగా వుండేది. ఈనాడది స్త్రీలకుకూడా వర్తిస్తోందంటే హాస్యాస్పదం కాదు. ప్రతి ఉద్యోగానికి, ప్రతి డిగ్రీకోర్సుకు, ప్రతి ట్రయినింగు కోర్సుకు మహిళలు ఎగబడుతున్నారనేది నగ్న సత్యం. అంతేకాదు మెరిట్ లోకూడా యువకులకంటే యువతులే మిన్నగా వుంటున్నారని వింటున్నాం. ఎంట్రెన్సు పరీక్షలలో బాలికలే అత్యధికంగా పురోగమిస్తున్నారని అధ్యాపకులు ఒప్పుకుంటున్నారు. మేధస్సులో, విజ్ఞానంలో, విద్యార్హతలో లింగభేదం లేదనేదానికి ఇదొక తార్కాణం. పృథ్వులలో నైపుణ్యం, చారవ, ఆసక్తి దరహామీద స్త్రీలకే వున్నప్పుడు, వృత్తి విద్యలలో తేడాలు కల్పించడం అసమంజసం కాదా?

ఉద్యోగిని అనగానే కార్యాలయాలలో పనిచేసే స్త్రీ స్ఫురణకు వస్తుంది. కాని నిజానికి ఉద్యోగంచేసే ప్రతి స్త్రీ ఉద్యోగిని కిందనే లెక్క. ఒక స్త్రీ పొలంలో పనిచేసినా, లేక ఫ్యాక్టరీలో, కార్యాలయంలో పనిచేసినా ఆమె ఉద్యోగినియే.

ఉద్యోగినుల సంక్షేమాన్ని గురించి పరిశీలన చేసేటప్పుడు వారి ఇబ్బందులను, కష్ట సమస్యలను గమనించటం అవసరం. అప్పుడే వారి సంక్షేమానికై ఏమిచేయాలో స్ఫురిస్తుంది.

ఉద్యోగినుల ఇబ్బందులు అనేకరకాలుగా ఉంటాయి. కుటుంబ పరంగా, ఆర్థికంగా, సామాజికంగా భిన్న పరిస్థితులతో కూడుకుని ఉంటాయి. ఒక్కొక్కప్పుడు ఇవి అన్నీ పరస్పరాధారాలుగా ఉండటం కూడా కద్దు. ముందుగా వీటిని ఆలోచిద్దాం.

కుటుంబపరంగా-చాలామంది విద్యావంతులు సంస్కారులు అయిన పురుషులకూడా తమ కుటుంబ స్త్రీలు ఉద్యోగం చేయటాన్ని హర్షించరు, ఆమోదించరు; అసలు ప్రోత్సహించరు. తమ పురుషాధిక్యతా భావానికి స్త్రీయొక్క ఉద్యోగం గొడ్డలిపెట్టని వారి భావం. ఈ భావం తరతరాల నుండి వారి మనస్సులలో తిష్టవేసుకుని కూర్చున్నది. వారికి తెలియ

కుండానే ఆ భావం ప్రబలమై వారి మనస్సులపై పెత్తనం చలాయిస్తోంది. స్త్రీ సంపాదనపై ఆధారపడటం, స్త్రీ సంపాదనను వాడుకోవటం వారికి న్యూనత, మరో అభిప్రాయంకూడ ఈ సందర్భంగా గమనార్హం. ఉద్యోగం స్త్రీ వ్యక్తిత్వ వికాసానికి అత్యంత అవసరమని చాలమంది పురుషులు విశ్వసించరు. గతిలేకపోతేనో లేక ఆర్థిక ఇబ్బందులకు లోనయితేనో మాత్రమే స్త్రీ ఉద్యోగం చేయాలట. అలాకాక ఆమెకు జరుగుబాబు ఉంటే ఆమెకు ఉద్యోగం అక్కరలేదట! ఇలాంటి అలోచనలు స్త్రీలలోకూడ ప్రస్తుతం కనిపించటం శోచనీయం. అంటే స్త్రీకి వ్యక్తిత్వ వికాసం అక్కరలేదనే అభిప్రాయం చాలా కుటుంబాలలో పాతుకుపోయింది. ఇలాంటి పరిస్థితులలో అవివాహిత ఉద్యోగిని అనేక కష్టాలను ఎదుర్కొనక తప్పడంలేదు. పైగా జీతపుడబ్బు తల్లిదండ్రులకే చెందాలి. ఉద్యోగంచేస్తూ గృహ నిర్వహణ, శిశుపోషణ, భర్తసేవ అన్నీ చెయ్యాలి వివాహిత ఉద్యోగిని, ఇంకా సంపాదన ఆమె తన భర్త చేతి కందివ్వాలి. కార్మిక స్త్రీలు కూలి డబ్బులపై నకూడా పెత్తనం భర్తదే. ఇలా శ్రమపడే స్త్రీలకుకూడా ఫలితం దక్కటంలేదు.

సామాజికపరంగా—మధ్యతరగతి ఉద్యోగినులను ఇంకాగౌరవించడం లేదు సభ్యసమాజం. సమానత్వం కోరుతున్నారనే కార్పణ్యంతో వారికి భద్రతలేకుండా చేస్తోంది సమాజం. హోదాగల పెద్ద ఉద్యోగినులవల్ల వైఖరి వేరు మామూలు స్త్రీల పరిస్థితి వేరు. ఉద్యోగినులవల్లనే నిరుద్యోగ సమస్య వచ్చిందనే సాక్షుతో వారిని చులకనగా చూడటం, ఉద్యోగినులైన స్త్రీలు స్వైరవిహారాన్ని ఆశిస్తారనే అప్రప్రధ వ్యాప్తిచేసి వారిని భౌతికంగా, మానసికంగా హింసించాలని తాపత్రయపడేవారు లేకపోలేదు. కాస్త శుభ్రంగా, నీటుగా దుస్తులు వేసుకున్నా, అలంకరించుకున్నా ఈర్ష్యతో చూస్తారు. వారిని అపనిందలపాలు చేయాలని నానాపాట్లు పడతారు. బస్సుస్టాండుల్లో, పార్కులలో, ఇతర బహిరంగ ప్రదేశాల్లో వారిని వేధించడం, దుర్భాషలాడటం పెరిగిపోతోంది. ఆమెపై ఆత్యాచారాలకు పాల్పడే పరిస్థితికూడా వస్తోంది. ఇక వంటరిగా కాపురముండే ఉద్యోగిని అవస్థ వర్ధనాతీతం. భార్య తనకన్నా పెద్ద ఉద్యోగిని అయితే భర్త

సహించలేడు. భార్య పేరేపూర్లో ఉద్యోగిని అయితే ఆమె బదిలీ అయి తనవద్దకు రావాలి. కాని తాను వెళ్ళడు. లేదా వుద్యోగం మానిపిస్తాడు. అంతేకాని ఏ వ్యాపారమో చేస్తూ ఆమె ఉన్న చోటికి వెళ్ళి సెటిల్ కాలేదు.

ఆర్థికంగా - పొలాలలో పనిచేసే స్త్రీలకు తక్కువ వేతనం ముడుతోంది. కుటుంబానికి ఒక ఉద్యోగమనే పేరుతో ఉపాధి కల్పన సాగేటప్పుడు ఆ ఉద్యోగావకాశం సమర్థులైనవారికి, అవసరమైనవారికి ఇవ్వకుండా కేవలం పురుషుడే కుటుంబ యజమాని అనే భావనతో పురుషుడికే ఇవ్వటం ఆర్థికంగా స్త్రీని అణగద్రొక్కట మవుతుంది.

రాజకీయంగా - అలోచిస్తే స్త్రీలకు ఉద్యోగాలు ఇవ్వడంలోకాని, ప్రమోషన్లలోకాని, ఇంటర్వ్యూలలోగాని, శిక్షణా తరగతులు, సెలెక్షన్లలో స్త్రీపట్ల ద్వంద్వనీతి వుంటోంది. పరపతిలేని మహిళలపట్ల పక్షపాత వైఖరి గోచరిస్తోంది. అలాగే కుల రాజకీయాలు స్త్రీలను శాశ్వతంగా నూరామడల దూరంగా వుంచుతోంది. ఇలా ఎన్నో ఒత్తిడులకు స్త్రీలు లోనుకాక తప్పటం లేదు. అలా వారి ప్రతిభా, విద్యత్తులు రాణించటంలేదనేది చేదునిజం. కారణం వారు స్త్రీలుగా పుట్టటమే వారి తప్ప.

పొలాలలో పనిచేసే స్త్రీలకు తక్కువ వేతనం ముడుతున్నది. ఎనిమిది గంటల పైగా నడుంవిరిగే పనిచేస్తున్నా పురుషుడి శ్రమతో సమానంగా స్త్రీ శ్రమకు విలువ ఇవ్వటంలేదు. ప్రభుత్వోద్యోగినులకు పురుషులతో పాటు సమాన వేతనం ముడుతున్నా. ప్రయివేటు రంగంలో తక్కువ జీతాలు ఇస్తున్నారు స్త్రీలకు.

పురుషులకు ఇచ్చినంత తేలికగా స్త్రీలకు ఉద్యోగాలు ఇవ్వరు. ఒకే ఉద్యోగానికి స్త్రీ పురుషులు వస్తే బండచాకిరీ, విసుగుపుట్టించే పని ఉన్న నర్సు, ప్రాథమిక పాఠశాల టీచరు, సైన్, టై పిష్టులాంటివి తప్ప మిగతా వాటికి పురుషుడినే ఎంపిక చేసుకొంటారు. ఇది సర్వసాధారణంగా జరిగే చర్య.

పై ఉద్యోగానికి ప్రమోషను విషయంలోకూడా యింతే. వృత్తి

నైపుణ్యాన్ని పెంచే శిక్షణ ఇప్పించవలసి వచ్చినపుడు పురుషులనే ఎన్నుకుంటారు యజమానులు. ఇది సర్వే సర్వతా కనిపించే విషయం. ఇది కార్మిక స్త్రీలకు, మధ్యతరగతి స్త్రీలకూ ఇరువరికీ వర్తిస్తుంది. ఉదాహరణకు: ఇటుకలు మోసే పురుషుడిని ఆరునెలల్లో తాపీ మేస్త్రిగా తయారు చేస్తారు. కాని అదే కూలిచేసే స్త్రీకి వనినీర్పరు. ఇరవై ఏండ్లయినా ఆమె కూలిగా జీవితం సాగించాల్సిందే. అలాగే బాధ్యత వహించవలసిన ఉద్యోగాలకు-డ్రై రెక్టరు, బ్యాంకు మేనేజరు, విశ్వవిద్యాలయ ఉపాధ్యక్షులు, హైకోర్టు జడ్జి, పరిశ్రమాధిపతి, ప్రధానమంత్రి లేక ముఖ్యమంత్రి-సర్వసామాన్యంగా (కొన్ని మినహాయింపులు అపుడపుడు వుంటాయి) స్త్రీలను ఎంపిక చేయరు; నియమించరు.

ఉద్యోగిని ప్రసూతి సెలవు కోరితే-కొన్ని సందర్భాలలో జీతం లేకుండా అడిగినా-ఇవ్వక ఉద్యోగంనుండి తొలగిస్తున్నారు. మీకు పురిటి సెలవులు, బాలింత సెలవులు విధిగా ఇవ్వాలి కనుకనే మమ్మల్ని రిక్రూట్ చేసుకోవాలంటే మాకు గండం అంటూ సాధిస్తారు (వయివేటు కంపెనీలలో).

పైకి విద్యావంతులుగా, సంస్కారులుగా కనపడే తోటి పురుష వుద్యోగులు వుద్యోగినులను గురించి అవమానకరమూ, అశ్లీలమూ, అసహ్యము అయిన భాషలో మాట్లాడుకుంటారు. అది తెలిసిన వుద్యోగినులు మానసికంగా కృంగిపోతారు.

ఉద్యోగినులకు అవసరమయిన క్రెషేలు, ఫలహారశాలలు, విశ్రాంతి సౌకర్యాలు, పారిశుద్ధ్యపరమైన వెసులుబాట్లు వగైరా విషయాలలో అధికారులు, ఉద్యోగుల సంఘాలు శ్రద్ధ చూపరు.

సెలవులు కావాలని కోరినపుడు వేధింపు ప్రశ్నలు వేసి ఉద్యోగినులను బాధ పెట్టడం తరుచు జరుగుతూ వుంటుంది.

బ్రిటీష్ యూనియన్లలో ఉద్యోగినుల భాగస్వామ్యం అత్యల్పం, దాదాపు శూన్యం. రాజకీయంగా ఆలోచిస్తే స్త్రీలకు ఉద్యోగాలు ఇవ్వటంలో కాని, ప్రమోషన్లలోకాని, ఇంటర్వ్యూలలోగాని, శిక్షణా తరగతులలో సెల

క్షన్లకుగాని స్త్రీ పట్ల ద్వంద్వ నితి వుంటోంది. పరపతిలేని మహిళలపట్ల పక్షపాత వైఖరి కనిపిస్తుంది. ఇక కుటిల రాజకీయాలు స్త్రీలను శాశ్వతంగా నూరామడల దూరంలో వుంచుతున్నాయి. ఇలా రాజకీయ ఒత్తిడులకు స్త్రీలు లోనుకాక తప్పడంలేదు.

సంక్షేమానికి తీసుకోవలసిన చర్యలు

- 1) ఒంటరిగా ఉన్న ఉద్యోగినులకు నివాసం నిమిత్తం వర్కింగ్ ఉమెన్స్ హాస్టల్స్ విరివిగా నడుపుట.
- 2) ప్రతి ఫ్యాక్టరీలోను, ఆఫీసులోను, పరిశ్రమలోను స్త్రీ సంక్షేమ కార్యక్రమాలను నిర్వహించేందుకు, పర్యవేక్షణ చేసేందుకు ఒక విభాగాన్ని లేక ఒక "సెల్"ను ఏర్పరచుట.
- 3) రిక్రూట్మెంట్, ప్రమోషన్, ట్రెయినింగ్ మొదలైన అంశాలలో వివక్ష లేకుండా ఉండగలందులకు తగు చర్యలు తీసుకొనుట.
- 4) ఉద్యోగినుల శారీరక మానసిక ఆరోగ్యాన్ని పెంపొందింప జేయుటకు అవసరమైన వసతులు కల్పించుట. క్లబ్బులు, వ్యాయామశాలలు స్త్రీలకు ప్రత్యేకంగా నెలకొల్పుట.
- 5) ఫ్యాక్టరీలలో, పరిశ్రమలలో, వ్యాపార కేంద్రాలలో స్త్రీలకు అవసరమైన ప్రత్యేక సదుపాయాలను, సౌకర్యాలను, వెసులుబాట్లను కల్పించుట.
- 6) ప్రసూతి సెలవుల మంజూరు విషయమై గట్టి చర్యలు తీసుకొనుట.
- 7) పేతనాలలో ఉండే వ్యత్యాసాన్ని, ఇతరత్రా పని విషయంలో వివక్ష రూపుమాపుట.
- 8) ప్రతి ఫ్యాక్టరీలో, వ్యాపారకేంద్రంలో, కార్యాలయంలో ప్రభుత్వం చేతగాని, యాజమాన్యం చేతగాని గుర్తింపబడిన ఉద్యోగినుల సంఘాలను నెలకొల్పి వాటిద్వారా వారి కష్ట నిష్ఠురాలను తెలిసికొని ఇబ్బందులను తొలగించుట.
- 9) ఉద్యోగినుల సమస్యలను చేపట్టటానికి, పరిష్కరించ ప్రయత్నించ

టానికి కార్మిక సంఘాలు, ఉద్యోగుల సంఘాలు సమాయత్తం కావాలి.

- 10) స్త్రీ పురుషులు కలసి కూర్చుని నడుపుకునే చర్చలలో, కార్యక్రమాలలో, ఆందోళనలలో ఉద్యోగినుల యెడ సముచితరీతిగా మర్యాదగా ప్రవర్తించవలసిన అవసరాన్ని ఉద్యోగుల సంఘాలు, కార్మిక సంఘాలు గుర్తించుట అత్యవసరంగా భావించాలి.
- 11) స్త్రీలు ఉద్యోగాలు చేయటం సంపాదనకోసం మాత్రమేగాక వారి వ్యక్తిత్వ వికాసానికి దోహదం చేసేదని కార్మిక సంఘాలు, వుద్యోగస్థుల సంఘాలు, యాజమాన్యాలు, ప్రభుత్వాలు గుర్తించేలా ప్రచారం, ప్రబోధం సాగించటం అత్యవసరం.
- 12) తాహతును బట్టి, డిగ్రీలనుబట్టి స్త్రీలకు కొంతకాలం 40% వుద్యోగాలు రిజర్వు చేయాలి. ఇది చాలా ముఖ్యం. ఆ అవకాశం లేనిదే సమానత్వం రాదు.
- 13) వర్కింగు పుమెన్ను హాస్టల్స్ కేవలం ఒంటరిగా వుండే స్త్రీలకు మాత్రమే పరిమితం కాకుండా జాత్యధికలో సంతానం కలిగిన స్త్రీలకు కూడా ప్రవేశార్హత కల్గించాలి. వారికి వేరే ఒక హాలును కేటాయించాలి.
- 14) ప్రతి స్త్రీ స్వయం పుపాధినో, వుద్యోగాన్నో చేపట్టవలసి వున్నదని, అది వ్యక్తి వికాసానికి సంబంధించిన విషయమని, సామాజికాభివృద్ధికి దోహదకరమని మహిళా సంఘాలు గుర్తించి ప్రచారం చేయాలి.
- 15) అన్నింటికన్న మిన్న స్త్రీలు అందులో ముఖ్యంగా వుద్యోగినులు ఆత్మ విశ్వాసాన్ని, ఆత్మ స్థైర్యాన్ని పెంపొందించుకోవాలి. ఐక్యతవల్ల వుద్భవించే బలాన్ని సంతరించుకోవాలి. తమ న్యాయమైన హక్కుల కొరకు పోరాడడానికి సమాయత్తం కావాలి.

ఇలా సర్వతోముఖంగా నలుదిశలా అందరూ కృషిచేస్తేనేగాని వుద్యోగినుల సంక్షేమం ఒనగూడదు.

(వర్కింగు పుమెన్స్ హాస్టలు సిల్వర్ జుబిలీ సెమినార్ 3-12-1984)

సాంఘిక ఆర్థిక పురోభివృద్ధిలో స్త్రీ పాత్ర

ఇంతవరకు తమ్ము తాము వుద్ధరించుకోలేని స్త్రీలు దేశ సాంఘిక ఆర్థిక పురోభివృద్ధికి ఎలా తోడ్పడగలరు? అది సాధ్యమా? ఎలా? ఏం చెయ్యాలి? ఆర్థికంగా ఆధారపడి జీవించే మహిళలవల్లా సాంఘికంగా నిస్సహాయులైన యువతులవల్లా సమాజ సౌభాగ్యాన్ని కోరటం న్యాయమా? మరి స్త్రీల పాత్ర కేవలం కుటుంబసేవ, పిల్లల పోషణలకే పరిమితమా? ఇంటిచాకిరివల్ల స్త్రీలు గౌరవాదరాలు పొందగలుగుతున్నారా? అనే విషయాలు చర్చనీయాంశాలు అయినాయి.

మానవహక్కుల్ని అమెరికన్, ఫ్రెంచి, రష్యన్ విప్లవాలు వుద్ధాటన చేసినప్పుడు స్త్రీలను మానవులుగా పరిగణించటం జరిగింది. సమాజం అంటే ప్రజలు అన్నప్పుడు అందులో సగభాగం స్త్రీలున్నప్పుడు సమాజ సమస్యలను పరిష్కరించటానికి స్త్రీలు సైతం భాగస్వాములుకాక తప్పదు. కనుక మహిళలు తమ సమస్యలను పరిదిద్దుకుంటూనే దేశప్రగతికి తోడ్పడాలన్న సమయం ఆసన్నమయింది. అంటే నేటి స్త్రీలకు ఏకకాలంలోనే రెండు బాధ్యతలు నెత్తిన వడ్డాయని గమనించాలి. ఈ ప్రయత్నం కొంత కష్టతరమైనా అసాధ్యం మాత్రం కాదు.

నేటి మహిళలు సమాన హక్కులకై పోరాడుతున్నారు. ప్రగతి కోసం తిరుగుబాటులాంటి వుద్యమాలు నడుపుతున్నారు. స్వేచ్ఛా సమానత్వాలకై ఆరాటపడుతున్నారు. విద్యా, వుద్యోగాలకై తపన పడుతున్నారు. చట్టాల సవరణలకై ఆందోళనలు సాగిస్తున్నారు. సాంఘిక, ఆర్థిక రాజకీయ, సాంస్కృతిక హక్కులకై స్త్రీలు పోరాటాలు సాగిస్తున్నప్పుడు దేశ సమస్యలను కేవలం పురుషులకే వదలి వేయడం సమానతాభావానికే గొడ్డలిపెట్టు. సామాజిక సమస్యలను గురించి స్త్రీలు ప్రేక్షకులు కారాదు. దేశ సమస్యలను పురుషులు పరిదిద్దే వరకు తాము మిన్నకుండుట క్షంతవ్యం కాదు. సరికదా, అది దేశద్రోహమన్నా తప్పులేదు. నేటి స్త్రీ పురోగమన లక్ష్యం కేవలం తమ హక్కులను అనుభవించుటకొరకే ఆరాటపడటంతో సరిపొదు. దేశ కష్టనష్టాలే కాక

యావత్ ప్రపంచ సమస్యలను సరిదిద్దుటలో భాగస్వామ్యం వహించాలి. ఇది చాలా బాధ్యత, కర్తవ్యాలతో కూడిన సంక్లిష్టమైన కార్యభారం. కనుక ముందుగా ఈనాటి స్త్రీల స్థాయి, హోదా, ఆర్థికాధిపత్యం, సాంఘిక విలువలు పరిశీలించాలి. తదుపరి సమాజ అభివృద్ధికై అన్వేషించాలి.

ఇది విలువల విప్లవమా అన్నట్లు నేటి స్త్రీ పరమాణు యుగంలో పయనిస్తోంది. ఆధునిక యుగంలో జీవిస్తోంది. శాసనరీత్యా, ఆమెకు సమాన హక్కులు లభించాయి. అక్కడకూడా మంత్రులుగా, జడ్జిలుగా, వైస్ ఛాన్సలర్లుగా స్త్రీలు నియమింపబడుతున్నారు. ఆటలలో, విద్యా, ఉద్యోగాలలో పురోగమిస్తున్నారు. నేడు స్త్రీలకు అవకాశంలేని రంగమే లేదని చెప్పుకోవచ్చు. ఇదంతా అభ్యుదయమా అంటే ఔనని అనలేము. కాదని వొప్పకోలేము. అంటే రూపంలో స్త్రీ స్థితి మారింది కాని మౌలికంగా మారలేదు. నాగరికతగా స్త్రీలలో మార్పు వుంది. భావాలలోనూ, సంస్కృతిలోనూ మార్పు లేదనేది నగ్నసత్యం. ఈనాటి స్త్రీ స్థానం బానిసత్వంనుండి పోకేసులోని బొమ్మ స్థితికి మారిందని దాని ఆర్థం. రుజువు కావాలంటే సవాలక్ష ఉదాహరణ లున్నాయి.

బిడ్డ పుట్టగానే ఆడా మగా అనే తేడాలు మొదలవుతాయి. పెంపకంలోకాని విద్యాబుద్ధుల్లోకాని ద్వంద్వ విధానాలుంటాయి. అబ్బాయికి విద్య ముఖ్యం అయితే అమ్మాయికి పెళ్ళి ముఖ్యం. అలాగే వుద్యోగం “ఆడవి చదివి వుద్యోగం చేస్తుందా ఈశ్వరులుతుందా” అంటూ చదువు మాన్పిస్తారు. వివాహ ఎన్నిక స్త్రీ ఇష్టాఇష్టాలపై ఆధారపడి వుండదు. దాంపత్య జీవితంలో హక్కులు, అధికారాలూ అన్నీ భర్తకే చెంది వుంటాయి. ఎంతో అంత కట్నం ఇచ్చుకోకపోతే అమ్మాయి అందగత్తై అయినా, విద్యా, విజ్ఞానాలున్నా ఆమెకు వివాహం జరగదు. ఆస్తులు కొనాలన్నా, అమ్మాలన్నా అన్నీ భర్త ఇష్టం ప్రకారమే జరగాలి. భర్త కొట్టినా, తిట్టినా పడివుండాలేకాని విడాకులు పుచ్చుకోరాదు. పుచ్చుకున్న స్త్రీని హీనంగా చూస్తారు. అలాగే విధవరాలైన స్త్రీకి ఎన్నో కష్టాలు, బాధలూ వుంటాయి. ఆమె మళ్ళీ పెళ్ళాడితే నీతిమాలినదాన్నిగా చూస్తారు. తన బిడ్డలకు తల్లిడి మాత్రమే గార్డియన్ గా వుండాలి. పెళ్ళి

కాగానే విధిగా భర్త ఇంటిపేరును తాను పెట్టుకోవాలి. అలాగే ఎన్నో విధాలైన తేడాలుండటం మనం గమనిస్తూనే వున్నాం. వాటిని అనుసరించడం మనం సైతిక ధర్మంగా, మన సంప్రదాయంగా భావిస్తున్నాం. ఇదంతా స్త్రీ పురుషుల అసమానత్వానికి చిహ్నంగా పేర్కొనాలి. ఈ లక్షణాలను మార్చుకోవాలని, గాని అవి తమ వ్యక్తిత్వాలకే గొడ్డలిపెట్టని గాని స్త్రీలు సమ్మతించలేదు. కారణం ఇది తరతరాల మానసిక దాస్య లక్షణం. వ్యాధిని గుర్తిస్తేనే తప్ప నివారణోపాయం గూర్చి ఆలోచించం.

స్త్రీ పురుష సాంఘిక హెచ్చుతగ్గులు, తేడాలు ఎలా నిర్మూలించాలనేది నేటి ముఖ్య సమస్య. దేశ పురోభివృద్ధికి అటంకమైన అసమానత్వం ముందుగా తొలగిపోతే స్త్రీల హోదా పెరుగుతుంది. దానికి ముందుగా స్త్రీలలో పాతుకుపోయిన అవిద్యా, అజ్ఞానం, మూఢాచారాల నిర్మూలనం కావాలి, కుల, మత, భాషా, ప్రాంతీయాభిమాలాను విస్మరించాలి. రాజ్యాంగం స్త్రీలకు ప్రసాదించిన హక్కులను అనుభవించాలి. ముఖ్యమైన విద్య, ఉద్యోగం, వివాహం, హోదాలాంటి విషయాలలో స్త్రీల దృక్పథం మారాలి. ఇంతవరకు పురుషాధిక్యతా భావాలను జీర్ణించుకొని నేను ఆడదాన్ని నా ఇంటిపని నా భర్తసేవ నేను చేస్తే తప్పేముంది అని నచ్చ చెప్పుకునే (ఇంటర్నలైజేషన్) ప్రవృత్తి మారాలి. 1981 లెక్కల ప్రకారం స్త్రీ విద్య 20% వుంది. ఇందులో ఉద్యోగార్హత కలవారు 5% కన్నా లేరు. కనుక వివిధరకాల వృత్తి విద్యలు జనాభా నిష్పత్తిలో స్త్రీలు పొందగలగాలి. సాంస్కృతికపరమైన సాహిత్యంతో, సినిమాలతో స్త్రీని కించపరిచే సన్నివేశాలపై ధ్వజమెత్తి పోరాడాలి.

ఎప్పుడైతే స్త్రీలు అన్ని రంగాలలో కర్తవ్యతా నిమగ్నులై వుంటారో సాంఘిక పురోభివృద్ధి ప్రజ్వరిల్లుతుంది; భావి పౌరులను తీర్చిదిద్దగలుగుతారు. అజ్ఞానులైన భర్తలను సైతం విజ్ఞానుల్ని చేస్తారు. ఈనాడు సమాజానికి చీడపురుగులైన లంచగొండులను, కల్తీదారులను, దొంగ వ్యాపారస్తులను పట్టి బంధించగలరు. అన్యాయాలను, అక్రమాలను రూపుమాపగలరు. మానభంగాలను, స్త్రీలపై జరుగుతున్న అత్యాచారాలను అణచివేయగలరు. స్వార్థాన్ని చంపుకొని పరహితార్థానికై ప్రాకులాడ

గలరు. తరతమ వేదాలను, హెచ్చుతగ్గులున్న నీచ్చెనమెట్ల సమాజాన్ని ధ్వంసంచేసి, సమ సమాజానికి నాందిపలుకగలరు. అలా సమాజాభివృద్ధినేకాక దేశాభివృద్ధికూడా స్త్రీలు పాటుపడగలరు. అంటే ప్రభుత్వాధినేతలను, - విద్యాలయాధికార్లను, పెట్టుబడిదారి వర్గాన్ని ఒకటేమిటి వ్యవస్థనే సమూలంగా మార్చగలరు. అంతటి శక్తిసంపన్నతలున్న వర్గమే స్త్రీ జాతి. వారిలో అఅసత్యము, నిరాశ, నిస్పృహలు పోయి ధైర్యము, చొరవ, నేర్పు, ఓర్పు, ఔదార్యమూ కలిగిననాడే కుటుంబము, సమాజమూ పురోగమిస్తుంది. అలా స్త్రీలు తమ పాత్రను నిర్వర్తించగలరని విశ్వసించాలి.

మానవ మనుగడకు కీలకమైనది ఆర్థికం. ఆర్థికరంగం స్త్రీలవల్ల అభివృద్ధి జరగటం లేదనే వాదన ప్రబలంగా వుంది. స్త్రీలు- ముఖ్యంగా మధ్యతరగతి, ధనవంతుల భార్యలవల్ల సామాజిక ఉత్పత్తి జరగటం లేదు. స్త్రీల శ్రమ రెండురకాలు. ఉత్పత్తిచేసే శ్రమ (ప్రాడక్టివ్ లేబరు), ఉత్పత్తిచేయని శ్రమ (అన్-ప్రాడక్టివ్ లేబరు). గృహిణిగా ఆమె చేసే పనికి గుర్తింపులేదు; పైగా ఆర్థికంగా ఆదాయం వుండదు. కాకపోతే వర్కింగు క్లాసు-వ్యవసాయ కూలీలు, స్వాకర్షరిలలో పనిచేసే స్త్రీలవల్ల కొంత లాభం వుండవచ్చు. కాని గృహిణిగా మాత్రమే జీవించే స్త్రీలు తమ కాలాన్ని, శక్తిసామర్థ్యాలను కేవలం ఇంటిపనులకే వినియోగిస్తున్నారు. తమ ఆలోచనాశక్తిని, సృజనాత్మకతను, విజ్ఞానాన్ని చంపుకొని కేవలం ఆటబొమ్మల్లా బ్రతుకు భారాన్ని ఈడుస్తున్నారు. పైగా వారి చాకిరికి విలువలేదు. వ్యక్తిత్వానికి గౌరవం లేదు; ఆమె హోదాను భర్త కించపరుస్తూ నీవు “పీరాసైట్”లాగా ఆధారపడి జీవిస్తున్నావంటాడు. కనుక స్త్రీ తాను గృహిణిగా గుర్తింపు పొందాలనే మానసిక దాస్యంనుండి విముక్తిపొందాలి. ఇంటా బైటా శ్రమిస్తే నీవు అలసిపోతావనే కల్లబొల్లి కబుర్లను నమ్మరాదు.

స్త్రీ అజన్మాంతం బండచాకిరి చేస్తూనే వుంటుంది. అయినా అవ మానాలు తప్పటంలేదు. ఆర్థికంగా రాబడి లేదు. సామాజికంగా గుర్తింపు లేదు నిజంగా స్త్రీకి విముక్తి కావాలన్నా, ఉత్పత్తి పెరగాలన్నా, ఆమెకు

గౌరవమర్యాదలు పెరగాలన్నా ఆమె ఉద్యోగినిగా ఉండి ఉత్పత్తిలో భాగస్వామ్యం వహించిననాడే ఆమెకు భవిష్యత్తు వుంటుంది. ఇంటిచాకిరి అనే బానిస శృంఖలాలనుండి బైటపడి సమాజాభివృద్ధికై పాటుపడుతుంది. అప్పుడు ఇంటిపని ఎవరు చేస్తారు ? భార్యాభర్తల మధ్య కలహాలు పెరిగి కుటుంబ విచ్ఛిత్తి రాదా? అనే ప్రశ్న రావచ్చు. దానికి మార్గాంతరం లేకపోలేదు.

భార్యా భర్త లిద్దరూ సంపాదించే కుటుంబాల్లో ముందుగా సదవగాహన కావాలి. సహకారం (కో-పరేషన్) వుండాలి. “ఈ పని నీది, ఆ పని నాది” అనే బేధం వుండరాదు. హెచ్చుతగ్గులు ఏ పరిధిలోనూ పనికిరావు. అయితే బిడ్డల్నికూడా పురుషులే కనాలా అనే మరో అపహాస్యం వస్తుంది. ఆలాంటి అపహేళనవల్ల సమస్యలు చక్కబడవు. పిల్లల్ని కనే లక్షణం స్త్రీ దేహ ధర్మం; అది ప్రకృతి లక్షణం. అందులో అన్య భావానికి ఆస్కారం లేదు. కాని ఆమె కన్నది కనుక ఆమె వారి చాకిరి చెయ్యానటం మాత్రం సహించరానిది. పని విభజన లేకుండా ప్రతిపని ఎవరికి అవకాశముంటే వారు నిర్వర్తించాలి. అప్పుడే స్త్రీకి బండచాకిరి పోతుంది. బైట పనిచేసి తాను సంపాదించగలుగుతుంది. ఉత్పత్తి విషయంలో తన పాత్రను నిర్వర్తించు కుంటుంది. స్త్రీలు బైట పనికేస్తే నిరుద్యోగం ప్రబలిపోతుందనే భావం శుద్ధతప్ప. అది అసమానత్వ భావానికి నిదర్శనం. కొన్ని కుటుంబాల్లో స్త్రీ ఉద్యోగం చేయవచ్చు; కొన్ని సమయాల్లో పురుషులు చేయవచ్చు. ఇద్దరూ ఇంటా, బైటా చేస్తూ గౌరవ మర్యాదలను ఇచ్చిపుచ్చుకోవచ్చు. తమ మనస్సులలో ఖూజుపట్టిన పాత భావాలు, సనాతన వద్దతులూ మారితేగాని పరిస్థితులు మారవు. కనుక ముందుగా స్త్రీలు తమ పరిస్థితుల్ని అర్థంచేసుకొని తమ వ్యక్తిత్వ వికాసానికై ఆరాటపడాలి. ఆవసరమైతే తిరగబడాలి. ఏ కదలికా లేకుండా, భావాలలో మార్పు లేకుండా, ఏమాత్రం కష్టనష్టాలను ఆలోచించకుండా కూర్చుని ఎవరో తమకు పెద్దపీట వెయ్యాలనుకోవటం తమ అజ్ఞానానికి నిదర్శనం.

స్త్రీ తాను గృహిణిగా గుర్తింపు పొందాలనుకోవటం శుద్ధతప్ప. ఇంటి

చాకిరి ఇద్దరం చేద్దాం; బైట పనికికూడా భాగస్వామ్యం అని వహిద్దాం అదేశించే ధైర్యం, చొరవ స్త్రీలలో కలిగిననాడే ఆమెకు నిజమైన విముక్తి కలుగుతుంది. ఆమె ఉద్యోగినిగా వుంటేనే అవమానాలకు, నిరాదరణకు లోనుకాదు. అధికార ఈ రోజుల్లో అనేక నూతన పరికరాలు వచ్చి ఇంటిపనిలోని శ్రమను తగ్గిస్తాయి. తను కన్న ఏ ఒక్కరిద్దరి పిల్లలనో చూచిపెట్టి సంస్థలూ, బాల్యాడీలు, కిండర్ గార్డెన్ స్కూళ్ళూ వున్నాయి. ఈ సదవకాశాల్ని స్త్రీలు వినియోగించుకొని ఇంటిచాకిరి అనే వెట్టిచాకిరి (బాండెడ్ లేబర్) నుండి బైటపడి తన భవిష్యత్తుకు బాటలు వేసుకోవాలి. అనాడే స్త్రీల శ్రమశక్తివల్ల ఆర్థిక పురోభివృద్ధి వుంటుంది. సామాజికంగా గుర్తింపు వుంటుంది. సంసార రథానికి రెండుచక్రాలు సమానస్థాయిలో నడుస్తాయి. పురుష దురహంకారం నశించిపోతుంది. ఆడా మగా తేడాలు అణగారిపోతాయి. అడపిల్లగా పుట్టటం నేరంకాదని గుర్తింపు వస్తుంది. మన కాలాన్ని, శక్తిని సద్వినియోగం చేసుకోవటం మనచేతుల్లో వుంది. కాని చీకటికి తిట్టుకుంటూ మార్చుంటే లాభంలేకపోగా నష్టం కలుగుతుంది. ముందుగా మనలో ఆలోచనాశక్తి రావాలి. పరిస్థితుల్ని మార్చుటానికి ప్రయత్నించాలి. దానికి ధీశక్తి తోడ్పడాలి. అలా అన్ని దృక్పథాల నుండి కష్టపడితేనే సమస్య సుకరం అవుతుంది. పాత వ్యవస్థను మార్చటం ఎంత కష్టమో దాని స్థానంలో ఆధునికతను ప్రవేశపెట్టటం అంతకన్నా కష్టం. అయినా ఎప్పుడో అప్పుడు ఆ పనిచెయ్యక తప్పదు కదా! మరి మనం సాంఘిక, ఆర్థిక, రంగాల్లో అభివృద్ధి వాంఛిస్తున్నప్పుడు కొన్ని కష్టాలు, కొంత త్యాగం తప్పదు. ఏ చిన్నపనికై నా ఎంతో కొంత శ్రమ, కాలం వెచ్చించాలి. మరి మనం సమాజాభివృద్ధి కోరేటప్పుడు దాన్ని సమూలమైన మార్పుద్వారానే సాధించగలం. ఆ మార్పుకై ముందుగా మన ఆలోచనలలో మార్పు (భావవిప్లవం) రావాలి. తద్వారా సాంఘిక, ఆర్థిక, రాజకీయ, సాంస్కృతిక రంగాల్లో పురోగమనం తప్పక సాధించగలం. మరి దానికై త్వరపడడం మన విద్యుక్త ధర్మం. ఆరోజు అతిత్వరలో వస్తుందని అనుకుందాం.

(“సౌజన్య” మాసపత్రిక, అక్టోబరు 1985)

కులతత్వపు కోరల్లో ఎన్ని దారుణాలో !!

ప్రేమించిన ప్రియుని వెళ్ళాడనియని కులతత్వం ముద్దుముచ్చటలు తీరని ముద్దుగుమ్మ నిండు ప్రాణాలనే బలిగాన్నది. ఒక యువతి తన తల్లి నిర్బంధంవల్లా, ఆంక్షలవల్లా, ఒత్తిడివల్లా ఆత్మహత్యకు పాల్పడింది. తన ప్రియునితో వివాహానికి తన తల్లిదండ్రుల సమ్మతికై ఆశించింది. అద్రులు చాచింది. పోరాడింది. గతిలేక, దైర్యంలేక, కడకు ఆత్మాహుతి చేసుకొన్నది. కులతత్వపు విషకోరల్లో ప్రాణాన్ని సైతం పోగొట్టుకున్న ఈ అబల కథ సభ్య ప్రపంచాన్నే కలవర పరిచింది.

ఇటీవల ఇల్లెందులో ఒక దారుణ సంఘటన జరిగింది. ప్రక్క ప్రక్కగా నివసిస్తున్న చిన్న, పెద్ద కులాల అబ్బాయి అమ్మాయిల స్నేహం పెరిగి అది ప్రేమగా మారింది. అది ఆత్మీయతను ఆశించింది; సాన్నిహిత్యాన్ని కోరింది. అయితే అది పెద్దల అనుమతి పొందలేకపోయింది. పెద్దకులపు అమ్మాయి తల్లి తక్కువ కులం అబ్బాయితో తగదని వారించింది. దారుణంగా హింసించింది. ఆ అమ్మాయి తిరగబడింది. పర్వత సానమే అమ్మాయి ఆత్మహత్య. ఒకదశలో ఆ అబ్బాయిని కూడా ఆవమాన పర్చటం, నిందించటం, కొట్టడం కూడా జరిగింది. అది చాలక తన పిల్ల పేర 50 వేల ఆస్తి పెట్టమని, ఆమె భవిష్యత్తుకు హామీ ఇవ్వమని బెదిరించింది. అలాగై నా సంబంధం చెడిపోతుందని ఆమె భావం. వరకట్నాలతో అల్లాడిపోతున్న ఈ రోజుల్లో ఈ వింత కోరిక అంతరార్థం అదే. అదే తన కులంలో అయితే తల తాకట్టు పెట్టిఅయినా ఒక లక్ష కట్నం ఇచ్చి ఏ అనామతుడికైనా కట్టబెట్టేదే. కేవలం కులాభిమానంతో కన్నబిడ్డను కూడా హతమార్చుకున్న ఆ తల్లిదండ్రుల నేమని పిలవాలి! వారి ఈ ఈ కర్కశత్వానికి మూలకారణ మేమిటి? దాన్ని ఎలా ప్రతిఘటించాలి? అనేవి నేడు మనముందున్న ముఖ్య ప్రశ్నలు.

కులతత్వం సామాజిక సమస్యలతో ముఖ్య భూమిక వహిస్తోంది. ఇది రాజకీయ, ఆర్థిక, సాంస్కృతిక రంగాలన్నింటిని ఆవరించింది. విద్యాలయాలకు ప్రాకింది. ఎన్నికలను కలుషితం చేసింది. అస్పృశ్యతకు

దారితిసింది. మనిషికి మనిషికి మధ్య అడ్డుగోడలను నిర్మించింది. స్వేచ్ఛకు సంకెళ్ళు వేసింది. మానవత్వాన్ని మంటగలిపి రాక్షసత్వానికి బాటలు నిర్మించింది. మూఢవిశ్వాసాలకు నాంది పలికింది. “అగ్ర” “అధమ” అనే బేధాలతో నిచ్చెనమెట్లు సమాజాన్ని స్థాపించింది. ఈ దేశంలో 560 కులాలున్నాయని అంచనా. వేలసంఖ్యలో వున్న ఈ కులాలవారి భాషలు వేరు; ఆచార వ్యవహారాలు వేరు; వివాహ పద్ధతులు వేరు. ఏ రెంటికి పొత్తు కుదరదు. కులానికి ముఖ్యమైనవి మూడు. సహ వంత్తి భోజన నిషేధం. కర్మకాండలకు (బ్రాహ్మణుడు తప్ప) అన్య కులస్తుడు నిషేధం. ముఖ్యమైనది అంతర్వర్ణ వివాహ నిషేధం. దీనికి అంటరానితనమనే మరో జాడ్యంకూడా వుంది. కుల వ్యవస్థలో పూర్తి విశ్వాసముండి, ఆ వ్యవస్థను శాశ్వతం చేయాలనేవారు కొందరైతే విశ్వాసంలేకుండా తమ స్వార్థ, ప్రయోజనాల కోసం వాడుకునేవారు మరి కొందరున్నారు. దీన్ని ప్రత్యక్షంగా, పరోక్షంగా ఉపయోగించుకొనేవారు లేకపోలేదు. మొండిధైర్యం, అహంకారం వలన వారు ప్రత్యక్షంగా బలవరుస్తుంటే అవినీతిపరులు, పిరికివారు పరోక్ష పంథాను పాటిస్తున్నారు.

హిందూ సంస్కృతికి పునాది వర్ణవ్యవస్థ. వర్ణవ్యవస్థ కులవ్యవస్థకు, అంటరానితనానికి దారితిసింది. కులతత్వానికి సిద్ధాంత ప్రాతిపదిక తాత్త్వికమైనది. కర్మసిద్ధాంతం, పునర్జన్మ ఈ రెంటిపై ఆధారపడి వుంటుంది కులం. పూర్వజన్మ కర్మవల్ల ఈ జన్మలో ఫలాని కుటుంబంలో జన్మిస్తారనేది దానికి ముఖ్యనూత్రం. నీ పాపంవల్లనే నీవు నీచకులంలో పుట్టావు. కనుక అనుభవించమంటుంది కర్మనూత్రం. అందిరిలో ప్రవహించే రక్త కణాలు ఒకటేననే డాక్టర్లు, విద్యావంతులు, శాస్త్రజ్ఞులకూడా కులతత్వాన్ని బలపరుస్తున్నారు. ఏ కులంవాడు ఎలెక్షన్లో పోటీచేస్తున్నాడనే చూపుతప్ప వ్యక్తి నీతి నిజాయితీ, గుణగణాలు, పరిపాలనాదక్షతలు పరికించే పరిస్థితి అంతరించిపోయింది. తమ కులపువారికే ఉద్యోగాలు, ఇంక్రి మెంట్లు, ప్రమోషన్లు, కాలేజీ సీట్లు ఇచ్చుకోవటం అనివార్యమయి పోయింది. అందువల్లే రాజకీయాలు, అధికార పదవులు భ్రష్టుపట్టాయి. పరిపాలనా వ్యవస్థ అస్తవ్యస్తమైపోయింది. అవినీతి పెరిగిపోయింది.

అరాజకం విలయభాండవం చేస్తోంది. తమకులపు వారైతే ఏ తప్పుచేసినా రక్షించడం, కానిచో రొంపిలొ దింపటం సర్వత్రా జరుగుతోంది. కులాల మధ్య తగాదాలు, దోపిడీలు, దొమ్మీలు, హత్యలూ నిత్యం జరుగుతున్న నిత్యసత్యాలు.

స్త్రీలే ఈ కులతత్వాన్ని ప్రబలంగా పోషిస్తున్నారనే వాదం ప్రబలంగా వుంది. ఇంకా అర్హధర్మ స్త్రీలలో జిజ్ఞాస వుండబట్టి భారతీయ సంస్కృతి, ప్రాచీన సంప్రదాయం మనగల్గుతున్నాయని స్త్రీల అజ్ఞానాన్ని క్షామించే సనాతనులూ వున్నారు. ఇది నిజమని నమ్మిన స్త్రీలు కులవ్యవస్థకు కుదురుచేసి కాపాడుతున్నారు. ఎంతగా అజ్ఞానం, అవిద్యా వుంటాయో అంత హెచ్చుస్థాయిలో సాంఘిక దురాచారాలు ఘనీభవించి వుంటాయి. అందువల్లనే మూఢాచారాలు, కుల మతాభిమానాలు స్త్రీలలో మిక్కుటమనేది నగ్నసత్యం. వారి అవివేకంవల్ల అభ్యుదయవాదులైన భర్తలను సైతం వెంటాడి వేధిస్తారు. వారిని అదిలించి, బెదిరించి లొంగ దీసుకొని తమ మూఢ్యానికి పట్టాభిషేకం చేసుకుంటున్నారు. అదే రీతిలో బిడ్డల స్వేచ్ఛను అరికట్టి వారి భవిష్యత్తును బ్రద్దలు కొడుతున్నారు. వరకట్న రహిత, కులాంతర వివాహాలకు సిద్ధపడే పిల్లలను వ్యతిరేకిస్తున్నారు. ప్రేమ వివాహాలకై తపించే కన్నబిడ్డలను గండ్రగొడ్డలికి ఆహుతి చెయ్యటానికికూడా వెనుకాడరు కొందరు. ఆఖరికి అంతగా అవసరమైతే తమ ప్రాణాలను సైతం విడిచి కులధర్మాన్ని నిలబెడతారు. ఇదంతా ధర్మ సంస్థాపన అని, అది నిలబెట్టటానికి ఎంతటి త్యాగమైనా తప్పదని వారి నమ్మిక, ధ్యేయం. అందువల్ల కుటుంబంలో శాంతికొరకు, భార్యను సంతోష పెట్టటానికి, తల్లికి మనఃశాంతి తగ్గించటానికి ప్రగతి కాముకులైన పురుషులు సైతం వెనుకంజ వేస్తున్నారు. కులతత్వమున్న తల్లులు తమ సంకుచిత భావాలకు విషబీజాలలాగా పిల్లల లేతమనస్సులలో నాటుతారు. ఈ భావాలు బిడ్డల జీవితాంతం వెంటాడుతాయి. అలా స్త్రీల అజ్ఞానంవల్ల వారేకాక కుటుంబం, సమాజం, దేశం కులతత్వానికి బలి అయ్యే ప్రమాదం చాలావుంది. విదేశాల్లో ఎళ్ళతరబడి వుంటున్నవారు సైతం పెళ్ళి అనగానే తమ దేశంలో, తమ రాష్ట్రంలో, తమ భాషాజ్ఞానం,

తమ సాంప్రదాయాలు కలిగివున్న వారినే పెళ్ళి చేసుకుంటారు. అంతే కాదు వారి కులం, శాఖ, గోత్రం, జాతకం అన్నీ సరిపోవాలి. కారణం కుటుంబ ఆచారాలవల్లనే.

ఇన్నిరకాల విధ్వంసానికి మూలమైన ఈ కులతత్వ పిశాచిని కనీసం మార్చుకొని ప్రయత్నించని వారు సమ సమాజాన్ని గూర్చి ప్రసంగించటం, నీతులు వల్ల వేయడం హాస్యాస్పదం. ఆధునికత, అభ్యుదయం కోరే వ్యక్తులు సాంస్కృతిక పరమైన విప్లవభావాలు సామాన్య ప్రజానీకానికి అందజేయాలి. మూఢ విశ్వాసాలకు, కులాభిమానానికి వ్యతిరేకంగా పోరాటం సాగించాలి. సామాజికంగా కులతత్వాన్ని రూపుమాపటానికి అంతర్వర్ణ వివాహాలను ప్రోత్సహించాలి.

మున్ముందుగా స్త్రీలలో కులాభిమానాన్ని రూపుమాపే ప్రయత్నం భారీ ఎత్తున జరగాలి. స్త్రీలలో సామాజిక స్పృహతానిదే ఈ కులతత్వ పిశాచాన్ని పారత్రోలలేము కనుక దాని కనువగు మార్గాన్వేషణ, కార్యక్రమాలు చేపట్టాలి. అంటే ఈ సందర్భమైన ప్రచారం, ముందుగా మహిళా లోకంలో ప్రారంభం కావాలి. మానవులంతా సమానులే, వారిలో హెచ్చుతగ్గులు లేవు, నిచ్చెనమెట్లు సమాజం పనికిరాదు, అందరికీ హేతుత్వ శక్తి వుంది అని మహిళా లోకానికి ప్రత్యేకంగా పాఠాలు చెప్పాలి. గూడు కట్టిన సనాతన ఛాందసాలకు స్వస్తిచెప్పాలి. శాస్త్రీయ అవగాహన, శాస్త్రీయ దృక్పథం స్త్రీలలో రేకెత్తించాలి. సగభాగమైన స్త్రీలు అంటరాని తనాన్ని కులతత్వాన్ని విస్మరించనిచో ఈ దేశానికి ప్రగతిలేదు. సాంఘిక కార్యక్రమాలు సమాజం మొత్తంమీద సాగించడం ఒక ఎత్తు, మహిళా లోకంలో ప్రబోధించడం మరొక ఎత్తు.

పటిష్ఠమైన కార్యక్రమాలకు కొన్ని సూచనలు గమనించాలి. “మీ కులమేది” అని అడిగితే “మా కులం లేదని” చెప్పాలి. దరఖాస్తు ఫారం నింపేటప్పుడు కులం అన్నచోట “లేదు” అని వ్రాయాలి. కులవ్యవస్థ ఎలా పుట్టిందో, ఎలా పెరిగిందో, స్వప్రయోజనపరులు ఎలా వాడుకుంటున్నారో విద్యార్థులకు వివరించి చెప్పాలి. కులాన్ని సూచించే పేర్లను

రెడ్డి, శాస్త్రి, శర్మ, రాజు, గుప్త, చౌదరి, నాయుడులాంటి వాటిని తొలగించుకోవాలి. ఒక మతం, లేక కులం ఎక్కువనే భావాన్ని స్ఫురింపజేసే పాఠ్యభాగాలను తొలగించాలి. శాస్త్రీయ దృక్పథాన్ని పెంచే అన్ని చర్యలను చేపట్టాలి; ప్రోత్సహించాలి. కులంతో నిమిత్తంలేని విధానంలో వెనుకబడినవారికి రిజర్వేషన్లు సమకూర్చాలి.

ప్రపంచం శాస్త్ర సాంకేతిక రంగాల్లో విశ్వ కవాటాలను ఛేదిస్తోంది. ఈనాటి మానవుడు విశ్వమానవు డైనాడు. విజ్ఞానం, సైన్సు పెరిగింది కాని శాస్త్రీయ దృక్పథం లోపించడం మన అజ్ఞానానికి నిదర్శనం. కుల తత్వం క్రమేపి తగ్గుతున్నదనుకొనుట కేవలం భ్రమ మాత్రమే. సామాజిక పరంగా అంతర్వర్ణ వివాహాలు చేయించుట, ప్రోత్సహించుట, ముఖ్యం. చేసుకున్న దంపతులకు అండదండలుగా నిల్చి వారిని సమాజిక విషవలయంనుండి, తల్లిదండ్రుల వ్యతిరేకతనుండి రక్షించుట ముఖ్యమైనది.

ఈ సమస్య పరిష్కారానికి ప్రభుత్వం, స్వచ్ఛంద సంస్థలు, పౌరులు, కలిసికట్టుగా పనిచేయాలి. రాజకీయపరంగా, తాత్వికపరంగా, సాంఘికపతంగా అన్నిరంగాలలో బహుముఖ కృషి జరగాలి. ఇలా తాత్విక, సామాజిక, రాజకీయ, స్త్రీలపరంగా ప్రత్యేక శ్రద్ధతో ఏకకాలంలో పనిచేస్తే అనతికాలంలో కులం పేరూ, పూరూ లేకుండాపోతుంది. దాని పునికి నశిస్తుంది. సంస్కరణవాదులు, మేధావులు, ప్రజా సంఘాల కార్యకర్తలు ఈ కృషికి పూనుకుంటే బలవంతపు మరణాలను, విధ్వంసక చర్యలను అరికట్టగలం. 'వ్యక్తి కేవలం ఆహార, నిద్రా, మైథునాలకొరకే జీవించడు. అతి ముఖ్యమైనది ఆత్మగౌరవం. అది లేనిదే వ్యక్తిత్వం వికసించదు. దానికై ఆరాటపడటం అనుచితం కాదు. అది కులతత్వం నశిస్తేనే సిద్ధిస్తుంది.

(“కలువబాల”-అక్టోబరు 1985)

గొడ్డాలయితే చంపాలా ?

“పిల్లలు పుట్టనిదానివి బ్రతకటం ఎందుకు ? ఏ బావిలోనైనా వడి చస్తే నలభై వేలు ఖర్చుచేసి అయినా ఇంకోదాన్ని తెచ్చుకుంటాం” అంటూ అత్తమామలు, భర్త ప్రతినెలా బహిష్టు కాగానే తిట్టటం, కొట్టడం చిత్ర హింసలు పెట్టడం జరిగేదట. ఆమెకు పెళ్ళయి పది ఏళ్ళు అయినా సంతానవతి కాలేదు. అలాగే ఆరోజు మళ్ళీ బహిష్టు అయిందనే కోపంతో భర్త చెప్పుతో కొట్టగా, అత్తమామలు బైటికి గెంటగా పుట్టింటికెళ్ళింది. వారు నచ్చచెప్పి భర్తవద్దకు తిప్పి పంపారు. ఆవేశం పట్టలేని భర్త, అత్త ఆమెను లాక్కెళ్ళి బావిలోకి త్రోసి చంపినట్లు వార్త వచ్చింది. ఇలాంటి దుస్సంఘటన లెందుకు జరుగుతున్నాయి ? దీనికి మౌలికమైన కారణా లేమిటి? సభ్యసమాజం చూస్తూ హర్షించడం న్యాయమేనా?

ఉదయాన్నే లేచి ఏ గొడ్డాలు మొహం చూచానో! ఏ విధవరాలు ఎదురయిందో! ఈరోజు నా పొలిట యశుపాశమయింది అంటూ దూషిస్తారు. పిల్లి, విధవరాలు, గొడ్డుమోతు ఎదురుపడితే అశుభం అనే మూఢ విశ్వాసం ఈనాటిది కాదు. అంటే విధవలు, సంతాన విహీనులు అయిన స్త్రీలు జంతువుకన్నా హీనజాతివారన్న మాట. శుభకార్యాలలో వారు ముందుండరాదు. హారతి పట్టడం, పసుపు కుంకుమ లందివ్వడం, ఉయ్యాలలో బిడ్డని పెట్టడం, మొలత్రాడు కట్టడం లాంటివి వారిపట్ల నిషేధం. బిడ్డల్ని కనలేని స్త్రీకి విడాకు లివ్వడం సర్వసాధారణం. బిడ్డల్ని కనిపెంచే శక్తిలేనివాణ్ణి భార్య మాత్రం విడనాడుట సాంఘిక ద్రోహం. పుట్టినిల్లు, మెట్టినిల్లు) రెండు కుటుంబాలకు అగౌరవం ఈ ద్వంద్వనీతి ఈనాటిది కాదు. నాగరిక సమాజ ఆవిర్భావం నాటినుండి నడుస్తున్న చరిత్ర. పిల్లల్ని కనలేని స్త్రీకి విడాకులిచ్చేవారు. కొందరైతే, పూర్తిగా విడిచేసేవారు మరికొందరు. ఆమెను చంపి మళ్ళీ కట్టుకామకలతో వైభవంగా పెళ్ళాడే పెద్దమనుష్యులున్న సమాజం మనది. అంటే స్త్రీ విధిగా బిడ్డల్ని కనబానికే సృష్టించబడ్డదనే విష సంస్కృతి మన్నింక వెంటాడుతూనే వుంది. కనగల తల్లికూడా మగబిడ్డల్ని విధిగా కనాలి. లేకుంటే ఆమె

గతి అధోగతిగా మారుతుంది. గొడ్డాలయిన స్త్రీ తనకు తానే తన భర్తకు మళ్ళీ పెళ్ళికి ఇష్టపడిన కేసులెన్నో వున్నాయి. మరి భర్త నపుంసకుడైతే, శక్తివిహీనుడైతే దత్తతకు భార్య అంగీకరిస్తున్నప్పుడు, భార్య పట్ల భర్త అలా ఎందుకు వర్తించడం లేదు ? ఇదెక్కడి న్యాయం ?

అసలు అలా ప్రవర్తించటానికి ఆ భర్త మనస్తత్వాన్ని విశ్లేషణ చేద్దాం. అతను స్వతంత్రాలోచనా పరుడుకాడు. తరతరాల భావజాలానికి వారసుడు. అందువల్ల తన జీవిత ధ్యేయం కేవలం సంతానప్రాప్తి మాత్రమేనని భావిస్తున్నాడు. బిడ్డను కనటానికి కుటుంబ వ్యవస్థ ఏర్పడిందని విశ్వసిస్తున్నాడు. ఇది కేవలం సనాతన సంప్రదాయ భావన. సంతానంలోకూడా పురుష సంతానాన్ని వాంఛించడం దాని మౌలిక స్వరూపం వున్నా మనరకంనుండి బైటపడటానికి పుత్రుడు కావాలి. పుత్రుడు పుట్టాలనే ప్రార్థనలు రుగ్వేదంలోనూ, గర్భస్థపిండం స్త్రీ రూపంలో వుంటే పురుష రూపంలోకి మార్చునునే అభ్యర్థనలు అధర్వణ వేదంలోనూ వున్నాయి. ఈనాటి ఆలోచనా ధోరణులు వేరు. వివాహంయొక్క ఉద్దేశ్యంలో మార్పు వస్తోంది. ధర్మార్థ, కామ, మోక్షాలకు అని చెప్పినపుడు ధర్మ నిర్వహణ పేర పుత్రుణ్ణి ఆశించటం జరిగింది. ధర్మ స్వరూపం మారింది. ఈనాటి వివాహంలో అర్థకామాలకు ప్రాముఖ్యత పెరిగింది. దంపతుల సాహచర్యానికి విలువ యిస్తున్నాం. ఒక పురుషుడు ఒక స్త్రీని పతిగా స్వీకరించినా లేక ఒక స్త్రీ పురుషుణ్ణి పతిగా ఐడసినా ఒకరు మరిఒకరి సాంగత్యాన్ని, సాహచర్యాన్ని ఆశిస్తున్నారు. కనుక ఒకరు మరిఒకరి వ్యక్తిగా గుర్తించి, గౌరవించి, అభిమానించి, ప్రేమించి జీవితం గడపడం జరుగుతోంది. అంతేకాని ఒకరు మరొకరి తమ సంకుచిత స్వార్థప్రయోజనాలకు వాడుకోరాదు. అంటే ఆమెకు అతడు, అతనికి ఆమె సాధనాలు కాదు. వారు నిండు మనుష్యులు, అలా అనుకొని ఇరువురూ జీవితం కొనసాగించుకోవాలి. అప్పుడు దాంపత్య ఫలితంగా పుద్భవించే సంతానం ద్వితీయ శ్రేణికి చెందుతుంది. కనుక రెండవ మెట్టుకు చెందిన పిల్లలకోసం మొదటి స్థానానికి చెందిన భార్యను విడనాడటం, లేక విడిచిపెట్టడానికి ఆలోచించడం అనుచితం. దానికి

నాందిగా ఆమెను చిత్రహింసలపాలు చేయడం, శారీరక మానసిక హింస అకు లోనుచేయడం దుర్మార్గం. అలా చేసే వ్యక్తి మనస్సులో స్వార్థ చింతన కరుడు కట్టుకొనిపోయిందని తేలుతుంది. పరస్పర సానుభూతితో నిండిన సహకారయుతమైన ఆనురాగపూరిత జీవితాలలో ఇలాంటి దుర్మాహలు, దుర్మార్గపు ఆలోచనలు తలయెత్తవు.

సమాజం కుటుంబాన్ని ఏ భావనతో చూస్తున్నది. స్త్రీని ఏ దృష్టితో పరిగణిస్తుంది అనే వాటిపై ద ప్రధానంగా పురుషుల మనస్తత్వం— ఆ మాటకొస్తే స్త్రీల మనస్తత్వం కూడా ఆధారపడివుంటుంది. ఈ పరిస్థితి మారాలంటే అనేక ప్రాతిపదిక చర్యలు, కృషి అవసరమవుతాయి. మున్ముందుగా సనాతన సంప్రదాయ భావాలు ఈనాడు చెల్లవని గ్రహించాలి. సమాజంలో స్త్రీ పురుషుల సంఖ్య ఇంచుమించుగా సమానంగా వుంటేతప్ప సామాజిక జీవితం అయోమయ మవుతోందని గ్రహించక తప్పదు. పురుష సంతానం కావాలనే ప్రతిజంటా కొరుకుంటే స్త్రీల సంఖ్య తక్కువై సమాజం అస్తవ్యస్తమై పోతుంది. స్త్రీ పురుషు లిద్దరూ శ్రమించి సంపాదిస్తున్న ఈ రోజుల్లో హెచ్చుతగ్గులకు తావులేదు. సంతానాన్ని విధిగా పొందాలనే నూత్రం ఈ రోజుల్లో అర్థరహితమవుతోంది. పూర్వం వృద్ధాప్యంలో కనిపెట్టి వుండటానికి, పోషించడానికి — అంటే సామాజిక భద్రతా సౌకర్యాలలో భాగంగా సంతానాన్ని ఆశించేవారూ. ఈనాడు పరిస్థితులు మారాయి. సమిష్టి హిందూ కుటుంబం బ్రద్దలయింది. పొట్టచేతపట్టుకొని కొడుకులు దూర ప్రదేశాలకు వలస పోతున్నారు. వృద్ధులైన తల్లిదండ్రులు తమ బిడ్డలకై పరితపించడంకంటే ఒకరికి రెండోవారు అండదండలై నిలిస్తే ప్రశాంతత లభిస్తుంది. శక్తి వున్నంతకాలం ఏదో ఒక సేవాకార్యక్రమంలో వుంటే శాంతి, తృప్తి కలుగుతాయి. పూర్తిగా పిల్లలమీద ఆధారపడటం అంత మంచిది కాదు. చివరి క్షణంలో ఏదీ ఆగదు. అలా తమ వైఖరులను మార్చుకోకపోతే వృద్ధులూ, బిడ్డలూ హతాశులవుతారు. అలా ఆత్మ విమర్శ చేసుకోవాల్సి అప్పుడు ప్రేమా, అనురాగాలకు దాంపత్య జీవితం మనకు పూర్తిగా దోహదం చేస్తుంది. బిడ్డల్ని కనడం రెండవ స్థానానికి దిగజారి అన్యోన్య దాంపత్యం మొదటి స్థానాన్ని ఆక్రమిస్తుంది.

అసలు బిడ్డలు కలుగకపోవటానికి కేవలం స్త్రీ అవయవాల లోపమే కాదు. పురుషుడి ఇంద్రియంలోకూడా జీవకణాలు లేకపోవచ్చు. వున్నవాటికి కదిలే శక్తి లేకపోవచ్చు. ఇంకా అనేక లోపాలుండవచ్చు. కొన్నింటిని శస్త్రచికిత్సద్వారా కూడా సరిదిద్దలేరు. అలాగే స్త్రీకి “ఓవమ్” లో ప్రాణం లేకపోవచ్చు. ఓవమ్ తయారుకాకపోవచ్చు. గర్భసంచి తిరగబడి వుండవచ్చు. ఫెలోపియస్ ట్యూబులలో అడ్డుగోడలుండవచ్చు. ఎన్నో హార్మోన్సుల లోప ముండవచ్చు. దానికి ఒకరిని ఒకరు నిందించి ప్రయోజనం లేదు. డాక్టర్లను సంప్రదించాలి. లాభంలేదంటే మనస్సును ఏదో విధంగా (దత్తత వగైరా) తృప్తిపరచుకోవాలి. వివాహసంతరం అంగవైకల్యం వచ్చిన భర్తను భార్య గౌరవించటం లేదా! అలాగే అర్థంచేసుకోవాలి. బిడ్డల కొరతను సరిదిద్దుకోగలం కాని దాంపత్యంలో అపూతాన్ని, ఎడబాటును, కలహాలను భాగస్వామి మరణాన్ని ఆశించడం అతి దారుణం. కనుక ఉన్నంతలో సంతృప్తి చెందటం మానవధర్మం. అది మనచేతిలో పని. కనుక సంసారాలను దుఃఖ భాజనం చేసుకోవటం అవివేకం. అలాంటి అవగాహన మనలో ఉన్ననాడు ఇలాంటి దుర్మరణాలు సంభవించవు. కుటుంబాల్లో శాంతి సౌభాగ్యాలు వుంటాయి.

(“కలువబాల” 15-18-85)

అశ్వాయుధ ఉన్మాదం : అబలల అర్తనాదం

ఈ విశ్వం మాది. ఈ మానవజాతికి రక్షించుకోవాల్సిన బాధ్యత మాది. మా బిడ్డల ప్రాణాలను కాపాడుకోవలసిన వాళ్ళం మేము. సంతానం కనాలనే కోర్కె ఎంత సహజమో, వారిని రక్షించుకోవడం అంత కన్నా ముఖ్యమని మాకు తెలుసు. జనాభాను పెంచి యుద్ధాలను ప్రోత్సహిస్తుంటే మేమిక ప్రేక్షకులంగా వుండలేము. అసలు మేము బిడ్డల్ని

కనేది, పెంచేది చంపుకోటానికేనా? ఇకనుండి మేము సంతానాన్ని కనే ఫ్యాక్టరీలుగా జీవించలేము. మాకు మాతృహృదయముంది. మమ్మల్ని అర్థంచేసుకుంటే సరి. లేకుంటే శాంతియుత సమాజం ఏర్పడేవరకు మేము బిడ్డలనే కనము. మా గర్భశోకం మీకు అర్థంకాదు. శాంతి స్థాపన కొరకు మేము తిరగబడాలా? లేక మా ప్రాణాలొడ్డి పోరాడాలా? అంటూ వీరోచితంగా ఎలుగెత్తి ఆరుస్తోంది ఈనాటి మహిళాశాసనం.

ఈనాటి ప్రపంచం విశ్వకవాటాలను చేదించింది; సాంకేతికాభివృద్ధిని సాధించింది. ఈ అభివృద్ధిని ప్రపంచశాంతికి బదులు విధ్వంసానికి, మారణాయుధాల ఉత్పత్తికి ఉపయోగించడం అమానుషం. జాతి వెనుకబాటుతనానికి ఇది నిదర్శనం. 980 లో 22 వేల కోట్ల డాలర్ల ఖర్చుతో అణ్వాయుధాలను ప్రపంచం మొత్తం తయారుచేసింది. అదే 1980 నాటికి 45 వేల కోట్లు వెచ్చించారు. ఈనాడు 50 దేశాలు అణ్వాయుధాలు తయారుచేస్తున్నాయి. ప్రపంచం అంతా అణ్వాయుధాలపై నిమిషానికి 66 అక్షల డాలర్లు వెచ్చిస్తున్నట్లు కామన్ వెల్తు ప్రధాన కార్యదర్శి శ్రీదత్ రాంఫాల్ చెప్పాడు. ఈ దశాబ్దాంతానికి ఇది రెండింతలవుతుందని ఆయన అన్నాడు. మొత్తం మిలిటరీ న్యాయంలో మూడువంతులు అభివృద్ధి చెందిన దేశాలు ఖర్చు చేస్తున్నాయని, ఇటీవల బడుగుదేశాలుకూడా అవధి మితంగా ఖర్చు చేస్తున్నాయని, ఇలా అయితే రెండువేల సంవత్సరం నాటికి నూరుదేశాలు ఆ స్థాయికి చేరుకోగలవని, ఆనాటికి 60% ప్రజలు మాత్రమే జీవించగలరని అంచనాలు వచ్చాయి. అనేక దేశాలు తిండికి, బట్టకు, వసతికి నోచుకోని ఈ తరుణంలో, ఆయుధాల ఖర్చు క్రింద తలకొక 110 డాలర్లు వెచ్చించడం అమానుషం కాదంటారా? నిరాయుధీకరణకు చేసిన రెండు పెద్ద ప్రయత్నాలు విఫలమయినాయంటే ఇందులో ఏదో లోపం వుండాలి. అప్పుడైనా ఆ ఆశ ఫలిస్తుందా అని వేయికళ్ళతో ఎదురు చూస్తోంది ప్రపంచం.

అమెరికా అధ్యక్షుడు రీగన్, తష్యా కమ్యూనిష్టు పార్టీ అధినేత గోర్బచోవ్ అణ్వస్త్ర నిరాయుధీకరణ విషయమై శిఖరాగ్ర సమావేశం జెనీవాలో జరుపనున్నారు. ఈ చర్చలపై ప్రపంచశాంతి ఆధారపడి వుంటుంది.

ఈ అగ్రరాజ్యాలు రెండూ అణ్ణాయుధీకరణలో తమ పోటీని ఉపసంహరించుకుంటారా? లేక కనీసం తగ్గించుకుంటారా? ఇకముందు అణ్ణస్థానిను తయారుచేయడం మాని ఒప్పందం కుదుర్చుకుంటారా? తయారైన అణ్ణస్థానిలో (మీటనాక్కితే దేశాలే దగ్ధమయ్యే మారణాస్థానిలో) కొన్నింటి నైనా పనికిరాకుండా చేస్తారా? ఈ ప్రశ్నలకు వచ్చే సమాధానాలపై ప్రపంచశాంతి, మా బిడ్డల ప్రాణరక్షణ ఆధారపడి వుంటుంది. అందుకు మా పాత్ర ఏమిటి? అని మహిళలు తల్లడిల్లిపోతున్నారు.

తమ తమ దేశాలలోని ఆర్థిక వ్యవస్థల లేక రాజకీయ వ్యవస్థల లేక మిలిటరీ విభాగాల అవసరాలు, వొత్తిమలు రాజ్యాధినేతల అభిప్రాయాలను, నిర్ణయాలను మలుస్తాయి. ఈ నాయకులు సరి అయిన నిర్ణయాలు చేయాలంటే ప్రజాభిప్రాయం, ముఖ్యంగా సగభాగమైన స్త్రీల హేచ్చరికలు వారిపై ఒత్తిడి తేవాలి. ప్రజాభిప్రాయాన్ని మలచడంలో స్త్రీల పాత్ర కీలకమయింది. అంతేకాక యుద్ధాలు వస్తే స్త్రీలు భార్యలుగా నష్టపోతారు; తమ భర్తలను కోల్పోతారు; తల్లులుగా చెప్పనలవికాని కష్టాలకు, వ్యధలకు గురి అవుతారు. తమ ఎదుటనే తమ బిడ్డలు విగత జీవులవుతారు; లేక అవిడివారుగా, వికలాంగులుగా, నడయాడే పరిస్థితి వస్తుంది. ఇదంతా ఊహించుకొంటే ఏ స్త్రీ హృదయమైనా వ్రయ్యలు కాకపోదు; కనుక శాంతి సాధన స్త్రీలకు చాలా ముఖ్యం. అది వారికి జీవన్మరణ సమస్య. అందువల్ల ప్రపంచ స్త్రీలు కేవలం తమ వైవాహిక, మాతృత్వ హక్కుల కోసమే కాక ప్రపంచ శాంతి కొరకు కృషి చేయాల్సిన అవసరం వుంది. దీనిని మహిళా కార్యకర్తలు, చైతన్యవంతులైన స్త్రీలు గుర్తిస్తున్నారు. అందువల్లనే అభివృద్ధికి, శాంతికి వుండే సంబంధాన్ని గుర్తెరిగి శాంతిని గురించికూడా నైరోబిలో జరిగిన ప్రపంచ మహిళా దశాబ్ది సభలో తీవ్రంగా హెచ్చరించారు. అనేకమంది డెలిగేట్లు శాంతి స్థాపనకై తమ తమ నివేదికలను సమర్పించారు.

శాంతి, సమానత్వం, అభివృద్ధి అనే మూలసూత్రాలపై ప్రపంచ మహిళల స్థాయిని పెంచి, ప్రపంచశాంతి పరిరక్షణ జరపాలనేదే ప్రపంచ

వ్యాయుధాల చెత్తచెదారం ఆ ప్రాంత సముద్రంలో కుప్పచేయబడు
న్నాయి. అని హెర్కుస్ శాంతిపై మహాసభలోని స్త్రీలను ఉత్తేజ
పరిచింది.

సోవియట్ యూనియన్ కు చెందిన వాలెంటీనా టెరిష్కోవా,
నాకు చెందిన ముహువాచెన్ కూడా శాంతియొక్క ప్రాముఖ్యతను,
శాంతికి, అభివృద్ధికి మధ్య వుండే సంబంధాన్ని విశదీకరించారు. శాంతికి
నేక అవరోధాలు కల్పించడంద్వారా మహిళా దళాల్లో లక్ష్యాల సాధనకు
టంకాలు కల్పింపబడుతున్నాయని టెరిష్కోవా వివరించింది. శాంతికి,
రాయుధరణకు, నిగ్మాణానికి సమాలోచనలు సాగించమని అగ్రరాజ్యా
ను కోరడానికి అన్ని దేశాల స్త్రీలకు తగిన కారణాలు ఉన్నాయని
ముహువాచెన్ వివరించింది.

మహాసభ ఆమోదించిన “భవిష్యత్ వ్యూహాలు” అనే డాక్యుమెంటులో
స్త్రీలకు ప్రత్యేక శ్రద్ధవున్న అంశాలను పేర్కొని యుద్ధాలలో, సాయుధ
సంఘర్షణలలో విదేశీ జోక్యంవల్ల ఉత్పన్నమైన పరిస్థితులలో శాంతికి
ప్రమాదాలు సంభవించే సమయాలలో స్త్రీల సమస్యలకు, వారు ప్రత్యే
కంగా అనుభవించే బాధలకు, కష్టాలకు పరిష్కార మార్గాలను ఉటం
కించడం జరిగింది. మార్గరీటా సైప్రెస్, లాటిన్ అమెరికా, పాలస్తీనా
ఇతరణాగత స్త్రీల స్థితిగతులపై తమ ఆదుర్దాను వెల్లడించింది. సైప్రెస్ లోని
17% ప్రాంతంనుండి టర్కిదేశపు దండయాత్ర ద్వారా తమ ఇళ్ళనుండి
హరిపోయిన జనం రెండు లక్షలమంది వున్నారు. ఇది 1974 లో జరిగింది.
తమ దేశంలోనే తాము శరణార్థులవడం విడ్డూరంకాదా! వదిలిపోకుండా
నేటికీ వారు తమ తమ పూర్వీకుల ఇళ్ళకు పోవాలనే ఆతురత చూపు
తున్నారు. పాలస్తీనా ప్రజలకు తమ జన్మభూమిపై కల హక్కును మేము
సమర్థిస్తున్నాం. 1967 లో తాము ఆక్రమించిన ప్రాంతాలనుండి ఇజ్రా
యల్ ప్రభుత్వం వైదొలగాలని మేము ఆదుర్దా పడుతున్నాం. మధ్య
అమెరికా స్త్రీల గురించి ఆదుర్దాగా వుంది. ఆ ప్రాంత స్త్రీల సమస్యలను
తీర్చకలిగింది. మిలిటరీ మార్గం మాత్రం కాదు; రాజకీయ పరిష్కారం
కావాలి. దక్షిణాఫ్రికా స్త్రీలను తమ కుటుంబాలనుండి దూరంచేసిన రాజ

కీయ వ్యవస్థను ఖండించారు మహాసభతో జాతి విభేదం అశాంతిని తెస్తుంది. అశాంతి యుద్ధాన్ని తెస్తుంది. యుద్ధం మారణహోమాన్ని కొరుతుంది. ఇలాంటి చర్యలు మహాసభలో ప్రత్యేకంగా ఉన్నతస్థాయిలో జరగటం హర్షదాయకం.

ఇంతవరకూ సమాజంలో స్త్రీ పురుషులకు వేర్వేరు సామాజిక పాత్రలు నిర్ణయించబడ్డాయి. స్త్రీలు ప్రేమకు, శాంతి స్వభావానికి, సహనానికి ప్రతిరూపాలు కావాలని, పురుషులు కత్తులు, తుపాకులలాంటి ఆటవస్తువులతో ఆడుకుంటూ చంపటం నేర్చుకోవాలని ఈ వ్యవస్థ నిర్దేశించింది ప్రపంచశాంతి కోరేవారు ముందుగా ఈ వ్యవస్థలో మార్పుతేవాలి. సంతానప్రాప్తి విషయంలో, విద్యా, ఉద్యోగావకాశాలలో స్త్రీకి విధిగా స్వేచ్ఛ వుండాలి. స్త్రీ పురుషుల మధ్య సమానత్వం ప్రపంచశాంతికి అవసరమని గ్రహించాలి. జనాభాని పెంచి తద్వారా యుద్ధాన్ని ప్రకోపింపజేసే ఫాసిష్టు (హిట్లరు) మనస్థత్వాన్ని ఈనాటి స్త్రీలు సహించరు. ఈనాటి సమాజంలో స్త్రీలకు తల్లులుగా కంటే ముఖ్యంగా కుమార్తెల తల్లిగా మాత్రమే విలువ వుంది. అలాగే ఇంతవరకూ పురుషులే సామాజిక నాయకత్వాన్ని ఆక్రమించుకున్నారు. అలాకాక స్త్రీలు ప్రముఖ పాత్ర వహించి నాయకత్వ స్థానాల్లోకి వస్తేనే ప్రపంచశాంతికి దోహదం కలుగుతుంది. అంటే ఏ ఒక్క స్త్రీ మాత్రం నాయకత్వం వహిస్తే చాలదు. స్త్రీలంతా ముకుమ్మడిగా వచ్చి ప్రేమ, శాంతి దయ, సానుభూతిలాంటి సూత్రాలను సమాజంలో ప్రవేశ పెట్టాలి. మృదువైన స్త్రీ తత్వపు విలువలు పరిపాలనారంగంలోకి రావాల్సిన తరుణం ఆసన్నమైంది. అంటే పురుషాధిక్యత సమాజపు యుద్ధ తత్వానికి, సమ సమాజ భావన ప్రత్యామ్నాయం కావాలి.

ఈనాడు ప్రపంచశాంతికి కావాల్సిన స్త్రీతత్వ స్వభావపు విలువలు అంటే ఉత్పత్తి చెయ్యటం, పోషించటం, శాంతిస్థాపన నెలకొల్పటం, జీవసృష్టి చెయ్యటం. ఈ విలువలను నెలకొల్పటానికి స్త్రీలకు శక్తి వుంది. శాంతిని పోషించే స్వభావం, ప్రేమించే తత్వం, అహింసాభావం స్త్రీలకు కొత్తకాదు. ఆ భావాలతోనే రేపు జరుగబోయే శిఖరాగ్ర సమావేశంలో

అణ్ణస్త్రోలను నిరోధిస్తూ, శాంతిని ప్రతిపాదిస్తూ దేశాలన్నీ శాంతితో మన గల్గె విధానాల నిర్ణయాలు తీసుకోవాలని ప్రీ లోకమంతా అభ్యర్థిస్తోంది. లేదా మరో మార్గాంతరాన్ని ప్రతిపాదిస్తుంది.

(“ఉదయం” 11 నవంబరు 1985)

రచయితల కర్తవ్యం

ఈనాటి రచయితలలో ఎందరో పండితులు సాహిత్య నిష్ణాతులు, జిజ్ఞాసువులు వున్నారు. కనుక కొన్ని ముఖ్యమైన సందేహాలను, మౌలికమైన ప్రశ్నలను లేవనెత్తడం అవసరమనిపించింది. అసలు రచయిత అంటే ఎవరు ? అతని లేక ఆమె లక్షణాలు ఎలాంటివి ? అతనికి లేక ఆమెకు కావలసిన అర్హతలు ఏమిటి ? కలంపట్టి రాయగల ప్రతి వ్యక్తిని రచయిత అనగలమా ? మరి రచయితలలో అనేక రకాల వారున్నారు. కథలు రాసేవారు, నవలలు రాసేవారు, గేయకవులు, పద్యకవులు, పాదనకవులు, వ్యాసకర్తలు ఇలా ఎన్నో రకాలవారు, వ్యాసంగంలో ఎంతో వైవిధ్యం కలవారూ వున్నారు. కాని వీరందరికీ సామాన్యమైన లక్షణాలు ఉంటాయా? ఉంటే అవి ఏవి? వాటి స్వరూప స్వభావాలు ఏమిటి ? అని ప్రశ్నించినప్పుడు ఒక కొత్త భావాన్ని, లేక ఒక భావాన్ని కొత్తరీతిలో, లేక నూత్న అలంకారాలతో లేక కొంగ్రొత్త శైలితో, లేక వినుత్న కథాసంవిధానంలో జోడించి చెప్పగల ప్రజ్ఞా పాటవాలు కల వ్యక్తి రచయిత అని నిర్వచనం చేయవచ్చును.

రచయితకు సునిశిత దృష్టి అవసరం. ఒక సంఘటనను చూచినా, ఒక ఘట్టాన్ని ఊహించినా, ఒక పాత్రకు రూపకల్పన చేసినా, ఒక కథను నడిపినా, ఒక్కొక్క సన్నివేశంలో చమత్కృతిని గమనించినా రచయిత పరిశీలనా శక్తిని ప్రదర్శించటం విధిగా జరుగుతుంది. ఈ పరిశీలన రెండు రకాలుగా సాగుతుంది. ఒకటి విశ్లేషణ, మరొకటి సమ్యక్ దర్శనం.

రచయితకు తను వాడే భాషపై, లేక తను రాసే పదాలపై లేక తను ప్రయోగించే అలంకారాలపై, తను చెప్పే తీరుపై అధికారం ఉండవలసి ఉంటుంది. ప్రతి రచయితకూ పైచెప్పిన అన్ని శక్తులూ ఉండవు. కాకపోతే అందులో ఏ ఒక్కటియైనా లేకపోతే ఆ ప్యక్తిని రచయితగా పేర్కొనలేము. అందరూ సర్వలక్షణ లక్షణోపేతులు కాలేరు. అలాంటివారు బహు అరుదుగా కన్పిస్తారు. యుగానికి ఒకరో ఇద్దరో దర్శనమిస్తారు. అంతమాత్రాన తదితరుల నందరిని తిరస్కరించలేము; విస్మరించలేము. ఒక్కొక్కరు ఒక్కొక్క అంశంలో ప్రతిభా వ్యుత్పత్తులను ప్రదర్శించగలరు. వారి గొప్పతనాన్ని, అధికృతను గుర్తించటం మనకు అవశ్యక ర్తవ్యం.

పాండిత్యం, నేర్పు, వైదగ్ధ్యం, బుద్ధికుశలత, చమత్కృతి, సమయ స్ఫూర్తి, జైచిత్వ భావన ఉన్నంతమాత్రాన సరిపోదు. రచయితకు నిబద్ధత (Commitment) ఉండాలి. ఈ మాట అనగానే చాలమంది ఊల్కిపడతారు. తమరిని ఏదో సోషలిస్టు ఊలిలోకో, కమ్యూనిస్టు సుడి గుండంలోకో లాగుకొని వెళ్ళే ప్రయత్నం జరుగుతున్నదని వణికిపోతారు - ఈ భయానికి తావులేదు; ఈ సందేహాలకు ఆస్కారంలేదు. నిబద్ధత అనే పదాన్ని తరుచుగా త్రివవాదులు వాడుతున్నందువల్ల ఈ గందరగోళం ఉత్పన్నమవుతోంది.

రచయిత దేనికి నిబద్ధుడై యుండాలి? ఒక రాజకీయ పార్టీ కార్యక్రమ ప్రచారానికా? కాదు, ముమ్మాటికీ కాదు. ఆ రాజకీయ పార్టీ వారి సిద్ధాంతానికా? అసలేకాదు. మరి దేనికి కట్టుపడి వుండాలి అన్నప్పుడు విశ్వశ్రేయః కావ్యం అని ప్రాచీనులు ప్రకటించిన సూక్తికి, సామాజిక శ్రేయస్సుకు దోహదంచేసేదే సత్కృతియని అర్వాచీనులు పదేపదే చెప్పే దానికి తేడా లేనేలేదు. ఇద్దరి భావం ఒకటేలాగా ఆనాటి సమాజం వేరు. ఈనాటి సమాజం వేరు. ఆనాటి ఆదర్శ సమాజ భావనకు ఒక ప్రత్యేకత; ఈనాడు కలలుకనే సమాజ భావనకు మరొక ప్రత్యేకత. ఆనాడున్నది నిచ్చినమెట్ల సమాజం, ఈనాడు మనం కోరేది నమసమాజం.

ఈ సందర్భంలోనే మరో విషయాన్ని ప్రస్తావించవలసి వుంటుంది.

అదే ధర్మపోషణ. ఏది ధర్మం? ఏది అధర్మం? ఏది సత్యం? ఏది అసత్యం? మహాత్మాగాంధీ చనిపోయినప్పుడు తను వ్రాసిన గేయంలో ఈ ప్రశ్నను లేవనెత్తాడు మహాకవి శ్రీశ్రీ. ఒక అంశాన్ని మనందరం గుర్తుంచుకోవాలి. ధర్మరూపం మారింది కాని ధర్మ స్వభావం మారలేదు. అనాటినుండి ఈనాటివరకూ శ్రీమ, అనురాగం, వాత్సల్యం, కరుణ, దయ, పరస్పర విశ్వాసం. పెద్దలయెడ గౌరవం, సత్యనిరతి, సహనం, ఇవి మానవ విలువలు; మానవత్వానికి ప్రతీకలు. వీటికి శాశ్వత తత్వం ఉంది. కాగా మానవ సమాజ పరిణామంలో వివిధ దశలలో వీటి బహిర్గత రూపాలు విభిన్నంగా ఉంటాయి. అంతేకాని ఈ విలువలు మారవు. ఏ రాజకీయ వ్యవస్థ ఉన్న సమాజంలోనైనా, ఏ ఆర్థిక విధానం అమలులో ఉన్న దేశంలోనైనా ఇవి ప్రజాజీవితాన్ని నియంత్రించే సూత్రాలుగా ఉంటాయి; ప్రభావితం చేస్తాయి. కనుక ప్రాచీనులంతా ధర్మపరాయణులని ఆధునికులంతా అధర్మ ప్రవర్తకులని భావించడం సబబు కాదు. ఇంతకు చెప్పే దేమంటే రచయితకు ధర్మాధర్మ విచక్షణా జ్ఞానము, శక్తి ఉండాలని. అయితే ఇక్కడొక ప్రశ్న తల ఎత్తవచ్చు ప్రతి రచయితా ఆలోచించి, వివేచనతో ధర్మాన్ని ఎన్నుకొని, అధర్మాన్ని విసర్జించాలా? అవ్యక్తి అలా చేయటం జరుగుతున్నదా? అసలు అది అసంభవమా? రచయితకు నీతి శాస్త్రకోవిదుని చేయాలనే అవసర ప్రయాస మనకెందుకు అనే అభ్యంతరం రావచ్చును. రచనచేసే వ్యక్తి ఒక భావావేశంలో మునిగి ఉంటాడు. అతడు లేక ఆమె తర్క వితర్కాలు చేసి ధర్మాధర్మాలు నిర్ణయించటానికి అవకాశం ఉండదు. కాగా అజ్ఞాతంగా రచయితయొక్క పూర్వ సంస్కారం అతనిని లేక ఆమెకు వెన్నాడుతూనే వుంటుంది.

రచయిత పుట్టిన వంశపు మర్యాదలు, కుల సాంప్రదాయాలు, మత ధోరణులు, సమాజ పద్ధతులు, దేశ పరిస్థితి, ప్రాపంచిక స్థితి ఇవన్నీ అవ్యక్తి మనఃఫలకంపై చెరగని ముద్రవేస్తాయి. ఇవన్నీ రచయిత మస్తిష్కంలో చోటుచేసుకుంటాయి. ఇది ఒకరకంగా అతని ప్రారబ్ధం. అంటే పూర్వజన్మ సంచితమని అర్థంకాదు. అతని నిర్ణయం యిష్టా యిష్టాలతో నిమిత్తంలేని అంశాల వారసత్వమన్నమాట. అతడు లేక

ఆమె తన విద్యవల్ల, తన ప్రతిభవల్ల తెలుసుకున్న విషయాలు, తద్వారా నేర్చుకున్న గుణపాఠాలుకూడా రచయిత వ్యక్తిత్వంతో భాగమవుతాయి. ఇది రచయితయొక్క సంచితమనవచ్చు. ఇలా రచయిత వ్యక్తిత్వం అతనికి తెలియకుండానే, అజ్ఞాతంగా పనిచేయవచ్చును. రచయిత జిజ్ఞాసతో నిమిత్తం లేకుండా ఒకవిధంగా చెప్పాలంటే వాసనా ప్రేరితంగా రచన సాగుతుంది. అంటే కొన్ని పుట్టుకతో వచ్చేవి. కొన్ని పరిసరాల ప్రభావంవల్ల, విద్య నేర్పించే గురువువల్ల కొన్ని భావాలు వ్యక్తి మనః ఫలకంపై ముద్రవేస్తాయి. అలా రచనలలో అతనికి సంస్కారపు లక్షణాలు బహిర్గతమవుతాయి; అతని ధర్మభావనకు రూపం ఏర్పడుతుంది. మానవ విలువలయొడ శ్రద్ధాశక్తులు, గౌరవములేని రచయిత ఎంత ప్రజ్ఞను ప్రదర్శించినా, నేర్పుచూపినా, కల్పనావై చిత్రిని, చమత్కృతిని వెలార్చినా సామాజిక శ్రేయస్సుకు దోహదం చేయటం జరగదు. తాత్కాలిక భావోద్దీకం కలగవచ్చు అట్టిరచనలవల్ల; శరీరం గగుర్పొడవచ్చు, ఒక్కక్షణం విస్మయభావన ఉదయించవచ్చు. అయితే ఆ ఆనందానుభూతి అసంభవమవుతుంది. విషయాన్ని ఇంకా కొంత తరచిచూచేముందు మరొక అంశాన్ని పరిశీలిద్దాం. “సామాజిక స్పృహ” అనే పదజాలం తరుచు వినబడుతూ ఉంది. దీనిని ఏ ఒక్క రాజకీయ సిద్ధాంతానికో, పార్టీకో ముడిపెట్టడం అనుచితం. ఉత్పత్తి అర్థాన్ని తీసుకుంటే ప్రతి రచయిత తెలిసో తెలియకో సామాజిక స్పృహతోనే రాస్తాడు. కొంతమందిలో అది ప్రస్ఫుటమవుతుంది. మరికొంతమందిలో అది గుప్తమై ఉంటుంది. ప్రతి వ్యక్తి సమాజంలో భాగం. అలాగే సామాజికాంశం ప్రతి వ్యక్తిలోనూ ఉంటుంది. మానవుడు సామాజిక జీవి. సమాజాన్ని వదిలి మనిషి బ్రతకటం జరగదు. రాబిన్సన్ క్రూసో కనపడదు కథలోతప్ప. అయితే రూఢ్యర్థంలో వాడుకలో బహుశ ప్రచారం పొందిన అర్థంలో ఈ పదజాలాన్ని విశ్లేషిద్దాం. సమాజంయొక్క స్థితిగతులు, సమాజంలోని అవంఛనీయాలు, అన్యాయాలు, అక్రమాలు, వ్యత్యాసాలు, ఎగుడుదిగుడులు వీటి పరిగణన, అంతేగాక సమసమాజ ఆవిర్భావానికి అవసరమైన దరహమైన మార్పులు, అవగాహన ఇవి సామాజిక స్పృహ కలిగిన వ్యక్తి లక్షణాలు. కనుక సామాజిక స్పృహ కలిగిన రచయిత కులతత్వంవల్ల ఏర్పడిన ఉచ్చనీచాలను,

మతతత్వంవల్ల ఉత్పన్నమయ్యే ద్వేషాసూయాల సంకుచిత జాతీయ భావనవల్ల పుట్టి జాతీయ దురహంకారాన్ని ఆర్థిక అవ్యవస్థవల్ల విలయ తాండవం చేసే బీదరికాన్ని, లేమిని, రాజకీయ నీతివల్ల సంభవించే ప్రజల నిస్సహాయతను, నిష్క్రియాత్వాన్ని, నైతిక అయోమయంద్వారా వచ్చిన సంకుచిత స్వార్థ దృష్టిని, పితృస్వామ్య సమాజపు పురుష దురహంకారాన్ని! ఈసడిస్తాడు; అసహ్యించుకుంటాడు. తెగనాడుతాడు; చీల్చి చెండాడుతాడు. నాశనం చేయటానికి దీక్షపూనుతాడు. తనవంతు శక్తిని, శ్రమను నీనకు చేతనైన విధంగా-రచయితగా-వినియోగిస్తాడు. ధర్మా ధర్మ విచక్షణం చేయగల వివేచన, మానవ విలువలకు కట్టుబడి ఉండడం ఆధునికతకు లక్షణాలు.

రచయితలు పెక్కుమంది ఉన్నా ఆధునికతను అలవరచుకున్న రచయితల సంఖ్య స్వల్పంగా ఉంది. ఆ సంఖ్య ఇతోధికంగా పెరగడం అవసరం. కొందరు రచయితలు భావంలో ఆధునికతను ప్రదర్శించి భాషలో, శైలిలో, పదజాలంలో సంవిధానంలో “టెక్నిక్”లో సంప్రదాయాన్ని పోషిస్తున్నారు. దీనిని బలహీనతగా పరిగణింపవచ్చును. మరి కొందరు భావంలో సంప్రదాయాన్ని బలపరుస్తూ తతిమ్మావాటిలో న్యూనతను చూపిస్తున్నారు. ఇది ప్రమాద భరితమని గ్రహించడం అవశ్యకర్తవ్యం.

రచనలను కొందరు వినోదాత్మకం, విజ్ఞానాత్మకం, అవి రెండు రకాలుగా విభజిస్తారు. నిజానికి పూర్తిగా వినోదాత్మకం అని, సంపూర్ణ విజ్ఞానాత్మకం అని రచనలు విడదీయడం కష్టం ఒకే రచనలో రెండు లక్షణాలు ఉంటాయి సాధారణంగా, లేదా దానికి విలువ ఇస్తున్నారనేది ముఖ్యాంశం; దానినిబట్టి వర్గీకరణ చేయటం సమంజసం.

వినోదాత్మక రచనలు అక్కరలేదా అని అడగవచ్చు వాటి ప్రాముఖ్యతను అవసరాన్ని ఎవరూ కాదనజాలరు. మనస్సుకు అలసట కలిగినప్పుడు ఆహ్లాదం కలగడానికి అట్టి రచనలు తప్పక కావల్సిందే. కాగా వాటి ప్రయోజనం పరిమితం. అవే జీవిత పరమావధి కారాదు. తాత్కాలిక

ఉపశమనానికి పనికివచ్చే మందును మనం ఎల్ల కాలం వాడలేము కదా!

వినోదాత్మక రచనలద్వారాకూడా ప్రభోధం చేయవచ్చు. కేవలం వినోదంకోసం మాత్రమే తయారయ్యే రచనలు ఎల్ల కాలం నిలిచేవి, పనికి వచ్చేవి కావని స్పష్టంగా చెప్పక తప్పదు.

ఇక ప్రభోదాత్మక రచన అనగానే చాలామంది రచయితలకు కంట గింపుగా ఉంటుంది ప్రభోధం పాఠం చెప్పేరితిలో ఉంచబట్టి. బళ్ళో పిల్ల వాణ్ణి నిలబెట్టి సందేశం ఇచ్చినట్లు చేస్తే ఎవరికైనా ఒళ్ళుమండుతుంది. ఆవునన్నా, కాదన్నా ప్రతిరచనలో సందేశం ఉంటుంది. కొన్నింటిలో కొట్టవచ్చినట్లు కన్నడుతుంది. కొన్నింటిలో నర్మగర్భితంగా ఉంటుంది. రెండవమార్గం అనుసరణీయం అనేది నిర్వివాదాంశం. ఇటీవల రచయిత్రుల సమావేశాలు జరుగుతున్నాయి. మహిళల సమస్యలు, లేక రచయిత్రుల ప్రత్యేక సమస్యలు వీటిని గురించి చర్చించడానికి ఇవి ఉపకరిస్తున్నాయి. అంతవరకు వాటిని ఆహ్వానించవలసిందే; గౌరవించ వలసిందే. కాగా ఇటీవల తిరకాసు వాదాన్ని కొందరు ప్రచారం చేస్తున్నారు. రచయిత్రులు పేరే సమావేశాలను ఏర్పాటు చేసుకుంటున్నారు కనుక వారు మహిళల సమస్యలపై ననే రాయాలి అనేది ఆ వాదపు పారాంశం. మహిళల సమస్యలు స్త్రీలు అర్థంచేసుకున్నంతగా పురుషులు అర్థంచేసుకోలేరనేది నిజమే. చెప్పు ఎక్కడ కరిచేది దాన్ని వేసుకున్న వ్యక్తికి తెలుస్తుందికదా! ఇది సర్వసాధారణమైన విషయం కాగా అసాధారణ ప్రతిభ. అసామాన్య సానుభూతి కల పురుషోత్తములు, ఉత్తమ పురుషులు-స్త్రీల కష్టాలను చూచి హృదయం ద్రవించి, రచనలు సాగించారనేది నిర్వివాదాంశం. గురుజాడవారి “పుత్తడిబొమ్మ పూర్ణమ్మ” దీనికి నిదర్శనం. ఇంతకూ దుర్మార్గం అనేది ఎక్కడ ఉన్నదంటే రచయిత్రులు స్త్రీల సమస్యలను వదలి ఇతర ఇతివృత్తాలపై రాయాదనే భావాన్ని ప్రసిద్ధులు కొందరు ప్రచారంచేయటం శోచనీయం.

ఏది ఏమైనా సమాజ గతిని వెనుకకు మళ్ళించుపూనటం అవివేకం; అర్థరహితం; అసంభవం. ఎవరు ఎంతగా కావాలనుకున్నా, కృషిచేసి

వేదకాలాన్ని పురాణాల కాలాన్ని ఈ దేశంలో పునః ప్రతిష్ఠ చేయలేరు. కనుక సమాజాన్ని వెనుకకు తీసుకొని వెళ్ళే ధోరణి, వర్ణవ్యవస్థను, కుల విభజనను, స్త్రీ పురుష అసమానత్వాన్ని బలపరిచే ప్రయత్నం, సనాతన సంప్రదాయ సామాజిక రీతులను ప్రవేశపెట్టదలిచే కృషి ప్రజలకు మంత్ర తంత్రాలతో నమ్మకం కలిగించి వారికి మానవ ప్రయత్నంలో నమ్మకం సడలింపజేసి వారిని నిర్వీర్యులుగా, నిస్సహాయులుగా చేసే ఉద్యమం నిరర్థకం, నిష్ఫలంకాక మానవు తెలిసో, తెలియకో ఇలాంటి పనులు చేసే రచయితలు సమాజానికి పనికిరాని రచనలు చేస్తున్నారు. మనుష్యులను ఉదాత్త వ్యక్తులనుగా తయారుచేయడానికి ఉపకరించే బదులు వారిని ఏవో శక్తులకు పనిముట్లుగా, సాధనాలుగా రూపొందిస్తున్నారు. మానవ వ్యక్తిత్వాన్ని కించపరుస్తున్నారు. ఇలాంటి రచనలను నిరసించడం పాఠకుల ప్రథమ కర్తవ్యం.

(14-9-85 న ప్రకాశంజిల్లా రచయితల మహాసభ ప్రారంభోపన్యాసం)

నైరోబి సదస్సు : భవిష్యత్తు ఊహలు

మహిళా దశాబ్ది ముగింపు సభలు నైరోబిలో U.N.O. వారి ఆధ్వర్యంలో జూలై 85 లో జరిగాయి. 13 వేలమంది ప్రతినిధులు 160 దేశాలనుండి వచ్చారు. అదే సమయం (10-19 జూలై)లో ప్రభుత్వేతర సంఘాల ప్రతినిధుల మహాసభకూడా జరిగింది. ఈ దశాబ్దంలో జరిగిన లాభాలు, చెప్పకోతగ్గ ఫలితాలు, ప్రభుత్వాలు ఏమిచేశాయి, ప్రజలు ముఖ్యంగా స్త్రీలు ఏవి పరిధులను అధిగమించారు అనే విషయాన్ని సమీక్షించారు. వివిధ రకాలైన స్త్రీల సమస్యలను చర్చించారు. దేశదేశాల ప్రభుత్వ ప్రతినిధులు తమ దేశాల ఆర్థిక, సాంఘిక, రాజకీయ దృక్పథాలను సమర్థించారు. అలా గౌరవించక తప్పలేదు. అసలు మున్నెన్నడూ

జరుగని రీతిలో ప్రపంచ మహిళలు తమ సమస్యలపై పోరాటము హక్కులకై ఆరాటము, మిత్రదేశాల స్త్రీల ఇక్కట్లను గురించి నిర్భయంగా వాదించటం ప్రపంచ చరిత్రలోనే ఇది తొలిసారి జరిగింది. స్త్రీకి సంబంధించిన విద్య, ఉద్యోగం, వృత్తులు, వ్యవసాయం, నూతనత్వం, గృహిణీత్వం, వెట్టివాకిరి, నిరాదరణలాంటి విషయాలన్నీ చర్చకు వచ్చాయి.

దశాబ్దపు ఫలితాలు, అభివృద్ధి గురించి పునరాలోచనకు, లేక సింహాసనం లోకనకు ఏర్పడ్డాయి. అందువల్ల ఏమి సాధించాం? ఏమి చెయ్యలేకపోయాం? దానికి అడ్డంకు లేమిటి? అందుకు ఎవరు కారణం? ఎందుకు అజయం కలిగింది? ఏమి ఆశించాం? అనే విషయాలన్నీ సభలో తరిచిచూస్తే లోతుగా ఆలోచిస్తే కొన్ని బైటపడ్డాయి. అయితే వ్యక్తుల దృక్కోణాల తేడాలవల్ల తర్జన భర్జనలు బాగా జరిగాయి. అయినా అనేక ఉపయోగాలకావుకూడా లేవనెత్తారు. “భవిష్యత్తు వ్యూహాలకు” బాటలు వేశారు. మార్గాంతరాలను అన్వేషించారు. వదిరోజుల సభల్లో స్త్రీల పురోభివృద్ధికి (1986-2000 వేల వరకు) ఎలాంటి వ్యూహాలు తయారుచెయ్యాలి? అడ్డంకులను అధిగమించటానికి ఏవి నూతన చర్యలు తీసుకోవాలి? దశాబ్దపు అజ్ఞానాలను సాధించటానికి ఏం చెయ్యాలి? అనే అంశం మహాసభ చివర్లో చర్చకు వచ్చింది. అదే “భవిష్యత్ వ్యూహాలు” పేరిట ఆమోదించిన డాక్యుమెంటు. ఈ డాక్యుమెంటులో గృహిణుల ఇంటిపనికి, వంటపనికి ఆర్థిక విలువ తేల్చమని ఒక డిమాండును లేవనెత్తారు. ఇంతవరకు ఇంటిపనికి విలువలేదని, స్త్రీ ఇతరులపై ఆధారపడి జీవించే “పేరాసైట్” అని హీనాతి హీనంగా చూచేవారు. ఈ సదస్సువల్ల ఆమె పనికి ఒక విలువ, ఆ పనికి ఒక అవసరం వున్నదనే విషయం ప్రజలముందు కొచ్చింది. అంతవరకు ఈ సదస్సునూ, ఈ దశాబ్దాన్ని ప్రతిపాదించిన U.N.O. వారిని స్త్రీజాతి అభినందించక తప్పదు. ఇంటిపని, పిల్లల పెంపకం సామాజికవరం కానంతవరకు స్త్రీ చేస్తున్న ఇంటివాకిరి, పిల్లల పెంపకం, ఆ పనికి విలువ, మదింపు వుండాలి. అలా కానప్పుడు స్త్రీలు ఇక సహించరని మహాసభ హెచ్చరించింది. రాజకీయ సమస్యల విషయమై వై రోలి సదస్సు చివర్లో అంగీకారం కుదిరింది. అది అందరినీ ఆశ్చర్యంలో ముంచింది. స్త్రీలు

తమ విషయాలను తాము సరిదిద్దుకోగలమనే ధైర్యం తెచ్చింది.

సమానత్వం, అభివృద్ధి, శాంతి మానవాళికి చెందాలనేదే దశాబ్దపు “లక్ష్యం, విద్యా, ఉద్యోగం, ఆరోగ్యంకూడా వాటిలో ఇమిడి వున్నాయి. సాంఘిక, ఆర్థిక, రాజకీయ, సాంస్కృతిక, వ్యవసాయిక, పారిశ్రామిక, విజ్ఞానం, సాంకేతిక న్యాయ సంబంధమైన సౌకర్యాలు, హక్కులూ స్త్రీలకు చెందే విధానాలమీద వారు అభివృద్ధి చెందాలనే ధ్యేయంతో U.N.O. వారు 1955 ను మహిళా సంవత్సరమని 1976-85 వరకు మహిళా దశాబ్దంగాను వెల్లడించారు. 76 లో మెక్సికోలోను 80 లో కోపెన్ హేగన్లోను సభలు పెట్టి వర్ణవేక్షించారు. ఈ సభలవల్ల, ఈ దశాబ్దంవల్ల ఏమి సాధించాం? అన్నప్పుడు ఎంతోకొంత ఉపయోగించలేదనడం అశనిఘాత మవుతుంది. అనేక సెమినార్లు, సభలు, సమావేశాలు చర్చలు జరిగాయి గొప్ప సాహిత్యం వెలువడింది. విద్యా, ఉద్యోగాల్లో కొంత ముందడుగువుంది. హక్కుల అనుభవానికి అర్హులుచాస్తున్నారు. కొన్ని రంగాల్లో స్వేచ్ఛా, సమానత్వాల్లో కొంత ముందడుగు వుంది. కాని తరతరాల భావదాస్యం, వెనుకచూపు, లొంగుబాటు, హెచ్చుతగ్గుల మనస్తత్వం మారటానికి ఒక దశాబ్దంకాదు. కొన్ని శతాబ్దాలు పట్టినా చాలదు. అనే భావం ప్రపంచ సభల్లో వెల్లడయింది.

నైరోబీలో ఐక్యరాజ్యసమితి మహిళా దశాబ్దపు పురోగతిని సమీక్షచేసి మదింపు వేయడానికి ఆయా దేశాల ప్రతినిధులతో మహాసభ జరిపినప్పుడు అందులో చర్చకు వచ్చిన ముఖ్యమైన పత్రం “రెండువేల సంవత్సరాల నాటికి స్త్రీల అభ్యుదయానికి సంబంధించిన పురోగామి వ్యూహాలు (భవిష్యత్ వ్యూహాల డాక్యుమెంటు) అనేది. ఇది ప్రపంచ దేశాల ప్రభుత్వాలకు మార్గదర్శక సూత్రాలను రూపొందించింది. ఈ పత్రం మహాసభలో సర్వజన అంగీకారం పొందింది. అందులో అనేక సమస్యలు చర్చించబడ్డాయి. శాంతిని పెంపొందించుట, ఆర్థిక, సామాజికాభివృద్ధికి దోహదం చేయుట, మానవ హక్కులను అమలుపరుచుట అనేవి ఆ డాక్యుమెంటులోని కొన్ని ముఖ్యమైన చర్చనీయాంశాలు. ప్రతినిధుల అభిప్రాయాలలో కొన్ని కేనడాలో స్త్రీల హోదా మంత్రి వార్టర్ మెక్లీస్ తమ ప్రసంగంలో “అభి

వృద్ధికి శాంతికి సంబంధం వుంది. సంఘర్షణ వచ్చినప్పుడు స్త్రీలు, పురుషులూ ఇద్దరూ బాధలకు గురి అవుతారు; నష్టపడతారు. అయితే అందులో స్త్రీలు హెచ్చు కష్టనష్టాలకు గురి అవుతారు. శరణాగతులలో ఇది ముఖ్యంగా కనపడుతుంది. త్యాగాలకయితే స్త్రీలు కావాలి కాని సమాజంలో నిర్ణయాలు చేసే స్థానాలలో వారు కనిపించరు. ఈనాడు ఆ పరిస్థితి క్రిమేపి మారుతోంది. నూతన దృక్పథాన్ని ఈ సదస్సులో స్త్రీలు ప్రవేశ పెట్టగలగరనే ఆశాభావం, మాకు వుంది. శాంతి, సమానత్వం రెండూ అభివృద్ధితో సంబంధం కలిగివుంటాయి. అభివృద్ధి రంగంలో స్త్రీల పాత్రను గురించి, కొన్ని విధానాలను రూపొందించమని U.N.O సంఘాలను వాటి విభాగాలను మేము కోరడం జరిగింది. దాని ఫలితాలను సాధించమనే ఒత్తిడి ఇకముందు ఎక్కువ అవుతుంది. U.N.O. సమితి ఇందుకు స్పందిస్తున్నట్లు మేము గమనించాము. మరో ముఖ్య విషయం, ప్రపంచ రాజకీయ వాస్తవ పరిస్థితులవల్ల, దేశాల మధ్య వుండే ఆర్థిక సంబంధాలవల్ల స్త్రీ జనాభ్యుదయానికి సంబంధించిన విధానాలు తప్పనిసరిగా ప్రభావితమవుతాయి. స్థానిక, ప్రాంతీయ పరిస్థితులు స్త్రీల జీవితాలపై విపరీతంగా పెత్తనం చేస్తున్నాయని, అందువల్ల వాటిని గురించి ఆయా ప్రభుత్వాలు పట్టించుకోకపోవడం అనూహ్యమనికూడా మేము గుర్తిస్తున్నాం. ఈ విధమైన ప్రేరణ లేకపోతే ఈ దశాబ్దంలో వచ్చిన వేగపు ఉధృతం చల్లారిపోతుంది. ఈ దశాబ్దపు కృషి ఫలితంగా ప్రబోధ కార్యక్రమాలనుండి ఫలితాలు సాధించటానికి U.N.O సమాజం పూనుకోవాలి; అలా ఇప్పటికే కొంత చేస్తున్నదికూడాను. అన్ని రంగాలలోను అభివృద్ధికి స్త్రీల దోహదాన్ని గుర్తించటానికి, బలపరచటానికి, పర్యవేక్షించటానికి, మదింపు చేయటానికి తగిన ఆలోచనలతో కూడిన విశ్లేషణ, పరిగణన చేయటానికి విలయిన లక్ష్యసాధన అవసరం. అప్పుడే వాస్తవమైన ఫలితాలు వస్తాయి.” ఆ ధోరణిలో సాగింది ఆమె ఉపన్యాసం.

మార్గరీటా పావన్ డ్రె ఈ గ్రీకు ప్రతినిధి, మాట్లాడుతూ పురుషాధిపత్య సమాజపు భావనలు, అధికారం యుద్ధరంగంలో ముందుండే సైనికులవలె బాధలకు లోనవడానికి స్త్రీలను ముందుకు నెట్టాయని, స్త్రీలు ఆ పరిస్థితినుండి వెలికిరావాలని ఉద్బోధించింది. శాంతి సాధనకై జరిగే

ఉద్యమంలో మనం చేరాలి. నిర్ణయాలు చేయటానికి పున్న అధికార స్థానాలలోకి మనం చొచ్చుకుపోవాలి. ప్రాణాన్ని రక్షించటంలో మనకున్న సహజ వాసనలు, మానవ హక్కులపై మనకున్న ఆసక్తి అప్పుడే వినియోగానికి వస్తాయి. అలాగే మానవ భవిష్యత్తును, ప్రపంచ పరిస్థితిని రూపొందించడంలో మనం కృషిచేసి విజయం సాధించగలం" అని తన ప్రసంగంలో విశదీకరించింది మార్గరీటా.

న్యూజీలాండ్ లో స్త్రీల వ్యవహారాల మంత్రి "అని హెర్ కుస్" ప్రపంచంలోని స్త్రీలందరిని శాంతికోసం జరిగే పోరాటంలో చేరమని విజ్ఞప్తి చేసింది. తమ దేశం అణ్వస్త్ర రహిత ప్రాంతంగా చేసినందుకు తన ప్రభుత్వాన్ని ప్రశంసించింది. శాంతి సమస్యపై స్త్రీలు కీలక నాయకత్వ పాత్రను నిర్వహిస్తున్నారు. మా దేశాన్ని అణ్వస్త్ర రహిత ప్రాంతంగా చేసినందుకు మా దేశ స్త్రీలు సంతోషిస్తున్నారు. శాంతిసాధన ప్రయత్నంలో న్యూజీలాండులో పార్లమెంటు సభ్యులైన స్త్రీలు ఇతర దేశాలలోని పార్లమెంటు సభ్యులతో చేతులు కలిపారు. అణ్వాయుధాలను పోత్రోలటానికి స్త్రీలం మన సహజ నైజానికి అనుగుణంగా మన శక్తి మేరకు కృషిచేయాలి. ఎంత చిన్న చర్యలైనా సరే, అన్ని ప్రయత్నాలూ మనలను లక్ష్యానికి చేరువగా చేరుస్తాయి. ఫసిఫిక్ మహాసముద్ర ప్రాంతాన్ని అణ్వస్త్ర రహితం చేసే ప్రయత్నంలో భాగమే మా దేశాన్ని అణ్వస్త్ర రహితంగా ఉంచాలనే మా ప్రభుత్వ నిర్ణయం. ఈ ప్రాంతాన్ని అణ్వస్త్రరహితం చేయాలనే ఫసిఫిక్ మహాసముద్ర ప్రాంత దేశాల ప్రజల వాంఛ వెనుక చారిత్రక ప్రేరణలు ఉన్నాయి. ఈ ప్రాంతంలోని దేశ ప్రజల అభీష్టానికి వ్యతిరేకంగా, న్యూజీలాండు ప్రజల ఆభిప్రాయానికి భిన్నంగా ఈ ప్రాంతంలో అణ్వాయుధ పరీక్షలు సాగుతున్నాయి; అణ్వాయుధాల చెత్తచెదారం ఆ ప్రాంత సముద్రంలో కుప్పవేయబడుతున్నాయి" అంటూ గంభీరవన్యసం చేసింది అని హెర్ కుస్.

సోవియటు యూనియనుకు చెందిన వాలెంటీనా టెరిష్కోవా, చైనాకు చెందిన ముహూవా చెన్ కూడా శాంతియొక్క ప్రాముఖ్యతను, శాంతికి, అభివృద్ధికి మధ్య ఉండే సంబంధాన్ని విశదీకరించారు. శాంతికి

అవరోధాలు కల్పించడం ద్వారా మహిళా దశాబ్దపు లక్ష్యాల సాధనకు ఆటంకాలు కల్పించబడుతున్నాయని టెరిఫ్కోవా వివరించింది. చైనా ప్రతినిధి తమ దేశ ప్రజల, స్త్రీల లక్ష్యాలను తెలియచెప్పి గ్రామ ప్రాంతాలను, పట్టణాలలోను, ఆధునికీకరణకు, సమాజ నిర్మాణంలో మార్పుకు జరిగే జాతీయ ప్రయత్నంలో చైనా స్త్రీలు తదితరులతో గత శతాబ్దంలో కృషిచేసిన విధానాన్ని వివరించింది. శాంతికి, నిరాయుధీకరణకు, నిర్మాణానికి సమాలోచనలు సాగించమని అగ్రరాజ్యాలను కోరటానికి అన్ని దేశాల స్త్రీలకు తగిన కారణాలు వున్నాయని ఆమె అన్నారు.

మహాసభ ఆమోదించిన “భవిష్యత్ పూహాలు” అనే పత్రంలో స్త్రీలకు ప్రత్యేక ఆసక్తి శ్రద్ధ వున్న అంశాలను పేర్కొని, యుద్ధాలలో, సాయుధ సంఘర్షణలలో విదేశీ జోక్యంవల్ల ఉత్పన్నమయిన పరిస్థితులలో శాంతికి ప్రమాదాలు సంభవించే సమయాలలో స్త్రీల సమస్యలులాంటి స్త్రీలు అనుభవించే ప్రత్యేక బాధలకు, కష్టాలకు పరిష్కార మార్గాలను సూచించడం జరిగింది. మార్గరీటా సైప్రెస్, లాటిను అమెరికా, పాలెస్టీనా శరణాగత స్త్రీల స్థితిగతులపై తమ ఆదుర్దాను వెల్లడించింది.

సైప్రెస్ లోని 37 వ శాతం ప్రాంతంనుండి టర్కీదేశపు దండయాత్ర ద్వారా తమ ఇళ్ళనుండి పారిపోయిన జనం 2 లక్షలమంది ఉన్నారు. ఇది 1974 లో జరిగింది. తమ దేశంలోనే తాము శరణార్థులనటం విడ్డూరం. వదిలిండ్లు గడిచినా ఇప్పటికీ తమ పూర్వీకుల ఇళ్ళకు పోవాలని వారు ఆతురత చూపుతున్నారు. పాలెస్టీనా ప్రజలకు తమ జన్మభూమిపై కల హక్కును మేము సమర్థిస్తున్నాం. పాలెస్టీనా స్త్రీల కోర్కెలను మేము బలపరుస్తున్నాం. 1967 లో తాము ఆక్రమించిన ప్రాంతాలనుండి ఇజ్రాయిల్ ప్రభుత్వం పైదొలగాలి. మధ్య అమెరికా స్త్రీల గురించి మేము ఆదుర్దా వెలిబుస్తున్నాం. ఆ ప్రాంతానికి సంబంధించిన రాజకీయ పరిష్కారము మాత్రమే-మిలటరీ మార్గంకాదు-ఆ ప్రాంత సమస్యలను తీర్చకలిగింది.

జాతి వేర్పాటుకు లోనయిన ప్రాంతపు స్త్రీలు, శిశువులు “స్త్రీల విష

యంగా ప్రత్యేక శ్రద్ధ అసక్తి ఉన్న” ప్రాంతాల వారుగానే పరిగణింపబడుతారు. న్యూజిలాండ్ ప్రతినిధి జాతి ఏర్పాటును నిరసించి తమ దేశ ఫుట్ బాల్ సంఘంవారు దక్షిణాఫ్రికా పర్యటనను ఎలా మానుకున్నదీ తెలియజేశారు. ఇలా అన్నారు. “తమ కుటుంబాలనుండి తమను దూరంచేసిన రాజకీయ వ్యవస్థ దక్షిణాఫ్రికా స్త్రీలపట్ల చేసిన అపచారాన్ని, జలవంతంగా తమ కుటుంబాలనుండి వారు వేరుకావలసి వచ్చిన పరిస్థితిని న్యూజిలాండ్ ప్రజలు ఖండిస్తున్నారు. జాతి విభేదం అశాంతిని తెస్తుంది. అశాంతి యుద్ధానికి దారితీస్తుందని మా స్త్రీలు నిరసన తెలిపారు. అచ్చంగా నల్లవారితో నిండిన ఫుట్ బాల్ టీమును దక్షిణాఫ్రికాకు పోకుండా హైకోర్టు నిషేధపు టుత్తరువును ఇచ్చింది. ఇది మా దేశ స్త్రీలు సాధించిన విజయం.

ఆఫ్రికన్ నేషనల్ కాంగ్రెసు గెర్ట్రూడ్ షోప్ దక్షిణాఫ్రికాలోని జాతి ఏర్పాటు బానిసత్వాన్ని, వలస విధానాన్ని గుర్తుకు తెస్తున్నదన్నారు. ప్రభుత్వము ఎంతగా దమన నీతిని వాడినా స్వేచ్ఛకోసం జరిగే పోరాటంలో స్త్రీలు జలపథ్ధారని ఆమె చెప్పారు.

“మా దేశాభివృద్ధికి మా స్త్రీలు చేసిన దోహదం, మా స్త్రీలకు మా దేశం ఒనగూర్చిన సదుపాయాలను మా దేశ స్త్రీలు కష్టించి సాధించుకున్నారు. అంతర్జాతీయ రాజకీయ, ఆర్థిక వ్యవస్థవల్ల మేము నిలదొక్కుకోగలిగాం! ఆ వ్యవస్థ మమ్మల్ని అణచివేస్తున్నది. దానిని ప్రతిఘటించటంలో మా శక్తియుక్తులు పెరిగాయి. ఈ వ్యవస్థ మమ్మల్ని బందీలను చేసింది. మా మానసిక వికాసానికి అవరోధాలు కల్పిస్తున్న “సంస్కృతి”ని మాపై రుద్దింది. మాలో న్యూనతా భావాన్ని పెంపొందించ జూస్తున్నది. వ్యాపారం విషయంలో అసమానత్వాన్ని నెలకొల్పింది. మా ఎగుమతులకు తక్కువ ధరలు, దిగుమతులకు ఎక్కువ ధరలు నిర్దేశించింది.

అఖిల ఆఫ్రికన్ కాంగ్రెసు ప్రతినిధి ఎలిజబెత్ సిబెకో ప్రసంగిస్తూ దక్షిణాఫ్రికాలోని మైనారిటీగా ఉన్న శ్వేతజాతివారి వైఖరిని నిందించారు.

1975 నుండి తమ దేశాలలో అభ్యుదయం సాధించామని ఇతర ప్రతినీధి వర్గాలు చెప్తుంటే, వినాడూ దక్షిణాఫ్రికా స్త్రీలు సమానత్వాన్ని, అభివృద్ధిని, శాంతిని అనుభవించలేదని ఆమె ప్రకటించారు. మరో ప్రతినీధి బీనా జోంగెన్సన్ మాట్లాడుతూ అజెనియన్ స్త్రీల రాజకీయ పోరాటానికి సహాయాన్ని అర్పించారు.

(“కలువబాట”-డిశంబరు 1985)

మహిళలు కుటుంబ సంక్షేమం-ప్రగతి

మానవుడు కోరేది ఆనందం. అది ఏ రూపంలో వుండాలి? ఎలా సాధించాలి? ఎందుకు కోరుకుంటున్నాడు? అన్నప్పుడు పృథ్వి తాను ఒంటరిగా మాత్రమే సుఖ సంతోషాలను పొందలేడు. తన పరిసరాలు, తన కుటుంబం, సమాజం, దేశం అన్నిరంగాలు సుఖిక్షంగా వుంటేనే తృప్తి పొందగలడు. తనప్రక్క అంటు జాడ్యాలున్నా, ఆకలి బాధలున్నా, నిరుద్యోగం పీడిస్తున్నా, ఆనారోగ్యం బాధిస్తున్నా, పోరాటాలూ, యుద్ధాలూ జరుగుతున్నా తానూ మానసిక క్లేశాన్ని పొందుతాడు. అందు వల్ల సర్వవిధాలైన సంక్షేమాన్ని కాంక్షిస్తాడు. అసలు సంక్షేమం అంటే ఏమిటి? అని ప్రశ్నిస్తే సర్వతోముఖమైన శ్రేయస్సు లేక సుఖం అని నిర్వచించవచ్చు. కనుక కుటుంబంలోని సభ్యులైన భార్య, భర్త, పిల్లలూ అంతా సుఖ సంతోషాలతో ఉండడమే కుటుంబ సంక్షేమం అని పేర్కొనవచ్చు. అలాంటి కుటుంబాలున్న సమాజంలోనే శాంతి భద్రతలు వుంటాయి. అప్పుడే పౌరులకు, ప్రభుత్వాలకు మధ్య సహకారం, సామరస్యం ఏర్పడతాయి. తద్వారా దేశ ప్రగతిని సాధించగలం. కనుక దేశ భవిష్యత్తుకు పునాది మానవుడు కుటుంబ సంక్షేమం అని చెప్పక తప్పదు.

మానవ సమాజంలో సగంమంది మహిళలు కనుక మహిళల పురోగతి లేనిదే మానవ సమాజం ప్రగతిపథాన పయనించడం కష్టం. అందువల్ల కుటుంబ సంక్షేమానికి మూలం మహిళ; దానికి చాలా చరిత్ర వుంది. అది చాలా విస్తృతమైనది. దాని పరిధి సువిశాలం. మహిళల సంక్షేమానికి కావాల్సిన అన్ని కార్యక్రమాలుకూడా కుటుంబ సంక్షేమం క్రిందికి వస్తాయి. విద్య, అందులోనూ వృత్తి విద్య, ఉద్యోగం, లేక పని (మేన్యుయల్ వర్కు), చేయడానికి అవకాశాలు, సమానమైన పనికి సమానమైన వేతనం ఇవ్వడం, స్వచ్ఛంద వృత్తులు చేపట్టటానికి సహాయం, వ్యాపార పరిశ్రమాదులు పెట్టటానికి వనరులు, ధన సహాయం, సాంకేతిక జ్ఞానం అందించడం, ప్రసూతి శలవలు, మాతగా తగిన రక్షణా సదుపాయాలు, మాతా శిశు శరణాలయాలు. ఇలా ఎన్నో మరెన్నో మహిళా సంక్షేమం క్రిందికి వస్తాయి. అన్నింటికన్నా ముఖ్యమైనది ఆమె ఆరోగ్యం. ఆమె ఆరోగ్యంగా, సుఖంగా, సంతోషంగా వుంటేనే కుటుంబ రథం కుంటుపడకుండా ముందుకు సాగుతుంది. బిడ్డల పురోగమనం సాఫీగా సాగిపోతుంది. ఇతర కుటుంబ సభ్యులకు శ్రమ సన్నగిల్లి పోతుంది. ఇదంతా ఒక ఎత్తు గృహిణికి ముఖ్యంగా కావాల్సింది ఆమె శారీరక మానసిక విశ్రాంతి. అధిక సంతానాన్ని కన్న ప్రీతి అవి రెండూ దూరమైపోతాయి. కనుక కుటుంబ సంక్షేమంలో కుటుంబ నియంత్రణ ముఖ్యమైనదని గ్రహించాలి.

ఈనాటి మహిళా సంక్షేమంలో కుటుంబ సంక్షేమం ఒక భాగమయింది. స్త్రీ సంక్షేమంతో, ఆమె ఆరోగ్యంతో కుటుంబ నియంత్రణను ముడిపెట్టడం సముచితం; సమంజసంకూడాను. కుటుంబంలోని స్త్రీ ఆరోగ్యం, శిశుపోషణ, మాతపట్ల శ్రద్ధ, కుటుంబ నియంత్రణ, ఇవన్నీ మహిళా సంక్షేమం క్రిందికి వస్తాయి. అప్పటికీ పరిధి విస్తృత మవుతుంది కనుక కుటుంబ నియంత్రణను గురించే వ్రాయడం, పరిశీలించడం సంభవిస్తోంది.

అసలు కుటుంబ నియంత్రణ ఎవరికొరకు? ఎందుకొరకు? అనేదొక ప్రశ్న అయితే అధిక జనాభావల్ల నష్టపడేది ఎవరు? స్త్రీయా, పురుషుడా,

కుటుంబమా, దేశమా, ప్రపంచమా? అనేవి మరికొన్ని ప్రశ్నలు, ఒక్క మాటతో చెప్పాలంటే వ్యక్తులూ, దేశం అందరూ ఊలిలోపడి నశించి పోయే ప్రమాదం వుందని చెప్పక తప్పదు. ఆహార, విద్యా, వైద్య, ఉద్యోగ, గృహవసతులు వ్యక్తికి ప్రాథమికావసరాలు. ఇవి ప్రజలందరికీ కల్పించగల అవకాశాలు వున్నాయా? బంజర్లు దున్నుతున్నాం. ప్రాజెక్టులు నిర్మిస్తున్నాం. భారీ పరిశ్రమలు ప్రారంభించాం. అప్పులు తెచ్చు కుంటున్నాం. కోట్లరూపాయల్లో విదేశమారక ద్రవ్యంతో ఆహారధాన్యాలు దిగుమతి చేసుకుంటున్నాం. తద్వారా జాతీయాదాయం పెరుగుతోంది. ఇంతచేసినా మన అభివృద్ధి గొజ్జెత్తోకలా వుంది. కారణం? ఏటా 2.5% చొప్పున మన జనాభా పెరుగుదలవల్ల వ్యక్తి జీవన ప్రమాణం సన్నగిల్లు తోంది. దేశ విభజననాటికి 30 కోట్లున్న మన జనం ఈనాడు 70 కోట్లు దాటింది. ఏటా కోటి 20 లక్షల జనం (అస్ట్రేలియా ఖ డమంత) పెరిగి మాకు ఆహారం, విద్యా, వైద్యం ఎక్కడా అని అరుస్తోంది అంటే ప్రపంచ భూభాగంలో 2.4% భూమి కలిగిన మనం 14% ప్రపంచ జనాభాని పోషిం చాల్సిన భారం మన నెత్తిన పడుతోంది. ప్రభుత్వ మేధయునా ఈ పరి స్థితిని తట్టుకోవడం దుస్పాధ్యం. మానవ జీవన ప్రమాణానికి ఆహారం మాత్రమే చాలదు. విద్య, ఉద్యోగం, గృహవసతి, వైద్యం ఇవి అన్ని మన సాంఘిక స్థాయికి గీటురాళ్ళు. 38 స.ల స్వపరిపాలనలో 38% మాత్రమే అక్షరాస్యులైనారు. “ఓద్యలేనివాడు వింతపరువు” అన్నట్లు అవిద్యవల్ల సామాజిక వికాసం, దేశ భద్రతలకే ముప్పురావచ్చు. కనుక ప్రతి పౌరుడికి విద్యావకాశం వుండాలి.

సకాలంలో తగిన వైద్య సదుపాయ లేమిచే అనేకులు దుర్మరణం పాలౌతున్నారు. ప్రాణాపాయ స్థితిలో సైతం హాస్పటల్లో పడక దొరకటం దుర్లభమవుతోంది. గృహవసతి లేక చెట్లనీడల్లో, పేపుమెంట్ల మీద ఎండా, వానా, చలిగాలివల్ల ప్రాణాలు పోగొట్టుకుంటున్న వారి సంఖ్య పెరిగి పోతోంది. ఇక నిరుద్యోగ సమస్య విలయతాండవం చేస్తోంది. బ్రతుకు తెరువు లేక, కుటుంబాన్ని పోషించలేక, జీవచ్ఛవాలా బ్రతుకలేక, అతి దీనావస్థలో ఆత్మాహుతి పాలౌతున్నారు అనేకమంది. మొదటి పంచవర్ష ప్రణాళిక నాటికి 80 లక్షల నిరుద్యోగులుంటే అది 20 లక్షలకు పెరిగింది

రెండవ ప్రదాశిక నాటికి, 3వ ప్లానుకల్లా 150 అక్షలయిందల్లా 2 కోట్లయింది. 4వ ప్లానునాటికి, నిరుద్యోగ నిచ్చనకు మెట్లు పెరగటమే కాని దానికి అంతం అగుపించటం లేదు. ఈనాటి జీవన ప్రమాణాన్నైనా నిల్పుకోగల్గుతామని ఒక్క ఆశావాది మాత్రమే కలలు కంటున్నాడు. భావి తరాల వారి భవిష్యత్తు అంధకార బంధురమవుతుందనే ఆందోళన రోజు రోజుకూ పెరిగిపోతోంది. బహు సంతానంవల్ల కుటుంబాలే కూలిపోతున్నాయి. ఈ ఒత్తిడికి సమాజం అల్లకల్లోలమైపోతోంది. దేశ భవిష్యత్తు కిది గొడ్డలిపెట్టులా తయారయింది. అన్నింటికంటే స్త్రీ తన యవ్వన దశంతా బందీలా తయారై ఆత్మగౌరవాన్ని కోల్పోతోంది. కనుక స్త్రీ జాతి శ్రేయస్సుకు కుటుంబ పరిమితి అత్యవసరం.

ఇది స్త్రీల విముక్తి ఉద్యమంగా భావించాలి. అధిక సంతానంవల్ల స్త్రీ శారీరక, మానసిక రుగ్మతలకు లోను అవుతుంది. విశ్రాంతి లేమిచే తన సాంఘిక, రాజకీయ, విధులపై ఆసక్తి చూపలేదు. బహు సంతాన భారంతో పిల్లలపై శ్రద్ధాశక్తులు చూపలేదు. తగిన శిక్షణ, విద్యాబుద్ధులు నేర్వని పిల్లలు సామాజిక వ్యతిరేకులుగాను, మూర్ఖులుగాను తయారై అవిశ్వాస పాత్రులౌతున్నారు. బాలబాలికలు పాఠశాలలలో చేరకపూర్వం తల్లిదగ్గరే గడుపుతారు. తదుపరికూడా వారు ఇంట్లో గడిపేకాలం అమూల్యమైనది. ఆ సందర్భంగా బిడ్డలు తల్లిదండ్రులను అనుకరించడం ప్రకృతి ధర్మం. అటువంటి పరిస్థితుల్లో భావిపౌరుల జీవితం తల్లుల విద్యాబుద్ధులపై ఆధారపడి వుంటుందని చెప్పడం నేరంకాదు. కనుక తల్లి ఇందుకు ముందుగా విద్యా, విజ్ఞానం కలిగినదై వుండాలి. బిడ్డల పెంపకం చాలా బాధ్యతగా స్వీకరించాలి. దేశ సౌభాగ్యానికి, సంక్షేమానికి సుశిక్షిత పౌరులుగా పిల్లలను తీర్చిదిద్దగలిగిన స్త్రీమత తల్లికి వుండాలి. అలా పెంచలేని తల్లులు బిడ్డల్ని కనడం మానెయ్యాలి. పిల్లలు సాంఘిక ద్రోహులుగా, దొంగలు, హంతకులు, గూండాలుగా తయారు అయ్యారంటే అందులో ఎంతో కొంత తల్లిదండ్రుల లోపమని చెప్పక తప్పదు. చిన్ననాటి మెదడులో మనం నాడిన విత్తులే పెరిగి శాఖోపశాఖలుగా విస్తరించే అవకాశం 80% వుంటుంది. అందువల్ల పదిమందిని కని పనికిమాలిన వారినిగా చేసేకంటే ఒక్క బిడ్డను కనడం శ్రేయస్కరం. ఇటు తల్లికి, అటు దేశానికి ప్రగతి వుంటుంది.

ఈనాటి స్త్రీ కేవలం బిడ్డల్ని కనే యంత్రంకాదు. ఆమెకు ఆహుక్కులు, బాధ్యతలూ వున్నాయి. మనది ప్రజాస్వామిక రాజ్య ఇందులో తైంగిక విజేధాలు లేవు. సాంఘిక, ఆర్థిక, రాజకీయ, సాంస్కృతిక రంగాల్లో స్త్రీ పురుష విజేధాలు పాటించడం నేరం. మానవ సంక్షేమాని విశ్వమానవ కల్యాణానికి, ప్రజాస్వామ్య పద్ధతి ప్రకృతమైనదని మన విశ్వసిస్తున్నాం. దాని కనుగుణమైన రాజ్యాంగం నిర్మించుకున్నా ఇందులో పౌరులు బాధ్యతాయుతంగా ప్రవర్తించాల్సి వుంటుంది. తహక్కులను, బాధ్యతలను, గుర్తెరిగితేనే అలాంటి ప్రవర్తన సాధ్యమవుతుంది. ప్రజలలో సగంమంది స్త్రీలున్నాడు. కనుక ఆమెకు పరిపాలనా కీలక స్థానాలలో భాగస్వామ్యం వుండాలి. ప్రజా ప్రాతినిధ్యంలో పాల్గొనాల్సి వుండాలి. చట్టాలను తయారుచెయ్యటంలోగాని, వాటిని అమల్లో తెవటంతోగాని స్త్రీకి విశిష్టపాత్ర వుండాలి. ఉన్నతోద్యోగాలలో, వృత్తి విద్యలలో బ్రయినింగులలో నేటి స్త్రీలు పురుషులతో సమంగా పయనిస్తున్నారు. కనుక స్త్రీని కేవలం కుటుంబిని, గృహలక్ష్మి, గృహిణి, మా అంటూ ఆమెను కుటుంబానికి పరిమితం చెయ్యటంవల్ల ఆమె శక్తి సామర్థ్యాలు, మేధస్సు వ్యర్థమైపోతున్నాయి. స్త్రీకి పౌరసత్వ హక్కు లిచ్చినప్పుడు ఆమె వికాసానికి, సమాజ కార్యకలాపాలలో పాల్గొనే అకాశంకూడా ఇవ్వాలి. పాల్గొనాలి అంటే ఆమెకు విశ్రాంతి చాలా అవసర విశ్రాంతి పొందాలంటే పూర్వం ఇద్దరని చెప్పేవాళ్ళు ఈనాడు ఒక్కడే చాలని అంటున్నాం.

బిడ్డలు ఇద్దరా, ముగ్గురా, ఒక్కరా అనే విషయంలో ఈమధ్య తర్జు భర్తనలు జరుగుతున్నాయి. ఈనాడు పైనున్న బాగా అభివృద్ధి చెందిన అనేక అంటు జాత్యాలకు, విష జాత్యాలకు జెషధాలు వచ్చాయి. వ్యానిరోధక మార్గాలు పెరిగాయి. పసిపిల్లల మరణాలు సగానికి తగ్గాయి బాలింత మరణాలు చాలావరకు తగ్గిపోయాయి. మానవుడి జీవిత సగటు పరిమాణం (Average Life) పెరిగింది. అందువల్ల ఈనాటి పరిస్థితి బట్టి ఒక్కబిడ్డతోనే సరిపెట్టుకోమని ఆపరేషన్ చేయించుకోమని ప్రజల నచ్చచెప్పాలి. అంతగా అన్యాయం జరిగితే మళ్ళీ పిల్లపుట్టే పద్ధతి (రికేనలైజేషన్) కూడా చేస్తున్నారు. ఇంతవరకు ఇది ప్రజాస్వామ్యమని

ప్రజలే స్వేచ్ఛగా ఆలోచించి ఆచరించాలని ప్రచారం చేశాం. కాని జనాభా పెరుగుదల అదుపు తప్పతోంది. (Population Explosions) ఈ పెరుగుదల ఆటంబాంబుకంటే ప్రమాదమని గ్రహించాలి. సమస్య తీవ్రతను అర్థం చేసుకోవాలి. అధిక జనాభా విషజాడ్యంకంటే భయంకరమని నమ్మాలి. ఇలా పెరుగుతూపోతే 6 వేల సం॥ నాటికి ఈ ప్రపంచమే ఒక పుట్టుకురుపుగా మారుతుందని, అందులోని “సెల్” మానవుడవుతాడని “రాక్ ఫెల్లర్ ఫెండేషన్” వారు హెచ్చరించారు

వెనుకటికి రోమనగరం తగలబడిపోతుంటే నీరో చక్రవర్తి వాయు లీనం వాయిస్తున్నాడట. అలాగే ఇప్పుడికి బర్తు కంట్రోల్ అక్కర్లేదనే వారు అధికంగానే వున్నారు. అజ్ఞానం, దరిద్రం, మత ప్రభావం, ఉదా సీనత, వర్గద్వేషి, స్త్రీల అవివేకం, వ్యతిరేకతకు ముఖ్య కారణాలు. కొన్ని అపోహలు కొందరి నరనరాన జీర్ణించిపోయాయి. ముఖ్యంగా ఆడా మగా తేడా ఒక కారణం అంటే మగబిడ్డ పుట్టిదాకా తల్లి బిడ్డల్ని కంటూనే వుండాలి. గర్భస్రావానికి వ్యతిరేకత మరొకటి. భూమిహత్య, జీవహత్య పాపములాంటి భయాలు వుంటాయి. ఇది సృష్టి ధర్మానికి వ్యతిరేకమని, దైవ విధి అని, ప్రకృతి సహజ రీతులకు విరుద్ధమని, దీనివల్ల అవినీతి పెరుగుతుందని కొందరి వాదన. పుట్టుకలను నియంత్రించుటవల్ల పుట్ట బోయే మహా గొప్ప మేధావులను పుట్టకుండా అడ్డుపడుతున్నామని, దేశ రక్షణకు జనాభా పెరుగుదల అవసరమని వాదించేవారు లేకపోలేదు. సమాజంలో క్రొత్త మార్పు జరిగేటప్పుడు వాదోపవాదాలు రావడం మనకు క్రొత్తకాదు. మన తాతముత్తాతలనాడు సహగమనం ఆచారం, విధవా వివాహాలు నిషేధం కాదు. బాల్య వివాహాలు అనాచారం కాదు. కన్యా ఉల్కం, వరకట్నం, బహు భర్తృత్వం ఆచరణ యోగ్యాలు, కాలము, పరిస్థితిలూ మారినై ; ఈనాటి మానవుడు చంద్రుణ్ణి చూచివచ్చాడు. విజ్ఞానం విశ్వకవాటాలను బ్రహ్మలు కొడుతోంది. నేటి మానవుడు విశ్వమానవుడయినాడు. ఒకనాటి అసాధ్యాలు ఈనాడు సాధ్యాలవుతున్నాయి. ఇది పరమాణు యుగం. అందువల్ల మనం మన మూఢాచారాలను విసర్జించక తప్పదు. భవిష్యత్తును ఊహించాలి. అది ఈనాటి అవసరం.

ఇంకా కుటుంబ నియంత్రణ గురించి ప్రబోధం అవసరమా? పారి తోషికమిస్తే చాలదా? అని ప్రశ్నించేవారు లేకపోలేదు. లేదని వాదించే వారూ వున్నారు. 70% నిరక్షరాస్యత వున్న మన దేశంలో ప్రచారం విరివిగా జరగాల్సిందే. పారి తోషికమిస్తూ ప్రబోధ చేస్తూ, రెండూ ఏక కాలంలో జరుపుతూ వుండాలి. ముఖ్యంగా స్త్రీలకు అందులో యువకులకు, అనివాహితులకు మోటివేషన్ (Motivation), (Education) భారీ ఎత్తున ప్రచారం కావాలి. పెళ్ళికిముందే యువతీ యువకులకు జనాభా అదుపు గురించి తెలిసివుంటే తమ జీవితంలో వారు ప్లాను ప్రకారం ఆచరించ గలుగుతారు. స్త్రీ తన ఆరోగ్యాన్ని గురించి ఆలోచించి ముందుజాగ్రత్త తీసుకుంటుంది. తను కేవలం సంతానాన్ని ఉత్పత్తి చేయటానికే పుట్ట లేదని గ్రహించి తన ఇష్టప్రకారం ఆచరిస్తుంది. కొన్ని సమయాల్లో గొప్ప సైంటిఫ్స్టో, గొప్ప దేశాధినేతో మరో ఉజ్వల భవిష్యత్తుకై బిడ్డని కననని స్త్రీ పట్టపట్టినా తప్పలేదు. విశ్రాంతిద్వారా విద్య, లేక సామాజిక సేవ ఆశించటంలో తప్పలేదు. విద్యవల్ల సంస్కారవతి కావచ్చు. అలాంటి సంస్కారి భార్యగా, తల్లిగా తన కుటుంబాన్ని ఎంతో అభివృద్ధికి తెస్తుంది. సంస్కారియైన భార్యవల్ల భర్తకు సాహచర్యం, సామరస్యం, స్నేహం, ప్రేమాభిమానాలు లభిస్తాయి. కుటుంబం మొత్తం ఆనందంతో వెల్లి విరుస్తూంది. అందువల్ల కార్మిక స్త్రీలకు, మధ్యరగతి మహిళలకు, ధనవంతులకు, విద్యావంతులైన వారికి సైతం ఈ ప్రబోధం చాలా అవసరం.

ప్రభుత్వం చేస్తున్న ఖర్చు సద్వినియోగం కావాలంటే ప్రభుత్వ యంత్రాంగం చిత్తశుద్ధితో, పట్టుదలతో కార్యక్రమాన్ని సాగించినా ప్రజలు సహకరించకపోతే వైఫల్యం తప్పదు. కనుక వారికి ప్రోత్సాహం, ప్రేరణ కలిగించే సదుపాయాలు (Incentives) ను కల్పించాలి. ఈ పద్ధతి ప్రభుత్వం అమలుపరుస్తోంది. ఆవరేషన్ చేయించుకున్న స్త్రీకి, పురుషుడికి ధనము, ఇళ్ళుస్థలాలు, ఉద్యోగావకాశాలు, ఇంక్రిమెంట్లు, స్టయిపెండ్లు, పెన్షన్లు, అప్పులు ఆఖరికి L.I.C. పాలసీలుకూడా రాబోతున్నాయి. ఇవి చాలా వుపయోగకరాలు. అయితే ఒక బిడ్డతో సరిపెట్టుకోనివారికి పోనుపోను పెరిగే ఇంక్రిమెంట్లు వగైరాలలో కోతలు ఏర్పడాలి. ఇప్పటికి పుట్టిన

వారికి సరేసరి. ఇకముందు రెండోపిల్లకు రేషన్ ఇవ్వమని, తల్లికి పురిటి శెలవులు దొరకవని, తండ్రికి ప్రభుత్వం ఇచ్చే వనరులేకాక జీతంలో కొర పెడతామని నిబంధనలు అమలుచెయ్యాలి. అవసరంవస్తే రాజ్యాంగాన్నే మార్చి ఒక బిడ్డ తలగగానే కంవల్చిరి స్టేరిలైజేషన్ చేయించుకోమని ఒత్తిడి తేవాలి. ప్రజాస్వామిక మంటూ కూర్చుంటే కొంప అంటుకుంటాయి. కలరా, మసూచి వస్తే ఇష్టమున్నా లేకున్నా పట్టి బంధించి ఇంజక్షన్లు, టీకాలు ఎందు కేస్తున్నాము. అలాగే ఇదీనూ. క్రొత్తగా ప్రభుత్వోద్యోగంలో చేరే వారికి ఒకరికన్నా ఎక్కువ కనమని హామీ తీసుకోవాలి. బదిలీలు (Transfer) అయినప్పుడు ఇకముందువారికి ఒక పిల్లకన్నా ఉచిత రవాణా సౌకర్యాన్ని తగ్గించాలి. గృహవసతికూడా ఒక్క పిల్లకే ఇవ్వాలి. వైద్య సౌకర్యం ఒక్క పిల్లకే ఇస్తామని చెప్పాలి.

అసలు ఈ కార్యక్రమాన్ని అమలుపరిచే ఉద్యోగులను నియామకం చేసేటప్పుడు అందులో విశ్వాసమున్నవారినే నియమించాలి. శాసన సభ్యులు, మంత్రులు, ప్రభుత్వోద్యోగులు తప్పనిసరిగా ఆచరించే రూల్సు ఫాస్ చెయ్యాలి. లేకపోతే ప్రజలు వారిని విశ్వసించరు. అంతే కాదు, ఫ్యాక్టరీలలో వారికి ప్రయివేటు సంస్థలవారికి ఇలాంటి నోటీసులు జారీ చేయాలి. వీరేకాక ప్రజలలో అన్ని వర్గాలవారికి పై నిర్బంధాలు ఏర్పరుస్తామని ఆయా శాఖల మంత్రులు హెచ్చరించాలి. గ్రామ నాయకులు, పార్టీల నాయకులు, స్వచ్ఛంద సంస్థలు, మహిళా కార్యకర్తలూ అందరూ కలిసి ఈ ఉద్యమం మనడినని, మనకొరకే ననే భావాన్ని శాటిచెప్పాలి. ఉపాధ్యాయులు, ఎం.ఎల్.వి.లు, ఎం.పి.లు, గ్రామ పెద్దలు, రాజకీయ పేర్లు ఎలెక్షన్లలో ఎలా పాటుపడతారో ఈ ప్రచారానికి అలా పాటు పడాలి. మత ప్రవక్తలు దేవాలయాల్లో మత ప్రచారం చేసినట్లు, మనం ఈ ఉద్యమాన్ని మన నెత్తిన పేసుకుని ప్రచారం చేస్తేనే ఫలితం వుంటుంది.

కుటుంబ నియంత్రణ చాలా సున్నితమైన విషయం. దాన్ని ఆచరించడానికి, ప్రచారం చేయడానికి అందరూ అర్హులే. ఒక మిషనరీ జీతం

వనిచేస్తేనే అది అమలువర్చగలం. ఆనాడే మనమూ, మన కుటుంబమూ, మన దేశం సుఖప్రదంగా వుంటాయి. అదే మహిళా ప్రగతి, కుటుంబ ప్రగతి, సామాజిక ప్రగతి, దేశదేశాల ప్రగతి. అందుకై అందరూ ముందు కొస్తారని మనం ఆశ్రితం :

(“యోజన” మాసపత్రిక (1-1-86) సౌజన్యంతో)

నాటి భారతనారీ ఆదర్శం :

నేటి భావ పునర్వికాసం

విమల విషం త్రాగిందని, ఊర్మిళ ఉరి పోసుకుందని, భారతి కావిలో పడ్డదని, కమల కిరసనాయలు కుమ్మరించుకుందని, ఒక మహిళ చెరువులో పడి చచ్చిందని, మరో యువతి మంటల్లో కావిపోయిందని తెల్లారేసరికి వార్త లోస్తున్నాయి. అది హత్యకానీ, ఆత్మహత్యకానీ నశించి పోతున్నది స్త్రీజాతి మాత్రమే కాదంటారా? కారణాలేమైనా కడుపు శోకం అమ్మాయిలను కన్నవారికే కదా :

భారత రాజ్యాంగంలో లింగ భేదం లేనేలేదు. స్త్రీపురుషు లిద్దరికీ సమాన హక్కులు ప్రతిపాదించబడి 35 సెల్లు నిండాయి. శాసనపరంగా ఇవ్వబడ్డ అనేక హక్కులు స్త్రీలు ఎందుకు ఇంకా వినియోగించుకోలేక పోతున్నారు? అనేది నేడు మనముందున్న శిష ప్రశ్న.

భారతనారీ సంస్కృతి చాలా విశిష్టమైనదని, తిరుగులేనిదని, మార్పు కోరని దనే విశ్వాసం మన మ స్తిష్ఠాకల నిండా ప్రబలంగా వుంది. పేదాల్లోనూ, పేదకాలంలోనూ స్త్రీల హోదా చాలా గొప్పగా వుండేదనే వాదన హెచ్చుగా వుంది. అలాగే స్పృశులలో, ఇతిహాసాలలో, పురాణాలలో ప్రతిపాదించబడ్డ స్త్రీ ధర్మాలు చాలా పవిత్రమైనవని, శాశ్వతమైనవని వాదించే వారిలో స్త్రీలు కూడా హెచ్చు సంఖ్యలోనే వున్నారు. అసలు వారికి వాడే

ఇష్టపూర్వకంగా ధర్మశాస్త్రాలలోని పాతివ్రత్యాన్ని పరమ ఉత్కృష్టమని అనుసరిస్తున్నారు ; ఆరాధిస్తున్నారు. అందువల్లే మనకున్న హక్కులను విస్మరిస్తున్నారు. అది త్యాగమని, నీతిఅని పరువుప్రతిష్ఠ అని, కుటుంబగౌరవమని, ఉత్తమ గతులకు సోపానమని నమ్ముతున్నారు. అలా బ్రెయిన్ వాష్ చేయబడ్డారు మన మహిళలు. ఇది రుగ్వేదకాలంలోనే మొదలయి మను ధర్మశాస్త్రం నాటికి పూర్తయింది.

కాలమాన పరిస్థితులనుబట్టి ఎన్నో మార్పులు వచ్చాయి. ఒకనాడు పంచభక్త్యకమగు గౌరవించాం. ఈనాడు అది నిషిద్ధమైంది. అలాగే మరెన్నో మార్పులు (మాతృస్వామ్యం, సహగమనం లాంటివి) వచ్చాయి. ఇంకా రాబోతున్నాయి. రోజు రోజుకు నూతనత్వాన్ని, శాస్త్రీయ దృక్పథాన్ని గౌరవిస్తున్న ఈనాడు పాత వ్యవస్థను, పనికిమాలిన ధర్మాలకు ఆచరించటం అర్థరహితం కాదా! ఎంత ఖరీదుపెట్టి కొన్న బట్ట అయినా అది పాతబడితే దాన్ని పెట్టెలోపెట్టి భద్రం చెయ్యలేము. దానితో నేల తుడుస్తున్నాం. అలాగే మనమీద విధింపబడ్డ ధర్మసూత్రాలు ఏనాటివో వాటి లక్షణాలు ఎలాంటివో చదివిన తర్వాతనైనా మారనివారికి ఆళ్ళ గౌరవం లేదనడం ఆత్మవంచన కాదుగదా ?

కనుక హిందూ శాసనకర్త, స్మృతికర్త, ధర్మశాస్త్ర నిర్ణేతల్లో ముఖ్యుడైన మనువు చేలిఖించబడ్డ మను ధర్మశాస్త్రంలోని స్త్రీ ధర్మాలను తెలిసికోవటం అవశ్య కర్తవ్యం. తర్వాత వాటిని పరిత్యజించటం మన అభ్యుదయం. మనుస్మృతిలో పంచమ ఆధ్యాయంలో స్త్రీల కట్టుబాట్లు గురించి ఇలా వివరించబడింది.

1. బాల్యముతో నుండినను, యవ్వనములో నుండినను, వార్ధక్యములో నుండినను స్త్రీలు తమ తమ ఇండ్లయందును తమ “మనస్సు పోయినట్లు” ఏ కార్యమును చేయరాదు. (అంటే తమ ఇష్టప్రకార మన్నమాట)
2. బాల్యమందు తండ్రి యాజ్ఞయందును, యవ్వనమునందు పతి యాజ్ఞయందును, పతి గతించిన వెనుక బిడ్డల యాజ్ఞయందును

నుండవలయునుగాని స్త్రీలు స్వాధీనముగా, స్వేచ్ఛగా నెప్పుడు నుండరాదు.

3. తండ్రి, పతి, బిడ్డలు, పీఠలను వదిలి తానుమాత్రము ఒంటరిగా నుండవలయునని ఎప్పుడు స్త్రీ తలంపగూడదు. అట్లు వారలను వదిలి స్వతంత్రురాలుగా నుండెడి పుట్టిన స్త్రీ కులము. చొచ్చిన కులము రెంటిని నిందలపాలు చేయుచున్నది.
4. ఎల్లప్పుడు తన యింటి కార్యమందు సామర్థ్యము కలిదిగాను, సంతోషము కలిదిగాను, యింటనున్న వస్తువులను పరిశుద్ధ పఠచు నదిగాను, అధిక వ్యయమందును మనస్సు లేనిదిగా నుంక వలయును.
5. తండ్రి లేక తోడబుట్టినవాడు ఆమెను ఎవ్వనికి వివాహమునకై యిచ్చుచున్నాడో వాడు జీవించియుండువరకు, వానికి ఆమె శుశ్రూష చేయవలయును, వాడు చనిపోయిన వెనుకను వ్యభిచారము చేయక వానికి శ్రాద్ధము మొదలగువానిని జేసికొని యుండ వలయును.
6. స్త్రీలకు వివాహ కాలమందు శాంతిహోమము, ఇష్టసిద్ధి కొరకు చేయ బడుచున్నది. నిశ్చిరార్థమందు చేసెడు వాగ్దానమే పురుషుడిని యాజమాన్యము సూచించుచున్నది.
7. ఋతుకాలమందును, తక్కిన కాలమందును విధిప్రకారం వివాహం చేసికొని భర్తయైనవాడు స్త్రీలకు ఇహమందు సుఖము నిచ్చు చున్నాడు. విధిప్రకారం అతని ననుసరించినట్లులైన పరమందుమ సుఖము కలుగుచున్నది.
8. భర్త దురాచారవంతుడై యుండినను, ఆన్య స్త్రీలోలుడై యుండి నను, సద్గుణములేని వాడై యుండినను, పతివ్రతా స్త్రీ వానిని దైవముగా పూజింపవలయును.
9. స్త్రీలకు పంచ మహా యజ్ఞమును, పువవాసము, వ్రతము, మొదలగు ధర్మములు వ్రత్యేకముగా లేవు. భర్తకు శుశ్రూష చేయుట

చేతనే స్వర్గమందు గౌరవము పొందుచున్నారు.

10. పరలోకమందు అపేక్ష గల స్త్రీ తన భర్త యుండినను, గతించినను భర్తకు అయిష్టమగు కార్యము చేయరాదు.
11. భర్త గతించిన పిదప పరిశుద్ధమైన నీరు, దుంపలు, ఫలములు, లేత చిగుళ్ళులాంటి స్వల్పాహారములచే కాలము గడుపవలయును. కాని కామేచ్ఛచేత మరియొక పురుషుని పేరు చెప్పరాదు.
12. పతి గతించిన వెనుక తాను జీవించియుండువరకు ఓర్పుకలదిగాను, పరిశుద్ధమైనదిగాను, బ్రహ్మధ్యానము గలదిగాను, మధుమాంస భక్షణ చేయనదిగాను పతివ్రతా ధర్మము నపేక్షించునదిగానుండవలయును.
13. పతి కాలము చేసిన యంతవరకు బ్రహ్మచర్య వ్రతముగల పతివ్రతా స్త్రీ సంతానములేక యుండినను వాలఖిల్యసనకాది బ్రహ్మచారుల వలె స్వర్గమును పొందుచున్నది.
14. ఏ స్త్రీ స్వర్గలోకము నొందుట కొరకు పుత్రుడు కావలయునని పతి గతించిన వెనుక మరియొకనితో సంచర్యము చేయుచున్నదో ఆమె ఈ లోకమందు నిందింపబడుచున్నది. అలాగు పుట్టిన పుత్రునిచే పుణ్యలోకమును చెందనేరదు.
15. పతివ్రతా స్త్రీలకు రెండవ వివాహమును గురించి ఏ శాస్త్రముతోనూ చెప్పబడలేదు.
16. నికృష్టుడైన తన భర్తను విడిచి ఉత్కృష్టుడగు మరియొకని మే స్త్రీ పొందుచున్నదో ఆమె నిందలపాలగును.
17. స్త్రీ వ్యభిచారము చేయుటచేత లోకమునందు నిందింపబడుటయే గాక గతించిన పిదప గుంటనక్కగా జన్మించి తెల్ల కుష్టు మోదలగు వ్యాధులను భవించును.
18. ఏ స్త్రీ మనోవాక్కయముల నర్పించికొని వ్యభిచరింపకుండునో యామె పతిలోకమునకు చెందును. మహత్ములచే పతివ్రత యనియు

చెప్పబడును; పుణ్యలోకప్రాప్తి కలుగును.

19. రాజులు యోచించు చోట స్త్రీ లుండరాదు. పండితుల సమావేశము లలో పాటుపంచుకోరాదు.
20. భార్య గతించినట్లులైన విధి ప్రకారం ద్వితీయ వివాహము చేసుకొని తన జీవితకాలముయొక్క రెండవ భాగమును గృహస్థాశ్రమమునందుండి గడపవలయును. (ఇది పురుషునికి మాత్రమే నిర్దేశింపబడినది.)
21. ఎనిమిదవ అధ్యాయం - పురుషుడు తాను సంపాదించి తెచ్చిన ద్రవ్యమును కాపాడుట, వ్యయము చేయుట, పాత్రలు మొదలగు వానిని శుద్ధి చేయుట, దేవిపూజ మొదలగువానికి సహాయమైన కార్యము చేయుట, భక్ష్యభోజ్యములను శుక్లవర్చుట, మొదలైన అవశ్యములగు కార్యములు భార్యకు నేర్పి, ఆమెయొక్క మనస్సు ఇతర విషయములందు పోకుండునట్లు చేయవలయును.
22. స్త్రీలకు చంచల స్వభావము నిలకడలేని మనస్సు పుట్టుకతోనే ఉన్నప్పటికీ పురుషులయొక్క రక్షణవలన వారు నశింపుటలేదు.
23. ఏడుపు, ఆసనము, అలంకారము, కామము, కోపము, అబద్ధము, ద్రోహచింత, వీనిని స్త్రీల నిమిత్తము మనుషు కల్పించినాడు.
24. స్త్రీలు పాతివ్రత్యము తేమియు, నిలకడలేని మనస్సును, స్నేహ తేమియు స్వాభావికముగా కలిగినవారు కావున పురుషులచేత పాలింపబడి యుండినను వారలను విరోధించుచున్నారు.
25. కల్లుత్రాగుట, ధుష్టులతో స్నేహము, పురుషుని విడిచి వేరు గ్రామమునకు పోవుట, కారణములేకయే యచ్చటచ్చటికి పోవుట, తాను ఇష్టమైనచోట నిద్రించుట, పొరుగిండ్లకు బోయి కూర్చుండి యుండుట స్త్రీలకు నిందాహేతువైన కార్యములు.
26. స్త్రీలు మిక్కిలి వ్యభిచార దోషము గల్గవారని యనేక శ్రుతుల యందును శాస్త్రములయందు చెప్పబడినది.
27. పురుషునిమాట చొప్పున నడవని యాడది లోకులచే నిందింపబడి

నక్కగా పుట్టి పాపబంధముచే కష్టపడును. ఇలాంటి స్మృతులు బోలె
డన్ని మనకు దర్శనమిస్తాయి. స్మృతికర్తలు 27 మంది
పున్నారు వారంతా రూపాల తేడాలతో వారి వారి రచనా పాట
వంతో, చమత్కృతులతో వ్రాశారు. ఇంకా స్త్రీని కించపరిచేభాషతో
వై విధ్యంతో రచించినదే మను ధర్మశాస్త్రం. అలాంటివే రుషులు
రచించినవి మరికొన్ని మచ్చుతునకలు పున్నాయి.

జ్యహదారణ్యకంలో నాల్గవ అధ్యాయంలో “స్త్రీతో పురుషుడు కూడి
నప్పుడు మైమరచి పున్నట్లు గాఢనిద్రలో జీవుడు పరమాత్మతో లీనమై
ఉంటాడని చెప్పబడింది. ప్రజావతి వంటరిగా ఉన్నాడని, లోకంలో
ఒంటరిగా వుంటే సంతోషం లేదని, తన సంతోషంకోసం రెండవ వస్తువు,
స్త్రీని కోరాడని, తాను స్త్రీ పురుషులుగా మారాడని, సృష్టికి అది
ప్రారంభ”మని వుంది. అలాగే విష్ణుపురాణంలో “పురుషుడు కుల
కన్యను వివాహ మాడవలయును. వధువు అవయవ లోపము లేనిదై
యుండవలెను. పొట్టిది, మిక్కిలి పొడవైనది, శరీరమందు రోమములు
కలది, చెడుగుణములు కలది, స్థూలశరీరము కలది, బక్కచిక్కి పున్నది,
వినయవిధేయతలు లేనిది, తల్లిదండ్రులను మన్నించనిది, పెద్ద నోరు,
పిల్లికళ్ళు, నల్లని పెదవులు, ఎత్తైన పళ్ళు గల కన్య వివాహమాడతగినది
కాదు. ఈ దుర్గణము లేమియు లేనిది, రూపవతి, వినయ - వివేకములతో
అలరారునది, తల్లిదండ్రు వంశములు ఉన్నతము లైనవి కలిగినది,
సంగీత సాహిత్య, లలితకళల రసజ్ఞత కలిగినట్టి కన్య మాత్రమే వివాహ
యోగ్యము కలది” అని వ్రాసివుంది కాని పురుషుని అక్షణాలు గురించి
మాత్రం చెప్పలేదు.

అలాగే సంస్కృత అయిన వేమన కూడా “గుణవతి యైన భార్య
గృహము చక్కగ నుంచ చీకటింట దివ్యే చలగు రీతి, దీవియున్న ఇల్లు
దేవాలయంబురా విశ్వదాభిరామ — ఇలా ఎన్నో మరెన్నో మన ధర్మ
శాస్త్రానింతా నిండివున్నాయి. అఖరికి పిల్లలు కూడా పురుషుని పర
ప్రసాదాలని చెప్పుకుంటారు. కాని అదేమంత గొప్ప పని కాదు. పదినెలలు
మోయటం, పెంచటం ఎవరి బాధ్యత? “పత్నివ్రత పతి” అని ఎప్పుడైనా

విన్నామా? మొదటినుండి ఒక “కోడ్ ఆఫ్ కాండక్టు” వుంటుంది స్త్రీకి. అది తయారుచేసింది మనువులాంటి మహాపురుషులే ననేది తథ్యం. భారతనారి అన్నప్పుడు “భారతీయ పురుష” ఎందుకు కారాదు!

ప్రతి పురాణంలో ధర్మశాస్త్రంలో, ప్రాచీన రచనల్లో పాతివ్రత్యానికి ఇంతగా మహత్తులను అంటగట్టడం భార్యలపై భర్తల ఆధిపత్యాన్ని కాపాడటానికే కుంటి, గుడ్డి, జూదరి, త్రాగుబోతైనా భర్తను దాసివలె సేవించాలి. భక్తురాలివలె పూజించాలి. కేవలం ఒక భాయవలె అనుసరించాలి. అతడికోసం ఏ కష్టమైనా పడాలి. ఎంతటి త్యాగమైనా చేయాలి. తనను నీచంగా చూచినా, నికృష్టంగా హింసించినా సహించాలి. ఆ సహించడంలో కూడా పతివ్రతగా తన అంతస్తు పెరిగి పోతుందని గర్వపడాలి. అంతేకాదు- ఆ రాక్షసుడే జన్మ జన్మలకు తన భర్త కావాలి. అందుకొరకు నోములు, వ్రతాలు, ప్రార్థనలు చేయాలి. చనిపోతే సహగమనం చేయాలి. ధర్మంపేరిట, దేవుడిపేరిట, పుణ్య లోకాల పేరిట కోట్ల స్త్రీలకు దారుణమైన అన్యాయం జరిగిపోతోంది.

భారతీయ సంస్కృతి వాస్తవ జీవితంలో స్త్రీని బానిసగా చేస్తూ ఊహజగత్తులో ఆమెను దేవతగా పూజిస్తుంది. గృహలక్ష్మి, గృహదేవత అంటూ ఇంటికి యజమానురాలుగా చిత్రిస్తుంది ఊహితమైన కల్పనిక జగత్తు. నిజానికి ఆమె ఇంటికి బానిస. ఆ బానిసత్వాన్ని బలపరిచేదే భారతనారి ఆదర్శం. ఇలా మూడువేల సంవత్సరాలనుండి జరుగుతున్న కథ. నాగరికత మారింది, జీవిత విధానం మారింది. సాంకేతిక విధానాలలో మార్పు వచ్చింది. కాని సాంస్కృతికంగా, భావాలలో మార్పు బహు కొద్దిగా జరిగింది. ఏ మాత్రం రావాలన్నా భావాలలో మార్పురానిదే మౌలికమైన మార్పు రాదు. కనుక భావపునర్వికాసం అన్నింటికన్నా విలువైనది, ముఖ్యమైనది. అంటే పాత సంప్రదాయాలలో అవసరమైనవి అనుభవించవచ్చు. పనికిరానివి త్రోసిరాజనాలి.

ఈనాడు స్త్రీల దృక్పథంలో, భావాలలో అనేక మార్పులు వస్తున్నాయి. తమ చుట్టూవున్న పరిస్థితులు మారాలని కోరుకుంటున్నారు.

వాళ్ళ హక్కులు అడుగుతున్నారు. ప్రతి రంగంలో పోటీపడుతున్నారు పురుషులు అర్థంచేసుకోవాల్సిన విషయమేమిటంటే తమ మనస్సులను వైఖరిని మార్చుకోవాల్సిన దశ వచ్చిందని. ఆమె తమతో సమానమని, చాలామంది స్త్రీలకు సంస్కరణలద్వారా తాము మారాలనివున్నా సమాజానికి భయపడుతున్నారు. సనాతనులైన తల్లిదండ్రుల్ని, అత్తమామలను దాటిపోలేకపోతున్నారు. భర్త కోపాన్ని, వ్యతిరేకతను చూచి భయపడి ఉద్యమాల్లోకి దూకలేని నిస్సహాయతతో అలమటిస్తున్నారు. తమకు రాజకీయాధికారం ప్రస్తుతం అణగి మణిగి వుందని గుర్తించారు. కనుక అది వినాటికైనా ప్రజ్వరిల్లగలదు; లేక వికశించగలదనే విషయాన్ని గుర్తించారు కనుక వారికి నిర్ణయాలను చేసే స్థాయి వచ్చింది. స్త్రీలు తమ అణచివేతను వాస్తవ విషయంగా గ్రహించారు. (అది ఎంత కష్టమైనా) తమమీద తాము ఆధారపడడంపై ఆసక్తి చూపుతున్నారు. మనం పరాధీన జీవులం కాదు. ఒకరిమీద ఆధారపడవలసిన స్థితి ఇన్నాళ్ళు మనకు నూరిపోశారు. కాని వాస్తవానికి మనం సమర్థతతో పరిస్థితులను చక్కదిద్దుకోగలం. దానివల్ల మన నిర్ణయాలమీద మనకు ఆత్మవిశ్వాసం పెరుగుతుంది. మన శక్తి సామర్థ్యాలమీద విశ్వాసం వుంటుంది. మన అనుభవాన్ని మనం విశ్వసిస్తున్నాం. మనయొక్క దృక్పథాలను, మన భావాలను ఆదరిస్తున్నాం. మనం ఏదైనా చెయ్యగలం. చెయ్యలేనది లేదు. అనే భావ విప్లవం స్త్రీలలో వర్ధిల్లుతోంది. నూతన ఆర్థికవ్యవస్థ ప్రపంచ వ్యాప్తంగా రావాలని మనం కోరుకుంటున్నాం. అంతేకాదు ఆ వ్యవస్థ పితృస్వామ్యాన్ని మరోరూపంలో పోషిస్తే అది మనకు పువక రించదు. మనం కోరేది నూతన సామాజిక వ్యవస్థ, స్త్రీల అవసరాలకు, శ్రేయస్సుకు, సంక్షేమానికి ఆవ్యవస్థ ప్రాధాన్యత ఇవ్వగలగాలి. అంతకు ముందు స్త్రీలకు వ్యతిరేకంగా సాగుతున్న వివక్షకు పరిహారంగా ప్రాధాన్యత ఇచ్చే చర్యలు జరగాలి అంటే ఉదార హృదయులైన పురుషుల వైఖరితో మార్పురావాలి. స్త్రీల భావనాసరళికూడా మార్పురావాలి అనాడే భావ పునర్వికాసానికి నాందీప్రస్తావన జరుగుతుంది.

భవిష్యత్తు గురించిన ఊహ

“నీ రచనల్లో ఏది ఉత్తమమైనది” అన్నప్పుడు “నేను భవిష్యత్తులో రాయబోయే రచన” అన్నాడట ప్రముఖ జర్మన్ కవి గెథే. వైద్యుడు రోగికి భవిష్యత్తుపై ఆశ కలిగిస్తాడు. అలాంటి మానసిక తృప్తితో భవిష్యత్తు నూహించుకుంటూ బ్రతుకుతాడు వ్యాధిగ్రస్తుడు. అలాగే మానవుడు ఆశాజీవి. కొన్ని ఉన్నతాశయాల కొరకు జీవిస్తాడు, ప్రగతికై తపిస్తాడు. దానికై ఆరాటపడతాడు. అరులు చాస్తాడు. అహరహం శ్రమిస్తాడు. ఆ లక్ష్య సాధనకై ఎప్పటికప్పుడు అడ్డంకులను అధిగమిస్తాడు. తన అపూర్వ మేధాశక్తితో భవిష్యత్తుపై బంగారుకలలు కంటూ వుంటాడు. అయితే కలలన్నీ కల్లులుకావు వాటిని ఫలవంతం చేసుకోగల ధైర్య, స్థిర్యాలు, సాహసము అతని శక్తి సంపన్నతలమీద ఆధారపడి వుంటుంది. ఆ దృష్టితో ఆలోచిస్తే 2110 సం॥ నాటికి మన దేశ భవిష్యత్తు, మన మహిళల అభ్యున్నతి జాబ్బల్యమానంగా వెలిగిపోగలదని ఊహించటం అనాచిత్యం కామకదా ?

2. వ శతాబ్దంలో స్త్రీ విమోచన సందర్భంగా చాలా ప్రగతి లభిస్తుందని, స్త్రీ పురుష సమానత్వం ఇతోధికంగా ప్రజాదరణ పొందుతుందని నేనాశిస్తున్నాను. స్త్రీలు చాలా హెచ్చు సంఖ్యలో ఉద్యోగాలలోను, పనిలోను చేరతారు, సమానతమీద ఆధారపడిన కుటుంబంకోసం వారు ఆకర్షితులౌతారు. రాబోయే శతాబ్ది మొదట్లో విడాకుల సంఖ్య పెరిగినా తర్వాత తగ్గుముఖం సంతరించుకుంటుంది. వ్యక్తి స్వేచ్ఛకు, సామాజిక శ్రేయస్సుకు వైరుధ్యం ఎక్కువవుతుంది.

ప్రస్తుతం మన దేశం తాత్వికంగా 16వ శతాబ్దంలోను, పారిశ్రామికంగా 19వ శతాబ్దిలోనూ కాలమాన రీత్యా 20వ శతాబ్దిలోనూ ఉన్నది. ఈదేశం పూర్తిగా 21వ శతాబ్దంలో అడుగుపెట్టగలగాలంటే అనేక మార్పులు రావాలి. ఇతర దేశాలలో కొన్ని మార్పులు వచ్చినా ఆ మార్పుకు లోనయిన పరిణామాన్నంతా మనదేశం అనుభవించ నవసరం లేదు. సామాజికాభివృద్ధి

లోని కొన్నిటిని అనుసరించి, మరికొన్నింటిని విస్మరించి మనం ముందుకు దూకగలం. మనది ప్రస్తుతం భారతదేశం మాత్రమే! అది ఇండియా అనే పేరుకు తగివుండాలంటే శాస్త్రీయ అవగాహనను, శాస్త్రీయ భావనను పెంపొందించుకోవాలి. దేశప్రజల మౌలిక హక్కుల జాబితాలో ఈ విషయం పేర్కొనబడివుంది. శాస్త్రీయ దృక్పథాన్ని, శాస్త్రీయ భావనను (Scientific Spirit) ప్రజలు పెంపొందించుకోవాలని అభిలషించాం. కాగా సైన్సు పనిచేసే తీరు మన మింకా ఒంటపట్టించుకోలేదు. విషయజ్ఞాన సముపార్జన, సత్యం యెడ గౌరవము, ఆలోచన, తర్కం, అనుభవాన్నుండి గుణపాఠం నేర్చుకోవడం, ఇవన్నీ అభిలషణీయగుణాలు. మానవుడు తన హేతుత్వంపై (Reason) ఆధారపడవలసి ఉంటుంది. కాగా ఒక్కమాటలో చెప్పాలంటే భారతదేశం శాస్త్రీయ యుగంలో అడుగుపెట్టవలసి వుంది. కనుకనే స్త్రీ పురుష సంబంధాలను, కుటుంబ సంబంధమైన అంశాలను దేశస్తులు శాస్త్రీయ భావనతో పరిశీలించే దశ వస్తుంది. జ్యోతిష్కులను, సామూద్రికులను, కంప్యూటర్ల నూ, రాశి ఫలాలను ఆశ్రయించే వద్దతి మారి పురుష ప్రయత్నాన్ని సమ్ముతారు.

ఇండియా తదితర ప్రపంచంతో ఈ సందర్భంగా దీటు కాగలదు. మన దేశానికి సహజ వనరులు, పెద్ద జనాభా, అత్యధిక సంఖ్యతో శాస్త్ర, సాంకేతిక నైపుణ్యం, మేధాశక్తి అన్నీ ఉన్నాయి. కనుక ఈ సందర్భంగా ఇతర దేశాలకు మనదేశం తీసిపోదు. కాగా ఇతర దేశాలు పారిశ్రామిక యుగంలో చేసిన తప్పులు, పొరపాట్లు, ప్రయోగాలు మనం విధిగా చేయ నవసరం లేదు. వారి ప్రయత్నాలనుండి మనం ఎంతో తెలుసుకున్నాం. కనుక జాగ్రత్తగా ప్రమాదాలను తప్పకోగలం. అలాగే కుటుంబ జీవిత విషయంగా స్త్రీ విమోచన సందర్భంగా స్త్రీ పురుష సంబంధమైన అంశాలతో మన దేశం ఈనాడు అభివృద్ధికర జీవనం సాగిస్తున్న దేశాలను అనుకరించకపోగా వాటిని మించిపోతుంది. మౌలిక సమస్యల అవగాహనకు ప్రాధాన్యత ఇచ్చి జాహ్యూరూపాల మోజునుండి విడివడి నూతన సందృష్టాగ రూపాలను నిర్మించుకుంటుంది. దేశ కాల పరిస్థితుల కనుగుణంగా సామాజిక మార్పును తెచ్చుకుంటుంది.

21 వ శతాబ్దపు లక్ష్యాల సాధనలో వచ్చే సమస్యలు అనేకం. మానసికమైనవి కొన్ని, సాంఘిక, రాజకీయ, సాంస్కృతికమైనవి మరికొన్ని వుంటాయి. సాముదాయక జీవితపు అవశేషాలతో పోరాటం వస్తుంది. ఈ సమిష్టి కుటుంబ విచ్ఛిన్నతలో వచ్చే సంఘర్షణలు అవి. తెగకు, సమాజానికి ప్రాధాన్యత ఇచ్చే పద్ధతి పోయి వ్యక్తికి ప్రాధాన్యత ఇచ్చే ప్రయత్నంలో ఎన్నో తగాదాలు వస్తాయి. అభివృద్ధి సాఫీగా సాగదు. ఎగుడుదిగుడుగా సాగుతుంది. మన దేశం సువిశాలం. అనేక భాషా సంస్కృతుల సమ్మేళనం. కనుక మార్పు తేలికగా రాదు. కేవలం శాంతియుతంగా వస్తుందని ఊహించలేము. ఇక సామాజిక జీవితంలో పెన వేసుకుపోయిన భావాలు అంత తేలికగా చావవు. స్త్రీ పురుషునికన్న తక్కువ స్థాయి వ్యక్తి అనే భావం సులభంగా నశించదు. స్త్రీని వస్తువుగా చూచే తెగలు వున్నాయి. ఆమెను సమాన స్థాయి గల వ్యక్తిగా ఊహించలేని ప్రాంతాలు, సమాజాలు మిక్కుటంగా వున్నాయి. ఇంత విశాలమైన భారతదేశంలో స్త్రీకి సమాన హోదాను కల్పించాలంటే ప్రజలలో స్త్రీ పురుషు లిద్దరిలో పాతుకుపోయిన మూఢవిశ్వాసాలను బదలబదులు చేయాలి. పారిశ్రామిక, సాంకేతిక, శాస్త్రీయ విషయాలలో స్త్రీ పురుషుల సమానత్వాన్ని అంగీకరిస్తూ సామాజికంగా ఆచరణలో దానిని వమ్ముచేసే వారి దుశ్చర్యలను అరికట్టాలి.

జాతి సంక్షేమం పేరుతో, దేశ శ్రేయస్సు పేరుతో, లేక సామాజిక భద్రత పేరుతో స్త్రీని సమాజంలో రెండవ స్థానంలోనే వుంచటానికి జరిగే ప్రయత్నాలు సమస్యలను సృష్టిస్తాయి. సమాజ శ్రేయస్సు స్త్రీ పురుషులందరికీ కావాలి. అది ఇద్దరి చర్యలమీదా ఆధారపడి వుంటుంది. అది ఒక్క స్త్రీల బాధ్యత మాత్రమే కాదు. ఈ భావాలను సమాజం ఆమోదించాలంటే ఎంతో భావ విప్లవం రావాలి.

లక్ష్యసాధనలో మార్గాలు, వైఖరుల విషయంలో మార్పు రావాలా? అని ప్రశ్నిస్తే తప్పక రావాలి. ముమ్మందుగా వైఖరి విషయంలో మార్పు రావాలి. లక్ష్యం విషయంలో చిత్తశుద్ధి ఉండాలి. అంటే స్త్రీ పురుష సమానత్వాన్ని నిర్విబంధంగా ఆమోదించాలి. శారీరక భేదాలు సమా

నత్వాన్ని కించపరచనియరాదు. స్త్రీకి స్వేచ్ఛను పురుషుడు ప్రసాదించేది కాదని గుర్తించాలి. ఎవరి కరుణా కటాక్షాలమీద ఆమె ఆధారపడే అవసరం ఉండరాదు. “స్వేచ్ఛ స్త్రీయొక్క జన్మహక్కు” అనే ఈ భావపరిగణన ప్రధానంగా వైఖరిలో మార్పుతెస్తుంది. మరొక ముఖ్య విషయం- స్త్రీ కోరే స్వేచ్ఛ, సమానత్వాలు ప్రజామోదం పొందడం “ఇవి పురుషునికి లాభకరమా, నష్టదాయకమా” అనే ఆలోచనతో ముడిపడరాదు. స్త్రీ శ్రేయస్సును మాత్రమే మున్నందుగా లెక్కలోనికి తీసుకొని తరువాత సమాజం సంక్షేమాన్ని సాధించటం ఎలా అనేదానిని ఆలోచించాలి. ఈనాడు స్త్రీ స్వేచ్ఛపట్ల పురుషుడు ఉదారవైఖరి అవలంబించి “ఏదో పోసిలే పాపం” అన్నట్లు ప్రవర్తిస్తున్నాడు. తండ్రి చిన్నపిల్లలయెడ ఔదార్య భావనతో సంవరించినట్లు పురుషుడు ప్రవర్తిస్తున్నాడు. ఈ “దయ”ను స్త్రీలు భరించలేరు. భరించరాదు. కనుక స్త్రీ స్వేచ్ఛను పెంపొందించే సందర్భంగా పురుషుల వైఖరిలో మౌలికమైన మార్పు రావాలి.

ఈ సందర్భంగా ప్రభుత్వం, ఆర్థిక సంస్థలు, విద్యాసంస్థలు, మేధావులు, యువతరం, సంక్షేమ సంస్థలు, రాజకీయ నాయకులు, ప్రసార సాధనాలు, మౌలికంగా ఎలాంటి మార్పు చెందాలి? ఏ పాత్ర వహించాలి? అన్నప్పుడు మనం బహుముఖాలుగా ప్రయత్నించాలి. భావ ప్రకటనకు ప్రభుత్వం స్త్రీలకు ప్రత్యేక సౌకర్యాలు ఇవ్వగలగాలి. అలాగే తమ సిబ్బంది నియామకం, శిక్షణ, ప్రమోషన్, పరిగణన వీటి విషయాలలో స్త్రీ పురుష సమానత్వ సిద్ధాంతాన్ని పాటించాలి. ఇంకా అదనంగా స్త్రీలకు, వారి సెక్యూరిత్యా, ప్రత్యేక సదుపాయాలు కలుగజేయగలగాలి. స్త్రీకి నష్టం కలిగించే స్త్రీ పురుష వివక్షను తన కార్యక్రమాలలో రూపుమాప గలగాలి. రాగా స్త్రీలకు ప్రోత్సాహకరంగా ఉండే వివక్షను పాటించాలి. విద్యారంగంలో, పారిశ్రామికరంగంలో, వ్యాపారరంగంలో, ప్రభుత్వరంగంలో, రాజకీయరంగంలో, ఇతరత్రా నిజరేషన్లద్వారా ప్రోత్సాహము ఇవ్వాలి. పై విధమైన పాత్రను అన్నిరంగాలు నిర్వహించగలగాలి.

ఆర్థిక సంస్థలు :- స్త్రీలు చేపట్టే స్వయం ఉపాధి పథకాలకు, ఉత్పాదక పథకాలకు, సహకార కార్యక్రమాలకు ఇతోధికంగా సాయం చేయగలవు.

కనుక వెంటనే మామూలు నిబంధనలను కొంతగా కొంత సడలించి అయినా సరే స్త్రీలకు ప్రత్యేక ప్రోత్సాహం ఇవ్వగలవు ; ఇవ్వాలి. ఇది రక్షణకు అవసరమైన వివక్ష (Protective Discrimination) గా గుర్తించి ఆమోదించాలి. ఉదా॥ తక్కువ రేట్లు వడ్డీతో, ఎక్కువ వాయిదాలపై రుణాలు ఇవ్వాలి. ఇలాంటి సంక్షేమ కార్యాలు చేపట్టాలి.

విద్యాసంస్థలు :- స్త్రీ పురుష వివక్షభావం భారతదేశంలో ఉగ్రు హలతో రంగరించి అందివ్వబడుతున్నది. కనుక కనీసం నర్సరీ స్కూలు దశనుండి స్త్రీలపట్ల న్యూనతాభావాన్ని తొలగించే పద్ధతిలో విద్యాబోధన జరపాలి. బాల బాలికలకు సహవిద్య గరిపే విద్యాలయాల సంఖ్య పెంచాలి. విద్యార్థులు, విద్యార్థినులు కలసి మెలసి చర్చలు సాగించటానికి, క్రీడలలో పాల్గొనటానికి, కళాసేవను కొనసాగించుకోవటానికి అంటే వారి సాంస్కృతిక పరిణతికి దోహదంచేసే మార్గాలను విద్యాలయాలు ఆన్వేషించి వాటిని అమలుపరచాలి. ఉపాధ్యాయులు, ఉపాధ్యాయినులు, అధ్యాపకులు తమ భావాలలోగాని, తమ ప్రవర్తనలోగాని స్త్రీ పురుష సమానత్వ భావనను వ్యతిరేకించే లక్షణాలను ఏరి పార వేయాలి. అలా వారు ప్రవర్తించేలాగు విద్యాలయాలు అధికారులు తగు చర్యలు తీసుకోవాలి.

మేధావులు, విద్యావంతులు, భావాలను మలిచేవారు :-

సమాజంలో వీరి ప్రభావం హెచ్చుగా ఉంటుంది. అయితే మేధావులకు, విద్యావంతులకు ఉన్న తేడాను మనం గుర్తించాలి. సమాజానికి “ఏది అవసరం” అనే అంశాన్ని నిష్పక్షపాతంగా ఆలోచించి నిర్ణయించగల్గేది మేధావి. తన సంకుచిత స్వలాభాన్ని విసర్జించి సామాజిక సంక్షేమానికి పెద్దపీట వేస్తారు అతనుగాని ఆమెగాని. దూరదృష్టితో ఆలోచిస్తే వ్యక్తియొక్క స్వార్థానికి, సామాజిక శ్రేయస్సుకు వ్యతిరేకత వుండదు. నిర్లిప్తత మేధావి లక్షణం. డిగ్రీలు సంపాదించిన ప్రతివాడు విద్యావంతుడే. ప్రజల భావాలను మలచగల ప్రతి నాయకుడు పరిగణన పొందేవాడే. కాని ఈ చివరి రెండు తెగలవారూ నిస్వార్థంగా, నిర్లిప్తతతో

సంచరిస్తే తప్ప సామాజిక శ్రేయస్సు ఒనగూడదు మేధావి ద్రష్ట. సామాజిక అవసరాలను ముందుచూపుతో గుర్తించి పరిష్కార మార్గాలను, రీతులను అన్వేషించగలడు. అలాంటి మేధావులు ఎంతగా సంఖ్యాపరంగాను, గుణాత్మకంగాను పెరిగితే అంతమంచిది.

యువతరం : యువతరం పాత్ర అద్వితీయమైనది. యువతరం గొప్పతనం ఈ దిగువ లక్షణాలలో అపూర్వంగా వుంటుంది. సాహసించే స్వభావంలో వారికివారే సాటి. శ్యాగం చేయగల సమర్థత వారిలో అత్యధికంగా వుంటుంది. ఆదర్శాలపట్ల ఆపేక్ష కనుక వారు చేపట్టిన పుద్యమాలు సాధారణంగా సఫలీకృత మవుతాయి. కాగా ఒకనాడు కార్మిక వర్గాన్ని విప్లవ శక్తిగా గుర్తించింది సమాజం. తదుపరి యువశక్తిని పరిగణనలోకి తీసుకున్నది. నిజానికి ఏ ఒక వర్గాన్నో, తెగనో, శాఖనో మాత్రమే విప్లవయుతంగా ఆలోచించటం పొరపాటు. పరిస్థితులను బట్టి ఒక్కొక్క తెగ, వర్గం, శాఖ విప్లవకరపాత్రను నిర్వహిస్తుంది. కాగా కొన్ని వర్గాలకు, శాఖలకు విప్లవ కార్యక్రమాలు చేపట్టటానికి ఎక్కువ అవకాశాలు వుంటాయి. అలాంటి వాటిలో యువతరం ప్రాధాన్యత కలదని చెప్పటంలో అతిశయోక్తిగాని పొరపాటుగాని లేదు. యువత తమ పెద్దలనాటి భావాలను విడనాడాలి. మూఢ విశ్వాసాల బందిఖానానుండి విముక్తి పొందాలి. పాత భావాలు అంత తేలికగా సమసిపోవు. వాటిపై నిరంతరం పోరాటం సాగాలి. ఆ సందర్భంగా సంఘర్షణ తప్పదు. ఆ పనికి యువత పూనుకోవాలి. యువతరం తలుచుకుంటే స్త్రీ పురుష అసమానత్వం పటాపంచలవుతుంది. అది వారికే సాధ్యమవుతుంది.

సామాజిక, సంక్షేమ సంస్థలు :- స్త్రీల పరిస్థితులను ప్రతిభావంతంగా ఎలా మార్చగలమని ఆలోచిస్తే, నేటి సమాజంలో ఏ ఒక్క వ్యక్తియొక్క ప్రాధాన్యతను తగ్గించటం కాదు. సహకార ప్రయత్నపు విలువను నొక్కిచెప్పక తప్పదు. ఈ సందర్భంలో సంఘాల ద్వారా కృషి సామాజికాభ్యుదయానికి ఎంతో అవసరం. చిత్తశుద్ధితో, స్పష్టమైన లక్ష్యంతో, పట్టుదలతో సాగించే సేవా కార్యక్రమాల

ద్వారా స్త్రీ పురుష సమానత్వాన్ని సాధించగలం. సంక్షేమ కార్యక్రమాలలో దయార్థ బుద్ధికి అస్సాగరంలేదు. జాలిపడి రక్షించేదానికన్న, సమాన హోదాలో ఉన్నా వ్యక్తిగా స్త్రీని గుర్తించి కార్యక్రమాలు నడిపించాలి.

సామాన్య మానవుడు, మామూలు స్త్రీ :-

వీరి పరిస్థితి కడు విచిత్రం. కడు శోచనీయం. రోజంతా శ్రమిస్తే తప్ప పొట్టగడవని ప్రజలు అత్యధిక సంఖ్యాకులు. విద్యకు, వినోదానికి నోచుకోనివారు. వారికి ముందుచూపు సామాన్యంగా ఉండదు. ప్రత్యేక పరిస్థితుల్లో, అసాధారణ ఘట్టాలలో చరిత్రగతిని వారు మళ్ళింపగలరు. కాని మామూలు సమయంలో వారికి సామాజిక ప్రగతి పట్టదు. పెద్దలు ఏర్పరచిన బాటనే పయనిస్తారు. వారిలో జాగృతి రావటానికి వారికి కను విప్ప అవుసరం. అప్పుడు వారు విరాట స్వరూపం తాలుస్తారు. ఈ పని చేయగల్గినవారు మేధావులు. కనుక మేధావుల ఆలోచనకు వీరు కండ బలాన్ని, అండదండలను సమకూరుస్తారు. వీరు ఆ సమయాల్లో ఎంతో మారతారు. మారగల్గుతారు. వారిలో ఉన్న జిజ్ఞాస నివురుగప్పిన నిప్పులాగ ఉంటుంది. మేధావుల ఆలోచనా ధోరణి ప్రచండమారుతంవలె ఆ బూడిదను వెడలగొట్టుంది. దానితో అగ్ని ప్రజ్వరిల్లుతుంది. వారి శ్రేయస్సు వారికి అవగతం అవుతుంది. వారు అనుసరింపవలసిన మార్గం వారికి సులభగ్రాహ్యంగా కన్పిస్తుంది. తమ కార్యాచరణద్వారా సాధించుకుంటారు. ఆ ప్రయత్నంలో స్త్రీ పురుష వివక్ష నశిస్తుంది. పోరాట ప్రయత్నం వారిలో మానవత్వాన్ని మేల్కొలుపుతుంది. కాగా తరువాత వారు తమ మామూలు స్వభావాన్ని తిరిగి పొందే ప్రమాదం లేకపోలేదు. అప్పుడే ఎంతో జాగృతి అవసరం ఆ సందర్భంగా స్త్రీల లక్ష్యబుద్ధి, పట్టుదల ఎంతో ఉపకరిస్తాయి. దారి తప్పనీయకుండా.

రాజకీయ నాయకులు :- రాజకీయ నాయకుల పాత్ర ప్రత్యేకమైనది; విలక్షణమైనది. రాజకీయ నాయకులు పలు తెరగులు. సిద్ధాంతాలకోసం తమ తను, మనః, ప్రాణాలను, ధన, ధాన్యాదులను త్యాగంచేసే

వారు కొందరైతే కేవలం తమ అధికార పిపాస తీర్చుకొనే నిమిత్తం రాజకీయరంగంలో ప్రవేశించేవారు మరికొందరు. తాము ఏదో మహత్తర శక్తి సంఘాతులమని, అవతార పురుషులమని నమ్మి సమాజ పునర్నిర్మాణానికి పూనుకునేవారు మూడోరకంవారు. రెండు మూడు రకాలవారు నాయకులయినపుడు సమాజానికి చేటు మూడుతుంది. మొదటివారిలో కూడ సత్య సంశోధన, వినమ్రుత, స్వేచ్ఛా పిపాస, సహన శక్తి, తోటివారి యెడ గౌరవం, ప్రక్కవారి సంక్షేమం పట్ల శ్రద్ధాసక్తులు ఉన్నపుడే వారి నాయకత్వం ప్రజలకు ఐముక్తి ప్రదాయని అవుతుంది. కనుక అలాంటి విశిష్టమైన రాజకీయ నాయకులు ఆవిర్భవించాలి.

ప్రసార సాధనాలు :- రేడియో, టి.వి., సినిమా, పత్రికల లాంటి ప్రసార సాధనాలు అజ్ఞానాంధకారాన్ని పటాపంచలు చేయగలవు. వాస్తవాన్ని చిత్రించి చూపగలవు. చరిత్ర గతిని పసిగట్టగలవు. లక్ష్య నిర్దేశం చేయగలవు. భావ ప్రసార బాధ్యత స్వీకరించగలవు. కార్యాచరణలో ఉన్న ఇబ్బందులను, చిక్కులను వెలికితీసి పరిష్కార మార్గాలను సూచించగలవు. అన్నింటికన్న మిన్న ప్రజలలో స్వేచ్ఛా పిపాసను, సత్యాన్వేషణను పెంపొందించ గలవు. అవి చేయలేని పనిలేదు. ప్రజలను ఉద్రేక పూరితులను చేసి ఉర్మాత లూగించి వారిలో జిజ్ఞాసను రేకెత్తించి ఆలోచనను పెంపొందించగలవు. ఆయా రంగాలు అందు కనువైన కొన్ని నిర్దిష్ట కార్యక్రమాలు చేపట్టగలవని ఉహించటం పొరపాటు కాదు, స్త్రీ పురుష సమానత్వం విషయమై మౌలికమైన చర్యలను సాగించడం, స్త్రీ స్వేచ్ఛను గురించి జాగృతి, చైతన్యం పొందిన స్త్రీలచే ప్రసంగాలు, రచనలూ చేయించడం, స్త్రీ విమోచన మార్గాలను అన్వేషించడానికి అధ్యయన శిబిరాలు నిర్వహించడం, స్త్రీ పురుషుల మధ్య సమానత్వాన్ని గురించిన అపోహలను పారత్రోలటం. స్త్రీ విమోచనకోసం జరిగే పోరాటాల వివరాలు తెలియజేయడం, స్త్రీ విముక్తికోసం కృషిచేసే సంఘాల ప్రయత్నాల ఉదంతాలు, చరిత్ర ప్రజలకు తెలియజేయడం, సకలకళా సాధనాలద్వారా స్త్రీ స్వేచ్ఛకు, స్త్రీ విమోచనకు దోహదం చేయడం, స్త్రీ విమోచన సాధించడానికి ప్రభుత్వమూ తదితరులు చేపట్టిన కార్యక్రమాలను ప్రజలకు పరిచయం చేయటం, స్త్రీ

స్వేచ్ఛకోసం అహరహం శ్రమించే స్త్రీ పురుషుల అనుభవాలను, వార నేర్చుకున్న గుణపాఠాలను ప్రజలకు ఎరుకపరచటం, ప్రపంచవ్యాప్తంగా కాని, దేశంలోకాని, జరిగే స్త్రీ విమోచన ప్రయత్నాల సమాచారాన్ని ప్రజానీకానికి అందించే బాధ్యతను ప్రచార సాధనాలు చేపట్టిననాడు సమాజ ప్రగతికి, స్త్రీ విమోచనకు అవి సోపానాలవుతాయి.

(హైదరాబాద్ రేడియో - 8-3-85)

మహిళా దశాబ్ది పిలుపు : మహిళల మలుపు

ప్రపంచ మహిళా దశాబ్ది మహాసభలు జూలై 10 నుండి 19 వరకు నైరోబిలో జరిగాయి. ఆ సభలకు ప్రభుత్వ సంస్థల ప్రతినిధులు 20 వేలమంది హాజరైనారు. అదే సమయంలో ప్రభుత్వేతర సంఘాల ప్రతినిధుల సభకూడా జరిగింది. వానికి 14 వేలమంది పాల్గొన్నారు. స్త్రీ విమోచన పుద్యమకారులకు ఇది ఒక విజయం. అనేక సంస్కృతులకు, ఆర్థిక వ్యవస్థలకు, సామాజిక పుద్యమాలకు చెందినవారు సమావేశమైనారు. భాషలు వేరైనా, దేశాలు వేరైనా, సమస్యల్లో తేడాలు వున్నా, సంస్కృతులు భిన్నమైనవైనా అందరికీ చెందిన విషయాలు చాలా వున్నాయి. అందులో ముఖ్యమైనది స్త్రీ విమోచన. అందువల్లే అన్ని వర్గాలవాతూ, వృత్తులవారు ప్రవాహంలా వచ్చి చేరుకున్నారు. అందులో కొందరు స్త్రీలు వారి, వారి దేశాల ముఖ్య పట్టణాలకూడా చూడని వారున్నారని వార్తలొచ్చాయి.

సమానత్వం, అభివృద్ధి, శాంతి ఈ మూడు స్త్రీల పరంగా అన్వయించి, తద్వారా ప్రపంచ స్త్రీల సమస్యలను వెలికితెచ్చి వాటిని పరిష్కరించి స్త్రీల తోడ్పాటుతో ప్రపంచ శాంతిని, అభివృద్ధిని సాధించాలనేదే

యు.ఎన్.ఓ. వారి లక్ష్యం. విద్య, ఉద్యోగం, ఆరోగ్యం ఈ మూడు శాంతికి, అభివృద్ధికి సాధనాలుగా పేర్కొన్నారు. ఆ దృష్టితో గత ఐది సంవత్సరాలలో అనేక సభలు, చర్చలు, సెమినార్లు జరిగాయి. స్త్రీల పరమైన సాహిత్యం విరివిగా వెలువడింది. అన్ని విధాలైన స్త్రీల సమస్యలు చర్చించబడ్డాయి. ఈ దశాబ్దంలో జరిగిన ముఖ్యంగా చెప్పుకోతగ్గ లాభాలు ఏమిటి? స్త్రీలు ఏమి సాధించారు? ఏవిధంగా అభివృద్ధి చెందారు? భవిష్యత్తు వ్యాపాలు ఏమిటి? అనే విషయాలన్నీ చర్చించి దానికొక తుది రూపం ఇవ్వటానికి జరిగిన మహాసభ జైల్లోని సమావేశం. ఆ సభ సాధించిన విజయాల గురించి వివరించటం తెలిసికొనడం చాలా అవసరం. అందువల్ల జరిగిన ఫలితాలేకాక జరగాల్సిన కార్యక్రమాల గురించి కూడా మనకు ఒక అవగాహన వుంటుంది. తద్వారా కార్యోన్ముఖులం కాగలుగుతాము.

ఈ మహాసభలో రష్యన్ స్త్రీలకు అమెరికన్ స్త్రీలకు శాంతిని ఎలా సాధించాలి అనే విషయంలో వాగ్వివాదం బాగా జరిగింది. అలాగే బ్రజ్జేయిల్, అరబ్ స్త్రీలు శాంతిని గురించి ఘాటుగా విమర్శించుకొన్నారు. అందులో ముఖ్యమైనవి కొన్ని, వివరించుకుందాం. అభ్యున్నతికి చేస్తున్న దానికన్నా, స్త్రీలు మొత్తంమీద చేయగలుగుతున్నది చాలా హెచ్చుగా వున్నది. వారు చేసే అనేక పనులను ఆర్థిక విలువవున్న పనులుగా గుర్తించటంలేదు. వాటికి ఏ విధమైన వేతనాలు ముట్టటం లేదు. స్త్రీలు ఇంటివని చేస్తున్నారు. పిల్లల బాగోగులు చూస్తున్నారు. వీటికి వరుమానం రాదు. వ్యవసాయ రంగంలో స్త్రీలు వుత్పత్తిచారులుగా వున్నారు. అభ్యున్నతి చెందుతున్న దేశాలలో ఎక్కువగా ఆహారాన్ని పండించేది స్త్రీలే. కాని వారికి దానికి బదులుగా ఏమీ ముట్టదు. చిన్న చిన్న వ్యాపారాల్లో కొద్దిపాటి దుకాణాల్లో వీధులవెంబడి తిరిగి వస్తువులు విక్రయించే వారిలో స్త్రీలు పెక్కుమంది వున్నారు. ఈ రంగాల్లోని స్త్రీల కృషిని గరిష్ట జాతీయ వుత్పత్తి లెక్కవేసేటప్పుడు పరిగణించడంలేదు. ఇదంతా రాజకీయాన్నికూడా ప్రభావితం చేస్తుంది. ఈ సమస్య చర్చకొచ్చింది. ఆరోగ్యంపై జరిగిన ప్రత్యేక అధ్యయన (వర్క్ షాపు) శిబిరాల్లో హెచ్చు

సంఖ్యలో స్త్రీలు హాజరైనారు. స్త్రీలు ఆరోగ్య విషయమై శ్రద్ధ వహించాలని, ఆ ప్రణాళికలను వారు నడపాలనే అభిప్రాయాలుకూడా చర్చవచ్చాయి. స్త్రీలు తమ పిల్లలకు తామే నర్సులుగా, వైద్యులుగా వ్యవహరించాలని ఈ రకమైన పని చేయడానికి తగిన జ్ఞానాన్ని, విజ్ఞానాన్ని తల్లికి కలుగజేయడం అవసరమని నిరూపించారు.

స్త్రీల వ్యక్తిత్వంగురించిన భావన చర్చల్లో కీలకపాత్ర వహించింది కొలంబియా ప్రతినిధి డిమాంబినో స్త్రీలు శారీరక ధర్మాన్ననుసరించి పిల్లల్ని కనడంవల్ల మాతృత్వ విధిని మాత్రమే గౌరవిస్తున్నారు. కాని మరొక విషయం సమాజదృష్టికి రావాల్సివుంటుంది. స్త్రీలు మాతృత్వ విషయంలో కాక ఇతరత్రా కూడా వారు సృష్టికర్తలు. తమ శారీరక ధర్మాన్ని నిర్వహిస్తున్నంత మాత్రాన స్త్రీలే ప్రతి పని చెయ్యాలని, ఇంటిపని, బజారుపని వంటపని, బండచాకిరి చెయ్యాలని సమాజం భావిస్తున్నది. దీనిని స్త్రీల ఇంక ఎంతమాత్రం అంగీకరించరు. ఈ సమస్య పడేపడే మహాసభల చర్చకు వచ్చింది. న్యూజిలాండులో స్త్రీల వ్యవహారాల మంత్రి హేర్కుస్ శాంతికోసం జరిగే పోరాటంలో చేరమని ప్రపంచ స్త్రీలకు విజ్ఞప్తి చేసింది పురుషాధిపత్య సమాజపు భావనలు, అధికారం యుద్ధరంగంలో ముందుండే సైనికులవలే కష్టనష్టాలకు లోనవటానికి స్త్రీలను ముందుకు నెట్టాయని. స్త్రీలు ఆ పరిస్థితినుండి వెలికి రావాలని గ్రీకు ప్రతినిధుల నాయకురాలు మార్గరీటా సభకు పిలుపు ఇచ్చింది. శాంతిసాధనకై జరిగే జనతా ఉద్యమంలో స్త్రీలు చేరాలని, నిర్ణయాలు చేసే అధికార స్థానాలలోకి స్త్రీలు చొచ్చుకుపోవాలని, ప్రాణాన్ని రక్షించడంలో మనకున్న సహజ లక్షణాలు మానవ హక్కులపై మనకున్న ఆసక్తి ఆనాడే వినియోగానికి వస్తాయి. అప్పుడే మానవ భవిష్యత్తును, ప్రపంచ శాంతిని రూపొందించడంలో మనం కృషి చేయగలమని చర్చలు ఉద్బోధించాయి. సైప్రెస్, లాటిను అమెరికా, పాలెస్తీనా శరణాగత స్త్రీల స్థితిగతులపై తమ ఆదుర్దాను వెల్లడించింది మహాసభ.

సై ర్ బి మహాసభల చర్చల్లో ముఖ్యమైనది, కీలకమైనది “భవిష్యత్

వ్యాహుల" గురించిన నిర్ణయాలు. 313 నుండి రెండువేల సంవత్సరం నాటికి జరుగవలసిన కృషిని గురించిన పురోగామి వ్యాహులు అనేది అది. ఆ డాక్యుమెంటులో స్త్రీలకు ప్రత్యేక ఆసక్తి, శ్రద్ధ పున్న ఆంశాలను పేర్కొని యుద్ధాలలో, సాయుధ సంఘర్షణలలో స్త్రీలు అనుభవించే ప్రత్యేక బాధలకు, కష్టాలకు పరిష్కార మార్గాలను పుటంకించడం జరిగింది. ఇంకా కుటుంబంలో స్త్రీలపై హింస, లైంగిక దౌర్జన్యం, వీటి విషయంలో స్త్రీలు చొరవ చూపాలనే నిర్ణయానికి వచ్చారు. చావుబ్రతుకుల మధ్య ఈగిన లాడుతూ జీవిస్తున్న స్త్రీలను, అర్థికంగా దోపిడికి గురిఅవుతున్న మహిళల సమస్యలను "భవిష్యత్ వ్యాహులు" అనే డాక్యుమెంటులో 314 పేరాలలో పేర్కొనడం జరిగింది. అందులో 4 పేరాలపై ఓటింగు జరిగి తుదకు జులై 27 తెల్లవారుఝామున ఆ నిర్ణయాలు అమోదించబడ్డాయి. ఇది గొప్ప అపూర్వ సృష్టి; స్త్రీ జనాభ్యుదయ మార్గానికి తొలి మెట్టు.

నై రోబీ మహాసభ మెక్సికో, కోపెన్ హాగన్ మహాసభలను మించింది. సంఖ్యలో, పరిమాణంలో, గడువులో, చర్చాంశాలలో, విస్తృతత్వంలో ఒకటిమిటి అన్నింటా అధిగమించింది. ఇది ప్రపంచ స్త్రీల చరిత్రలో మహాన్నత సంఘటన. ఇది ప్రపంచ స్త్రీల సంఘీభావానికి నిదర్శనం నిర్మాణ దక్షతకు ప్రతీక. భవిష్యత్ దర్శనానికి మచ్చుతునక. పితృ స్వామ్యాన్ని, పురుషాధిపత్యాన్ని స్థిరపరచాలనుకొనే ప్రత్యాఘాతక శక్తులకు హెచ్చరిక. ప్రపంచ మహిళా లోకపు సృజనాశక్తికి సంఘటనా కృషికి సవాలు. ఈ మహాసభ ప్రపంచ స్త్రీలను వెన్నుతట్టి లేపింది. వారి వ్యక్తిత్వాన్ని మేల్కొల్పింది. ప్రపంచ చరిత్రలోనే స్త్రీల హోదాను, గౌరవాన్ని సృష్టించింది. ఇంత గొప్ప సభ ప్రపంచ చరిత్రలోనే మున్నెన్నడూ జరుగలేదు.

ప్రభుత్వేతర ప్రతినిధుల మహాసభ కూడా అదే సమయంలో జులై 15-26 న జరిగింది. ఈ వేదిక (Forum) కు 14 వేలమంది తమ పేర్లను నమోదు చేసుకున్నారు. 6 వేల మంది ప్రేక్షకులుగా వచ్చారు. మొత్తం ఇరవై వేలమంది పాల్గొన్నట్లు లెక్కలోచ్చాయి. ఇతరతా స్వచ్ఛందంగా ఏర్పాటు చేసుకున్న శాంతి శిబిరం, సాంకేతిక శిబిరం మ్యూజియం

శిబిరంలాంటివికాక అధికారికంగా జరిగిన చర్చావేదికలు 1198 వున్నాయి.

ఈ వేదికను అరవై అంతర్జాతీయ సంఘాలు కలిసి ఏర్పాటు చేశాయి. ఒక సారధ్య సంఘ ఆధ్వర్యంలో, అనేక ఉపసంఘాల నియామకంతో అవి పనిచేశాయి. ఒక దినపత్రిక వేదికయొక్క, ప్రపంచ మహాసభయొక్క వార్తలను ప్రతిరోజు ప్రకటించింది ఆ పత్రికను నిర్వహించిన వారందరూ స్త్రీలే.

ప్రపంచ వ్యాప్తంగా స్త్రీలకు సంబంధించిన విషయాలు చర్చకు వచ్చాయి. మహిళా దళాజ్ఞు ముఖ్య సమస్యలు-సమానత్వం, అభివృద్ధి మరియు శాంతి, ఆరోగ్యం, విద్య, ఉద్యోగం శీర్షికలక్రింద అనేక సమస్యలను గురించి చర్చించారు. కుటుంబ నియంత్రణ వేదిక, శరణార్థులు, బాలికలు వృద్ధస్త్రీలు, వికలాంగస్త్రీలు, వడుపువృత్తి కుటుంబంలో హింస, దౌర్జన్యం ఇంటిపనికి వేతనాలు, స్త్రీలపై వాతావరణ ప్రభావం, ఆర్థిక సమస్యలు వీటిని చర్చించారు. ప్రతినిధులంతా విభాగాలుగా చేరి, విషయాలు విభజించుకొని చర్చించారు.

అంతర్జాతీయ ఆర్థిక వ్యవస్థ, వర్తమాన దేశాల అనుభవాలు, గ్రామీణస్త్రీలు, గృహవసతి, ఆదాయాల ఉత్పాదన, నూతన సాంకేతిక విధానాలు, రాజకీయాల్లో భాగస్వామ్యం, అభివృద్ధి క్రమంలో ప్రభుత్వేతర సంస్థలపాత్ర ఇవన్నీ అభివృద్ధి అనే అంశంక్రింద 200 చర్చావేదికలలో మాట్లాడారు. కీన్యా గ్రామీణ చేతివృత్తులను గురించి, సంస్కృతులను గురించి ప్రదర్శనలు జరిగాయి. ప్రత్యేకంగా అనేక స్వచ్ఛంద సంస్థలు వేరువేరు నివేదికలు తయారుచేశాయి. అందులో “న్యాయం చెప్పే” ట్రిబ్యూన్, “మహిళా దళాజ్ఞం” సాంకేతిక నివేదిక అనేవి పేరెన్నికగన్నవి.

వేదికలోని కొన్ని ముఖ్య సంఘటనలు :- శాంతి శిబిరంలో చర్చలు ఘాటుగా సాగాయి. కాకపోతే అపతలవారి అనుభవాన్ని-దృక్పథాన్ని గౌరవించడం, సహకార భావం, బహిరంగంగా చర్చించడం భిన్నాభిప్రాయాలలో కార్యచరణకు అనుకూల ఏకాభిప్రాయాన్ని చర్చించ

చడం ఈ మూడు భావాలు ఆ చర్చలను ప్రభావితం చేశాయి. ఉద్రేకాలు వెలిబుచ్చుకోవటానికి ఈ శిబిరమే అవకాశం ఇచ్చింది. చర్చలు, ఫిలిం ప్రదర్శనలు ఇతర ప్రదర్శనలు 10 రోజులపాటు అణిచివేయబడ్డాయి.

సాంకేతిక శిబిరం దీన్ని ఏర్పాటు చేయటానికి అరవై ప్రపంచ వ్యాప్త సంఘాలు రెండు సంవత్సరాలు పనిచేశాయి. ఆరింటి క్రింద ఈ చర్చనీయాంశాలను వర్గీకరణ చేశారు. వ్యవసాయం, ఆరోగ్యం, ప్రసార సాధనాలు, శక్తి, ఆదాయం, ఉత్పాదన, ఆహార పదార్థాల తయారీ లాంటివి అవి. మరికొన్ని ముఖ్యమైన విషయాలు చర్చకు వచ్చాయి. అవి- స్త్రీలకు సాంకేతికతను గురించిన సమాచారం స్త్రీలకు ఎంతవరకు అందుతున్నది అనే అంశాలను గురించి గాఢంగా పరిశీలన చేశాడు. ఈ చర్చల ఫలితంగా స్త్రీలకు అనువైన “సాంకేతిక విధానాలు” అనే నివేదిక తయారయింది.

రాజ్యము, శాసనాలు, అభివృద్ధి, ఆచారము, తెగతత్వం, హింస, దోపిడి, మహిళా దశాబ్దపు పోకడ, సమిష్టి కార్యాచరణకు పథకం, అనే విశాల శీర్షికల క్రింద “లా” అభివృద్ధి వీటికి సంబంధించిన విభాగం కృషిచేసింది. స్త్రీల హక్కుల ప్రణాళికను తయారుచేయడానికి స్త్రీల మానవహక్కులను పౌరహక్కులను శాసనపరమైన హక్కులను ముఖ్యంగా ఆరియా, ఆఫ్రికా, దక్షిణ అమెరికా ఖండాలను రక్షించుటకు లేక వాటికై పోరాడుటకు అనువైన ప్రజాభిప్రాయాన్ని సృష్టించడానికి, ప్రాంతీయ మహాసభలను ఏర్పాటు చేయడానికి నిర్ణయాలు చేశారు.

“మీ హక్కులను మీరు గుర్తించండి” అనే ఉద్యమాన్ని కృత్రిమ ప్రపంచంలో కొనసాగించటానికి నిర్ణయాలు జరిగాయి.

ఫిలిం ఫోరం:- దీని ఆధ్వర్యం వది పర్మినాస్లు నిర్వహించబడ్డాయి. సినిమాలు, వీడియోల తయారీ, పంపిణీ ప్రదర్శనలాంటి సమస్యలు చర్చకు వచ్చాయి. అచ్చంగా స్త్రీలచేత, స్త్రీలకొరకు, స్త్రీల సమస్యలపై తయారుచేయబడిన 150 మంది స్త్రీల ఫిల్ములు ప్రదర్శితమయినాయి.

తృతీయ ప్రపంచంలో స్త్రీల సినీమాల ప్రదర్శనలపై దృష్టి ఎక్కువగా కేంద్రీకృతమయింది.

సాంకేతిక ప్రదర్శన :- వాద్యసంగీతవేత్తలు, గాయనిలు, కవయిత్రులు, చిత్రకారిణులు, నాట్యకత్తెలు, రచయిత్రులు వందలమంది ప్రెంచి సాంస్కృతిక వేదిక “గెథె” సంస్థ ఆధ్వర్యాన సమావేశమయినారు. అధ్యయన తరగతులు, ప్రదర్శనలు, చిత్ర ప్రదర్శనలు, అనే మూడు శీర్షికల క్రింద అధ్యయనం సాగింది. యాభై ప్రదర్శనలు జరిగాయి. “కళోత్సవం” అనే ప్రదర్శన చివరలో సమిష్టి ప్రయత్నంగా సాగింది. వేలమంది ప్రేక్షకులు వచ్చారు. వారి ప్రదర్శనలను మరోసారి చూడాలని కొన్ని గ్రూపుల ప్రేక్షకులు, శ్రోతలు మరీ మరీ కోరారు.

స్త్రీల సృజనాత్మక శక్తిని సమీకరించటానికి, దానికి శిక్షణ ఇవ్వటానికి, దానిని ప్రదర్శించటానికి ప్రపంచ వ్యాప్తంగా స్త్రీలకు అవకాశాలు ఉండాలని నిర్ణయం జరిగింది. కొన్ని నివేదికలను తయారుచేసి ఐక్యరాజ్య సమితి జనరల్ అసెంబ్లీకి సిఫారసులు చేశారు.

డాన్ అభివృద్ధి ప్రత్యామ్నాయ మార్గాలు :- తృతీయ ప్రపంచ స్త్రీల సమస్యలను కూలంకషంగా చర్చించారు. రెండు వేలమంది స్త్రీలు ఈ శిబిరానికి హాజరయినారు. ప్రాంతీయ కార్యాలయాలను ఏర్పర్చాలని తీర్మానాలు చేశారు.

స్త్రీ సమస్య పరిశోధనా శిబిరం :- దీనిలో 2 వేలమంది పాల్గొన్నారు. 15 దేశాలలోని 26 మంది సంస్థలు 13 అధ్యయన వేదికలను నిర్వహించాయి. జనం కిటకిటలాడి పోయారు. చోటులేక అనేక వందలమంది తిరిగి వెళ్ళాల్సి వచ్చింది. వివిధ దేశాలలో స్త్రీల సమస్యలపై అధ్యయనాలు చేసే సంస్థల పేర్ల జాబితా, దాని ప్రచురణ సంస్థల కృషిని గురించిన సంక్షిప్త నివేదికలు, బోధనా సంస్థల జాబితాలు, ప్రాంతీయ, దేశస్థాయిల వారిగా తయారుచేయడానికి తీర్మానించాయి.

పాథమిక స్థాయిలో స్త్రీలను సంఘటితం చేసేవారి శిబిరం :-

గామాలలో, పట్టణాలలో, పేటలలో మహిళలను సమీకరించటం ధ్యేయంగా కలవారి సమావేశం ఇక్కడ జరిగింది. అలాటివారు ఎదుర్కొనే సమస్యలు చర్చకు వచ్చాయి. 1990 లో మదరాసులో ఈ సందర్భంగా ప్రపంచ మహాసభ జరుపడానికి నిశ్చయించబడింది.

ఆధ్యాత్మిక శిబిరం :- ఆధ్యాత్మిక చింతన పెంచడానికి ప్రపంచ చర్చల సమితి, ప్రపంచ కాథలిక్ స్త్రీల సంఘాల సమితి, ప్రపంచ లూథరన్ స్త్రీల సంఘం వారు దీనికి ఆధ్వర్యం వహించాడు. కిన్యా క్రైస్తవ స్త్రీల సంఘం ఆహ్వాన సంఘంగా పనిచేసింది. అప్పటికప్పుడు తయారయిన పిండివంటలు, తినుబండారాలు, టీ, కాఫీలు ఈ శిబిరంలో లభ్యమయ్యాయి. వేలమంది స్త్రీలు దీనికి హాజరయ్యారు.

ఇలా అనేక శిబిరాలతో, అనేక అధ్యయన తరగతులతో అనేక అధికారిక, అనధికారిక కార్యక్రమాలతో సాగింది. ఈ మహాన్నత సమావేశం వేలమంది స్త్రీలు పచ్చిక తివాచీలమీద చుక్కల చాందినీ క్రింద మురాలుగా సమావేశమయి స్త్రీల సమస్యలపై తీవ్రంగా, సునిశితంగా, ఆవేశపూరితంగా చర్చించారు.

ఇదంతాగాక అనేక స్వచ్ఛంద సంస్థలు ప్రత్యేకంగా విడిగా అనేక శిబిరాలను నెలకొల్పాయి. సాంకేతిక శిబిరం, శాసనానికి సంబంధించిన శిబిరం, ఫిలింపోరం, సాంస్కృతిక ప్రదర్శన, అభివృద్ధి ప్రత్యామ్నాయ మార్గాల శిబిరం, స్త్రీ సమస్య పరిశోధనా శిబిరం, ఇలాంటివి అవి. వీటిలో ఒక్కొక్కదానిలో వేలమంది పాల్గొన్నారు. తృతీయ ప్రపంచ స్త్రీల సమస్యలు ఎక్కువగా శిబిరాలలో పాల్గొన్నవారి దృష్టిని ఆకర్షించాయి.

స్త్రీల హక్కులు ప్రణాళికలను తయారుచేయటానికి నిర్ణయం, స్త్రీల చేత స్త్రీలకొరకు స్త్రీల సమస్యలపై సినీమాలు వీడియోల తయారీ వినియోగాలకు తగిన సాంకేతికను అన్వేషించటం ప్రాథమికస్థాయిలో మహిళల

సంఘటనను ఏర్పాటు చేయడానికి 1990లో మరో మహా ప్రపంచ మహాసభ స్త్రీ సమస్య పరిశోధనా సంస్థలను నెలకొల్పటం లాంటివి చివరిగా జరిగిన చర్చనీయాంశాలు, నిర్ణయాలు కూడాను.

నై రోబి మహాసభలో 1986 నుండి రెండువేల వరకు జరగవలసిన కృషిని గురించి వ్యాహాలను తయారుచేశారు. స్త్రీలు ఏ విషయమై శ్రద్ధ పూనుతున్నారో, ఏమి చేస్తున్నారో, వారు ఏమి కోరుతున్నారో? అనే వాటిపై మనకు పరిజ్ఞానం వున్నది మనకు సమాచారం, లెక్కలు, గణాంకాలు వీటి అన్నింటిని ప్రభుత్వాలు ప్రణాళికలు వేసేవారు మహిళాసంఘాలు, మహిళోద్యమ నాయకులు అందరు వాడుకొని కృషిని ప్రారంభించాలి. కొంతగా కొంత జాగృతి, వికాసం స్త్రీలలో కలిగించిన యు.ఎన్.ఓ. వారికి ప్రపంచ మహిళలు కృతజ్ఞులై వుంటారనేది నిర్వివాదాంశం అనక తప్పదు.

(“ఆంధ్ర ప్రభ” జనవరి 1986)

ప్రపంచ మహిళల స్థితి : వారి సమస్యలు

ఈ సువిశాల విశ్వంలో స్త్రీలు అణచివేతకు గురి అవుతున్నారు. తెనుకబడిన వర్గానికి చెందుతున్నారు. బీదలలో బీదవారుగా వున్నారు. ప్రపంచ వ్యాప్తంగా వారి పరిస్థితులను పరిశీలిస్తే వారు అనేక సమస్యలను ఎదుర్కొంటున్నట్లు తెలుతున్నది. ఈనాడు ప్రపంచ స్త్రీల సమస్యలు కోకొల్లలుగా వుంటున్నాయి. అయితే అన్ని దేశాల స్త్రీలకు అన్ని సమస్యలు వుండవు. కొన్ని దేశాల స్త్రీలు రాజకీయ అసమానత్వానికి లోనవుతున్నారు. మరి కొన్ని దేశాలలో సాంఘికపరమైన వ్యత్యాసాలు దర్శనమిస్తున్నాయి. ఇంకా కొన్ని దేశాలలో ఆర్థిక అసమానత్వం విలయతాండవం చేస్తోంది. చాలా దేశాలలో అన్నిరకాల అసమానత్వం కనిపిస్తుంది. ఇలా ఎన్నో

రకాల తేడాలు వున్నాయి. ఆరోగ్యం, విద్య, ఉద్యోగం, ఇంటిపని, వేతనాల వ్యత్యాసం, రక్షణ, భద్రత, పేర్పాటు చిన్నచూపు, హీనస్థాయి లాంటి సమస్యలు స్త్రీలను తరతరాలుగా బాధిస్తున్నాయి. మరో విషయం గమనార్హం. ఒకే సమస్య అనేక దేశాల స్త్రీలకు సామాన్యంగా వుంటున్నా వాటి రూపాంతరాలు పేరుపేరుగా వుంటున్నాయి. కనుక సమస్యలను గాఢంగా పరిశీలిస్తే ఈ అంశం గోచరిస్తుంది.

ప్రపంచ మహిళల సమస్యలను విశ్లేషణ చేసే సందర్భంగా అనేక మార్గాలను అనుసరించవచ్చు. పేరుపేరు ఖండాలను తీసుకొని అచ్చటి పరిస్థితులను విశదీకరించడం ఒక పద్ధతి. అలాకాక పేరుపేరు ప్రాంతాలను తీసుకొని అంటే కెనడా, అమెరికా, పశ్చిమ ఐరోపా, మధ్యప్రాంతం, దక్షిణ ఆసియా, ఆగ్నేయ ఆసియా, ఉత్తర ఆఫ్రికా వగైరా ప్రాంతాలను తీసుకొని పరిశీలన చేయడం మరొక విధానం. అలాకాక సమస్యల స్వభావాన్నిబట్టి వర్గీకరణ చేయడం మూడో మార్గం. వీటికి భిన్నంగా ఆయా దేశాల మహిళోద్యమాలు ఇచ్చే ప్రాధాన్యతను గ్రహించి సమస్యాపరంగా పేరుపేరు గుంపులుగా దేశాలను ఏర్పికూర్చి సమీక్షించడం ఒక విలక్షణ మైన మార్గం. దేశదేశాన్ని పేర్కొని ఆయా దేశపు మహిళల సమస్యలను వివరించడం ఒకరకపు ఆలోచనా ఫలితం. ఇన్ని పద్ధతులు వున్నా వీటిని వదలి ఈ వ్యాసం మరియొక విధమైన ఆలోచనా బాటను ఎన్నుకోవడం జరుగుతోంది.

స్త్రీ పురుష సమానత్వం మూడు పువ్వులూ ఆరు కాయలుగా ఏ దేశం లోను ఈనాడు విలసిల్లడం లేదు. కాకపోతే కొన్నిచోట్ల రాజకీయ సమానత్వం లాంఛనప్రాయంగా వుంటున్నది. మరికొన్నిచోట్ల ఆర్థిక స్వేచ్ఛ నిలకడగా కనిపిస్తున్నది. ఇంకా కొన్ని ప్రాంతాలలో సాంఘిక స్వాతంత్ర్యం ప్రస్ఫుటంగా దర్శనమిస్తుంది. ఇది గుణాత్మకమైన మదింపు. అయినా అనేక దేశాలలో ఒకటి లేక రెండు సామాజిక జీవితరంగాలలో అసమానత్వం మనుగడ సాగించడంలేదు. ఈ సర్వసామాన్యమైన సమస్యలను గురించి ప్రపంచ మహిళలు ఆందోళన వెలిబుచ్చుతున్నారు. అది వారి సభలలో

ప్రతిఫలిస్తున్నది. కనుక ప్రపంచ స్త్రీలకు సంబంధించిన కొన్ని సమస్యలను పరిశీలిద్దాం.

ఈనాటి ప్రపంచ ఆర్థిక ఉత్పత్తిలో మూడోవంతు స్త్రీల శ్రమవల్లనే నని, మూడో ప్రపంచంలో సగం ఆహారాన్ని స్త్రీలే పండిస్తున్నారని ఒక సర్వేలో తేలింది. ఆఫ్రికాలో 80% సేద్యం స్త్రీలే నిర్వహిస్తున్నారు. పరిశ్రమల్లో కార్మిక స్త్రీ జీతం పురుషుని జీతంలో 75% వుంది. బాలికలకన్నా బాలుర విద్య 8 కోట్లు అధికంగా వుంది. ప్రపంచమంతటా ఈ తేడాలు వున్నాయి. చీకాకు కలిగించే ప్రాథమిక పాఠశాలల్లో స్త్రీ ఉపాధ్యాయులు 50% వున్నారు. హైస్కూళ్ళలో 30% వుంటే కళాశాలల్లో 26%కు తగ్గింది. నిరక్షరాస్యత పురుషులకన్నా స్త్రీలలో 13 కోట్లు హెచ్చుగా వుంది. ఇంజనీరింగు, మెడిసిన్లలో 25 శాతం మాత్రమే స్త్రీలున్నారు. బిడ్డలను కనగల వయస్సులో వున్న సగం మంది స్త్రీలకు ఎసిమియా వుంది. సగటు జీవితంలో పురుషులకన్నా స్త్రీలకు 15 సంవత్సరాలు తక్కువ. అసలు స్త్రీకి ఓటు హక్కు అనేది 1893లో న్యూజిలాండులో వస్తే 1971లో స్విజర్లాండులో ఇచ్చారు. కనుక దేశదేశాల స్త్రీల పరిస్థితిని ఈ సందర్భంగా పరిశీలించడం అవశ్యక ర్తవ్యం.

“ఆల్ మెన్ ఆర్ క్రియేటెడ్ ఈక్వల్” అని విప్లవానంతరం 1776లో అమెరికన్ రాజ్యాంగం నిర్వచించినప్పుడు పురుషులంతా సమానం అని మాత్రమే ఆ నిర్వచనాన్ని గురించి భావించడం జరిగింది. నాటినుండి నేటివరకు అమెరికన్ స్త్రీలకు సినలైన స్వేచ్ఛా సమానత్వాలు అభివ్రజనే లేదు. 10 సంవత్సరాల దీర్ఘ పోరాటానంతరమే వారికి ఓటు హక్కు మాత్రం సిద్ధించింది. స్త్రీల సమాన హక్కుల గురించి రాజ్యాంగ సవరణ జరగాలనే పోరాటం గాలిదుమారం లేపింది. చివరికి ఆ సవరణ వీగి పోయింది. అంటే స్త్రీ స్థానం ఏమిటి? అనే విషయంలో ఇంకా అమెరికన్ సెనెట్లో అనుమానం వుంది. అమెరికన్ స్త్రీలకు 20వ శతాబ్దంలో పాత సమస్యలు పోయి కొత్త సమస్యలు పుట్టుకొచ్చాయి. విశ్వవిద్యాలయాల్లో లైంగిక వేధింపు పెరిగిపోతోందని, విద్యార్థులకు మార్కులు ఇచ్చి గ్రేడులు నిర్ణయించే ఉపాధ్యాయులు విద్యార్థినులయెడ అసభ్యంగా ప్రవర్తించ

డమే లైంగిక వేధింపు అని నిర్వచనం చేశారు. వివాహిత స్త్రీకి కూడా అవివాహిత స్త్రీవలె తన దేహంమీద తను అమృత కలిగివున్నదని, వివాహం అయినంతమాత్రాన భార్య అయిష్టత ప్రకటించినప్పుడు ఆమెను మానభంగం చేసే హక్కు భర్తకు లేదని, వివాహిత హక్కుల్ని నిర్ధారించమని న్యాయార్థు కోర్టులో వ్యాఖ్యాలు జరిపారు. భార్య అభీష్టానికి వ్యతిరేకంగా కలిస్తే అది నేరమని న్యాయార్థు కోర్టు తీర్పు ఇచ్చింది. అలాగే గర్భస్రావాలు చేసే ప్రయివేటు హాస్పటల్కుపై సంప్రదాయవాదులు బాంబులు వేస్తూ దాడులు సల్పుతున్నారని, స్త్రీకి తన దేహంపై తనకు హక్కు వుండాలని ఆ స్త్రీలు ఆందోళనలు సాగిస్తున్నారు. సాంకేతిక నిపుణులుగా, మేనేజర్లుగా, ఉన్నతాధికారులుగా స్త్రీలకు స్థానాలు లభించడంలేదనే ఆందోళన పెరుగుతోంది. ప్రభుత్వం ఇచ్చే ఇళ్ళు కేవలం దంపతులకే కేటాయిస్తున్నారని ఒంటరి, స్త్రీలకు ఇళ్ళు కేటాయింపులో అన్యాయం జరుగుతున్నదని అలబడి సాగుతోంది.

1973-82 సం॥ మధ్య 50 లక్షలమంది స్త్రీలు మానభంగానికి గురి అయ్యారని, ఏటా 60 లక్షలమందికి పైగా భర్తలచేత దెబ్బలు తినే స్త్రీల సంఖ్య ఈనాడు ఇంకా విపరీతంగా పెరిగిపోతోందని గణాంకశాఖవారు లెక్కలద్వారా తేల్చి చెప్పారు. భర్తల హింసనుండి రక్షణ కోసం అమెరికా 2 వేల శరణాలయాలను స్థాపించింది. విదాకులు ఈనాటి సామాజిక చిహ్నం అయినా పరువుకోసం, వ్యక్తిత్వ వికాసంకోసం వారు పోరాడుతూనే వున్నారు. దేశంలో పారిశ్రామికీకరణ జరిగినా, సంపద పెరిగినా స్త్రీ పురుషుల మధ్య హెచ్చుతగ్గులు సమసిపోలేదని, కీలకస్థానాలన్నీ పురుషపరమై పోతున్నాయనే నిరాశతో ఆందోళనలు చేస్తున్నాయి స్త్రీ విమోచనోద్యమాలు. ఈ మార్పులను కోరుతున్నారు వారు. స్త్రీల చరిత్ర పురుషుల చరిత్ర విడివిడిగా వుండాలిందేనా అనేవి అమెరికన్ స్త్రీలను వేధిస్తున్న ప్రశ్నలు.

ఈనాడు రష్యను మహిళలకు ఇంటిపని పెద్ద సమస్యగా తయారయింది. రాజకీయంగా ప్రవేశం ఉన్నా, ఆర్థిక సమానత్వం ఉన్నా ఇంటిపనిలో భర్త పాలుపంచుకోకపోవటంవల్ల వారు మూడు నాలుగు

గంటలు అధికంగా ఇంటిపని చేయవలసివస్తోంది. టి.వి. చూడటంలోనో, క్లబ్బుల్లోనో, సాంస్కృతిక కార్యక్రమాలు తిలకిస్తూనో భర్త కాలక్షేపం చేస్తాడు. ఒక వైపు అదనపు పని, మరొకవైపు సాంస్కృతిక వెనుకబడిన తనం వీటితో విసిగి వేసారిపోయిన మాస్కో స్త్రీలు భర్తలనుండి విడిపోవడానికి సిద్ధపడుతున్నారు. నగరంలో ఏడాకుల శాతం 50 దాకా పెరిగింది.

రెండు ప్రపంచ యుద్ధాల్లో పోరాడి అశేష త్యాగాలు చేసిన ఫ్రెంచి స్త్రీలకు 1944 దాకా ఓటు హక్కును ఇవ్వలేదు. సేచ్ఛా-సమానత్వ-సౌభ్రాతృత్వాలను నినాదాలుగా పలికిన ఫ్రెంచిదేశంలో స్త్రీలు రాజకీయంగా సమాన ప్రవేశం పొందలేకున్నారు. దిగువ సభలో 491 మందిలో వారు 28 మంది. ఎగువ సభలో 307 మంది సభ్యులలో వారు 0 మంది మాత్రమే. పురపాలక సంఘ సభ్యులలో 14 శాతం, పురపాలక సంఘాధ్యక్షులుగా 3 శాతం మాత్రమే స్త్రీలున్నారు.

స్త్రీల ఆర్థిక స్వేచ్ఛను బాగా సంపాదించి ఇప్పుడు దానిని క్షీణింప చేసుకుంటున్న దేశంగా చైనాను తీసుకోవచ్చును. 1959 లో కమ్యూనిస్టు ప్రవేశపెట్టారు. 1978 వరకు స్త్రీల ఆర్థిక స్వేచ్ఛ సాగింది. ఇప్పుడు కుటుంబ కమతాలు కూడా వెలుస్తున్నాయి. కానీ కుటుంబ యజమాని పురుషుడు. ఎక్కడ పని చెయ్యాలో, ఎంతకాలం చెయ్యాలో, వరుమానం ఎలా ఖర్చు పెట్టాలో నిర్ణయించేది పురుషుడే. పైగా, ఒక బిడ్డకన్నా కనరాదన్న ప్రభుత్వ నిషేధంవల్ల ఆడపిల్లను కన్నతల్లిపై పితృస్వామ్య వ్యవస్థ వారసత్వంగా వచ్చిన ఒత్తిడి అధికమవుతున్నది చైనాదేశంలో.

శిశుమరణాల సూచివల్ల స్త్రీల ఆరోగ్యస్థితి తెలుస్తుంది ఆఫ్రికాలోని కాంగోలో వెయ్యికి 112 శిశుమరణాలుంటే సూడానులో 119 ఉంటున్నాయి.

దక్షిణ అమెరికా దేశాలలో గర్భస్రావం చేయించుకోవడానికి స్త్రీకి హక్కులేదు. ఉత్తర, మధ్య ఆఫ్రికా ప్రాంతాలలో అనేక దేశాలలో, అంటే-ఘనా, కీన్యా, లైబీరియా, సైచీరియా, సోమాలియా, టోగో, ఈజిప్టు, ఇథియోపియా, జాంబియా లాంటి దేశాలలో స్త్రీల మర్నావయ విచ్చేదన

సాగుతున్నది. దీనివలన అనేకమంది స్త్రీలు చనిపోతున్నారు. ఇతరులు బాధలకు గురి అవుతున్నారు. దీనిని ఆ స్త్రీలపై అత్యాచారంగా అప్పు డిప్పుడే గుర్తిస్తున్నారు. కాని ఈ దురాచారానికి సంప్రదాయపు బలం ఇంకా ఉంది. ఈ సమస్యపై ప్రగతిశీల మహిళలు ఆందోళన సాగిస్తున్నారు.

ఆఫ్రికాలో 22 దేశాలలో ఎడారి ప్రాంతం పెరిగిపోతోంది. కుటుంబానికి నీరు తెచ్చేది స్త్రీలు. నీరు తీసుకురావడానికి వారు చూడు నాలుగు మైళ్ళదూరం ప్రయాణం చేయవలసి వస్తున్నది. చెలమలు శ్రద్ధి నీరు తెస్తున్నారు. వంటకు కట్టలు కరువయి వారు పడే యాతన వర్ధనాతీతం. అనావృష్టి వచ్చినపుడు అధికంగా బాధపడేది స్త్రీలు. కుటుంబాలను వదలి భర్తలు సంపాదనకోసం పట్టణాలకు వెళ్ళినపుడు గ్రామాలలో స్త్రీలు శరచార్దులుగా మారిపోతున్నారు.

అధిక సంతానంవల్ల స్త్రీకి విశ్రాంతి తగ్గుతుందని, తవ్వారా ఆమె సామాజిక సాంస్కృతిక జీవితానికి దూరమవుతుందని అందరికీ తెలుసు. అయినా, అభివృద్ధి చెందిన దేశాలుగా పేరు ప్రఖ్యాతలు సంపాదించిన రష్యా, చెకోస్లోవేకియా దేశాలు ఎక్కువగా సంతానాన్ని కనమని స్త్రీలను ప్రోత్సహిస్తున్నాయి.

జపానులో, వెనిజులాలో లైంగిక వివక్షను నిషేధించారు. జపాను స్త్రీలు విదేశీయులతో కన్నపిల్లలకు ఇటీవలివరకు జపాను పౌరసత్వం లభించేది కాదు. అతి కష్టమీద కాసనంద్వారా ఆ హక్కును జపాను స్త్రీలు సాధించుకున్నారు. కుటుంబ ఆర్థికకాత్రం స్త్రీలకు మాత్రమే అవసరమని బోధించేవారు. అది స్త్రీలకు మాత్రమే అవసరమయ్యే విషయం కావని తీర్మానించి పురుషులకుకూడా బోధిస్తున్నారు. ఉద్యోగాల్లో లైంగిక వివక్ష, జీతాల్లో తేడాలు, పదవుల్లో ఏరివేతలాంటివి ఖండించాలని జపాన్ మహిళలు అర్జీలు పెట్టుకుంటే ప్రభుత్వం ఒక కమిషన్ నియమించింది. కాని అందులో ఒక స్త్రీకూడా లేకపోవడం గమనార్హం. జపాన్ స్త్రీలకు విద్యలో సమానత్వమున్నా సాంఘిక, రాజకీయాల్లో లేదనే వాదన ప్రబలంగా వుంది.

బ్రిటన్ లో - పదహారు సంవత్సరాలలోపు యువతులకు జన్మనిగ్రహ సమాచారం, సలహాలూ అందజేయవచ్చునా లేదా అనే విషయంపై తర్క విత్తర్కాలు జరుగుతున్నాయి. చివరకు అలాంటి సలహాలు వైద్యులు ఇవ్వవచ్చని ప్రభుత్వం తీర్మానించింది. కాని దీన్ని మతసంస్థలు వ్యతిరేకిస్తున్నాయి. ఉద్యోగాల విషయంలో పెద్ద పెద్ద ఉద్యోగాలు కీలక పదవులు స్త్రీలకు అభించడం లేదని మహిళోద్యమాలు ఆరోపిస్తున్నాయి. చిన్నదేశమైన బ్రిటన్ లో ఘమారు 300 స్త్రీ సంరక్షణాలయాలన్నాయంటే భర్తల హింస పూర్తిగా తగ్గిపోలేదని తేలుతుంది.

స్వీడన్ లో-పురుషుడికి భార్య ప్రసూతి సందర్భంగా శలవు ఇచ్చినా, పిల్లను పెంచటానికి శలవులు ఇస్తున్నా ప్రభుత్వం సమానత్వ సిద్ధాంతాన్ని ఎంతగానో పాటించినా, రాజకీయరంగంలో స్త్రీల పాత్ర సమానస్థాయికి అందుకోజాలక పోతున్నది. స్వీడన్ లో ఇటీవల వ్యాధి నిరోధానికి ప్రాముఖ్యత ఇస్తున్నారు.

ఎంతో ప్రగతిని సాధించిన నెదర్లాండు దేశంలోకూడా భార్య భర్త ఇద్దరూ నిరుద్యోగులయితే ఒక్కరికే నిరుద్యోగ భృతి ఇస్తున్నారు.

ఆస్ట్రేలియాలో-వనితలు పురుషాధిక్యతను సూచించే భాషను అంటే Man, Chairman, Policeman లాంటి లైంగిక వివక్ష పదాలను శాసనాల నుండి తొలగించాలని పిటిషన్లు పెట్టి వ్యవహారాలు నడుపుతున్నారు.

థాయ్ లాండులో-బహు భార్యాత్వం వుండేది. భార్యను కొట్టవచ్చు, కొట్టినా ఆమె ఎదురు తిరుగరాదు. తిరిగిన స్త్రీ భర్త కాళ్ళపై పూలుపెట్టి నమస్కరించి, క్షమార్పణ కోరాలి. అది కొంతగా కొంత మారి పోయిందీనాడు. థాయ్ లాండు స్త్రీలు పోరాటాలవల్ల వారికి కొత్త వివాహ శాసనం వచ్చింది.

మలేషియాలో-వివాహ రథం కుంటుపడితే డైవోర్సు కోరవచ్చు కాని ఇది ముస్లిం స్త్రీలకు మాత్రం వర్తించదు.

బెజ్జిల్లో-స్త్రీలు పురుషుల మధ్య వివక్ష నిషేధం వుంది. కాని పరిపాలనా వ్యవస్థలో స్త్రీలు తక్కువ. శిశు మరణాలు వెయ్యికి 80 వుంటున్నాయి. స్త్రీ జీవితకాలం 65 సం॥లు.

జాంబియాలో-స్త్రీలు తమకు కాంట్రాప్టు పుచ్చుకునే హక్కు, అస్త్రీ హక్కు, సంరక్షకత్వపు హక్కు కావాలని, ఆజన్మాంతం తాము పురుషుల రక్షణలో వుండమని మహిళోద్యమాల ద్వారా “డిమాండు” చేస్తున్నారు. మొజాంబిక్ లో-దేశంలో కన్యాత్వక్రతువులు, కన్యాసుంకం, వడుపువృత్తి, బహు భార్యత్వం బాల్య వివాహాలు, స్వైరవిహారం చేస్తున్నాయి. స్త్రీలలో అక్షరాస్యత 18 శాతం మాత్రమే వుంది.

అనేక దేశాలలో వివాహ విషయమైన శాసనాలు మారుతున్నాయి. సయాం దేశంలో భార్యను భర్త త్రాడుతో కొట్టవచ్చు, ఇతరత్రా శిక్షించాలానికి భర్తకు అధికారం వుండేది. అతి కష్టంమీద 1976 లో ఆ అధికారం ఆ స్త్రీలు తొలగించుకొన్నారు.

దక్షిణ అమెరికాలో-స్త్రీ పురుష వివక్ష వుంది. వివాహిత స్త్రీ వస్తువుల సందర్భంగా ఒప్పందం చేసుకోరాదు. గర్భస్రావం నిషేధం. అక్షరాస్యత పురుషుల్లో 88.9 స్త్రీలలో 88 ? వుంది. పున్నత విద్యల్లో అవకాశాలు స్త్రీకి వున్నాయి.

ఇప్పటికీ స్త్రీకి ఓటుహక్కు ఇవ్వని దేశం కువైట్. ఈనాటికి మునిసిపాలిటీల్లో పోటీచేసే హక్కు, బ్యాంకు అకౌంట్లు పెట్టుకునే హక్కు స్త్రీకి ఇవ్వని దేశాల ఇంకా కొన్ని వున్నాయి. మధ్యప్రాచ్యం స్త్రీల వెనుకబడినతనానికి మచ్చుతునక. ఎమెన్ దేశంలో బాల్య వివాహాలు సాగుతున్నాయి. సౌదీ అరేబియాలో-భర్త దగ్గర బంధువు అనుమతి లేనిదే స్త్రీ విదేశ ప్రయాణం చేయరాదు. కారు నడుపరాదు. ముసుగు లేనిదే బైటికి రారాదు. టీవరు, డాక్టరు తప్ప మరో వుద్యోగాన్ని చేపట్టరాదు. అన్న, తండ్రి, భర్తలాంటి పురుష తోడులేనిదే విధిలోకి రావడాన్ని సమాజం నిరసిస్తుంది.

మాలవి దేశాన్ని విద్యా విషయకంగా వెనుకబాటుకు నిదర్శనంగా పేర్కొనవచ్చు బాలికలలో అరవై శాతం పాఠశాల ముఖం చూడనేలేదు. పాకిస్తాన్‌లో స్త్రీల అక్షరాస్యత 12 శాతం మాత్రమే వుంది. కొన్ని అరబ్బు దేశాలలో వ్యభిచార నిరోధం పేరుతో స్త్రీని అనాగరికమైన అక్షణంగా రాళ్ళతో కొట్టి చంపుతారు. కొరడాలతో కొట్టడం, జైళ్ళలో పెట్టడం సర్వ సామాన్యం. కాన్పు కష్టమైనా సంప్రదాయ ప్రసవాలను మంత్రసానులే చేస్తారు.

ఈజిప్టులో-స్త్రీలు మార్కెటింగు పని, పొలాల్లో పని, ఇంటి పని, వారే నిర్వహించాలి. ఆ స్త్రీహక్కు వుంది. కాని దానిపై అధికారం పురుషులే. ఇది మరాలని ఈజిప్టు మహిళలు అలజడి చేస్తున్నారు.

ప్రపంచంలోనే గొప్ప ప్రజాస్వామిక దేశంగా పేరుపొందిన భారత దేశంలో-స్త్రీలు ఆర్థిక, సాంఘిక, రాజకీయ, సాంస్కృతిక రంగాల్లో వెనుకబడి వున్నారనేది నగ్నసత్యం. 594 పార్లమెంటు సీట్లలో 41 మాత్రమే స్త్రీలున్నారు. అలాగే రాష్ట్ర శాసనసభల్లో 5 శాతం మాత్రమే వుంటున్నారు. ఉన్నతోద్యోగాల్లో, వృత్తి విద్యల్లో, సాంకేతిక విద్యల్లో స్త్రీల స్థానాలు అత్యల్పం. హక్కులను గురించిగాని, వాటిని అనుభవించే విధానాన్ని ఏమాత్రం తెలియని స్త్రీలు 80 శాతం వున్నారు ఇండియాలో మత ప్రభావం, సామాజిక నీతి స్త్రీలను పూర్తిగా అణచివేస్తోంది.

ఇండోనేషియాలో-నలుగురి భార్యలను చేసుకోవచ్చు ఆ శాసనాన్ని మార్పించారు. అయినా మరో అశనిఘాతమైన మార్పువచ్చింది. 1974 ల వచ్చిన శాసనం ప్రకారం భార్య గొడవలయితే భర్త మరో స్త్రీని వివాహమాడవచ్చును.

ఫిలిప్పైన్ దీవులలో-భర్త సమ్మతిలేకుండా 1950 కి పూర్వ భారతన ఆ స్త్రీని నిర్వహించుకోతాడు. అన్యాయం చేయరాదు. ఆమె ఎక్కడాపురం వుండాలో నిర్ణయించేది అతను. తనకు తగిన ఆదాయం వుం ఆమెను పనిచేయవద్దని భర్త ఆనవచ్చు. ఆ దేశంలో వివాకులు పొందట చాలా కష్టం.

కెనడాలో—ప్రభుత్వం కట్టించే ఇళ్ళు ఒంటరిగా వుండే కన్యలకు, విధవలకు, విడాకులు తీసుకొన్న స్త్రీల కేటాయించటం లేదని, కాపురాలుండే దంపతులకే ఇస్తున్నారని బాధపడుతున్నారు.

మెజాంబిక్‌లో—కన్యాత్వ క్రతువులు, కన్యాసుంకం పడుపువృత్తి, బహుభార్యాత్వం, బాల్యవివాహాలు, వ్యభిచారం స్వైరవిహారం చేస్తున్నాయి. అక్షరాస్యత 18% వుంది.

కీన్యా దేశ స్త్రీలు బహు దూరంనుండి నీరు తెచ్చుకోవాలి. గొట్టపు బావులున్నా అవి ఏనాడు పనిచెయ్యటం లేదని, ఇది స్త్రీలహితం గొట్టలి పెట్టని ఆరోపిస్తున్నారు.

ఫిలిప్పైన్సులో—కుటుంబ పోషణ భారమంతా స్త్రీదే. రాజకీయాధి కారాలన్నీ పురుషవరమై వున్నాయని వారు బాధపడుతున్నారు.

అతి ముఖ్యమైన మరో సమస్య ఏమిటంటే మహిళా దళాల్లాన్ని ప్రకటించిన U.N.O. సంస్థలో 22.6% శాతం మాత్రమే స్త్రీలకు దక్కుతున్నాయి. ఆ ఉద్యోగాలయినా అతి తక్కువ తరగతులకు చెందినవై వున్నాయి. కారణం—ఈ ఉద్యోగాలకు ఆయా దేశపు ప్రభుత్వాలు ఎంపిక చేసి పంపుతారు. విశ్వ విద్యాలయాలు కొందర్ని పంపుతారు. వారంతా పురుషులే కదా!

ఇలా చెప్పుకుంటూపోతే వందల సమస్యలు దొరుకుతాయి. ఇందు వల్ల ప్రపంచ అభివృద్ధి, ప్రపంచశాంతి కుంటుపడ్డాయని తేలింది. దేశ దేశాల మధ్య, స్త్రీ పురుషుల మధ్య హెచ్చుతగ్గులు, అసమానత్వం పెరిగిందని ఒక సర్వేలో తేలింది. ఈ సమస్యలను తొలగించాలనే ధ్యేయంతో U.N.O. వారు 1975 ను ప్రపంచ మహిళా సంవత్సరంగా పెల్లడించారు. 1976-85 ను మహిళా దశాబ్దంగా నిర్ణయించారు

నా యూరప్ పర్యటనానుభవాలు

ఏ దేశమేగినా ఎందు కాళిడినా ఆడది ఆడదే! ఇది నా యూరప్ పర్యటనానుభవం వల్ల ఘట్టపడింది. విదేశాలను మొదటిసారిగా చూసినప్పుడు ప్రత్యేకానుభూతి కలుగుతుంది. ఒక సంస్కృతికి అలవాటైన వ్యక్తి భిన్న సంస్కృతిని చూచి విస్తుపోవడం సహజం. తర్వాత ఆ నూతన సంస్కృతిని నిశితంగా పరిశీలించి వాటి జాగోగులను, మంచి చెడ్డలను ఆకళింపు చేసుకొని అందుతో సవ్యమైన జీవిత రీతులను తన దేశానికి, తన సమాజానికి ఎలా ప్రచారం చేయాలి అని తపనపడడం మానవ సహజం. ఇలాంటి అనుభూతులు కొన్ని పాశ్చాత్య ప్రపంచాన్ని తిలకించినప్పుడు నన్ను స్పృశించి గిలిగింతలు పెట్టాయి.

ఇటీవల ప్రపంచ హ్యూమనిష్టు మహాసభలు లండన్ లో జరిగాయి. ఆ సభలకు వెళ్ళినప్పుడు కొన్ని పాశ్చాత్య దేశాలు సందర్శించి వారి వారి సంస్కృతి, నాగరికతలను కొంత సర్వేచేయడం జరిగింది. ముఖ్యంగా పాశ్చాత్య స్త్రీల స్థాయి, వారి హోదాలను గురించి అడిగి తెలుసుకున్నాను. మీ దేశంలో స్త్రీల స్థానం ఎలా వుంది? అని నేను ప్రశ్నించినప్పుడు చైనా మహిళతో సహా చట్టాల్లో వున్న సమానత్వం ఆచరణలో జరగడం లేదని చెప్పారు. వారూ సర్దుకొనిపోతూనే వుంటారు. ప్రతి కజ్జాకు, ప్రతి సమస్యకూ విడాకులు పుచ్చుకోరు. విదేశ స్త్రీలు బట్టలు మార్చినట్లు భర్తలను మారుస్తారనే అప్రవధ వుంది. ఇది సత్యదూరం. కాని మన దేశంలో స్త్రీ తన వ్యక్తిత్వాన్ని చంపుకొని సర్వస్వం భర్త కర్పించి నంతగా వారుండరు. దానికి కారణం విద్య. జపాన్ లో 100%, రష్యాలో 99%, అమెరికాలో 98% విద్య వుంటే ఇండియాలో స్వరాజ్యానంతరం 38% ఏళ్ళకుకూడా 21% మాత్రమే స్త్రీ విద్య పెరిగింది. అందువల్ల ఈ దేశంలో స్త్రీలకున్న మూఢాచారాలు, కులమతాల వట్టింపులు, జడసంస్కృతి, సాంఘిక నిమోన్నతాలు విదేశ స్త్రీలలో అంతగా వుండవు. అయితే ఎంత మంది విడాకులు తీసుకుంటున్నారో, మళ్ళీ పెళ్ళిచేసుకున్న వారెందరో, పెళ్ళికాని తల్లుల శాతం, భర్తలచేత దెబ్బలుతినేవారి సంఖ్యల వివరాలు

ఆ దేశాలలో ఖచ్చితంగా లభిస్తాయి; కొన్ని ఆఫీసులు అదే పనిచేస్తాయి.

పాశ్చాత్య స్త్రీలు ప్రేమించి పెళ్ళిచేసుకుంటారు. ఏర్పాటు వివాహాలు (అరేంజ్డ్) ఎలా సాధ్యమని వింత ధోరణితో తమ విన్నయాన్ని వెలిబుచ్చారు. బాల్యవివాహాలు, వరకట్నాలు అనాగరికమని వివరించారు. యాభై ఏళ్ళు పొరపొచ్చాలు లేకుండా, విడివడిపోకుండా మీ దంపతులు ఎలా వుంటున్నారు అని ఆనందంతో నన్ను అడిగారు. వివాహానికి పూర్వం దాంపత్య జీవితాన్ని గడపడం వారు తప్పగా భావించరు. పెళ్ళికాని తల్లికి సంఘ బహిష్కారం లేదు; ఆమె తలవంచాల్సిన పనిలేదు. వివాహం జరిగాక మాత్రం పరస్పర విశ్వాసంతో జీవిస్తారు. విడాకులు పొందిన స్త్రీ పురుషులు మళ్ళీ పెళ్ళాడి ప్రేమాభిమానాలతో జీవయాత్ర సాగిస్తారు. యువ జంటలు, మధ్యవయస్కులు, ముసలివారు సైతం జంటలు, జంటలుగా కలిసి తిరుగుతూ కనిపిస్తారు. రోడ్లపై, పార్కుల్లో, స్టేషన్లలో, ఆఖరికి “ఎస్కలేటర్ల”పై కూడా కొగలించుకున్నా, ముద్దెట్టుకున్నా వింతగా చూడరు. అది వారి సంప్రదాయం. రైళ్ళల్లో, బస్సుల్లో స్త్రీలకు ప్రత్యేకంగా సీట్లు కేటాయింపు వుండదు. అలాగే మ్యూల్లోకూడా స్త్రీ పురుషులు వేరువేరుగా నుంచారు. మద్యపానం, సిగరెట్లు త్రాగటం స్త్రీలకోకూడా అధికమే. అది తప్పగా భావించరు. “పొగత్రాగరాద”ని వున్నచోట్ల ఏ వ్యక్తి త్రాగని క్రమశిక్షణ వారిలో వుంది. బారులలో, కేఫేలలో పానీయాలు పుచ్చుకుంటూ సమాన సంఖ్యలో స్త్రీలు కనిపిస్తారు. గంటల తరబడి పానీయాన్ని సేవిస్తూ కబుర్లు చెప్పుకుంటూన్న జంటలను హాస్టల్లో వందల సంఖ్యలో చూడగలం. మద్యపానానికి, రుజు ప్రవర్తనానికి, శీలానికి వారు సంబంధం ఏర్పరచుకోలేదు.

మొత్తంమీద స్త్రీలు పురుషులకన్నా తక్కువైనా కుటుంబ జీవితంలో పనిపాటల్లో చెరోపని చేసుకుంటారు అది వారు స్వాభావికంగా భావించరు. ఇల్లు శుభ్రంచేయటం, గిన్నెలు కడగటం, వంటల్లో సైతం పురుషులు పాల్గొంటారు. కుటుంబమంటే భార్యాభర్త 14 ఏళ్ళలోపు పిల్లలు మాత్రమే వుంటారు. పనిమనిషిని ఆ దేశాలలో ఎరించలేరు. సొంతంగా చేసుకున్నా కష్టమనిపించని సులువైన యంత్రాలు కొక్కొల్లుగా

వుంటాయి. స్త్రీలు తమ సామాన్లు, సరుకులు తామే స్వయంగా చిన్న బ్రాల్లీపై తెచ్చుకుంటారు. స్త్రీ పురుషు లిద్దరూ కష్టపడి సంపాదిస్తారు; వారంతానికి విహారయాత్రలకు పోతారు. సాధారణంగా ఇద్దరికన్నా కనరు. స్కాట్లెండు స్త్రీ ఒకామె మాత్రం నాలుగవ పిల్లను కనటానికి ఇష్ట పడుతున్నానని చెప్పింది. ఆయన్ని ఉద్యోగం చేయనిస్తున్నాను; నేను కుటుంబానికి న్యాయంచేస్తున్నా నన్నదొక నార్వే దేశస్తురాలు. ఇప్పటికీ ఇంటి విషయం, పిల్లల రక్షణా చూస్తే చాలదా అనే భావం కలవారు ఆ దేశాల్లోకూడా వున్నారు. మొత్తంమీద స్త్రీలు హెచ్చుసంఖ్యలో ఏదో ఒక వుద్యోగం చేస్తూనే వుంటారు. ఉద్యోగినుల పిల్లలను చూసేందుకు వేరే వసతి గృహాలున్నాయి. ఇళ్ళు, రోడ్లు, ప్లేషన్లు, ఆఫీసులు చాలా శుభ్రంగా వుంచుతారు. పిల్లలకు ఈ అలవాట్లు తల్లులు శ్రద్ధతో నేర్పు తారు. నా ముఖంపై బొట్టుచూచిన ఇటలీ స్త్రీలు ప్రశ్నల వర్షం కురిపించారు. వాళ్ళుకూడా బొట్టుపెట్టుకొని నాతో ఫొటోలు తీయించు కున్నారు.

యూరప్ స్త్రీలు సైతం రాజకీయాల్లో విముఖతగా వున్నట్లు తోచింది. వైస్ ఛాన్సలర్లు, జడ్జీలు, మేయర్లు మంత్రులులాంటి వుద్యోగాల్లో పురుషులు వుంటారు. నర్సులు, టీచర్లు, సెల్సుగరల్సు, ప్లెనోలు, సెక్రెటరీలు వుద్యోగాల్లో స్త్రీలు వుంటారు. ఇది పురుషాధిక్యతకు నిదర్శనం. స్విజర్లెండులో 1971 దాకానూ ఫ్రాన్సులో 1949 వరకు స్త్రీలకు ఓటుహక్కు లేదు. ఇప్పటికీ కొన్ని మునిసిపాలిటీలలో స్త్రీలకు ఓటుహక్కు ఇవ్వలేదు. బ్రిటన్లో సోషల్ సెక్యూరిటీ స్కీము వుంది. వృద్ధులను ప్రభుత్వం భరిస్తుంది. వారి ఆరోగ్యం, వసతి, ఆహారాలేకాక అంత్యక్రియలను సైతం మంచి హోదాతో ప్రభుత్వమే నిర్వహిస్తుంది. అలాగే నిరుద్యోగులకు వారానికి 45 పౌన్ల ధనసహాయం లభిస్తుంది. పౌరులకు ఏ జబ్బువచ్చినా (కళ్ళజోడు, పళ్ళుకట్టుట) తప్ప సర్వవిధాలైన వైద్య సహాయం ఉచితంగా ప్రభుత్వమే భరిస్తుంది. ఈ స్కీము చాలా అభినందనీయమని చెప్పాలి.

లండన్ మ్యూజియం, మార్క్సు చదువుకున్న పెద్ద లైబ్రరీ,

అంతర్జాతీయ హ్యూమనిస్టు సభలకు 18 దేశాలనుండి వచ్చిన నుండి ప్రతినిధులలో దాదాపు సగంనుండి స్త్రీలున్నారు. మహాసభ హితువాద వ్యతిరేక ధోరణులను, మూఢ నమ్మకాలపై, బాబాల బంధంపై, కృషి (Work) ని మానవవాద దృక్పథంతో ఎలా సాగించుతాలపై పిచ్చినమ్మకం మొదలైన ముఖ్య చర్చనీయాంశాలపై, గ్రీన తీర్మానాలు మూడు. టెస్టుట్యూబ్ బేబీల విషయంలో మతస్తుల రేకతను ఖండించారు. మానవ శరీరానికి వెలుపల టెస్టుట్యూబులో శోజితాల కలయిక అవినీతికి దారితీస్తుందనీ, దానిని బహిష్కరించు రోమన్ కేథలిక్కుల వాదనను త్రోసిపుచ్చి తన వైజ్ఞానిక దృక్పథ వెల్లడించింది మహాసభ. రెండవ తీర్మానంలో విద్య, వృత్తి, సంతాన గర్భస్రావం మొదలైన విషయాలలో స్త్రీకి నిర్నిబంధమైన పూర్తి స్వేచ్ఛ ఉంటుందని పేర్కొన్నారు. ఉద్యోగ స్థాయిలో స్త్రీ పురుషులకు సమాన స్థాయి ఉంటుందన్నారు. అలా కానిచో ప్రజాస్వామిక ప్రజల జయప్రదం కాదని వాదిస్తూ, స్త్రీలు అస్వతంత్రులుగా అజ్ఞానంలో పున్న కాలం సమాజం పురోగమించ జాలదంటూ స్త్రీ జాతి విముక్తి కోరింది మహాసభ. జనాభాను అదుపులో పెట్టటం అవశ్య కర్తవ్యమన్నారు. సంపదకాక సామాజిక అవసరాలకు, జీవిత విధానపు మెరుగుదలకు శ్రమించేవని (వృత్తి) అందరికీ అందుబాటు కావాలని మరో తీర్మానమైంది. అండన్ మహాసభలకు భారతదేశ హ్యూమనిస్టు సంఘంనామక శ్రీ వి.యం. తార్కండే, శ్రీ ఎం.వి. రామమూర్తి, నేనూ డెలిగేట్లుగా హాజరై చర్చల్లో పాల్గొన్నాము.

భారతదేశంకూడా పాశ్చాత్య దేశాలతో సరితూగాలనే వాంఛ విదేశ పర్యటనవల్ల నాలో ఉధృతమయింది. మరి మన సమాజమూడా మార్పులేకపోలేదు. స్త్రీ విద్యా, ఉద్యోగాల స్థాయి పెరిగి కాని ఇది చాలదు. మౌలికమైన మార్పు అన్నిరంగాల్లో రావాలి. అసలీ స్త్రీ విముక్తి సిద్ధిస్తుంది, దానికి స్త్రీ పురుషు లిద్దరి సమిష్టి కృషి అవసరం.

(“తెలుగు విద్యార్థి” మాసపత్రిక)

సమస్యలు : సంస్కరణలు

సామాజిక మార్పును కోరేది సాంఘిక సంస్కరణ. వ్యవస్థలో పాతుకుపోయిన ఆచారాలలో, సంప్రదాయాలలో మార్పును తెస్తుంది సంస్కరణ. కొన్ని సందర్భాలలో సమూల మార్పుకూడా వస్తుంది. అంతే కాదు. ప్రాథమిక విలువలనుకూడా భేదిస్తుంది సంస్కరణ. అందువల్లే సంస్కరణ తేవటం అతి కష్టమే కాదు; చాలా క్లిష్ట పరిస్థితులనుకూడా తెస్తుంది. సనాతనులకు సంస్కరణవాదులకు పోరాటాలు బరగటం చరిత్రలో చదివాము; ఈనాటికీ గమనిస్తూనే వున్నాం. కొందరు ప్రాధానముపై తం త్యాగం చెయ్యక తప్పడంలేదు. సంస్కరణోద్యమాలకు సారధ్యం వహించటం సాహసమని చెప్పుకోవచ్చు. కనుకనే అతి కొద్దిమంది మాత్రమే సంస్కరణ కార్యక్రమాలను నిర్వహిస్తున్నారు. అలాంటివారికే చరిత్రలో స్థాన ముంటుంది. అందులో స్త్రీలపై ధ్వజమెత్తిన సంప్రదాయాలపై పోరాడిన మహనీయులను విస్మరించలేము.

దేశ జనాభాలో సగంమంది స్త్రీలు. కనుక సామాజిక శ్రేయస్సును గురించి చర్చించేటప్పుడు విధిగా స్త్రీల శ్రేయస్సును గురించి ఆలోచించ వలసి ఉంటుంది. ఏ సమాజంలోనయినా స్త్రీల స్థితిగతులు అనేక అంశాలపై ఆధారపడి ఉంటాయి. ఆ దేశపు శీతోష్ణస్థితి, ప్రకృతి వనరులు, సామాజిక వ్యవస్థ, ఆర్థిక ప్రాతిపదిక, మత, తాత్విక భావనలు, ఆలోచనాధార, సంప్రదాయాలు, ఆచారాలు, పరిపాలనా పద్ధతి, పరిపాలకులకు పాలితులకు ఉన్న సంబంధాలు, సాంస్కృతిక కళా రీతులు, నాగరికత లేదా ఎన్నో స్త్రీల పరిస్థితిపై ప్రభావం చూపుతాయి. కనుక మహిళల స్థానాన్ని గురించి పరిశీలించేటప్పుడు ఈ అంశాలను అధ్యయనం చేయడం అవసరం.

సమాజం పరిణామ శీలం. మార్పు చెందుతూ వుంటుంది. మార్పు రెండు విధాలుగా ఉంటుంది. ఒకటి విప్లవాత్మకం, రెండవది సంస్కరణాత్మకం. విప్లవం అంటే హింస, దౌర్జన్యం స్ఫురజకు వస్తుంది. కాని నిజానికి విప్లవ మంటే బ్రహ్మాండమైన, సమూలమైన మార్పు సంస్కరణ.

స్వభావం పేరు. ఏ ఒక్క అంశములోనో లేక రెండు మూడు విషయాల పరంగానో మార్పు వస్తుంది. దానిని సంస్కరణ అంటాము. వాస్తవానికి విప్లవాలు పదేపదే రావు. అప్పుడప్పుడు వస్తాయి. విప్లవానికి ముందు ఎంతోకాలం సంస్కరణ సాగినా విప్లవం హఠాత్తుగా వచ్చినట్లు కనపడుతుంది. సంస్కరణది నత్తనడక. మెల్లగా, తాపీగా సాగుతుంది చాలాకాలం. సంస్కరణోద్యమాలను అధ్యయనం చెయ్యకుండా విప్లవాలను అర్థం చేసుకో ప్రయత్నించడం వృథాప్రయాస.

భారతదేశంలో ముఖ్యంగా మూడు మతాల వారున్నారు. హిందూ, ముసల్మాను, క్రైస్తవ మతాలు అవి. బౌద్ధ, జైన, జోరాస్త్రియను మతాల వారు చాల స్వల్ప సంఖ్యలో ఉన్నారు. మన దేశం లౌకిక రాజ్యమని పేర్కొంటున్నాము. లౌకికరాజ్య భావనపై అనేక భావ భేదాలున్నాయి. ఏదైనా పరిపాలకుల ఆలోచనారీతి ప్రకారం అన్ని మతాలను సమదృష్టితో చూడటం లౌకికరాజ్య లక్షణం. మతానికి రాజ్యానికి ముడిపెట్టరాదనేది మాబోడివారి ఆలోచన. పరిపాలకుల భావాన్ని కొనసాగిస్తే పైకి చెప్పినా ఇది ఆచరణలో హిందూరాజ్యంగా మిగులుతున్నది. అన్ని మతాలను సమదృష్టితో చూచే ప్రయత్నంలో అధిక సంఖ్యాకుల మతమయిన హిందూ మతానికి అగ్రస్థానం వస్తున్నది. మానవ దృష్టితో స్త్రీల హక్కుల పరిరక్షణ సంగతి మరచిపోయి అల్ప సంఖ్యాకుల మత ధర్మశాస్త్రాలను సవరణ చేయటానికి కేంద్ర రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలు తటపటాయిస్తున్నాయి.

ఇంకొక్క విషయం మనం గమనించాలి. హిందూమతం భారతదేశంలో ఆవిర్భవించింది. ఇస్లాంమతం మధ్యప్రదేశం నుండి, క్రైస్తవం పాశ్చాత్య దేశాలనుండి మనకు దిగుమతి అయినాయి. స్త్రీల జీవితాలను చాలవరకు నిర్దేశించే వివాహం, విడాకులు, వారసత్వం, దత్తత, మనవర్తి, సంరక్షకత్వం, వరకట్నం, స్త్రీ ధనం ఇత్యాది అంశాలను గురించిన మత ధర్మ శాసనాలు హిందువుల పరంగా మారాయి. ముసల్మానులు, క్రైస్తవ వులకు సంబంధించి చాలాకాలంనుండి మార్పులు లేకుండా ఉన్నాయి. ముస్లింలా చివరిసారిగా 1939 లో మారింది. క్రైస్తవుల శాసనాలు 19 వ శతాబ్దం నాటివే ఇంకా అమల్లో వున్నాయి.

భారతీయ సంస్కృతి అంటే వివిధ మతాల, జాతుల సంస్కృతుల సమ్మేళనమనే అభిప్రాయం వెలువరిస్తున్నారు కొందరు. హిందూమత ప్రభావం కలిగిన భారతీయతను అధ్యయనం చెయ్యాలంటే వేదాలవరకు ముమారు 5 వేల ఏండ్ల వరకు వెనుకకు వెళ్ళాలి. అస్సాం ప్రభావం ముస్లిం రాజుల దండయాత్రనుండి, క్రైస్తవ ప్రాచల్యం ముఖ్యంగా 11వ శతాబ్దం నుండి పరిశీలిస్తే చాలును.

భారతీయ లేక హిందూ సంస్కృతి చాల గొప్పదని, విశిష్టమైనది; విలక్షణమయినది అని చెప్పడం పరిపాటి, ఇది చాలా పొరపాటు అభిప్రాయం. సమాజంలో జనులు ఎలా జీవనోపాధిని సంపాదించుకుంటున్నారనేది కూడా ప్రధానాంశమే కనుక వేదాది జీవించేవారు, కాయగూరలను ఏరుకొని ఆహారం సంపాదించుకునే వారు, పశుపోషణపై ఆధారపడేవారు, వ్యవసాయం ప్రధానవృత్తి కలిగినవారు, యంత్రాల సహాయంతో వస్తూ త్వరిత చేసేవారు వీరు ఆయా సమాజాలలో అధిక సంఖ్యలో ఉంటున్నప్పుడు వారి ఆహార సంపాదనా పద్ధతులు చాలవరకు ఆయా సమాజాలను ప్రభావితం చేస్తాయి. కనుక ఒకే వృత్తి ప్రధానంగా ఆ సమాజాలకు జీవ గర్త అయినప్పుడు అలాంటి సమాజాలు వివిధ ఖండాలలో, వివిధ దేశాలలో ఉన్నా కూడా ఆ సమాజాలకు పోలికలుంటాయి. ఉదాహరణకు ప్రాచీన భారతదేశ సామాజిక రీతులకు, గ్రీకు సామాజిక రూపాలకు పోలికలు ఎక్కువగా కనిపిస్తాయి.

హిందూ సంఘంలో పౌరలోకిక దృష్టి మెండని పాశ్చాత్య ప్రపంచంలో లోకిక దృష్ట్యం అత్యధికమని ఒక ప్రచారం సాగుతున్నది. అది పెద్ద పొరపాటు ధోరణి. హిందూ సంఘంలో ఇహలోకదృష్టి లేకపోలేదు. కొటిల్కుని అర్ధశాస్త్రం (క్రి. పూ. 400), వాత్స్యానుని కామశాస్త్రం (క్రి.త. 1, 2 శతాబ్దాలు), కూడ్రకుని మృచ్ఛకతికం (క్రి.పూ. 2, 3 శతాబ్దాలు) కేవలం లోకికసరమైన గ్రంథాలు. అవి ఆనాటి సామాజిక గతిని నిర్దేశించాయి; ప్రతిఫలించాయి. ఇక ముస్లింలకు క్రైస్తవులకు దేవుని గురించి, పరలోకాన్ని గురించిన ఆలోచనలే హెచ్చుగా కొనసాగుతున్నాయి.

ఒకదేశపు నాగరికతను, సంస్కృతిని మదింపు వేయాలంటే ఆ దేశంలో మహిళల స్థానాన్ని గమనిస్తే చాలునని ప్రాచీన సమాజాలను అధ్యయనం చేసిన హెబ్రీ మెయిన్ అన్నాడు. ఇది చాలావరకు సత్యము. కనుక మన దేశ స్థితిగతులను స్త్రీల పరంగా మనం పరిశీలిద్దాం. అదిగాక మహిళోద్యమ కార్యకర్తలకు అది చాల ప్రధాన విషయం.

వేదకాలంలో స్త్రీ సంపూర్ణ స్వేచ్ఛా స్వాతంత్ర్యాలను అనుభవించిందని, స్త్రీ పురుష సమానత్వం వెల్లివిరిసిందని, స్త్రీలకు వివక్ష లేనేలేదని కొందరు బుద్ధిపూర్వకంగా విశ్వసించి, మరికొందరు పొరపాటు అవగాహనతో, ఇంకా కొందరు స్వార్థబుద్ధితో పదేపదే ప్రకటిస్తున్నారు. ఇందలి సత్యాసత్యాలను పరిశీలించటం అవసరం. వేదకాలపు సమాజాన్ని, ఆచారవ్యవహారాలను, నాగరికతను, సంస్కృతిని మనం మరల ఈదేశంలో సృష్టించలేము. కాలం గడిచింది. జీవనరీతులు మారాయి. ఆలోచనా విధానాలు వేరయినాయి. సామాజిక వ్యవస్థ మరోరీతిగా చలామణి అవుతోంది అందుచేత పైడిక సమాజాన్ని పరిశీలించటం కేవలం పరిశోధన అవుతుంది. అయినా జాత్యహం కారంనుండి, అనవసర అపోహలనుండి బయటపడాలంటే అది చాలా అవసరం. కనుక పూర్వచరిత్ర గమనిద్దాం.

వేదకాలం :- ముఖ్యంగా మనం ఋగ్వేదకాలాన్ని (క్రీ.పూ. 4000 సం.) అధర్వణ వేదకాలాన్ని గమనించాలి. అయితే ముమ్మడిగా ఒక అంకాన్ని చిన్నరించరాదు. మాతృస్వామ్య వ్యవస్థను విడనాడి భారతదేశం పితృస్వామ్య వ్యవస్థలో అడుగిడుతున్న దశలో ఆర్యులు మన దేశానికి వచ్చారు. అంతకుముందు స్త్రీ దేవుళ్ళు పూజలందుకునేవి. ఈనాటి గంగమ్మలు, పోలేరమ్మలు ఆ సంప్రదాయ అవశేషాలు. ఋగ్వేద కాలంలో స్త్రీలపట్ల విద్య, మత ధర్మ కార్యాలు మొదలగు విషయాలలో పెద్దగా వివక్ష, చిన్నచూపులేవు. కాని వివక్ష లేదనడం పొరపాటు. పురుష సంతతి కావలెనని ప్రార్థనలు కోకొల్లలుగా గోచరిస్తాయి. స్త్రీకి పురుషుని పరంగానే ప్రతిపత్తి ఉండేది. (ఉదా :- ఇంద్రుని శౌర్య ఇంద్రాణి). పురుషునకు ప్రముఖ స్థానం. స్త్రీకి, అతనిపై ఆధారపడి, అతనికోసం

జీవించే ప్రతిపత్తి ఇచ్చారు ప్రాచీనులు. యువతి యువకుని భర్తగా ఎంపిక చేసుకోవచ్చును. కాని తండ్రి అమోదించి కన్యాదానం చేయాలి అంటే కన్య పురుషుడైన తండ్రి ఆస్తి. అతడు ఆమెను వరునికి దానం చేయాలి అంటే ఆమెపై పెత్తనాన్ని వరునికి ఇవ్వటం అన్న మాట. ఋగ్వేదపు చివరి రోజులలో పుత్రిక పుట్టడాన్ని గురించి భయపడడం సాగించారు. ఐతరేయ బ్రాహ్మణంలో పుత్రిక “అనర్థం” అనే అర్థంతో ఒక కథ వుంది. అధర్వణ వేదకాలంలో గర్భస్థ పిండం విధిగా పుత్రుడు కావాలని ప్రార్థించారు. అనాడు రెండురకాల భార్యలుండేవారు, ఒకరు గృహిణి, మరొకరు సభలలో సమావేశాలలో పాల్గొనే ఆమె. (దేహిస్త్రీనిను, రోమను సమాజం). పుత్రుడు ఉంటే పుత్రకు భాగంలేదు. ఒక రకమైన వరకట్న విధానం అమలులో వుంది. సామాన్యంగా స్త్రీలు గృహిణులుగా ఉండేవారు. చదువు మామూలుగా కొద్దిపాటికే. భోజనం తయారుచేయటం, వడ్డించటం స్త్రీ బాధ్యతలు. తల్లికి బాగా గౌరవం; భార్యకు కొంత గౌరవం. ఒక కుటుంబానికి వచ్చిన స్త్రీ ఆ కుటుంబపు ఆస్తి. బహుభార్యత్వం, బహుభర్తృత్వం వున్న రోజులవి. దేవదాసీలు వుండేవారు. అధర్వణ వేదకాలంనాటికి ఆడకొడుక్కల గరాదని ప్రార్థనలు చేశారు. స్త్రీ ప్రతిపత్తిలో మార్పు వచ్చింది. ఋగ్వేదకాలంలో స్త్రీ జీవిత సహచరి. అధర్వణ వేద కాలానికి భర్తను పొందటం, మంచి పుత్రులను కలగటం ఆమెకు జీవిత ధ్యేయాలు అయినాయి. వివాహం ప్రతి స్త్రీకి తప్పనిసరి అయింది. వరదక్షిణ వుండేది. భర్తకు విధేయురాలై మనుకుకోమని చెప్పారు. పురుషుడు స్త్రీని తన దానిని చేసుకోవటానికి ఆమెపై ఆంక్షలు విధించసాగాడు. బహుభార్యత్వం అమలులో వుంది. పుత్ర సంతానం కలుగకపోతే పురుషుడు మరో వివాహం చేసుకునేవాడు.

సంహితలు బ్రాహ్మణములు (కీ.పూ. 600) :

స్త్రీ కొన్ని సమయాలలో - ప్రసవం, ప్రకృతి సిద్ధంగావచ్చే బహిష్టు సమయాలలో అపవిత్రురాలు. క్రైస్తవ మత ప్రామాణిక గ్రంథమైన పాత నిబంధనలోనూ ఇలాంటిది వుంది. పుత్రిక వ్యవస్థ ప్రారంభమైంది.

నలు చేశారు. పురుషుడు చేసే కర్మకాండలో స్త్రీకి తావుండేది. కా
కర్మకాండ యావత్తు పురుషుడే జరిపిస్తాడు. స్త్రీలు నలుగురూ కలుస
కునే సమావేశాలకు పోరాదు. స్త్రీ మానవ సమాజంలోని చెడుగులకు
ఒకటి. (మైత్రాయిణి సంహిత). దుర్మార్గుడైన పురుషునికంటే స్త్రీ నీచవై
నది (తైత్తిరీయసంహిత, శతపథ బ్రాహ్మణం.) భర్తభుజించిన తరువాత
భార్య భోజనం చేయాలి (శతపథ బ్రాహ్మణం) భర్త మాటకు
బదులు చెప్పని భార్య పొగడ్తకు అర్హురాలు. (ఐతరేయ బ్రాహ్మణం
స్త్రీలు శక్తిలేనివారట. కన్యాభుక్కుం ఉన్నది. అంటే, తండ్రి కన్యవ
అమ్మేవాడు. “పురుషులకు పుట్టుక నిమ్ము” అని మంత్ర బ్రాహ్మణం స్త్రీ
ఆదేశించింది. “నా ఆజ్ఞలను నిండు హృదయంతో నీవు పాటింతువుగాక”
అని అదే బ్రాహ్మణంలో చెప్పారు.

సూత్రాలు, స్మృతులు :

బహుభార్యాత్వం అమల్లో వుండేది. పాణిగ్రహణం ద్వారా తండ్రి
తన కుమార్తెపై గల ఆధ్వర్యం భర్తకు బదిలీ అయ్యేది. భర్తకు సామా
జికపరంగా ఉన్న ప్రతిపత్తి భార్యకు లభించేవి. స్త్రీలు సాంస్కృతిక
కార్యకలాపాలలో పాల్గొనేవారట. 12 రకాల పుత్రులను గుర్తించిందీ
సమాజం. అవివాహత స్త్రీలు ఉండేవారు.

గృహ్య సూత్రాలు (క్రీ. పూ. 6వ శ - బ్ది మొదలు బౌద్ధం వచ్చే
వరకు) వచ్చాయి. కుటుంబం సమాజానికి ప్రాతిపదిక అయింది. కుల
వ్యవస్థ గట్టిపడింది. ప్రేళ్ళు తన్నుకొన్నది. అనులోమ వివాహాలు
("ఉన్నత" జాతి పురుషుడు "తక్కువ" జాతి స్త్రీని వివాహమాడటం)
ఉండేది. బ్రాహ్మ, దైవ, ప్రాజాపత్య, ఆర్ష, గాంధర్వ, అసురవివాహాలు
6 రకాలు ఉండేవి. పెండ్లికి పూర్వం వధువు వరుని చూడరాదు. (పెండ్లిలో
తెర పద్ధతి ఆధర్వణవేద కాలానికే వచ్చింది.) స్త్రీకి బ్రహ్మచర్యం 10-12
సం॥ వరకు (కాత్యాయన గృహ్య సూత్రం) పుత్రుని కని ఇవ్వగలిగి
నప్పుడు భార్యను భర్త విడనాడరాదు (ఆపస్తంభ సూత్రం) ఆపస్తంభుడు

మారిని వదిలి పురుషుడు పునర్వివాహం చేసుకోవచ్చుట. భార్య భర్తను వదిలివేయటానికి అవకాశం లేదు. స్త్రీలకు తల్లికావటం ముఖ్యం. నుత పరమైన కార్యక్రమాలలో ఆమెకు సంబంధం లేదు. పవిత్ర గ్రంథాల జోలికి ఆమె పోరాదు. నియోగ పద్ధతిని ఆమోదించాడు. వర్ణాంతర వివాహాలను ఆమోదించాడు. స్త్రీకి వారసత్వ హక్కు లేదన్నాడు. కుమార్తె కుమారునికి వారసత్వ హక్కు ఇచ్చింది ఇతడే. బహు భార్యాత్వం ఉండేది. స్త్రీకి వ్యక్తిత్వం పోయింది.

అపస్తంభ సూత్రం (క్రి.త. 500 సం.) :-

మతపరమైన కార్యక్రమాలకు స్త్రీని దూరంచేయలేదు. నియోగ పద్ధతిని నిషేధించాడు. తప్పుచేసిన స్త్రీయెడల దయ చూపించాడు కాని శూద్రుడైన పురుషుడు “ఉన్నత” జాతి స్త్రీతో వ్యభిచరిస్తే అతనికి మరణ దండన ఉండాలన్నాడు. స్త్రీలను వ్యామోహ కారణాలుగా పేర్కొన్నాడు. స్త్రీలకు ఆస్తిహక్కు ఇవ్వలేదు. స్త్రీ పిండప్రదానం చేయటానికి అనర్హురాలు. వర్ణాంతర వివాహాలను నిషేధించాడు. శూద్రులతో కలిసి వివాహం కాని, కలిసి భుజించటం కాని పనికి రావన్నాడు. శూద్ర స్త్రీ ఎదుట మంత్రాలను ఉచ్చరించరాదట.

వశిష్టుని ధర్మసూత్రం :-

1. కొన్నిరోజులలో స్త్రీలు అపరిశుద్ధులు. 2. స్త్రీలు స్వతంత్రులు కారు, పురుషులే యజమానులు. స్త్రీకి పునర్వివాహం చేసుకునే హక్కు ఉన్నది. నియోగ పద్ధతిని ఆమోదించాడు. కొన్ని సందర్భాలలో భర్తను కాదని మరొకరిని స్త్రీ వివాహ మాడవచ్చును. (ఉ॥ దేశాంతరం వెళ్ళి చాలకాలం తిరిగిరాకపోతే). భర్తను చంపటం, బ్రాహ్మణుని చంపటం, పిండాన్ని చంపటం ఈ మూడు మహాపాపాలట.

మనుధర్మశాస్త్రం (క్రి.పూ. 105 సం॥) :-

12 రకాల పుత్రులను గుర్తించాడు మనువు. స్త్రీకి భర్తచేత పోషింపబడే హక్కు మాత్రమే ఉన్నది. స్త్రీని బాల్యంలో తండ్రి, వయస్సులో ఉన్నపుడు భర్త, వృద్ధాప్యంలో ఉన్నపుడు పుత్రుడు పోషించాలి. ఆమె

ఏనాడూ స్వతంత్రంగా ఉండటానికి అనర్హురాలు. ఆమె తన తండ్రినుంచి, భర్తనుంచి, పుత్రులనుంచి విడిపోరాదు. ఇంటిపనిలో చాకచక్యం చూపాలి. భర్తకు విధేయురాలుగా ఉండాలి. స్త్రీలకు ఈ విధులు చెప్పి స్త్రీలను గౌరవించమని పురుషులకు హితోపదేశం చేశాడు. నిర్బంధింపబడే స్త్రీలు రక్షితరాండ్రు కాడన్నాడు. అంటే స్త్రీని బలవంతంగా విధేయురాలిని చేసుకోలేదు గనుక మంచి మాటలతో, సొమ్ములూ చీరెలూ ఇచ్చి, ఇంట్లో కాస్త స్థానం ఇచ్చి మచ్చిక చేసుకోమని పురుషులకు సలహా చెప్పాడు మనువు. ఇది చాల తెలివైన పని. స్త్రీలకు అలా “బ్రెయిను వాష్” చేశాడు. చెయ్యమని భర్తలకు సలహా చెప్పాడు. మరి పుహామేధావి కదా! వివాహం పవిత్ర బంధం అట. పరలోకంలో మోక్షప్రాప్తికి సాధన మట. నియోగాన్ని కొన్ని నిబంధనలకు లోబర్చి ఆమోదించాడు. వితంతువు భర్త కనిష్ట సోదరుని తప్ప మరెవ్వరినీ పెండ్లాడరాదని శాసించాడు. పుత్రిక వారసురాలు కాదు. కాని ప్రేమపాత్రురాలట. “భార్యపట్ల నిర్దయ చూపిన మనువు, పుత్రికపట్ల కొంత ఆప్యాయతను చూపాడు.” పురుషునికి ప్రాధాన్యత కల్పించాడు మనువు.

యాజ్ఞవల్క్యస్మృతి (క్రీ.శ. 100-500) :

యుక్త వయస్సు వచ్చిన పిల్ల భర్తను నిర్ణయించుకోవచ్చును. నియోగ వద్దతిని ఆశీర్వదించాడు. మగబిడ్డలు లేకుండా చనిపోయిన వారికి భార్య, కుమార్తె వారసులన్నాడు. కూతురుకన్న ముందు స్థానం భార్యకు ఇచ్చాడు. తండ్రి తర్వాత ఆమెకు స్థానం వచ్చింది.

పరాశరస్మృతి (క్రీ.శ. 600-900) :

స్త్రీలకు అనుచిత సమయాల నిర్ణయం. సహగమనం చేసిన స్త్రీకి స్వర్గలోక నివాసం కొన్ని సందర్భాలలో, పతి దేశాంతం పోయి వార్త తెలియకపోయినా, మృతిచెందినా, సన్యసించినా, నపుంసకుడైనా, పతితుడైనా. ఆ స్త్రీ మరొకరిని వివాహమాడవచ్చును. పెండ్లికాని కన్య రజస్వల అయితే తల్లిదండ్రులకు అన్నకు నరకమట. ఆడిపిల్లకు సరి

యైన కాలంలో వివాహం చేయాలన్నాడు మనువు. అంతటితో ఆగక
50 సం॥ పురుషునికి 12 సం॥ పిల్లను, 21 సం॥ పురుషునికి 8 సం॥
పిల్లను పెండ్లి చేయమన్నాడు. 12 సం॥ లోగా పెండ్లి చేయమని యాజ్ఞ
వల్క్యుడు అన్నాడు.

నారదస్మృతి (క్రీ.త. 100-400) :

“స్త్రీలు జానిసలలాగానే స్వాతంత్ర్యానికి అనర్హులు” అన్నాడు.
పునర్వివాహం అనుమతించాడు. గాంధర్వ వివాహాన్ని అనుమతించలేదు.

పురాణాలకాలం (క్రీ.త. 400-600) :

బాల్య వివాహాలు స్థిరపడినాయి. 5, 6 సంవత్సరాలకే వివాహాలు
వివాహం తప్పనిసరి. కట్నాలు వచ్చాయి. వితంతువుకు వివాహమాడే
హక్కు లేదు. సతీసహగమనం హెచ్చు పెరిగింది. ఆడపిల్లలకు చదువు
లేదు. దేవదాసీ పద్ధతి పెరిగింది.

కౌటిల్యుని అర్థశాస్త్రం (క్రీ.పూ. 4 వ శతాబ్దం) :

కౌటిల్యునికి మరోపేరు చాణక్యుడు. చంద్రగుప్తుని రాజును చేసి
మౌర్య సామ్రాజ్యాన్ని నడిపినవాడు. భార్యలకు కొంత స్వతంత్రత
ఇచ్చాడు. కొన్ని సందర్భాలలో పునర్వివాహపు హక్కును గుర్తించాడు.
మామూలుగా అందరికీ ఏకపత్నీవ్రతం. కొన్ని సందర్భాలలో బహు
భార్యాత్వం. కొన్ని సందర్భాలలో విడాకులకు (రాజద్రోహం చేసినవానిని,
పరదేశం వెళ్ళినవానిని, తన ప్రాణానికి ప్రమాదం కల్పించినవానిని,
పతితుని, నపుంసకుని వదలివేయవచ్చు). వీలు కల్గించాడు. భార్యను
శిక్షించటానికి (బెత్తంతో, తాడుతో, చేతితో వీ దెబ్బలు) భర్తకు అధికారం
ఉన్నది. భర్త పరదేశం వెళ్ళి తిరిగి రాకపోతే భర్త సోదరుని వివాహ
మాడవచ్చుట. వదిలకాల పుత్రులను గుర్తించాడు. పుత్రులు లేకపోతే
చనిపోయిన పురుషుని ఆస్తిని సోదరులు, కుమార్తెలు పంచుకోవా
లన్నాడు. వర్ణాంతర స్త్రీలను భార్యలుగా పొందితే వారికి కల్గే సంతా
నానికి భాగనిర్దేశం చేశాడు. స్త్రీలకు కొన్ని ఉద్యోగాలను పనులను

(గూఢచారి) కేటాయించాడు.

వాత్స్యాయన కామసూత్రం క్రి.త. 1, 2) :

గుప్తరాజుల కాలంనాటి వాడు వాత్స్యాయనుడు. అతడు నాగరికుని వర్ణించాడు. నాగరికుని భార్య ఏమిచేసినా భర్త ఆజ్ఞకు కట్టువడి ఉండాలి. అతని ఆనందంకోసం ఆమె బ్రతకాలి. నాగరికునికి ఆనందాన్ని కూర్చేస్తే అతని భార్యకాదు, మరొక స్త్రీ. ఆమె విలాసవతి. స్త్రీ తనకుగా పురుషుని భర్తగా ఎంపిక చేసుకోవచ్చు. బహు భార్యాత్వం చలామణి అయ్యేది. వితంతు వివాహాలు జరుగుతూ ఉండేవి. సతీ సహగమనం అమలులో ఉన్నది. భర్త భార్యకు దైవస్వరూపం. అన్నింటా భార్య భర్తకు అనుకూలంగా ప్రవర్తించాలి. స్త్రీలు చతుష్పక్షి కళలను అభ్యసించేవారు. మోక్షాన్ని మానవ జీవిత లక్ష్యాల జాబితానుండి తీసివేశారు ఆ కాలంలో.

శూద్రకుడు (క్రి.పూ. 273 శతాబ్దాలవాడు). కులీనుడయిన బ్రాహ్మణుడు వేశ్యను వివాహమాడిన కథను వ్రాశాడు.

బౌద్ధమతాన్ని క్షత్రియ కులానికి చెందిన సిద్ధార్థుడు ప్రారంభించాడు. అనేకమంది వ్యాపారస్థులు (వైశ్యులు) బలపరిచారు. స్త్రీలుకూడా సన్యాసం స్వీకరించి భిక్షుణి లవటానికి బుద్ధుడు మొదట్లో అంగీకరించకపోయినా పెంపుడు తల్లి మహా ప్రజాపతి అభ్యర్థనమీద ఆమోదించాడు. “పరిశుద్ధ ఆలోచన, పరిశుద్ధ వాక్కు, పరిశుద్ధాచరణలకు ప్రాధాన్యత నిచ్చింది బౌద్ధం”. అష్టాంగ మార్గాలద్వారా స్త్రీపురుషులు తమ నిర్మాణానికి పాటు పడవచ్చు. పవిత్రమైన మతం, భావం, కార్యం, వాక్యం, జీవితం, చేష్ట, చింతనం, స్మృతులకు పట్టం కట్టింది బౌద్ధం. స్త్రీల ప్రతిపత్తి పెరిగింది. “వివాహం కేవలం ఒక ఒడంబడిక”. విడాకులకు వెసులుబాటు కలిగింది. ఇరువురి సమ్మతిమీద విడాకులు ఇవ్వటం పరిపాటి. వివాహం అయిన తరువాత భార్యాభర్తల ఆస్తిలో ఇద్దరికీ హక్కులుండేవి. దత్తు చేసుకోడానికి స్త్రీకి హక్కుండేది. (ఈ హక్కు హిందూ స్త్రీకి మరల శాసనంద్వారా

1956 లో లభించింది). స్త్రీలు మత ప్రచారకులుగా వాసికెక్కారు. “నాగార్జునకొండ, జగ్గయ్యపేట, శ్రీకాకుళం, భట్టిప్రోలు, ఘంటసాలలలో బౌద్ధ సంఘ ఆరామాలు, స్తూపాలు వెలిశాయి.” పురుషులు తమ తల్లుల పేర్లను తమ పేర్లతో కలుపుకున్నారు. (ఉ॥ గౌతమీపుత్రశాతకర్ణి). అనురావతీ శిల్పాలు ఆకాలంనాటివి. (కీ॥పూ. 200). ఇక్ష్వాకువంశరాణులు బౌద్ధమతాన్ని అభిమానించి పోషించారు. నాగార్జునకొండ కట్టడాలు వారి ప్రోత్సాహ ఫలితాలు. అజంతా గుహలలో శిల్పాలు ప్రధానంగా బౌద్ధ మతానికి చెందినవి. బౌద్ధం బుద్ధికి పట్టం కట్టింది. స్త్రీలయెడ ఉదారంగా ప్రవర్తించింది చాలవరకు. వేద ప్రామాణ్యాన్ని నిరసించింది. జ్ఞానానికి పెద్దపీట వేసింది. తాత్విక ఆలోచనకు ప్రాధాన్యతను ఇచ్చింది. ప్రకృతిని, ప్రపంచాన్ని అవగాహన చేసుకోవటానికి సాయపడింది. ప్రస్తుతం మన దేశంలో ఈ మతాన్ని అనుసరించేవారు కొద్దిమందే.

జైనమతాన్ని మహావీరుడనే క్షత్రియుడు వ్యాప్తిచేశాడు. క్షత్రియులనేకులు జలపరిచారు. ఈ మతం వేదాన్ని కొదన్నది. క్రతువులను ఈసడించింది. అహింసను ఆమోదించింది. నీతికి అగ్రస్థానం ఇచ్చింది. స్త్రీల విషయంలో బౌద్ధమతమంత ఉదారంగా ప్రవర్తించకపోయినా హిందూ మత ధర్మశాసనంకన్నా మెరుగుగానే ఉంది జైన న్యాయశాస్త్రం. స్త్రీ ధనం, ఆస్తిహక్కు, వితంతువులకు పూర్తి ఆప్తిహక్కు (హిందువులకు ఇది 1955 లో లభించింది) ఇలాంటి విషయాలలో స్త్రీకి సౌకర్యాలను కలుగజేసింది. స్త్రీలు పరివ్రాజకులవచ్చును. సన్యాసినులు బహుసంఖ్యలో ఉండేవారు. బుద్ధుని సమకాలికుడయిన మహావీరుని వెంట జైన సన్యాసినులు పర్యటన చేసేవారు. స్త్రీని తల్లిగా గౌరవించారు జైనులు. ఈనాటికీ మనదేశంలో జైనులున్నారు.

హిందూ మత పునరుద్ధరణ : బౌద్ధమత ప్రాబల్యం క్షీణించింది. జైనం సన్నగిలింది. ఆ సమయంలో శంకరాచార్యులు ఉద్భవిల్లి. హిందూ మతానికి ప్రాణం పోశాడు. వేద ప్రామాణ్యాన్ని నెలకొల్పాడు. భగవద్గీతకు స్థానం కల్పించాడు. ఉపనిషత్తులకు గౌరవం చేకూర్చాడు.

అద్వైత శాఖను నెలకొల్పాడు. బౌద్ధ నాగార్జునుని “శూన్య” వాద సిద్ధాంతం నుండి ఉత్తేజితుడై మాయావాదాన్ని సృష్టించాడు. భావ వాదం అత్యున్నత శిఖరాన్ని అందుకుంది. కాని ఫలితం శోచనీయం. వర్ణాశ్రమ ధర్మాలు బలఃపుంజుకున్నాయి. సమన్వయం పేరుతో మూఢాచారాలకు, ఉదాత్త తాత్విక ఆలోచనకు సంబంధం ఏర్పడింది. హిందూ సమాజం వెనుకడుగు వేసింది. ఏకకాలంలో భక్తి, కర్మ, జ్ఞానమార్గాలు ప్రబలమయినాయి. జ్ఞానమార్గం అందరికీ అందుబాటులో లేక భక్తి, కర్మ మార్గాలు ప్రజలను ఆకర్షించాయి.

రామానుజాలవారి వైష్ణవం, మధ్వాచార్యులవారి మధ్వశాఖ హిందూ మత పునరుద్ధరణలో భాగాలే.

కాకపోతే వీరి వైష్ణవంలో వర్ణ వ్యవస్థయొక్క బిగువు తగ్గింది. సమిష్టి భోజనాలు వెలిశాయి. పల్నాటి చరిత్రలోని బ్రహ్మన్న నెలకొల్పిన “చాపకూడు” అలాంటిదే. కన్నమచానును కుమారునిగా స్వీకరించిన బ్రాహ్మనాయుడు భావగాంభీర్యం దాని అక్షణమే.

ముసల్మాను సంస్కృతి భారతదేశంలో 1200 సం॥ నాటికి వారి రాజ్యస్థానంతో ప్రేక్షానుకున్నది. 18 వ శతాబ్దంవరకు ముస్లింరాజ్యాలు స్వతంత్రంగా మనగల్గాయి. ఇస్లామతం ఖుర్ ఆన్ పై ఆధారపడింది. అది వారి పవిత్ర గ్రంథం. మహమ్మద్ వారి ప్రవక్త ముస్లింలు ఈ దిగువ వాటిని పాటించాలి. (i) దేవుడు ఒక్కడే. (ii) మహమ్మద్ చివరి ప్రవక్త. (iii) ప్రతి ముస్లిం దేవుని 5 సార్లు ప్రార్థించాలి. (iv) ఒకనెల పగలు భుజించరాదు. ఉపవాస ముండాల్లి (రంజాన్ నెల). (v) తన సంపదలో, ఆదాయంలో కొంతవంతు ఇతరులకు దానంచేయాలి. (vi) వీలయితే మక్కాను దర్శించాలి. ఇస్లాం అరేబియాలో పుట్టినపుడు అభ్యుదయకరమైనా, ఈనాడు అలాలేదు. ముఖ్యంగా స్త్రీలపట్ల వివక్ష చూపుతోంది. బహు భార్యాత్వం, పద్దాలంటివి స్త్రీలపట్ల ఘోరాలు.

భక్తి ఉద్యమాలు :- స్త్రీల జీవితం దుర్భరమైన సమయంలో భక్తి ఉద్యమాలు స్త్రీలకు ఒకరకంగా సాయంచేసినై. మరొక రకంగా

వారి మనస్సులను అజ్ఞానంలో ముంచిపేసినాయి. స్త్రీ పురుషు లిరువురూ దైవసన్నిధిలో సమానులు. భక్తిమార్గాన తరించగలరు. ఇది స్త్రీలకు బాధామయ జీవితంనుండి వెలువడటానికి వీలుకల్గించింది. పండరిపురం లోని విఠల్ భక్తులు, మధుర శ్రీకృష్ణ భక్తులు వీరిలో అనేకమంది స్త్రీలు ఉన్నారు. తమిళదేశంలో విష్ణుభక్తులు ఆండాళులు వెలిశారు. అయితే ఇహలోక సుఖాలను త్యజించారు. తమ ప్రాపంచిక అభ్యుదయాన్ని కాల దన్నారు. భక్తి ఉద్యమాలు దేశమంతటా విస్తరించి అత్యున్నత స్థానాన్ని పొందాయి.

బసవేశ్వరుని లింగాయత్ మతం : హిందూ సమాజంలో స్త్రీల స్థితిగతులు క్షీణించాయి. ఆమె బానిసగా మారింది. ఆమెపట్ల వివక్ష విలయతాండవం చేసింది. కర్కాటక దేశంలో బసవేశ్వరుడు హిందూ మతం పోషిస్తున్న మూఢ నమ్మకాలను ఖండించాడు. విగ్రహారాధనను నిరశించాడు. వర్ణవ్యవస్థను తుత్తునియలు చేశాడు. స్త్రీ పురుషుల సమానత్వాన్ని చాటాడు. బాల్య వివాహాలను నిషేధించాడు. సహగమ నాన్ని గర్హించాడు. వివాహ విషయంలో నిర్బంధాన్ని వ్యతిరేకించాడు. వితంతు పునర్వివాహాన్ని ఆమోదించాడు. కొన్ని సందర్భాలలో విడాకు లకు వెసులుబాటు కిచ్చించాడు.

ఆంగ్లేయుల పరిపాలనా కాలంనాటి స్థితి :- కన్యాశుల్కం, బహు భార్యాత్వం, బాల్య వివాహాలు, వ్యభిచారం, స్త్రీలకు విద్యలేదు, వితంతు వుల సంఖ్య పెరగటం, శిశుమరణాలు, ప్రసవకాలంలో స్త్రీల మరణాలు, సతీసహగమనం, శిశుహత్యలు హెచ్చు పెరిగాయి.

ఆదివాసుల జీవిత విధానాలు : కోరాపుట్, దండకారణ్యం, బస్తర్, తూర్పు గోదావరి, శ్రీకాకుళం, ఆదిలాబాద్ లో విస్తారంగా ఆదివాసు లున్నారు. గోండులు, లంబాడీలు, కోయలు, సవరలు, జాట్లు వగై రాలు అనేక తెగలుగా వున్నారు. దక్షిణాది రాష్ట్రాలలో 60 తెగల వారున్నారు. అందరిదీ ఒకే సామాజిక వ్యవస్థకాదు. తరతమ భేదా

లున్నాయి. మాతృస్వామ్య వ్యవస్థను ఆదరించేవారున్నారు. అలాగే పితృస్వామ్య వ్యవస్థను ఆమోదించేవారూ ఉన్నారు. వారి వృత్తులు ప్రధానంగా వేట, “పోడు” వ్యవసాయం, అటవీసంపదను సేకరించటం. స్త్రీ పురుషులు కలిసి ఈ వృత్తులను చేపట్టటంతో వారి సమాజాల్లో స్త్రీలకు స్థిరనివాసంవున్న జనులలోకన్న స్వేచ్ఛా స్వాతంత్ర్యాలు ఇతోధికంగా వుంటున్నాయి. అంతమాత్రాన స్త్రీకి సంపూర్ణంగా సమానత్వం వున్నదని అంగీకరించలేము. వారిలో ‘ఓలి’ పద్ధతి ప్రబలంగావుంది. వరుడు వధువు తండ్రికి చెల్లించేది “ఓలి”. ఆదివాసులలో విడాకులకు అవకాశం ఉంది. కాని “ఓలి”ని మొదటి భర్తకు తిరిగి ఇచ్చివేయాలి లంఖాడీలలో. ఆమెను వివాహమాడదలచిన పురుషుడు చెల్లించవచ్చును లేదా ఆమె చెల్లించవచ్చును. ఆమె ఓలిని తిరిగి ఇచ్చివెయ్యటానికి ఆర్థిక స్తోమతులేకుండా ఉంటే ఆమె విధిగా మరొకరిని వివాహమాడాలి. నూతనవరుడు చెల్లిస్తాడు. ఆమె అతనితో విధిగా కాపురం చేయాలి. మొదటి భర్తను తప్పించుకోవటానికి ఆమె వివాహమాడక— (పెద్దగా ఇష్టంలేని పురుషుని అయినా) తప్పటంలేదు. ఇది శోచనీయం. కొండజాతులలో స్త్రీకి స్వేచ్ఛా స్వాతంత్ర్యాలున్నవని కలలుకనటం మంచిది కాదు. పరిశోధనల ఫలితాలను అధ్యయనం చేయాలి. ఇంటా, బైటా చాకిరిచేస్తున్నా కూడా సమానస్థాయి వారికి లేదు.

మాతృస్వామ్య వ్యవస్థనుండి పితృస్వామ్య వ్యవస్థలోకి సమాజం మారిన తరువాత స్త్రీ స్థితి క్షీణించినదనేది వచ్చినిజం.

పాశ్చాత్య సంస్కృతితో పరిచయం :- పాశ్చాత్యులు మన దేశంలో రాజ్యస్థాపన చేసిన తరువాత, ముఖ్యంగా ఆంగ్లేయులు వచ్చిన తరువాత భారతదేశ మేధావులకు పాశ్చాత్య సంస్కృతితో పరిచయం కలిగింది. ఫ్రెంచి విప్లవ నినాదాలైన స్వేచ్ఛా సమానత్వ సౌభ్రాతృత్వ సూత్రాలు వారిని ఆకర్షించినాయి. వారి లౌకికదృష్టి వారిని ఆకట్టుకున్నది. విద్య అందరికీ అందుబాటులోకి రావాలనే భావన ప్రబలింది. ఆధునికతపై మోజుపెరిగింది. సామాజిక సంస్కరణోద్యమాలు తలయెత్తినాయి. బ్రహ్మ

సమాజ్, ప్రార్థనా సమాజ్, ఆర్యసమాజ్ ఉద్యమాలు అలాంటివి.

బ్రహ్మసమాజం :- రాజా రామమోహన్ రాయ్ (1774-1833) భారతదేశ భావవిప్లవ వైతాళికుడు. ఏకేస్వరోపాసన, నైతిక ప్రవర్తన, సత్యాన్వేషణ ఆధారంగా కల మతాన్ని స్థాపించాడు. పర్ణవ్యవస్థను నిరసించాడు. బ్రహ్మసమాజ్ ను 1828 లో ప్రారంభించాడు. ఆంగ్ల విద్యాభ్యాసంకోసం ఆంగ్ల విద్యాలయాన్ని 1822 లో స్థాపించాడు. స్త్రీ పురుష సమానత్వంకోసం, స్త్రీల వారసత్వ హక్కుకోసం పాటుపడ్డాడు. 1829 లో సతీసహగమన చట్టాన్ని ప్రభుత్వం ప్రవేశ పెట్టటానికి దోహదం చేశాడు. బహుభార్యాత్వాన్ని ఖండించాడు. ప్రాచీన విద్యా విధానాన్ని కాదని భౌతిక విజ్ఞానాది శాస్త్రాభ్యాసనం అవసరమన్నాడు. పత్రికా స్వాతంత్ర్యం కోసం కృషిచేశాడు. న్యాయ శాసనాల సవరణలను సూచించాడు. భారతదేశ స్త్రీలు ఈ మహనీయునికి ఎంతో రుణపడివున్నారు.

బ్రహ్మసమాజ్ సూత్రాలు 1. వేదాలు ప్రామాణిక గ్రంథాలు కాదు. 2. భగవంతుడు ఒక్కడే. 3. దైవప్రార్థన అవసరం. 4. విగ్రహారాధన, శ్రాద్ధకర్మలు, యజ్ఞయాగాదులు పనికిరావు. 5. పునర్జన్మ లేదు. 6. విశ్వమానవ భావన, వర్ణ, కులవివక్ష, మత విభేదాలు కూడవు.

దేవేంద్రనాథ టాగోర్ (1817 జననం) శ్రాద్ధకర్మలను నిరసించాడు. బ్రహ్మసమాజ్ హిందువులకే పరిమితమన్నాడు. ఆయనకు గాయత్రి మంత్రంపై మక్కువ.

కేశవచంద్రసేన్ (1838-1884) బ్రహ్మసమాజ్ ప్రచారకుడూ, ఆచార్యుడూను. సమాజాన్ని పెంపొందించాడు. శతడు సంస్కర్త. జాల్య వివాహాలు పోవాలని ప్రచారం చేశాడు. అంతర్వర్ణ వివాహాలు ప్రోత్సహించాడు. ఆచార్యులు యజ్ఞోపవీతాన్ని తీసివేయాలన్నాడు. స్త్రీల అభివృద్ధికి కృషిచేశాడు. స్త్రీలు ఉన్నత విద్యను అభ్యసించాలని ఆయన ఉద్దేశ్యం. తర్వాతి కాలంలో బ్రహ్మసమాజంలో రెండు చీలికలు వచ్చాయి. సాధారణ సమాజం పుట్టింది. రానురాను దాని ప్రభావం తగ్గి

పోయింది. కాగా ఆంధ్రలో కందుకూరి వీరేశలింగం, రఘుపతి వెంకట రత్నం నాయుడు ఆ మతావలంబులే.

ఈశ్వరచంద్ర విద్యాసాగర్ (1820-1891) “విద్యాసాగర్” అతనికి సంస్కృత కళాశాల ఇచ్చిన బిరుదు. వివాహ వయస్సు పెంచడానికి కృషిచేశాడు. వితంతు పునర్వివాహాన్ని సమర్థించాడు. 1856 డిసెంబరులో ప్రథమ వితంతు వివాహం జరిపించాడు. హిందూ వితంతు పునర్వివాహ శాసనం 1856 లో వచ్చింది. దానికై విద్యాసాగర్ శ్రమించాడు. బెంగాలులో బ్రాహ్మణులలో ఒక శాఖవారిని కులీనులు అనేవారు వారికి పిల్లనివ్వటానికి ప్రతివారు ప్రయత్నించేవారు. వరకట్నంకోసం ఆ కులీన బ్రాహ్మణులు అనేకమంది స్త్రీలను వివాహమాడేవారు. ఈశ్వరచంద్ర విద్యాసాగర్ ఈ పద్ధతిని ఖండించాడు. స్త్రీ విద్యకోసం తపించాడు. ఇంగ్లీషు, బెంగాలీ భాషలను అందరూ చదువుకోవాలని అభిలషించాడు.

దయానంద సరస్వతి :- (1824-1883) వర్ణాశ్రమ ధర్మాలు ఉండాలి కాని కులాలు పోవాలన్నాడు. వేదాల ప్రామాణ్యాన్ని అంగీకరించాడు. హైందవోద్ధరణకు పాటుపడ్డాడు. ముస్లింల ప్రాబల్యాన్ని అరికట్టాడు. కనుక అతడు స్థాపించిన “ఆర్యసమాజ్” ముస్లిం ప్రాబల్యం ఉన్న ప్రాంతాలలో బలపడింది. అతడు ఏకేశ్వరోపాసి. అంటరానితనాన్ని తెగనాడాడు. నైతిక శీలంపై నొక్కుపెట్టాడు. బాల్యవివాహాలను, బహుభార్యాత్వాన్ని ఖండించాడు. వేదాలు అందరికీ అందుబాటులోకి రావాలన్నారు. విద్యాభివృద్ధి పథకాలు చేపట్టాడు.

ఆర్యసమాజ్ :- దీనిని 1875 లో దయానంద సరస్వతి స్థాపించాడు. ఆర్యసమాజ్ ముఖ్య సూత్రాలు :-

- 1) భగవంతుడు సర్వ శక్తిమంతుడు, సర్వజ్ఞుడు, సర్వాంతర్యామి.
- 2) జ్ఞానానికి మూలం వేదం.
- 3) సత్యాన్ని స్వీకరించాలి, అసత్యాన్ని విడనాడాలి.
- 4) ధర్మానుసారంగా సమస్త కార్యాలు నిర్వహించాలి.

- 5) భౌతిక సామాజిక ఆధ్యాత్మిక రంగాలలో మంచిని పెంచటమే లక్ష్యం.
- 6) ప్రేమైక దృష్టి న్యాయ దృక్పథమూ కావాలి.
- 7) అజ్ఞానాన్ని వదలి జ్ఞానాన్ని చేపట్టాలి.
- 8) స్వార్థంతోకాక సామాజిక సంక్షేమ దృష్టితో జీవితాన్ని నడుపుకోవాలి.
- 9) వ్యక్తిగత స్వేచ్ఛ ఉండాలి.
- 10) భగవంతుని జ్ఞానమార్గాన చేరగలం.

ఆర్యసమాజ్ అద్వైతాన్ని నమ్మదు. అవతారాలను విశ్వసించదు. శ్రాద్ధాదులను విడనాడింది. స్త్రీ పురుష భేదం కూడదంది. గుణకర్మ స్వభావాలను బట్టి వర్ణవ్యవస్థ ఉండాలంటుంది. ఇతరులను మతాంతరీకరణ చేయటానికి “శుద్ధి” కార్యక్రమాన్ని నిర్ణయించింది. స్త్రీ పురుషులు తమకు ఇష్టము వచ్చిన ఆశ్రమాన్ని స్వీకరించవచ్చునట. హిందూ మతాన్ని సంస్కరించుటద్వారా స్త్రీ జనోద్ధరణ చేయటానికి కొంతగా కొంత దోహదం చేసింది.

మహాత్మా పూలే : హిందూమతం చేత అణగద్రొక్కబడ్డ ఆడవారికి నుద్ధరించటానికి చుక్కానివలె నిలబడ్డ ముఖ్యులలో మహాత్మా పూలే ఒకరు. స్త్రీ విద్య కొరకై బ్రతికినన్నాళ్ళూ తపనపడ్డాడు, తోడ్పడ్డాడు కూడా. 1851 లోనే ఒక బాలికా పాఠశాలను స్థాపించాడు. భార్యకూడా పూలేకు అన్నివిధాలా సహకరించింది. అందువల్ల ఆ దంపతు లిద్దరూ కుటుంబం నుండి బహిష్కరింపబడ్డారు. ఆనాడు స్త్రీ విద్యను ప్రోత్సహించినవారిలో పూలే ముఖ్యులు. పూలే సంస్కరణవాది. వితంతువులకు పునర్వివాహాలను చేయుటకు చాలా సహాయపడ్డారు.

మహాడేవ్ గోవింద రెనడే (1842-) రాజకీయ సంస్కరణకన్నా సామాజిక సంస్కరణకు ప్రథమస్థానం ఇచ్చిన వ్యక్తి రెనడే. బొంబాయి హైకోర్టు న్యాయమూర్తి. జాల్యువివాహాలు పోవాలని, విధవా వివాహాలు జరగాలని ప్రబోధించేశాడు. స్త్రీలకు సమాన హక్కులు స్వేచ్ఛ కావాలని ప్రచారం చేసాడు. అంటరానితనాన్ని దుయ్యబట్టాడు. కులవ్యవస్థను

ఖండించాడు. అంగ్లేయుల పాలనవల్ల మేలు జరిగిందని ఆయన విశ్వసించాడు. భక్తి ఉద్యమ ప్రభావితం. కాని పరమత సహనం అతని సొమ్ము.

మహర్షి కార్వే - (1858-1962) జననం మహారాష్ట్రలో. చేపట్టింది ఉపాధ్యాయ వృత్తి. వ్యావృత్తిగా స్వీకరించింది స్త్రీ జనోద్ధరణ. ప్రథమ భార్య చనిపోతే వండిత రమాబాయి స్థాపించిన శారదాసదన్‌లో విద్య నభ్యసించిన బాలవితంతువును 1893 లో వివాహమాడాడు. 1893 లోనే విధవా వివాహ సంఘాన్ని స్థాపించాడు. 1896 హిందూ విధవల అశ్రమం స్థాపించాడు. మొదట్లో తన ఇంట్లో కొలదిమంది విధవలు ఉండి చదువుకునే వారు. అవివాహిత బాలికల విద్యకొరకు శ్రమించాడు. “అనాధ బాలి కాశ్రమం” అనే పేరుతో ఆది పుట్టింది. 1915 లో మహిళా విశ్వవిద్యాలయాన్ని నెలకొల్పాడు. మాతృభాషలో విద్య గరిపేవారు. తల్లులుగా, భార్యలుగా తమ భవిష్యత్తును దిద్దుకోవటానికి అవసరమైన విద్యను నేర్పేవారు. ఇంగ్లీషు భాషను విధిగా చదవాలి. గాంధీజీ ఏకీభవించకపోయినా మద్దతు ఇచ్చాడు. భావప్రచారం నిమిత్తం, నిధుల కోసం భారీ ఎత్తున పర్యటనలు చేశాడు. కార్వే ప్రారంభించిన విశ్వవిద్యాలయం ఇప్పుడు ఎస్.ఎస్.డి.టి. మహిళా విశ్వవిద్యాలయంగా చలామణీ అవుతున్నది. రిటైరైన తర్వాత పూర్తికాలాన్ని మహిళా విద్యావ్యాప్తికి వినియోగించాడు. ఎన్నో విశ్వవిద్యాలయాలు ఆయనకు గౌరవ డాక్టరేటులు ఇచ్చాయి. “భారతరత్న” బిరుదును ఇచ్చి భారత ప్రభుత్వం తనను తాను సన్మానించుకుంది. 104 సంవత్సరాలు జీవించి 1962 లో చనిపోయాడు. స్త్రీ జాతి ఆయనకు సర్వదా జోహారు లర్పించవలసి ఉంటుంది.

పండిత రమాబాయి (1858-1922) : “గత రెండువేల సంవత్సరాలలో పుట్టిన గొప్ప వనిత” అని ఒక ప్రముఖ విద్యావేత్త, మేధావి ఎ. బి. షా ఆమెను అభివర్ణించాడు. బ్రాహ్మణ కుటుంబంలో పుట్టింది. బెంగాలీ శూద్రుని పరిణయమాడింది. 2 సంవత్సరాలలోనే భర్తను

కోల్పోయింది. మహిళల విద్యావిషయక, సామాజిక, ఆర్థిక పురోగతికి కృషిచేసింది. హిందూ సమాజం స్త్రీని ఎంతగా న్యూనత పరిచిందో చూచిన ఆమె క్రైస్తవం చేపట్టింది. కాని ఏ ఒక్క మతశాఖకు ఆమె కట్టుబడి ఉండలేదు. “ఉన్నత కులానికి చెందిన స్త్రీ” అనే పేరు గల పుస్తకాన్ని వ్రాసి 1888 లో అమెరికాలో ప్రచురించింది. స్త్రీల హక్కుల విషయంగా ఆమె వినాడూ రాజీపడలేదు. మనుస్మృతిని ఆమె ఘాటుగా విమర్శించింది. సత్యనిరతి, నిగ్రహం, ధైర్యస్థైర్యాలు, మనోవాక్కాయ కర్మలలో పవిత్రత స్త్రీ పురుషులందరికీ సమానంగా ఉంటాయని, ఉండాలని ఆమె చెప్పింది. చిన్నతనంలోనే వివాహమయిన రక్కాబాయ్ ను కాపురానికి రమ్మని దావా వేసిన పురుషుని కేసులో రక్కాబాయ్ వైఖరిని ఆమె బలపరిచింది.

గాంధీజీ :- కొన్ని అంశాలలో తప్ప ఎక్కువగా గాంధీజీ మహిళల వికాసానికి దోహదం చేశాడు. కన్యాదానాన్ని నిరసించాడు. బలవంతంగా కన్యకు వివాహం చేయడాన్ని ఎదిరించమన్నాడు. విడాకులకు అనుకూలంగా అభిప్రాయం వెల్లడించాడు. బాలవితంతువులను పెండ్లాడమని సంస్కరణాభిలాషులను కోరాడు. నిర్బంధ వైధవ్యం అపవిత్రమన్నాడు. రాజకీయ పుద్యమంలో స్త్రీలకు చోటుపెట్టాడు. ఆయన ప్రారంభించిన ఉద్యమాలవల్ల ఉత్తేజితులై అనేకమంది మహిళలు యుందుకు ఉరికి, త్యాగాలుచేసి, బాధలుపడి తరువాత తమ ప్రజ్ఞా విశేషాలను ప్రదర్శించారు. గాంధీజీడి సంక్లిష్ట వ్యక్తిత్వం. స్త్రీలవల్ల ఆయన వైఖరి మొత్తంమీద చూస్తే అభినందనీయమే.

ఎం.ఎన్.రాయ్. : మొదట్లో హింసావాది, తరువాత జాతీయవాది, ఆ పైన మార్కిస్టుగా ఉన్న ఎం. ఎన్. రాయ్. మానవవాదిగా మారాడు. స్త్రీ పురుషుల సమానత్వాన్ని - అన్ని రంగాలలో - చాదసిన మార్క్కు అనుయాయుడుగా మహిళా వికాసానికి కృషిచేశాడు. భారతీయ సంస్కృతి పేరుతో హిందూ స్త్రీలపై విధించబడిన మౌరదురన్యాయ అంక్షలను తీవ్రంగా విమర్శించాడు. “భారతవారి ఆదర్శం” అనే పుస్తక

కంలో స్త్రీల యెడ సమాజం చూపవలసిన వైఖరిని వివరించాడు. 1940 లోనే ప్రచురితమయిన ఆ పుస్తకంలో కుటుంబ నియంత్రణయొక్క ఆవశ్యకతను నిరూపించాడు. సమాజాన్ని, అందుతో ముఖ్యంగా స్త్రీలను పట్టిపీడిస్తున్న విశ్వాసాలను తూర్పారబట్టాడు తన గ్రంథంలో. భావ వికాసానికి దోహదం చేసిన వ్యక్తి అతడు.

ఆంధ్రప్రదేశ్ లో సాంఘిక సంస్కరణోద్యమం : (1848 - 1919)

కందుకూరి వీరేశలింగం, ఆయన వత్ని రాజ్యలక్ష్మి ధన్యచరితులు. వీరేశలింగం సర్వతోముఖ ప్రజ్ఞా శా లి. నవయుగ వైతాళికుడు. సాహితీక్షేత్రంలో ఆయన ధృవతార. మూఢాచారాలను త్రోసి రాజన్నాడు. స్త్రీ విద్యకోసం, బాలలను వయోవృద్ధులకు ఇచ్చి వివాహంచేసే ఆచారాన్ని ఖండించడానికి శ్రమించాడు. ఆయన బాలవితంతువుల పునర్వివాహానికి చేసిన అనన్యకృషి, నిస్సహాయ స్త్రీలకు రక్షణ, అజ్ఞానంపై, మూఢ విశ్వాసాలపై ఎడతగని అంతులేని, దాడి తెలుగు స్త్రీల హృదయాలలో ఆయనకు గౌరవస్థానాన్ని నెలకొల్పాయి. స్త్రీ జనోద్ధరణే ఆయన జీవిత కృషి సారం. బాల వితంతువులకు వివాహాలు చేయటానికి సంఘాలు పెట్టాడు. ఆశ్రమాలు నెలకొల్పాడు. విధవావివాహ దంపతులకు నివాసాలు ఏర్పరచటానికి పనిచేశాడు. ఆ వివాహితలకు ఆ దంపతులు పురుళ్ళు పోశారు; వారి బాగోగులు చూచారు. స్త్రీ విద్యకోసం పాఠశాలలు స్థాపించాడు. మహదేవ రెనడే ఆయనను 'దక్షిణాది ఈశ్వరచంద్ర విద్యాసాగర్' అని అభివర్ణించాడు. మొదటి వితంతు వివాహం 1881 లో జరిపించాడు. తన తమ్మ స్త్రీ చరిత్రలు రి వ్రాశాడు. ప్రహసనాలను వ్రాసి సనాతన చాంధస ఆచారాలను ఎగతాళిచేశాడు. సత్యవతి చరిత్రంలాంటివి 13 స్త్రీల కథలు వ్రాశాడు. స్త్రీ పురుషుల ప్రబోధంకోసం శరీరశాస్త్రంపై గ్రంథం రాశాడు. సమాజంలో పేరుకొనిపోయిన అవినీతిని బట్టబయలు చేశాడు. ఇంతగా సమాజానికి, స్త్రీలకు తెలుగునాట సేవచేసిన మరో మహనీయ వ్యక్తి మరి ఇకలేడేమో! బ్రహ్మ సమాజ తాత్విక ధోరణి ఆయనకు ఉపకరించి నట్లున్నది.

రఘువతి వేంకటరత్నం నాయుడు :- (1882-1959) దేవదాసి

వృత్తిని చేపట్టిన కళావంతులను సంస్కరించడానికి పూనుకున్నాడు. అనాధలు, అస్పృశ్యులు వీరి ఉద్ధరణకై శ్రమించాడు. భోగం మేళాలకు న్యతిరేకంగా ప్రచారం చేశాడు.

గురజాడ అప్పారావు (1862-1915) : “కన్యాశుల్కం” నాటక రచయిత. వయోవృద్ధులైన పురుషులకు జాలికలను వివాహంచేసే ఆచారానికి అది గొడ్డలిపెట్టు. ఆయన “పుత్రడిబొమ్మ పూర్ణమ్మ” (గేయనాటిక) హృదయాలను కదిలీస్తుంది. “పురుషుల అధికారానికి లోబడి పురుషుల పెత్తందారీ తనానికి బలియై స్త్రీలు బానిసలుగా ఎలా బాధపడుతున్నారో నేను ఊహించగలను” అని 1897 లో ఆయన చెప్పినమాట ఎంత విప్లవాత్మకమైనదో! తిరుగుబాటు చెయ్యమని స్త్రీలకు పిలుపు ఇచ్చాడు. “స్త్రీ అబలకాదు. పురుషునికన్నా స్త్రీకి మానవతా భావాలు మెండు.....స్త్రీ పురుషునికన్నా ఏ విధంగా తక్కువ?” అని నిలదీసి ప్రశ్నించాడు. స్త్రీకి జరిగే అన్యాయాన్ని ఆయన సహించలేడు. ఆయన దేశభక్తి గేయం చిరస్మరణీయం. తెలుగు స్త్రీలు ఎన్నడూ ఆయనను మరచిపోజాలరు.

త్రిపురనేని రామస్వామి (1887-1943) : త్రిపురనేని రామస్వామి చౌదరి బ్రాహ్మణ మతాన్ని నిరసించి ఆర్య ఆచార్య సంస్కృతుల విశ్లేషణం చేసి పాత పురాణాలను తెగనాడి, మొదట్లో ఆస్తికుడయి, తరువాత హేతువాదిగా, నాస్తికుడుగా రూపొందాడు. త్రిపురనేని రామస్వామి అయ్యాడు. కవిరాజుగా గణితకెక్కాడు. “వివాహ విధి”ని రచించాడు. తెలుగులో పెండ్లి పద్ధతిని నిర్దేశించాడు,

గుడిపాటి వెంకటచలం (1894-1979) : ఈయన పేరు వింటే సనాతనులు మండిపోతారు. కొంతమంది ఆయనను తెగపొగుడుతారు. మరికొందరు ఆయన బూర్జువా దృక్పథమని విమర్శిస్తారు. ఆయన 1950 నుండి 1950 వరకూ సాంఘిక విషయాలపై రచనలు చేశారు. నవలలు, కథలు, నాటికలు వ్రాశారు. ఇంకా వ్యాసాలు, ఆలోచనలను వెలికితీసే “మ్యూజింగ్సు”, లేఖలు ఉన్నాయి. స్త్రీల జీవితాలను అనేక కోణాల

నుంచి దర్శించాడు చలం. స్త్రీని బానిసనుగా చేసిన పురుషాధిక్యతను చలం ప్రశ్నించాడు. స్త్రీ పురుషుల మధ్య సమానత్వమూ, సంపూర్ణ స్వేచ్ఛా ఆశించాడు. స్త్రీలయెడ చూపే వివక్షను ప్రతిఘటించాడు. ద్వంద్వ నీతిని తెగనాడాడు. చలం ఎక్కువగా మధ్యతరగతి స్త్రీలను గురించి వ్రాశాడు.

“స్త్రీని సంఘం మనుషుల్లోకాక, జంతువుల్లోకాక వస్తువులలో జమకట్టింది. స్త్రీ వస్తువు లాగ పురుషుడి ఆస్తి అయింది.”

“తనంతట తాను, తన కోసమే జీవించే అధికారం స్త్రీకి లేదు.”

“స్త్రీ జీతంలేని సంఘ బానిస”

“స్త్రీకి సంఘంలో ప్రత్యేక స్థానం లేదు. భర్తవల్లే ఆమె స్థానం నిర్ణయింపబడుతోంది.”

“ఇంట్లో అధికారాన్ని (స్త్రీకి) ఇచ్చింది పురుషుడేగా! ఏ నిముషాన్నయినా ఆ అధికారాన్ని లాక్కోగలడు ”

“భర్త బానిసత్వం నుంచి తప్పించుకోవడానికి ఒక్కటే మార్గం స్త్రీకి- ఆర్థిక స్వాతంత్ర్యం.”

“పురుషుడు-ఆత్మికంగా, రాజకీయంగా వుద్యోగరీత్యా బానిసకూడా అంటారు. ఆ బానిసకు బానిసకదా స్త్రీ.”

ఇలాంటి మాటలు చెప్పాడు చలం. సెక్సు జీవితం విషయంలో పురుషాధిక్యతను దుష్టమైనదిగా చిత్రించాడు.

“స్త్రీకూడా శరీరం ఉంది-దానికి వ్యాయామం ఇవ్వాలి. మెదడు ఉంది-దానికి జ్ఞానం ఇవ్వాలి. ఆమెకి హృదయం ఉంది - దానికి అనుభవం ఇవ్వాలి అనే సంగతి గుర్తించని ఈ దేశానికి నేను రాసే ఈ సంగతులు అర్థమవుతాయా?” ఇది చలం ఆవేదన. అందరు మహానుభావులలాగానే చలం సంక్లిష్ట వ్యక్తిత్వం కలవాడు. అతని భావాలు మౌలికంగా సరి అయినవే. కాగా అన్ని భావాలతో అందరమూ ఏకీభవించలేకపోవచ్చు.

మహిళా దళాబ్దం :- (1975-85) ఎన్నో భావాల ప్రచారానికి, స్త్రీ పురుష సమానత్వ సాధనకు, స్త్రీ స్వేచ్ఛా సముపార్జనకు ఆలోచనలకు, వధికాలకు ప్రయత్నాలకు దారితీసింది. సామాజిక ఆర్థిక రాజకీయ సాంస్కృతిక రంగాలలో సర్వతోముఖాభివృద్ధికి తోడ్పడుతున్నది ఈ పదేళ్ళ కృషి. మహిళలలో జాగృతిని రేకెత్తించింది. వారిని కార్యోన్ముఖులను చేసింది. సమకాలీన సమాజంలోని మహిళా వికాసానికి తోడ్పడిన మహనీయులను గురించి వ్రాయటం అంత సమంజసం కాదు. కాగా మహిళోద్యమం రూపురేఖలు దిద్దుకుంటున్నది. పురుషద్వేషంపైకాత, పురుషాధిపత్య ఖండనపై ఆధారపడుతున్నది. పురుష దురంహంకారాన్ని ఖండిస్తున్నది. స్త్రీని బానిసగా, వస్తువుగా, ఒక్కొక్కపుడు ద్విత్వీయశ్రేణి పౌర ప్రతిపత్తిలో ఉంచే సామాజిక వ్యవస్థపై ఆమె తిరుగుబాటు చేస్తున్నది. అన్ని రంగాలలో సమానత్వాన్ని అభిలషిస్తున్నది. స్వేచ్ఛకోసం ఆరాటపడుతున్నది. కొంత వరకు విజయం సాధించింది ఆ ప్రయత్నంలో. ఇతోధికంగా విజయ వరం వరలను అందుకోగలదు ఆమె.

నాటి జ్యోతి నేటికి వెలుగు నిచ్చింది

మానవుడు చంద్రుడి నెత్తిన కాలుపెట్టాడు. విజ్ఞానం విశ్వకవాటాలను ఛేదిస్తోంది. ఎన్నో అసాధ్యాలు సాధ్యాలవుతున్నాయి. అయినా ఈ 20 వ శతాబ్దంలో సైతం స్త్రీలు తమ బానిసత్వానికి తామే మురిసిపోతున్నారనేది నగ్నసత్యం. ఈ పరిస్థితిలో 50 సం॥ క్రిందటి నవ్యమానవవాద తత్వవేత్త ఎం.ఎన్. రాయ్ భారత స్త్రీల స్థాయిని, హోదాను ఘాటుగా విమర్శించాడు. సంప్రదాయాలను ఛేదించాడు. పురుషాధిపత్యాన్ని, స్త్రీలపై దోపిడిని చీల్చి చెండాడాడు. అద్వితీయ దూరదృష్టి గల రాయ్ అనాటి భావాలు ఈనాటికీ చెరగని ముద్రలంటే అతిశయోక్తి కాదేమో!

ఇంతవరకు స్త్రీ పురుషులు కలిసి జీవించినా వారిది వాస్తవ సహ

చర్యం కాదు. వారి సంబంధాలలో వున్న శాంతి స్త్రీకి వ్యక్తిత్వంలేని శాంతి. అంటే ఆది స్మశానశాంతి" అని భారతనారీ ఆదర్శం అనే గ్రంథంలో రాశాడు. స్త్రీ గృహదేవత, త్యాగమూర్తి, ఆధ్యాత్మిక జీవితంలో సమాన భాగస్వామి అంటూ ఆమెకు మహాన్నత స్థానం ఇచ్చారట! ఇదంతా ఆమె దాస్యానికి బంగారుపూత అని అధిక్షేపించాడు. కన్యాదానాన్ని నిరసిస్తూ కన్యపై తండ్రీకున్న యాజమాన్యపు హక్కును భర్తకు సంక్రమింప జేయడమే నంటూ అధిక్షేపించాడు.

స్త్రీ బానిసత్వం, ఉంపుడుగత్తెలాంటి స్థాయి, పురుషాధిపత్యానికి తలబగ్గి వుండడం లాంటివి పత్నీధర్మాలుగా మతంద్వారా, పురాణాలద్వారా ప్రచారం చేయడంవల్ల ఇవన్నీ నిజమని నమ్మిన స్త్రీలు తమ బంగారు సంకెళ్ళకు తామే మురిసిపోతున్నారనే బాధను వ్యక్తపరిచాడు. సీతా, సావిత్రిల కథలు ఆదర్శంగా నమ్ముతూ భర్తల కోరికలపై పిల్లల్ని కనటం సాగిస్తున్నారు. వారిని కేవలం సెక్సు సింబల్లుగా చాడుకునే హక్కు ఎవరికీ లేదు. పురుషులతో పాటు సమాన భాగస్థులుగా, సహచరులుగా సంవరించే హక్కు వుండాలని వాదించాడు. వివాహ సందర్భంగా, ఉద్యోగరీత్యా, కుటుంబ నిర్వహణలో స్త్రీకి స్వేచ్ఛ కావాలన్నాడు. సామరస్యం లేనప్పుడు విడిపోయే హక్కు స్త్రీకి వుండాలని 1935 లోనే హెచ్చరించాడు. ఆర్థిక స్వేచ్ఛ, భర్తను ఎన్నుకునే హక్కు స్త్రీకి ప్రాథమిక హక్కులుగా వుండాలని వాదించాడు. "అర్ధాంగి" అని పిలుస్తూ ఆమెకు సమానత్వ హోదాను ఇవ్వని కాపురుషులను దుయ్యబట్టాడు. సంప్రదాయ సమాజంలో భార్యను పోషించడం యజమాని ఉత్పత్తి సాధనాలను జాగ్రత్త పరుచుకోవటంలాంటి దన్నాడు. సమానత్వం ఆశిస్తున్న మహిళలకు పురుష ద్వేషం వనికీరాదనే సంగనాచులకు బుద్ధిచెప్పాడు. ఉద్యోగాలలో పురుషులతోపాటు పోటీకి దిగవద్దని హితవుపల్కే పెద్దమనుషుల వాదనను ఎండగట్టాడు. శ్రామిక స్త్రీలు, మధ్యతరగతి స్త్రీలలో కొందరు సంపాదిస్తే కాని జరగనిరోజుల్లో పురుషులు తాము పెత్తనం వహించడం హాస్యాస్పదమన్నాడు. సంతానోత్పాదక శక్తి స్త్రీల ప్రత్యేకత కనుక వారిని తమ ఉదాత్త వృత్తితో తృప్తిపడమని మోసపుచ్చే మాయదారి

“ప్రభోదకులకు” ప్రహారాలు ప్రసాదించాడు. ఇవన్నీ ఈనాటికి అనుసరణీయులుగా, ఆమోదయోగ్యాలుగా అమల్లో వున్నాయి. కాని స్త్రీలలో కొంత స్పందన, ఆలోచనా కలగటానికికారణం అలా ఆనాడు రాయ్ స్త్రీలలో వెలిగించిన జ్యోతి ఈనాటికి ప్రజ్వరిల్లుతూనే వుంది. అందుకు స్త్రీజాతి రాయ్ కి రుణపడి వుంటుంది.

మహిళా సినిమాలు : మహిళా దర్శకులు

ఫిల్మ్ టెక్నప్-88 సందర్భంగా వర్ధమాన దేశాల మహిళా చిత్రాలను జనవరి 13-21 వరకు 20 ఫీచర్ ఫిలిమ్ము, 20 చిన్న చిత్రాలు ప్రదర్శించారు. ఈ విధంగానైనా వర్ధమాన దేశాల స్త్రీల సమస్యలు అనేకం వెలికితెచ్చి ప్రేక్షకుల హృదయాలు ఝల్లుమనేలా చూపించడం ముదావహం. ఈ చిత్రాలకు అంతర్జాతీయ స్థాయిలో ఒక విలువ, గుర్తింపు ఇవ్వటానికి కారణం వైరోబి సభల నిర్ణయమే. ఈ సినిమాలన్నీ మహిళా దర్శకులచేత చిత్రీకరింపబడటం మరో గొప్ప విశేషం. ఇందులో ఇండియా, బెజిత్, లెబనాన్, అర్జంటైన్, కొలంబియా, నైజీరియా, శ్రీలంక, చిలి, వైనా దేశాల చిత్రాలు వున్నాయి. వాటిలో కుటుంబపరమైన స్త్రీల సమస్యలు-నిరాదరణ, నిరసన, ఇంటా బైటా పెట్టిచాకిరి, స్త్రీలపై అత్యాచారాలు లాంటివి కొన్ని వున్నాయి. మహిళాభ్యుదయానికి సంబంధించిన అనేక అంశాలను, వారి జీవిత సమస్యలను నిశిత పరిశీలనా దృష్టితో చిత్రీకరించిన సినిమాలు ఈ వుత్సవంలో హెచ్చుసంఖ్యలో వున్నా, వ్యతిరేఖాభిప్రాయాలు లేకపోలేదు. ప్రజలనుండి విభిన్నాభిప్రాయాలు కొన్ని వెలువడ్డాయి. వర్క్కుసాపుల్లో, చర్చల్లో అనేక బేధాభిప్రాయాలు వినడం జరిగింది. చిత్రనిర్మాణంలో, మార్కెటింగులో మహిళలకు ప్రోత్సాహం లేదని దర్శకులు ఆరోపించారు. మహిళా దృక్పథం వుంటుంది కాని, మహిళా చిత్రాలుండవని పెద్ద వాగ్వివాదం చలరేగింది. మహిళా దర్శకులంటే మామూలు దర్శకుల స్థాయి లేనివారనడం సహించరాని విషయమనే

వాదన వినవచ్చింది. చిత్రంలోని విలువలనుబట్టి దాని అంతస్తు నిర్ణయించాలి కాని దాన్ని తీసింది స్త్రీయూ, పురుషుడా అనే చూపు అనారోగ్య కరమని ఒక దర్శకురాలు ఘట్టిగా నిర్వచించింది. అంతేకాదు స్త్రీల కష్టాల గురించి వారి సమస్యల గురించి ఈ పితృస్వామ్య వ్యవస్థలో స్త్రీల దృక్పథం వేరుగా వుంటుందికనుక స్త్రీలే స్త్రీల చిత్రాలను సమర్థవంతంగా నిర్మించగలరని కొందరు వాదించారు.

మహిళలు మాత్రమే మహిళా సమస్యలు అవగాహన చేసుకోగలరా, అనేదొక ప్రశ్న. కాగా పురుషులుకూడా స్త్రీల స్థితిని అర్థంచేసుకోగలరనేది నిర్వివాదాంశం. అందువల్ల ఎవరు దర్శకత్వం వహించారనేదానికన్నా మహిళా సమస్యలను నిర్దుష్టంగా ఎవరు వెలికి తెచ్చారనేది గీటురాయి కావాలి. ఆ దృష్టితో మహిళా చిత్రాలను ఎన్నికచేస్తే న్యాయంగా వుండేది. 40 చిత్రాలలో సగంకన్నా పూర్తిగా మహిళా విమోచనపై కేంద్రీకరించినవి లేవని చెప్పవచ్చు. కొన్ని చిత్రాలు సామాజికపరమైనవి అంటే స్త్రీ పురుషు లిద్దరికీ సంబంధించినవి వున్నాయి. ఏది ఏమైనా వర్తమాన దేశాల స్త్రీల చిత్రాలు ఈ ఫిలిమోత్సవంలో ప్రత్యేకంగా ప్రదర్శించటం స్త్రీ జనాభ్యుదయానికి తొలిమెట్టు. ఒక క్రొత్త శాఖకు ఊపిరి పోసి ప్రాణ ప్రతిష్ట చేయటం ఈ వత్సవానికి హైలైట్.

వర్తమాన మహిళా చిత్రాల విలువలను మరికొన్నింటిని గమనిద్దాం. “ఇండియా కేబరా” అనే భారతీయ చిత్రానికి మీరానాయర్ దర్శకత్వం వహించింది. ఇందులో నైట్ క్లబ్బుల్లో అర్ధనగ్నంగా నృత్యం చేసే డాన్సరంటే పతిత అని, గృహిణి అంటే పరమ పతివ్రత అనే మన సంప్రదాయంలో నాటుకుపోయిన అపోహలను తొలగించడానికే ఈ చిత్రం తీశానని ఆమె అన్నది. భర్త త్రాగుబోతై తిరుగుతున్నందున ఇల్లు గడుపుకోటానికి ఈ వృత్తి స్వీకరించిన ఒక స్త్రీ జీవితగాథే “ఇండియా కేబరే”.

“ఓరియాన” అనే స్త్రీ కష్టమయ జీవిత వృత్తాంతం ఈ సినిమాలా ప్రదర్శించింది దర్శకురాలు ఫినాటారేస్. ఇందులో ఓరియాన చిన్ననాటి

జీవితం, ఆమె తన సవతి కుమారుని అభిమానించడం, ప్రేమించడం, ఆమె తండ్రి ఆమె ప్రేమను చంపడం జరుగుతుంది. ప్రేమకు అవధులు వుండవని, స్త్రీ హృదయం ప్రేమను ఆశించటం సహజమని ఈ చిత్రం తెలియజేస్తుంది.

గరల్ ఇన్ రెడ్ :- అనే చైనా చిత్రానికి లుషియా దర్శకురాలు. ఆన్ రాన్ అనే పిల్లకు నితి నిజాయితీలపై మక్కువ, స్వతంత్రాలోచనా వ్యక్తిత్వం, విద్యా వివేకాలు, హేతుత్వంలాంటి లక్షణాలు స్వతహా ఆ పిల్లలో వున్నాయి. చైనాలో ఇటీవల యువకుల్లో వస్తున్న మాడ్చుకు ఈ చిత్రం ప్రతీక.

తెయిలా అండ్ ది ఉల్ఫ్స్ :- ఈ సినిమాలో పాలస్తీనా, లెబనాన్ దేశాల్లో యుద్ధ సమయాల్లో స్త్రీలు పురుషులకు చేసే సహాయ, సహకారాలు ప్రదర్శించారు. యుద్ధాలలో, విప్లవాలలో, త్యాగాలలో అష్ట కష్టాలుపడి ప్రాణాలకు తెగించి పోరాడే స్త్రీలు యుద్ధాలు ముగిసి శాంతి యుత వాతావరణం రాగానే అస్వతంత్రులయి పోతారు. చివరికి ఆ స్త్రీలు ముసుగులు తొలగించుకొని స్వేచ్ఛచైపు పయనిస్తున్నట్లు కథ ముగుస్తుంది. లెబనాన్ దేశపు ఈ చిత్రానికి హినిసేర్ దర్శకురాలు.

31-బేరంగలేన్ :- ఒక ఆంగ్లో ఇండియన్ టీచరు భర్తకు దూరమై పోతుంది. కన్నకూతురు పిల్లని విడిచి భర్తతో వెళ్ళిపోతుంది. తనవల్ల ఆక్రమం పొందిన శిష్యులు సైతం నిరాదరణ చేస్తారు. స్కూలు అధికారులు, విద్యార్థులు గౌరవించరు. సమాజంలో వైమనస్యతా భావాన్ని ఈ టీచరుద్వారా డైరెక్టు అసర్డానేస్ చిత్రీకరించింది. ఈ జీవిత నగ్న సత్యం స్త్రీలకే కాదు పురుషులకు సైతం వయస్సుమళ్ళిన ప్రతి వ్యక్తికీ సంభవిస్తుంది. ఈ ఇండియన్ చిత్రం మహిళా సమస్యలను తన కథావస్తువుగా స్వీకరించలేదని చెప్పాలి.

నోబడిస్ వైఫ్ :- ఒక ధనవంతుని భార్య భర్త ఆక్రమ జీవితానికి రోతపుట్టి పిల్ల లిద్దరిని విడిచిపెట్టి పోతుంది. తనకు తటస్థపడిన

పురుషులు అందరూ ఆమె యడల కపటప్రేమ నటిస్తే ఒక్కొక్కరినీ విడిచి పెట్టి పోతూ స్వతంత్రతను నిలబెట్టుకుంటూ ఏ వక్కరికీ చెందకుండా మిగిలిపోతుంది. దక్షిణ అమెరికా దేశపు ఈ చిత్రాన్ని 4 సం॥లు సెంసార్ బోర్డు నిషేధించింది. స్త్రీని వ్యక్తిగా, మనిషిగా ప్రేమించిన వానినే భర్తగా స్వీకరించాలని ఈ చిత్రంద్వారా దర్శకురాలు “మేరియా రూసా” సందేశం ఇచ్చింది.

స్పర్శ :- ఒక గ్రుడ్డి పిల్లల స్కూలు ప్రెన్సిపాల్ అనిరుద్దు పర్మార్, ఒక బాలవితంతువుల అనురాగ, ఆత్మీయతలను విరజిమ్మే కథాంశమే స్పర్శ. ఇందులో అంధుని న్యూనతాభావం, స్త్రీ ప్రేమ, త్యాగం ప్రతిఫలిస్తాయి. ఈ ఇండియన్ చిత్రానికి “శాయి వరంజపే” దర్శకురాలు.

బ్రూటల్ :- మోనికా అనే ఒక యువతిని “రేప్” చేశాడొక యువకుడు. తర్వాత అతనితో ఆమె పెళ్ళి జరిపారు తల్లిదండ్రులు. మోనికాను భర్త అతి దుర్మార్గంగా, క్రూరంగా చిత్రహింసలు పెట్టేవాడు. అదీచాలక తన స్నేహితు లిద్దరూ రోజూ ఆమెను అనుభవించేవారు. ఈ దాధలు భరించలేక ఒకరోజు ఆ ముగ్గుర్నీ హత్యచేస్తుంది ఆమె ఒక గదిలో. ఆ వెంటనే మోనికా నిశ్చేష్టురాలయిపోతుంది. కొందరి పురుషుల్లో వుండే హింసాప్రవృత్తి, సాడిష్టు మనస్తత్వం ఈ ఫిలిప్పైన్ చిత్రంలో చూపింది దర్శకురాలు మేరియా-డయజు.

ఫణీయమ్మ :- ఒక బాలవితంతువు జీవిత వాస్తవ గాధను చిత్రించింది ఈ కన్నడ చిత్రం. 9వ ఏట వివాహమైన ఈమె 11వ ఏట వితంతువయింది. అప్పుడే ఆమెకు శిరోముండనం చేయించి కురూపిని చేస్తారు. కొన్నేళ్ళ తర్వాత ఆమె చెల్లెలు విధవరాలైంది. కాని ఆమె సంప్రదాయాలకు “గుడ్ బై” చెప్పి పునర్వివాహమాడి బిడ్డను కంటుంది. ఈ చిత్రంలో వాస్తవికత ఆదర్శవాదం మేళవింపుచేసి స్త్రీ జనాభ్యుదయానికి ప్రేరణ ఇస్తుంది దర్శకురాలు ప్రేమాకరంతి.

గై జిన్ :- బ్రెజిల్ దేశానికి అనేక దేశాలవారు జీవనోపాధి నిమిత్తం

వలనవచ్చినప్పుడు అక్కడి యజమానుల చిత్రహింసలు వారి మానవత్వ భావ రాహిత్యం ప్రస్ఫుటంగా గోచరిస్తాయి. జమిందారి విధానం అమల్లో వున్న ఏ దేశంలోనైనా ఇలాంటి కష్టాలు వస్తూనే వుంటాయి.

పీట్రీయా మాడ :- తమ ప్రియమైన బ్రెజిల్ దేశానికి అధ్యక్షుని ఎన్నిక సమస్య ముఖ్యభూమికగా భావించిన (యమసాకి దర్శకత్వం క్రింద) కెరాలినా అనే 20 సం॥ యువతి కథే ఈ చిత్రం. కెరాలినా గోయస్, రోబా అనే ఇద్దరితో సంబంధం పెట్టుకుంటుంది. ఆమెకు రోబా వల్ల గర్భంవస్తుంది. అవివాహిత మాత కావటానికి ఆమె సిద్ధపడుతుంది. కడకు “గోయస్” ఆమె శిశువుకు తానే తండ్రినని ప్రకటించుకుంటాడు.

షెల్టర్ :- గుడిశలను మున్సిపల్ సిబ్బంది గడ్డపారలతో త్రవ్వి పారేయటం, షేదలమీద ఈ సిబ్బంది అశనిఘాతంలాగా విరుచుకుపడటం ఈ చిత్రంలో చూపించారు. ఇళ్ళకు నోచుకోని ఈ దౌర్భాగ్య జీవులను గుడిశవాసులుగా మార్చిందెవరు? ప్రత్యామ్నాయ వసతి చూపకుండా వారి గుడిశలను కూల్చడం న్యాయమా ?

సోఫార్ ఫ్రం ఇండియా :- పెళ్ళయిన 20 రోజులకే పొట్టకోసం అమెరికా వెళ్ళి అక్కడ పత్రికలమ్మి జీవీస్తాడు అశోక్. రెండేళ్ళకు తిరిగి వచ్చిన భర్తకు పుత్రుని ప్రసాదిస్తుంది భార్య. ఇక్కడి మిత్రుల, బంధువుల ఆప్యాయతకు ముగ్ధుడైన అశోక్ తన దేశంమీద అభిమానం పెంచుకుంటాడు. రెండు విభిన్న దేశాల నాగరికతలను, సంస్కృతులను విడమరించి చూపే ఈ చిత్రం విదేశాలపై మోజుచూపే వారికి ఒక హెచ్చరిక ఇస్తుంది.

ది ఫ్రెండ్స్ :- ఒక భూస్వామి సోదరి ఒక పాలేరును పెళ్ళాడుతుంది. అది ఇష్టంలేని భూస్వామి బావను అష్టకష్టాలుపెట్టి చివరికి చంపిస్తాడు. భూస్వామి కుమార్తె పాలేరు కుమారుని ప్రేమిస్తుంది. తండ్రి అన్యాయాలను అసహ్యించుకుంటుంది. తండ్రి భూస్వామి ఇల్లు తగల పెట్టించాడు. మేనల్లుడు మామను, ఆమె కూతుర్ని ద్వేషిస్తాడు. వగవడ

త్రాడు. కాని మామతాతురు పుట్టింటిని విడిచి తనదగ్గరికి వచ్చినప్పుడు మెఱి పేసుకు స్పందించి స్వీకరిస్తాడు. నిజమైన ప్రేమ, స్నేహం ద్వేషాన్ని జయిస్తాయనే ఈ చిత్రంలోని భావం సార్వజనికం, సార్వకాలికం, వర్గ స్వభావం, దౌర్జన్యం, క్రౌర్యం నిజమైన స్నేహం వున్నప్పుడు వాటిని అధిగమిస్తాయనే భావాన్ని దర్శకురాలు సుమిత్రా పెరిస్ చిత్రీకరించింది. సింహళదేశ సామాజిక వాతావరణం, భారతీయ పరిస్థితులకు భిన్నంకాదు. కనుక ఈ చిత్రం ఎంతో నచ్చుతుంది.

పై విధ్యంతో కూడిన కొన్ని మహిళా చిత్రాలను పరిశీలిద్దాం. “బ్రిక్ మేకర్సు” అనే కొలంబియా చిత్రంలో ఒక కుటుంబ సభ్యులు 14 మంది రోజంతా శ్రమపడి ఇటుకలను తయారుచేసినా చాలీచాలని వరు మానం రావడం చూపించారు. ఇటుకల ధరలో పదిశాతం మాత్రమే కూలి కింద వీరికి ముడుతుంది. కార్మికుల జీవితాన్ని హృదయ విదారకంగా ప్రదర్శించారు దర్శకులు మార్తా, జొగ్గేలు.

శాండీవిచ్ఛ :- ఇందులో ఈజిప్టు దేశపు దుర్భర దారిద్ర్యాన్ని ఎత్తిచూపింది “ఎట్ ఎట్-అట్ నాది” అనే దర్శకురాలు. ఒక బీదరాలు తన బిడ్డకిచ్చిన రాట్టె అతికష్టంమీద విరిచి మధ్యలో మేకపాలు పిండి ఆ పొడి పైన కప్పి కలిపి తింటాడు. దరిద్రం ఈ చిత్రంలో పరాకాష్ఠను చేరు తుంది. మన దేశంలో గట్టి జొన్నరాట్టెలు తినే బీదస్థితి ఇదే.

ది రాంగ్ ఎండ్ ఆఫ్ ది రోప్ :- నారతో త్రాళ్ళు తయారుచేసే స్త్రీల పరిస్థితులను చిత్రించిన శ్రీలంక ఫిలిం ఇది. ఇందులో ఈ కుటీర పరిశ్రమలో 25 వేలమంది స్త్రీలు పనిచేస్తూ వుంటారు. మధ్య దళారీలు, యజమానులు వారి శ్రమను దోచుకోవటంపై చిత్రీకరణ బాగుంది. యంత్రాలు పెట్టాలని ఆలోచిస్తున్న పెట్టుబడిదార్లపై ప్రతిఘటనకు పూను కుంటారు ఈ స్త్రీలు. స్త్రీల జాగృతిని ప్రకోపింపజేసే చిత్రంగా దీన్ని మనం పేర్కొనవచ్చు.

షాబానో కేసు తీర్పు : స్త్రీ జాతికి మేలుకొలుపు

సమాజంలో పీడితులకు, తాడితులకు ఏమాత్రం మేలు కలిగినా పెత్తందార్లు సహించలేరు. ఎవరైతే అణచివేతకు గురి అవుతున్నారో వారిచేతనే “సంస్కరణలు మొక్కొద్దు; విప్లవం మాకు అనవసరం; మార్పు మాకు అక్కరలేదు.” అని ఆందోళన చెయించడం పీడించేవారి కుటల నీతి. ఇది అనాదిగా వారు అనుసరిస్తున్న విధానం. షాబానో కేసుపై వచ్చిన వ్యతిరేకత ఈ సత్యాన్ని రుజువు చేస్తుంది. ఈ వైఖరి కేవలం ముస్లింలకు మాత్రమే పరిమితం కాదు. 1951లో హిందూకోడ్ బిల్లు చర్చకొచ్చినప్పుడు కరవత్రస్వామిజీ నాయకత్వాన “హిందూ మతోద్ధారకులు” 90 వేల మంది స్త్రీలను పార్లమెంటు వద్దకు అసమ్మతి సూచకంగా ఊరేగింపుగా తీసుకెళ్ళారు. స్త్రీజాతికి స్త్రీలచేతనే అపకారం చెయించడం ప్రత్యాఘాతక క్తుల ఎత్తుగడ. ఇది స్త్రీజాతిని అవమాన పరచడమేకాక మానవ విలువలను త్రోసిరాజనడంగా భావించాలి. అందు వల్ల ముస్లిం మేతర స్త్రీలు, కార్యకర్తలు కూడా తమ మత నమ్మికలను ప్రకృకునెట్టి తోటి మహిళాలోకానికి తోడ్పడాలి. ఇది మన కనీస విధ్యుక్త ధర్మం.

ఇండోర్ కు చెందిన షాబానోకు 1952లో మహమ్మద్ అహమ్మద్ ఖాన్ తో వివాహమయింది. వీరికి ముగ్గురు పుత్రులు, ఇద్దరు పుత్రికలు కలిగారు. షాబానో వయస్సు 68 సంవత్సరములు. 1975లో భర్త ఆమెను ఇంట్లోంచి వెళ్ళగొట్టాడు. ఏప్రిల్ 1978లో నెలకు రు. 500 మనువర్తి ఇమ్మని మేజిస్ట్రేటు కోర్టులో ఆమె పిటీషన్ పెట్టింది. 3-11-78న భర్త ఆమెకు తలాక్ ఇచ్చాడు.

భర్త వాదనలోని ముఖ్యాంశాలు :- 1) విడాకులు ఇవ్వబడింది కనుక మనువర్తి ఇవ్వనక్కరలేదని, 2) నెలకు 200 రు. చొ॥ రెండు సం॥ ఇచ్చానని, 3) ఇద్దరు కాలంలో 3 వేలు మహర్ క్రింద చెల్లించాను కనుక ఇక ఇవ్వనక్కరలేదని వాదించాడు. అయినా ఆమెకు నెలకు 25 రు॥

మనువర్తి క్రింద ఇమ్మని మేజిస్ట్రేటు తీర్పు చెప్పాడు. భర్త పెంటనే హైకోర్టు కెళ్ళి షరియత్ చట్టం (ముస్లింలా) క్రింద చెల్లించ నక్కరలేదని వాదించినా మధ్యప్రదేశ్ హైకోర్టువారు మనోవర్తిని నెలకు 175 రూ. 20 పైసలకు పెంచారు. ఆ తర్వాత భర్త సుప్రీంకోర్టుకు అప్పీల్ చేశాడు. అక్కడ కూడా ఆమెను విజయం వరించింది.

సుప్రీం కోర్టు తీర్పులోని ముఖ్యాంశాలు ఇలా వున్నాయి. (1) ఈ కేసుకు తాజ్మాంగపరమైన ప్రాముఖ్యత లేకపోలేదు. సంప్రదాయబద్ధంగా అన్యాయానికి గురిఅయిన వర్గాలకు సివిలు, క్రిమినల్ తీర్పులు చాలా ముఖ్యమైనవి. స్త్రీలు అలాంటి వర్గం. మనువు “నస్త్రీ స్వాతంత్ర్య మర్హతి” అన్నాడు. స్త్రీలు స్వాతంత్ర్యానికి తగరన్నమాట. “స్త్రీని నీచంగా చూడడమే ఇస్లాంలో బలహీనత” అని ఎడ్వర్డు విలియం లేన్ అనే ఆయన “ఖుర్-ఆన్” లోని కొన్ని భాగాలు అనే పుస్తకంలో 1843లో రాశాడు. అందులో ప్రవక్త ఇలా అన్నట్లు వుంది. “వంకరగా వున్న ప్రక్క టెముక లోంచి స్త్రీ తయారుచేయబడింది. దాన్ని తిన్నగా సరిచేయబోతే అది విరుగుతుంది. కనుక భార్యలను దయగా చూడవలసింది” అంటే వంకర అయిన స్త్రీని బాగుచేయలేమని దీని భావం.

2) ముస్లిం ధర్మశాస్త్రం ప్రకారం విడాకు లివ్వబడిన భార్యకు భర్త మనవర్తి ఇవ్వనక్కరలేదా? కారణాలు మంచివై నా, చెడ్డవై నా, అసందర్భమైనా భార్యను శ్యజించటానికి ముస్లిం భర్తకు హక్కువున్నది. నిజానికి అతడు ఏ కారణాన్ని తెలియజెప్ప నక్కరలేదు. “ఇద్దరు” కాలంలో నామమాత్రపు భృతి ఇచ్చిన పురుషుడు ఈ హక్కును పొంద గలడా? ఏదో కొంత మొత్తం ఇద్దరుకాలంలో భరణంగా చెల్లించినంత మాత్రాన ఆమె జీవించటానికి తగినంత మొత్తం తర్వాత యివ్వ వలసిన బాధ్యత తొలగిపోతుందా? విడాకులు ఇచ్చినందువల్ల భర్త ఆమెకు ఏదైనా మొత్తం చెల్లించనక్కరలేదా? అన్నారు కోర్టువారు. ఈ ప్రశ్నలు బాధాకరంగా వున్నా చాలా ముఖ్యమైనవి.

3) క్రిమినల్ ప్రొసీజర్ కోడ్ 125 సెక్షన్ ముస్లింలకుకూడా వర్తి

స్తుందా అనేవిషయమై సుప్రీంకోర్టు మునుపే తీర్పు చెప్పింది. ఫజుల్ హుస్సేన్ ఎదిరి ఖాదర్ వలీ (190 సుప్రీంకోర్టు 1750) తీర్పులో 125 సెక్షన్ ప్రకారం విడాకులు పొందిన ముస్లిం స్త్రీ భరణం పొందవచ్చని చెప్పబడింది. తర్వాత అతి పెద్ద ధర్మాసనం నుండి ఈ షాబాన్ కేసు తీర్పు వచ్చింది.

4) భర్తకు తగినంత రాబడి కాని లేక సంపద కాని వున్నప్పుడు, భార్య తనను తాను పోషించుకోలేనప్పుడు, భర్త భార్యను పోషించడానికి నిర్లక్ష్యం చేసినా, నిరాకరించినా నెలకు 500 రూ. మించకుండా భార్యకు మేజిస్ట్రేటు భరణం ఇప్పించ వచ్చునని సెక్షన్ 125 Cr.P.C. లో వుంది. ఆ సెక్షన్ క్రింద ఇవ్వబడిన 'బి' అనే వివరణ ప్రకారం భర్త చేత విడాకులు ఇవ్వబడిన స్త్రీ లేక భర్త నుండి విడాకులు పొందిన స్త్రీ ఇరువురూ "భార్య" అనే పదం యొక్క నిర్వచనం క్రిందికి వస్తారు. మరల వారు వివాహ మాడేవరకు అలాగే పరిగణింపబడతారు.

5) విడాకులు పొందిన స్త్రీ మేజిస్ట్రేటు వుత్తరువుకు పూర్వంకాని. తర్వాత కాని వారి వారి మత ధర్మశాస్త్రం, లేక ఆచార ప్రకారం విడాకులకుగాను చెల్లించాల్సిన మొత్తాన్ని తీసుకొన్నచో మేజిస్ట్రేటు పూర్వపు వుత్తరువును రద్దు చేయవచ్చని సెక్షన్ 127 (1) (b) ప్రకటిస్తున్నది.

6) 125 (1) (b), 127 సెక్షన్లు అందరి మతస్తులకు వర్తిస్తాయి. వాటిలో కక్షిదారుల మతాలను పేర్కొనలేదు. ఇది "క్రిమినల్ లా" కు సంబంధించినది. పోషణ, జరుగుబాటు లేని వారికి వెంటనే సహాయం అందించటానికి ఇది ఉద్దేశింపబడినది. వేరు వేరు మతాల వారికి సివిల్ వ్యవహారం ద్వారా మనవర్తి పొందటానికి వేరు వేరు శాసనాలు వున్నాయి. సమాజంలో అనాధలు తిరుగుబోతులు వుండకుండా చెయ్యటానికి ప్రతి వ్యక్తి తన దగ్గర బంధువులను పోషించాలనే లక్ష్యంతో (125 సి. ఆర్. పి. సి.) వ్యక్తి మీద ఈ బాధ్యత వుంచబడింది. ఇది ఆ వ్యక్తికి సమాజం యొడల వున్న బాధ్యత. ఇది శాసనం యొక్క నైతిక దృక్పథం. నీతిని మతంతో ముడి పెట్టటానికి వీలులేదు.

విడాకులు పొందిన స్త్రీ ని భార్యగా పరిగణించి నందువల్ల ముస్లిం స్త్రీలు కూడా ఆ సెక్షన్ పరిధిలోకి వస్తారు. అందువల్ల 125వ సెక్షన్ పూర్తిగా లౌకిక స్వభావం కలిగి వున్నది.

7) గతంలోని స్త్రీల తిరుగుమోతు తనాన్ని నిరోధించటానికి, సామాజిక ప్రయోజనానికి ఆ తీర్పు వుద్దేశించబడినదని 1963లో సుప్రీం కోర్టు జడ్జి సుబ్బారావు గారి తీర్పు కూడా వుంది. కనుక ఇది కక్షిదారుల మత ధర్మ శాస్త్రాలతో సంబంధం లేనిదని 1970లో మరో తీర్పు ఇచ్చింది సుప్రీంకోర్టు. అందువల్ల మత ధర్మశాస్త్రానికి ఈ సెక్షన్ కు వైరుధ్యం వున్నదని భావించినప్పటికీ 125 క్రింద మనవర్తి ఇవ్వవచ్చని స్పష్టంగా, నిర్వంద్యంగా ప్రకటించటానికి ఇలా చెప్పాం అని జడ్జి మెంటులో న్యాయ మూర్తి చంద్ర చూడ్ వాశారు.

పై జెప్పిన వివరణలో వైరుధ్యం వున్నదని భర్త తరుపున వాదన జరిగింది. దానిపై కోర్టువారు ఇలా అన్నారు. “ముల్లా, తయాబ్జీ, డా॥ పరాస్ దివాన్లు వీరు ముగ్గురూ ఆధికారికంగా ముస్లింలపై గ్రంథాలు రాశారు. వాటి ప్రకారం మూడు నెలలకు (ఇద్దత్) మాత్రమే భర్త మనవర్తి ఇవ్వాలివుంటుంది. వీటిలో తనను తాను పోషించుకోలేని విడాకులు పొందిన స్త్రీ విషయం లేదు. భార్యకు కాని, విడాకులు పొందిన స్త్రీకి కాని అన్ని పరిస్థితులలో, అన్ని కాలాలలో మనవర్తి ఇవ్వాలా లేదా అని కాదు ప్రస్తుత సమస్య. 125 సెక్షన్ క్రింద వచ్చే కేసులు మాత్రమే ఈ దృష్టితో విచారిస్తున్నాం”. అంటూ మరి కొన్ని వుదాహరణలు ఇచ్చారు. 15-21 ఖర్-అన్ నుండి చెప్పబడిన వాక్యములను బట్టి విడాకులు పొందిన స్త్రీకి మనవర్తి ఇవ్వవలెనని స్పష్టం అవుతోంది. మహర్ చెల్లించబడినది కనుక మహర్ విడాకులకుగాను ఇచ్చినట్లు ఎంచు కొని మెజిస్ట్రేటు ఇచ్చిన వుత్తరువును రద్దు చేయమని భర్త తరుపున వాదించబడినది. “ఈ వాదనను మేము అంగీకరించబోము”. అన్నది సుప్రీం కోర్టు. న్యాయమూర్తి ఆలోచన ఇలా సాగింది. “వివాహం చేసు కున్నందుకు ప్రతిఫలంగా భార్యకు ఇవ్వబడిన పైకంగాని, అస్త్రీగాని మహర్ అంటాం”. అని ముల్లా అన్నాడు. దివాన్ దీన్ని విమర్శించాడు.

ఈ మహర్ గౌరవంగా ఇవ్వబడేది. ఇది విడాకులు ఇచ్చినప్పుడు చెల్లించబడుతుంది కాని విడాకులకు ప్రతిఫలం కాదు. మహారును ప్రతిఫలంగా నిర్వచించినా లేక గౌరవ చిహ్నంగా పరిగణించినా అది విడాకులకు ప్రతిఫలితం కాదు; గౌరవ చిహ్నం కాదు. ప్రతి కేసులో న్యాయాన్ని ప్రకటించడము అనే విధానం కన్నా అందరికీ న్యాయం చేకూర్చే పద్ధతి మంచిదని కోర్టు చెప్పింది. “ముస్లిం ధర్మశాస్త్రం” అనే పుస్తకంలో డా॥ టహర్ మహమ్మద్ కామన్ సివిల్ కోడ్ కావాలని వ్రాశాడు. “ముస్లిం దేశాలు ఇకమందు ఎదుర్కోవలసిన సమస్య ఏమంటే ముస్లింలా పరిణామానికి లోను అవుతుందా లేదా?” అని ఆలం ఇగ్బత్ ప్రశ్నించారు. పాకిస్తాన్ వివాహానికి, కుటుంబానికి సంబంధించిన శాసనాల విషయమై ఒక కమిషన్ కు నియమించింది. అందులో “మధ్య వయస్కులైన స్త్రీలు అనేక మంది అక్రమంగా విడాకులకు లోనయి తమ పిల్లలకు, తమకూ తిండి లేకుండా వీధులలో తిరుగాడు వలసిన పరిస్థితి రాదు” అని ఆ కమిషన్ రిపోర్టులో వ్రాశారు. ఆలం ఇగ్బత్ ప్రశ్నను కూడా వుదహరించారు. ఈ రిపోర్టు మనవర్తి ఇవ్వాలనే వాదనను బలపరుస్తున్నదని జడ్జిలు ఈ తీర్పులో వుదహరించారు.

చివరికి అప్పీలు త్రోసివేయబడి హైకోర్టు తీర్పును ఖాయంచేసింది సుప్రీంకోర్టు. ఇంకా పదివేలు ఖర్చులక్రింద మాజీ భర్త షాబానోకు చెల్లించాలని, అవసరమైతే ఆమె పరిస్థితులు మారితే ఆమె తనకు మనోవర్తిని పెంచమని కోరవచ్చునని జడ్జిమెంటులో చంద్రచూడు స్పష్టికరించారు.

ఇక జ్వాల ముట్టుకుంది. అఖిల భారత ముస్లిం మతధర్మశాస్త్ర బోర్డు ప్రధానికి వినతి పత్రం సమర్పించింది. అందులో 125 సెక్షన్ల సూత్రం ముస్లింలకు ఇచ్చిన మతస్వేచ్ఛను భగ్నపరుస్తుందని ఆ బోర్డు వాదిస్తోంది. ఒకే పౌరశాసనం కావాలని 44వ రాజ్యాంగం ఇస్తున్న ఆదేశం జాతీయ సమైక్యతకు భంగకరమని గగ్గోలు పెడుతోంది. ఈ తీర్పు “షరియత్”ను అవమానిస్తోందనే ఆరోపణతో ఆందోళన ప్రారంభించింది. ప్రధాన మంత్రితో జరిపిన సంభాషణలో మతసంస్థలద్వారా అలాంటి స్త్రీల పోషణా బాధ్యత ముస్లిం సమాజం తీసుకునేటట్లు చేస్తామని

కూడా ప్రకటించారు. ఇదంతా కాక మౌల్వీలు, ముల్లాలు, మతగురువులు షాబానోకు బోధించి, కోప్పడి, బెదిరించి ఆమెచేతనే ఈ తీర్పు రద్దుచేయమని అడిగించినట్లు వార్తలు చదివాము.

ఒకేఒక వ్యవహార సంహిత వుండాలనేది ముఖ్య సమస్య. ఆ సమస్యను గురించి ఆలోచించమని ఈ తీర్పుద్వారా ఈ కేసులో జడ్జిలు హితవు చెప్పారు. భారత శిక్షాస్పృతి అందరికీ వర్తిస్తుంది. వివాహము, దత్తత, వారసత్వం లాంటివి మతధర్మశాసనాంశాలు. కాని క్రిమినల్ ప్రొసీజరు కోడ్ అన్ని మతాలవారికి వర్తిస్తుంది. దానిప్రకారం భర్తకాని, మాజీ భర్తకాని స్త్రీ పోషణాభారానికి వాధ్యత పహించాలి. ఈనాడు సనాతన ముస్లింలు 12వ సూత్రం వర్తించరాదంటున్నారు. ఇది మున్నుందువారు చేయబోయే పోరాటాలకు, ఉద్యమాలకు నాంది. ఈ విషయంలో ప్రభుత్వం వారికి తలవొగ్గితే ముసల్మాన్లు చేసే నేరాలకు మత న్యాయస్థానాలు, లేక మత గురువులు మాత్రమే శిక్ష విధించాలని వాదించవచ్చు. కనుక దీనిని అంగీకరించడానికి వీలులేదు.

ముఖ్యంగా ఇది స్త్రీ జాతికి సంబంధించిన సమస్య. స్త్రీలను బురఖాలలో వుంచి, విద్యా విజ్ఞానాలకు దూరంచేసి సామాజిక కార్యక్రమాలలో వారికి ప్రవేశం లేకుండా చేస్తున్న పురుషులు ఈ తీర్పువల్ల ముస్లిం స్త్రీలు తమ ఆధిపత్యాన్ని ఎదిరి స్త్రీలని వణికిపోతున్నారు. అందుకే ఈ ప్రతిఘటన. అంతే కాదు. ముస్లిం స్త్రీలలో స్వతంత్రతాభావాలు పెరిగి వారు తతిమ్మా మతాల భారత స్త్రీలతో కలిసి మతగురువుల దౌష్ట్యాన్ని ఎదుర్కొంటారని, ముస్లిం మతతత్వంపై ఆధారపడిన ముస్లిం ఐక్యత నశిస్తుందని ముస్లిం రాజకీయ నాయకుల ఆందోళన. తమ స్త్రీలను అజ్ఞానంలో వుంచి, తమ నాయకత్వాన్ని సుస్థిరం చేసుకోవాలని వారు ఆశిస్తున్నారు. ఈ కేసు తీర్పు ముస్లిం స్త్రీలలో విప్లవం తేలేదు. వెంటనే తీసుకొనిరాదు. కాగా ఇది మార్పుకు నాంది. అందువల్ల ఈ తీర్పును భారత స్త్రీలు ఆహ్వానిస్తున్నారు ; బలపరుస్తున్నారు.

(మార్చి 1986 “కలువబాల”)

మహిళా వికాసానికి, మహిళా సంక్షేమానికి

మల్లాది సుబ్బమ్మ సాహిత్యం

1.	హైందవం : స్త్రీలు (విమర్శనాత్మక గ్రంథం)	రు.	20
2.	ఇస్లాం : స్త్రీలు	„	15
3.	కైస్తవం : స్త్రీలు	„	12
4.	Women, Tradition & Culture (Essays)		70
5.	Soga of Women's Struggle	„	10
6.	Women's Movement in A.P. (History)		150
7.	బంగారు సంకెళ్లు (వ్యాసావళి)		10
8.	స్త్రీ విమోచన	„	7-50
9.	ఓ మహిళా: ముందుకు సాగిపో	„	7
10.	మారుతున్న సమాజం : మహిళలు	„	7
11.	వ్యభిచారం ఎవరి నేరం ?	„	10
12.	ఏది అశ్లీలం ?	„	10
13.	మహిళా దళాల్దం	„	7-50
14.	భావవాహిని	„	5-50
15.	తల్లె పిల్లను చంపితే ?	„	5
16.	విముక్తి ఉద్యమాలు : మహనీయులు	„	5
17.	ఆం. ప్ర. మహిళోద్యమం (1860-1983) చరిత్ర		25
18.	భారత నారి ఆదర్శం (ఎం. ఎన్, రాయ్) అనువాదం		10
19.	మహిళా వికాసం (వ్యాస సంకలనం)		15
20.	వివాహం : నేడు, రేపు	„	20
21.	ప్రేమ + నెక్కు = నీతి (నవల)		17
22.	కాంతికిరణాలు	„	12
23.	వెలిగిన జ్యోతి	„	12
24.	చీకటి వెలుగులు	„	10
25.	ఈ దేశం నాదేనా ?	„	5
26.	మాతృత్వానికి మరోముడి (కథా సంపుటి)		20
27.	మత సమాజాలు : మహిళలు వ్యాసావళి		50
28.	ఆధునిక స్త్రీ	„	15
29.	మహిళాఖ్యదయం	„	15
30.	సమస్యలు : సంస్కరణలు	„	20
31.	సీరియస్ సీరియల్ (నవల) అచ్చులో		16
32.	సామ్రాజ్ఞి రుద్రమదేవి (బాలల నవల) అచ్చులో		10
33.	ఆం ప్ర. హేతువాద ఉద్యమం (చరిత్ర)		2

అభినందన

సోదరి సుబ్బమ్మ గారికి రెండు ఆవేశాలు వున్నాయి. ఒకటి శ్రీల ఇక్కట్లు; రెండు వ్యక్తి స్వేచ్ఛ. ఇష్టాగోష్టిలో నవ్వుతూ, పేలుతూ మాట్లాడే మనిషి, పై రెండు విషయాలు చర్చలోకి వచ్చేసరికల్లా ఆవేశ పూరితురాలౌతుంది. వాటిని గురించి ఆమెకు దృఢమైన అభిప్రాయాలున్నాయి. అందులో రాజీలు లేవు, మెత్తదనం లేదు, నసుకుడులేదు. ఖండితముగా మాట్లాడుతుంది. వ్రాస్తూంది. ఆ ఉద్వేగం ఈ పుస్తకంలోని ప్రతి పుటలోను కనబడుతూ వుంటుంది. ప్రతి అంశంలోనూ పొంగి పొరలుతూ వుంటుంది. శ్రీ. మీద, శ్రీల సమస్య అప్పిద సుబ్బమ్మగారి భావకోశమే ఈ గ్రంథం. చెప్పిందల్లా వేడిగా, ఘాటుగా జెప్పారు. ఆమె లోని ఉద్రేకం ప్రతి పదంలోను చొప్పించి, దానికి జీవం పోసి మరీ వాడారు. సుబ్బమ్మగారికి ఇట్టి ఉద్రేకమూ, ఉద్వేగము నారీ జీవితాన్ని గురించి ఉండటం సహజమే. సబబు నెఱిగినవారు సాంఘిక చరిత్ర గమనం పరిశీలించినవారు, రచయిత్రి భావాలతో కొంతవరకైనా ఏకీభవిస్తారు. ఏకీభవించకుండా ఎలా వుంటారు! నారీ జీవితం త ర త రా ల ను ం డి శోచనీయంగా వుంటే?

ఇది వ్యాస సంపుటి. ఒక్కొక్క అంశాన్ని ఒక్కొక్క ప్రత్యేక వ్యాసంగా వ్రాయడమే ఉచితంగా వుంది. లేకపోతే కలగా పులగంగా ఉండేది. పైనుండి చివరివరకు ఈ పుస్తకం చదివితే స్త్రీ పాత్ర స్పష్టం అవుతుంది. ఆ సమస్య ఆనుపానులు తెలుస్తాయి. స్త్రీకి సముచితమైన స్థానం రావాలంటే ఇంకా ఎంత ప్రయత్నం జరగాలో విశదమౌతుంది.

మనలో సగంమంది ఆడవారు, బిడ్డలకు శిక్షణ నిచ్చేది ప్రధానంగా ఆడవారు. వారి పరిస్థితి మెరుగుపరచడం అవశ్యకరవ్యం. ఆ అవశ్యకతను గురించి రచయిత్రి ధాటిగా, నిర్మోహమాటంగా, స్పష్టంగా వ్రాశారు. ఆమె ఆశయం పాఠకుని దృష్టిని స్త్రీ సమస్యపై కేంద్రీకరింపజేయడం. అందులో ఆమె కృతకృత్యులయినారు. అన్నిటినీ, అందరి చరిత్రనూ, అందరి కృషినీ విశదీకరించేదే ఈ గ్రంథం. ఇంతటి విలువైన భావ సంపుటిని అందించిన ఆధునిక స్త్రీకి నమూనా అయిన సుబ్బమ్మ గారిని మనసారా అభినందిస్తున్నాను.

మలక్ పేట

ప్రొఫెసర్

ఆవుల సాంబశివరావు